

T. 2. f.

Algemeen
Wijsgeurig, Geschiedkundig en Biographisch
Woordenboek der Vrijmetselaren
Derde Deel, 2de 1.

Q = Z.

Amsterdam, Grooten, 1845.

190. A. 15

9. R.

Maurerische
Bücher-Sammlung
von
GEORG KLOSS.

Manuscript
N^o des Catalogs *I-811*
Stiller Kloss N^o *2098.*

Manuscript
112-7
1901 112-7

J. R.

WOORDENBOEK

VOOR

VRIJMETSELAREN.

J. R.

Raad = Ramsay! 189.

RAG.

489

en overviel de Pythagoreers
gden over eene gewigtige zaak.
deels geworgd, deels verbrant.
GORAS, vlugten. Zij hereenig-

den zich te *naegruen*, maar de schrikkelijke slag had ze mede-
doos gemaakt. Zij bleven daarom hunne levenswijze volgen
en hunne grondstellingen aankleven, maar vormden geen geheim
afgesloten genootschap, en onttrokken zich aan openbare za-
ken. Dit geschiedde omstreeks de 70ste Olympiade (500—497
jaar voor CHRISTUS). In geheel *Groot-Griekenland* ontstond
oproer en onrust. De misnoegden maakten zich het oogenblik
ten nutte, en vervolgden de Pythagoreers algemeen. De Staten
werden tot in hunne grondvesten geschokt. Eeuwen lang ge-
voelde men er de gevolgen van, en het volk had er te laat
berouw over, de onbaatzuchtigsten zijner weldoeners gedood te
hebben, en rigtte, om zijn onregt weder goed te maken, open-
lijke gedenkteekens voor de vervolgdten op.

PYTHAGOREERS. Zie VERBOND. (MET PETHAGOREESCH)

And.

(van Quelle)

R.

RAAD. Zie OPPERRAAD EN FRANKRIJK.

Confat d'opron

RAB-BANAIN (רב בנין, de Meester der Bouwlieden). Een He-
breeuwsch woord, in de hooge graden (Sch. R. 12e. gr. PW. v.)
voorkomende.

Rab Banaino

RADERMACHER (JOH. CORN.). Zie NEDERLANDEN, bl. 41, volg.

predikants

RAGOTSKY, (KAREL AUGUSTUS) overleden 3 Januarij 1825,
vroeger predikant te *Nahrstedt*, eindelijk Super-Intendant,
was reg.: M.: van de *L. zur goldnen Krone*, van
ZINNENDORFS systeem te *Stendal*. Gelijk blijkt uit zijn
werk, getiteld: *der Freidenker in der F.: M.:* (Berlin

Ragotsky

op te hitten. Het liep te hoop, en overviel de Pythagoreers te Krotona, toen zij beraadslaagden over eene gewigige zaak. Ontrent veertig van hen werden deels geworgd, deels verbrand. De overigen, en daaronder PYTHAGORAS, vlugten. Zij hereenigden zich te Rhegium, maar de schrikkelijke slag had ze medeloos gemaakt. Zij bleven daarom hunne levenswijze volgen en hunne grondstellingen aankleven, maar vormden geen geheim afgesloten genootschap, en onttrokken zich aan openbare zaken. Dit geschiedde omstreeks de 70ste Olympiade (500—497 jaar voor Christus). In geheel Groot-Griekenland ontstond oproer en onrust. De misnoegden maakten zich het oogenblik ten nutte, en vervolgden de Pythagoreers algemeen. De Staten werden tot in hunne grondvesten geschokt. Eeuwen lang gevoelde men er de gevolgen van, en het volk had er te laat berouw over, de onbaatzuchtigsten zijner weldoeners gedood te hebben, en rigtte, om zijn onregt weder goed te maken, openlijke gedenkteekens voor de vervolgden op.

~~PYTHAGOREERS. Zie VERBOND. (MET PYTHAGOREESCH)~~

(van Quelle)

R.

RAAD. Zie OPERRAAD EN FRANKRIJK.

RAB-BANAIN (רב בנין, de Meester der Bouwlieden). Een Hebreuwsch woord, in de hooge graden (Sch. R. 12e. gr. PW. v.) voorkomende.

RADERMACHER (JOH. CORN.). Zie NEDERLANDEN, bl. 41, volg.

RAGOTSKY, (KAREL AUGUSTUS) overleden 5 Januarij 1825, vroeger predikant te Nahrstedt, eindelijk Super-Intendant, was reg. M. van de L. zur goldnen Krone, van ZINNENDORFS systeem te Stendal. Gelijk blijkt uit zijn werk, getiteld: *der Freidenker in der F. M.* (Berlin)

Raad = Ramsay! 189. 71.

1795, 8vo.), wenschte hij ZINNENBORERS stelsel gezuiverd en verbeterd te zien. Het werk, hem eerst euvel geduid door de *Grosse Landes-Loge te Berlijn* (zie PRUISSEN), deed nogtans hier en daar iets aan het vele bestaande verkeerde veranderen.

Fabri RAMUNDUS (BERNARDUS) Zie FABRÉ.

Giffard RALPH, Lord van *Mount-Hermer*. Zie GIFFARD.

Ramsay RAMSAY, (ANDREAS MICHAËL) Schotsch Baronet en Doktor der regten, geboren te *Daire*, in *Schotland*, in 1686, en overleden te *St. Germain-en-Laye*, in 1743, was een man, begaafd met eene vurige verbeelding, veel kunde, geest en welgemanierdheid. Hij had zich eerst toegelegd op de studie der letteren en wetenschappen, maar had die sedert eenigen tijd vaarwel gezegd, om zich in te laten met de theologische twisten, die *Engeland* beroerden. In de Presbyteriaanse kerk opgevoed, had hij beurtelings de Anglikaanse godsdienst en de leer der kwakers omhelsd. Later naar *Frankrijk* geweken zijnde, had hij zich te *Kamerijk* gevestigd, en was daar in vriendschapsbetrekkingen gekomen met FENELON, die hem tot het katholicismus had overgehaald. Hij had zich der partij van de STUARTS aangesloten, en diende die met volkomene zelfopoffering. Tot dat einde liet hij zich aannemen in de Vrijmetselarij, in welke hij een geschikt middel meende te vinden, om het welslagen zijner zaak te bevorderen. Hij was, van 1724 af, te *Rome*, gedurende omtrent anderhalf jaar, belast met de opvoeding van de beide zonen van den Pretendent, de zoon van JAKOB II van *Engeland*. Hier legde hij waarschijnlijk den grond tot zijn plan, zijne nieuwe Riddergraden op de V. M. te enten. In 1728 of 1730, wilde hij zelfs te *Londen* een geheel nieuw Mac. stelsel grondvesten, wat hem nogtans niet gelukte. Ofschoon het ook in *Frankrijk* evenmin dadelijk gelukte, was zijn streven toch oorzaak, dat de latere Apostels der hooge graden en van het Mac. Tempeliersstelsel, gemakkelijker ingang vonden. Hij is tevens autheur van het bekende, voor zijnen kweekeling, den Ridder STUART (KAREL EDUARD), geschreven werk, getiteld: *A new Cyropaedia*.

Om zijn systeem aan de V. M. vast te schakelen,

wendde hij voor: dat de Maçonnieke Orde in het heilige land, ten tijde der kruistogten was ontstaan, dat vele Ridders, meestal tot de Orde van den Tempel behorende, zich toen verbonden hadden, om de kerken, door de Sarracenen vernield, weder op te bouwen; dat de ongeloofigen, om zulk een vroom oogmerk te doen mislukken, zendingen hadden uitgezonden, welke zich onder het masker van het Christendom, met de Bouwheeren vermengd en alle middelen aangewend hadden, om hunne pogingen te verlammen; dat de Ridders, na het ontdekken van dit verraad, eene zorgvuldige schifting onder hunne leden gemaakt, en teekens en woorden van herkenning vastgesteld hadden, om zich voor de inmenging van ongeloofigen te vrijwaren; dat zij, daar er dagelijks nieuwe Christenen in het land aankwamen, welke meestal weinig van hunne godsdienst wisten, verschillende zinnebeeldige plegtigheden bij de aangenomen teekens hadden gevoegd, ten einde hun de gronden van hun geloof en hunne zedelijke pligten te onderwijzen; maar dat de Broeders, door het steeds aanwassen van de magt der Sarracenen, van het voortzetten hunner bedoeling hadden moeten afzien; dat in dezen staat van zaken, een Koning van *Engeland* hen had uitgenoodigd naar zijne Staten te komen, hetwelk zij hadden aangenomen; dat zij zich aldaar niet enkel hadden toegewijd aan het voortplanten van goede zeden, en al wat het algemeen welzijn des menschdoms kon bevorderen, maar ook aan den bloei van bouw-, beeldhouw-, schilder- en toonkunst enz. Ramsay schoorde voorts zijn stelsel met eenige, en daaronder ook verwrongen, historiesche feiten, als: de deelneming der Tempelridders aan de werkzaamheden der Maçonnieke genootschappen van de middeleeuwen, en het bouwen van het kollegie der Tempeliers te *Londen*, in de twaalfde eeuw, dat, naar hem, volvoerd zou zijn, door eene Broederschap van Metselaars, welke uit het heilige land kwamen. Door dit alles, trachtte de Ridder, de V. M., ook in *Engeland*, langzamerhand aan zijne staatkundige plannen dienstbaar te maken, de partij van den Pretendent te doen aanwassen, en tevens den weg te banen tot diens terugkomst.

Rand. RAND. (GETANDE) Houpe Dentelée. Zie GETANDE RAND.
Antrim RANDALL, (WILLEM) Graaf van Antrim, Grootmeester der Gr.: L.: te Londen, (van de *ancient Masons*) van 1783 tot 1791.

Ranuka RANUKA. (De Ridder) De 69e. graad van het Mitzraïmitiesch systema, eigenlijk verbasterd van רַנְכָר, inwijding. Zie HARAM en HASID.
Rabin (Rabin)

Rawendi RAWENDI. De naam van de leden eener geheime maatschappij of sekte, onder de Mahomedanen, welke de zielsverhuizing leerde. Zij ontstond in de tweede helft der 8e. eeuw te Koresan, onder Khalif MANZOER. Uit die sekten vloeiden achtervolgens voort de Karmathieten en de Ismaëlieten, of de Assassynen. Zie het Art. MOORDENAARS. (ORDE DER)

Raymond RAYMOND, (ROBBERT, Lord) Baron van *Abbots-Langley*, Gr.: M.: der Gr.: L.: van Engeland (der *Modern Masons*), van 1759—1740.

receptie RECEPTIE TOT VRIJMETSelaar. Zie AANNEMING. Bij het daar vermelde, voege men nog het volgende, verkort getrokken uit het Konstitutieboek (uitg. van 1813), handelende over het voorstellen, aannemen en bevorderen (*of proposing members, of making, passing and raising*).

Nademaal door onoverdacht voorstellen, aannemen, of bevorderen de Orde benadeeld wordt, zoo is er bepaald, dat voortaan het overtreden of veronachtzamen van eene der volgende wetten, de Loge die er tegenhandelt, zal doen uitstrijken van de registers der Gr.: L.:; aangezien drang (*emergency*) geenszins tot verontschuldiging kan strekken.

1. Geen Broeder mag als medelid eener Loge toegelaten worden, wanneer niet vooraf regelmatig een voorstel, ten zijnen behoeve, in eene geopende Loge is gedaan, enz.
2. De Broeder, welke in eene Loge is ingewijd, wordt daardoor lid, zonder dat een nadere voorslag of ballottering noodig is; verondersteld, dat hij zijne begeerte daartoe bij zijne inwijding kenbaar make.
3. Niemand zal tot Vrijmetselaar aangenomen worden, wanneer hij niet te voren is voorgesteld geworden en men bij eene volgende, beschreven, regelmatige Loge, niet eerst over hem geballotterd zal hebben, terwijl zijn naam, beroep en woonplaats aan de leden eerst bekend gemaakt moeten zijn. In zeer dringende gevallen zijn eenige opgegeven afwijkingen veroorloofd: het minste tijdverloop is nochtans zeven dagen.

4. Niet meer dan vijf Broeders kunnen op ééne dag, te gelijk worden aangenomen. — Dan volgen bepalingen omtrent den ouderdom.
5. Niemand kan aangenomen worden, wanneer er bij de ballotage drie stemmen tegen hem zijn. Eenige Loges zijn strenger, en vorderen eenstemmige goedkeuring; bij andere worden twee afkeurende stemmen genoeg geacht; hier moeten dus de huishoudelijke wetten beslissen. Worden er echter drie afkeurende teekens gevonden, dan kan de zoodanige onder geen voorwendsel worden toegelaten.
6. Ieder Kandidaat moet bij zijne aanneming plegtig beloven, zich aan de Konstitutiën te onderwerpen, en zich naar alle gebruiken der Orde te schikken.
7. Het is niet geoorloofd, iemand op ééne dag meer dan eene graad te geven, noch binnen een korter tijdverloop, dan eene maand na het verkrijgen van den vroegeren graad; en niemand mag ook tot hooger graad worden bevorderd, dan nadat hij in opene Loge, ten aanzien van den voorafgaanden graad met voldoende uitslag is onderzocht.

RECIPIENDAIRE (De) is degene, die zich onder de gebruikelijke *verplichtingen* proeven laat inwijden. Zie KANDIDAAT.

RECTIFIËREN is iemand, in eene onregelmatige Loge ontvangen, na gehouden stemming en onder gepaste plegtigheden, zich op nieuws laten verbinden, waardoor hij de regten van een wettig V. M. verkrijgt. *v. Hoopfuller*

RECUEIL PRÉCIEUX DE LA MAÇONNERIE ADONHIRAMITE, *recueil* à Philadelphie, chez Philarète 1787, zou naar men wil, uitgegeven zijn door GUILLEMAIN DE SAINT-VICTOR. *(v. Aëm)*

REDENAAR (De) heeft eene der belangrijkste en moeilijkste pos- *Redner* ten der Loge. In de eerste plaats is hij, bij eene getrouwe vervulling van zijn ambt, het tegenwigt van den reg. M., bij mogelijke overschrijding zijner magt, en is de beste waarborg voor de vrijheid, de gelijkheid en de regtvaardigheid. Wanneer het moeilijk valt een reg. M. te vinden, gelijk hij behoort te zijn, het vinden van een zoodanig redenaar is nog veel moeilijker. Wanneer alles regelmatig gaat, behoort de Loge nimmer een besluit te nemen, dan na vooraf den Redenaar in zijne konkluzie te hebben gehoord, hij moet dus de wetten en statuten in den grond kennen en hunne handhaving voorstaan. Hij behoort regtschapen man in den hoogsten graad

te zijn, een vereischte, dat hij hem nog noodiger is dan de welsprekendheid. Hij is de Officier, welke in rang op de beide Opzieners volgt. Zijne verplichtingen zijn: den Kandidaten door doelmatige voordragten de zinnebeelden der Orde uit te leggen, de Broederen in de Loge te onderrigten; bij de be- raadslagingen eener Loge de wetten te handhaven, bij gebrek van eenen voorbereidenden Broeder diens plaats te vervullen, en, bij het houden van Instruktie-Loges, de gapingen aan te vullen waar de een of ander mogt te kort schieten.

Gemaakt

REGELMATIG EN VOLKOMEN. *Regelmatig* heet eene Loge, wanneer een aantal van drie Broederen tot den arbeid ver- eenigd zijn, en *volkomen* in den Leerlings- of Medgezellen- graad, wanneer zeven Vrijmetselaren verzameld zijn, als: de achtbare Meester, twee Opzieners, twee Meesters, een Med- gezel en een Leerling. In den Meestergraad moeten er negen te zamen zijn, als: behalve de achtbare Meester en de beide Opzieners, nog zes Broederen die den Meestergraad bezitten. *Wettig* is zij, wanneer zij door het Mag. hoofdbestuur des lands is erkend.

Regentagen

REGENBOOG. (De Ridder van den) De 68e. graad van het Mitzaïmictiesch systema in *Parijs*.

reynen

REGENEN. Met de uitdrukking het regent, wordt door som- migen aangeduid, dat er zich onder de Vrijmetselaren een on- ingewijde bevindt.

Regentage 1764

REGENSBURG. Daar ter plaatse, werd in 1768, de Loge *la Croissante aux trois Clefs* door de Grootte Loge van *Neder- land* gesticht, doch in 1775 aan den bevoegden provincialen Grootmeester afgestaan.

Principes

REGENTENGRAAD. Zie **PRINCEPS**.

Meester v. p.

REGEREND MEESTER Zie **MEESTER (ACHTBARE)**. De post van Regerend Meester eener Loge, behoort even als die van den Redenaar, en in eenige opzigten ook die der Opz., tot de meest moeilijke; verstand, kennis, goedheid, regtvaardigheid, broederliefde moet hij bezitten, en vreemd zijn van kleingeest- igheid en heerschzucht. *achtbare Meester*

REGINALD BRAY, werd in 1302, door Koning HENDRIK VII be- *Reginald*
noemd tot G. M. der Bouwlieden in Engeland, en be-
kleedde die waardigheid tot 1309.

REGISTER DER AANWEZIGE LEDEN is bestemd voor de
handteekeningen der Broeders, die als Visit. aan de werk-
zaamheden der Loges deel nemen.

REGLEMENTEN of Statuten, bevatten algemeene wetten, welke *Regulaties*
de gansche Broederschap, of bijzondere huishoudelijke bepalingen
der verschillende Loges betreffen.

REGTER. (De OPPER-) De 66e. graad van het Mitzraimietisch *Richter*
systema in Parijs.

REGTER VAN HET OPPER-TRIBUNAL. (De) De 71e. graad *Richter*
van hetzelfde systema.

REHABILITATIE. Herstel van eer, van *re* en *habilis*, weer ge-
schikt. Het wordt gebezigd van dengeen welke door eenige
bevoegde magt ontzet was van posten of regten. In de V. M.
wordt die uitdrukking gebezigd van dengeen, welke door
de Mac. algemeene hoofdvergadering uit de Orde gebannen ge-
weest zijnde, in zijne vorige regten wordt hersteld. Volgens
besluit van het Gr. O. (5841) kan de ontzette, na verloop
van vijf jaren, zijn verzoek om *rehabilitatie* indienen, en dit
geweigerd wordende, zijn aanzoek na vijf jaren hernieuwen.
Zie de Art. ONTSETTEN EN ONWAARDIG.

REIZEN (Het) is eene der geheimzinnige proeven, aan welke zich *reizen*
de Kandidaat moet onderwerpen, en welke hare symbolieke
beteekenis hebben.

REKENKUNDE. (De) Deze wetenschap der getallen en hunne *arithmetiek*
waarde, zoo als zij uit bepaalde teekens gevonden wordt, heeft
men den Metselaren, reeds voor lang, tot studie aanbevolen.

REPREZENTANT (Een) is de gemagtigde eener Loge bij de ver- *representant*
gaderingen van het Groot-Oosten, om de regten zijner Loge te
behartigen, en haar van het voorgevallene berigt te geven. Re-
prezentanten worden ook genoemd zij, die in eene Loge, welke,
na het aangaan van een vriendschapsverbond met eene andere,
over en weder tot eereleden zijn benoemd, en de geaffilieerde
Loge eershalve vertegenwoordigen.

REPREZENTATIE. Is de magt, aan elke Loge gegeven, om haar recht op een aandeel in het bestuur der Orde in het algemeen, en de wetgeving, gelijk ook de behartiging harer belangen in het bijzonder, ter vergadering van het Mac. hoofdbestuur, op te dragen aan een of meer bepaalde BB. Bij het Gr. O. van *Nederland*, zijn de MM. en Opz. bij voorkeur de gedeputeerden, of afgevaardigden ter algemeene vergadering, doch bij hunne ontstentenis, kunnen ook andere BB., leden der Loge, daartoe gekozen worden (Art. 161).

Elke kan echter niet meer dan drie afgevaardigden zenden (Art. 94); welke moeten zijn effectieve en werkende leden der Loge, en voorzien van eenen geloofsbrief naar een gegeven voorschrift (Art. 95). De Loges in onze overzeesche bezittingen, zich gedragende naar Art. 95, kunnen zich thans op gelijke wijze laten representeren, en oefenen alsdan een gelijk stemrecht uit, tellende elke Loge, bij stemmingen, Logeswijze, voor drie stemmen, en hebbende bij hoofdelijke stemmingen, elk afgevaardigde slechts ééne stem. Doch bij de onmogelijkheid om zich jaarlijks, of wel ooit op zoodanige wijze als bij Art. 95 is omschreven, te kunnen doen vertegenwoordigen, kunnen zij ook eenen representant ter algem. verg. van het Gr. O. zenden, gekozen uit de effectieve leden van een der Loges in het moederland, mits uit zoodanige werkpl. nimmer meer dan één representant van overzeesche Loges gekozen zij, en onder bepaling dat zoodanige gekozen Br. ook slechts ééne werkpl. mag vertegenwoordigen.

Zoodanige representant heeft dan ook maar alleen stemrecht voor die punten van beschrijving, waarvoor hij eenen bijzonderen lastbrief heeft ontvangen, blijvende hij bovendien ten eenemale verstoken van elke hoofdelijke stemming, en bepaaldelijk van die, bedoeld bij Art. 116 (de benoeming van GG. Off.).

Deze bepalingen, ten aanzien van de representanten der Loges in onze overzeesche bezittingen, zijn het gevolg van langdurige en met welsprekendheid en warmte gevoerde discussiën en opgevolgde besluiten, genomen in de algem. verg. van het Gr. O., in 5845. Zij werden genomen nadat een geruimen

tijd het regt der representatie aan de Loges in de overzeesche bezittingen, door BB.: GG.: Of.: aanhoudend was betwist geworden. Dit was sedert 1851, als wanneer voor het eerst zoodanige vertegenwoordiging op gelijken voet, is geweigerd aan eene der W. I. Loges (*Concordia* in het O.: van *Suriname*), voor haren vertegenwoordiger den Br.: JABOT, en in 1855 aan eene andere uit hetzelfde O.: (*de Standvastigheid*), voor den Br.: JOH. WERTHEM, gelijk mede in datzelfde jaar aan eene O. I. Loge (*de Vriendschap*, in het O.: van *Sourabaije*), voor den Br.: PENNING NIEUWLAND, gereklameerd.

Tot op het uitvoerbaar verklaren van het thans bestaande *Wetboek van het Gr.: O.:*, in de vergadering van de Gr.: van Bestuur, van 1857, konde deze weigering en terughouding ten aanzien der W. I. LL.:, welligt regtens volgehouden worden, omdat deze werkpl.:, bij de aanneming *en gros* der statuten voor de V.: M.: Orde in het (vereenigd) koninkrijk der Nederlanden in 1818 (alhoewel buiten hare toestemming en medeweten), waren toegevoegd aan de Gr.: L.: van Bestuur te *Brussel*. Onverklaarbaar is het echter, hoedanig deze regtsonthouding kon en mogt worden toegepast op eene der O. I. □ □, bij diezelfde statuten aan de Gr.: L.: van Bestuur te 's *Hage* toegevoegd. De duidelijke letter, van het toenmalig verbindende *Reglement voor de Broederschap der V.: M.: in het koninkrijk der Nederlanden, behoorende tot de Gr.: Loge van Bestuur te 's Hage*, uitgegeven in 1818, zegt toch in Art. 48: »en zij (de Gr.: L.: van Bestuur) bestaat »uit den Gr.: M.: Nat.: enz. en uit de gedeputeerden van »alle de geregelde Loges, wettig opgericht, gevestigd en aangeteekend onder het Grootmeesterschap van dit koninkrijk, en tot »het regtsgebied van deze Gr.: van Bestuur behoorende, »waartoe, zoo veel mogelijk, de Meesters en Opzieners door de »Loges benoemd moeten worden, en, bij afwezigheid van »voorschreven Meesters en Opzieners, uit de vaste gedeputeerden »der Loges, waardoor verstaan worden, zoodanigen, welke haren »lastbrief, voor het openen van elke vergadering van de Gr.: van Bestuur, aan de BBr.: Gr.: Ondzoekers overgelegd

»zullen hebben." Daarom heeft dan ook bij de vergaderingen van het Hoofdkapittel der hooge graden in *Nederland*, niemand eenige zwaarigheid of bedenking, omtrent de representatie der overzeesche, kapittelvoerende Loges geopperd. Bij de behandeling van het aan te nemen *Wetboek van het Gr.: O.: der Orde van Vrijmetselaren in het koninkrijk der Nederlanden, onderhoorige koloniën en landen*, is den afgevaardigden der Loges *dier onderhoorige koloniën*, nogtans de stemgerechtigde deelneming onthouden, terwijl bij de zamenstelling van datzelfde wetboek, zoodanige bepalingen werden voorgesteld, en aangenomen op één Artikel na, (te weten: Art. 15) dat luidt: *Het Gr.: O.: bestaat uit de afgev.: der □ □ in het koninkrijk der Nederlanden, den G.: M.: Nat.: en de Gr.: Off.:*, waar men expresselijk had uitgelaten: *der onderhoorige landen en koloniën*. Ware nu ook dit Artikel aangenomen, dan zou, zonder het even vermeld voorbehoud — door de voorstanders der representatie gemeenlijk hun plegtanker genoemd — de representatie onder elke vorm en beperking geheel zijn uitgesloten geworden.

Gedurende den achtjarigen worstelstrijd in de vergaderingen van het Gr.: O.:, is er veel in de zaak gedaan. Onder de eerste en voornaamste pogingen, in deze zaak aangewend, behoort vermeld te worden de teekenpl.: van de vijf Loges te *Amsterdam: Concordia vincit Animos, la Paix, la Charité, la Bien Aimée en Willem Frederik*. Deze teekenpl.:, gedagteekend van den 10en. d.: 5e. m.: 1859, en namens de Loges ondertekend door de BB.: G. J. POOL, C. VAN HULST, C. VAN DE VYVER, O. O. VAN DEN BERG en J. KLERK, PZ. als Reg.: MM.: en R. AMBACHTSHEER, J. GROENEVELT, C. DE BIE, A. VAN LEE en H. MUNTENDAM, als Sekret.:, voert onder anderen aan:

Dat de toen aangenomen Statuten, waar die over regten handelen (Art. 15), de koloniën niet vermelden, terwijl die wel opgenoemd worden, waar zij van pligten spreken (Art. 100). Dat echter gelijke pligten ook gelijke regten medebrengen. Dat er in die Art. eene gaping bestaat, door dat men er niet heeft gesproken van Loges op vreemd grondgebied, doch onder het Ned.: G.: O.: ressorteeren, terwijl toch alle werkplaatsen, waar ook

gelegen, gelijke regten hebben op de vertegenwoordiging bij het G. O., waaronder zij behooren.

Dat men ten onrechte had aangevoerd, dat de vertegenwoordiging der koloniale LL. noodeloos, ongeraden of overbodig werd, door dat er voor de overzeesche Loges gedeput. GG. MM. Nat. waren benoemd, daar toch het gezag van den gekommiteerde niet groeter kan zijn, dan van den kommittent, en dat, ware er in de koloniën een afzonderlijk bestuur, er ook eene G. L. zou moeten bestaan.

Dat men ten onrechte had aangevoerd, dat men geene vertegenwoordigers der overzeesche Loges kon toelaten, omdat die werkpl. bij den verren afstand, na het ontvangen van den beschrijvingsbrief, hare vertegenwoordigers niet bepaald konden magtigen.

1°. Dat men, om dit te ontmoet te komen, vaste vertegenwoordigers met uitgebreide magt kon benoemen; 2°. dat over gewichtige zaken nooit dadelijk wordt besloten, maar die tot eene volgende vergadering worden uitgesteld, en 3°. dat zelfs de afgevaardigden in het land-zelf geene bepaalde magtiging ontvangen, daar hun lastbrief inhoudt: *»om te delibereren, over en te besluiten op alle zaken, welke ten G. O. aan de overweging zullen worden gebracht of voorkomen.»*

Dat het onverdedigbaar is, eene overzeesche L. af te wijzen, behalve dan, wanneer zij support aanbrengt. Dat ook de tabel van de Loges, *ter Grootte Loge zitting en stem hebbende*, gelijk daar gezegd wordt, alle schijn van regt aan de tegenwerpingen ontleent, door ook de overzeesche Loges (en dat wel te regt) te vermelden, enz.

Dit stuk stelde eindelijk voor, uitdrukkelijk bij de Statuten te bepalen, dat de overzeesche, of buiten het grondgebied gevestigde Loges, zich kunnen doen vertegenwoordigen door een vasten gedeputeerde, mits tot hare gewone of buitengewone leden behoorende, en in het laatste geval tevens lid eener Loge hier te lande, doch in geen geval meer dan eene Loge vertegenwoordigende.

Men mag evenmin verzwijgen, dat de afgev. der achtb. LL. *Vieit Vim Virtus* (in het O. van Haarlem), *Orde en Vlijt* (in het O. van Gorinchem), *de Geldersche Broederschap* (in het O. van Arnhem) en *de Noordstar* (in het O. van Alkmaar), door hunne mondelinge, onvermoeide vertoogen, de belangen der zich verongelijkt beschouwende overzeesche Loges, kragtig hebben voorgestaan. In 1843 heeft men dan eindelijk, naar aanleiding van een, in 1844, door den H. E. Gr. M. Nat. voorgesteld, toenaderend beginsel, en door de meerderheid der vergadering aangenomen, de hierboven medegedeelde bepalingen goedgekeurd, die, wanneer zij ook van gelijke, onbepaalde vertegenwoordiging der overzeesche LL. nog altijd eene fictie maken, ten minste voor de eer

der Nederlandsche V. M. en van haar Gr. O., een heilig en onwrikbaar beginsel gered hebben.

Inderdaad zou men, zonder zijne toevlugt te nemen tot het navolgen van enkele bestaande Maç. hoofdbesturen, die hunne onderhoorigen oppermagtig regeren, zonder die onderhoorigen daarin te kennen, of deel in het bestuur te geven, kwalijk een systeem kunnen verdedigen, dat zoo blijkbaar met zich in strijd is, door de eene Loge een aandeel in de wetgevende vergadering te geven en de andere niet, om de enkele reden, dat zij op grooteren afstand is gevestigd. Een nadeel, dat door de tegenwoordige versnelde gemeenschap geheel verdwijnt, wanneer men het verslag der zitting en den beschrijvingsbrief tijdig verzendt. De hoofdreden voor den grooten tegenstand tegen het voorstel, was nogtans de vrees voor eenig overwigt aan de zijde van eene of andere Loge; maar, behalve dat die vrees hersenschimmig is, zulke vrees mag niet genoeg wezen, om (waar ook, maar vooral in de V. M.) een eeuwig beginsel van regt te verkorten.

Intusschen valt niet te ontkennen, dat er zich bereids in 5841 een transaktie-geest, bij de W. I. LL. zelve, had kenbaar gemaakt ten gevolge van den vermogenden invloed en der tusschenkomst van haren te regt beminden ged. Gr. M. Nat., de zeer verl. Br. RIX (hetgeen vooral het geval was in een aldaar gehoudene besogne, dd. 11 Januarij 1841, p. s.). Deze geest heeft thans natuurlijk bij vele Zuster-Loges in het moederland, eene meer lijdelijke aanschouwing en beoordeeling te weeg gebragt, aangezien men niet geloofde, sterker op het stuk te moeten staan dan de belanghebbenden zelve. Van de O. I. Loges is echter tot nog toe geene toenadering of toestemming bekend.

Eene wijziging der aangenomen besluiten, in de jongste algemeene vergadering van 5845, namens de achtb. Loge *Orde en Vlijt*, voorgesteld, bepaald strekkende om den representanten der overzeesche LL. ook de hoofdelijke stemming bij de benoemin. van GG. Off. toe te staan, mits daartoe speciale last in den hoofsbrief worde uitgedrukt, zal wij aannec

ming veel bijdragen, dit punt, naar het algemeen genoegen, af te doen. In allen opzichte ware het wenschelijk, dat, in het vervolg, de voorstellen der respektieve Loges en van BB. GG. Off., zoo veel mogelijk, bereids in eene voorafgaande alg. verg. schriftelijk werden medegedeeld, ten einde in de rezolutiën te kunnen worden opgenomen, om, als punten van beschrijving in den beschrijvingsbrief herhaald, op de daarin aangeduide vergadering te worden behandeld.

REX. De 9e. of laatste trap der Illuminaten.

RICHMOND EN LENOX, (KAREL LENOX, Hertog van) was Gr. M. der V. M. in Engeland, van 1693—1698.

Sir CHRISTOFFEL WREN was zijn gedep. Gr. M.

RICHMOND, LENOX EN AUBIGNY, (KAREL LENOX, Hertog van) des vorigen zoon, werd 1724 tot Gr. M. verkozen; onder zijn bestuur werd de weldadigheids-kommissie voor behoeflige BB. daargesteld.

RIDDER DER KEUZE (*Chevalier du Choix*), is de 53e., en de Groot-Ridder der Keuze, de 54e. graad van het Miltzraimietiesch systeem.

RIDDER LEERLING. (De) In het systema van ZINNENDORF, neemt de achtbare Meester (daar Grootmeester) den Kandidaat met drie slagen op den passer, welken deze met de linkerhand op zijne ontbloote borst houdt, tot Vrijmetselaar Ridder-Leerling aan. Dit heeft daarop betrekking, dat, naar die legende leert, de oude Vrijmetselaren ten tijde der kruistogten naar het beloofde land, zich met de Malthezer Ridders (zie dat Art.) vereenigd, en JOHANNES den Dooper tot beschermheer der Orde verkozen zouden hebben. Dat nu met Ridderwezen, in zekeren zin, veel tot veredeling en beschaving der Europesche volken hebbe bijgedragen, is kwalijk te betwijfelen, maar dat de V. M. niet uit de Ridderschap, en deze niet uit de eerste is ontstaan, is geheel zeker (vergel. KRAUSE op LAWRIE, bl. 535). Dat in eenige opgeworpen systemen van later tijd, vooral door ongeleerde BB., de kruistogten worden beschouwd als oorsprong of hoofdaanleiding der V. M., moge komen ter verantwoording van hen, wier heerschzucht en misleiding ze er toe bragt, zulke graden op

de V. M., te enten, en, ter opluistering hunner gewrochten er zulke legenden in te weven.

Beiaut r. 1844 RIDDER VAN HET OOSTEN, of VAN DEN DEGEN (*Chevalier de l'Orient, ou de l'Épée*), is de 15e. graad van het Schotse, en de 6e. van het Fransche (en Nederlandsche) stelsel. Zie de legende in het Art. NEBUKADNEZAR, D. III. bl. 9, volg. en vergel. HOGGE GRADEN, D. II. bl. 58, volg. *v. Vasth.*

Noachite RIDDER. (PRUISSIESCHE) Zie NOACHIETEN.

RIDDER VAN HET ROZENKRUIS. Zie ROZENKRUIS.

RIDDER VAN DE HEILIGE STAD. Zie STAD. (HEILIGE)

ritten 184 RIDDER, (DE VERHEVEN) of de Tempelheer, is de 2e. graad van het Clermontsche Hoofd-Kapittel.

ritten RIDDER. (DE VERHEVEN en DOORLUCHTE) De derde graad van het Clermontsche Hoofd-Kapittel.

ritten RIDDER. (DE VERHEVEN UITVERKOREN) *Sublime Chevalier Élu*. De 41e. graad van het oud-Engelsche systema, uit Amerika naar Frankrijk overgevoerd.

--- RIDDERGRADEN. Deze zijn eene invoering van lateren tijd, en door verschillende systemen op de V. M. geënt. Alle zijn ze door nieuwheidszoekers en heerschnchtigen of dweebers, met geheime bedoelingen, der V. M. geheel vreemd, er in geschoven. Zie de verschillende Art. op het woord RIDDER.

--- RIDDERS. (DE GROOT-KOMMANDEUR DER WELDADIGE) *Grand Commandeur des Chevaliers bienfaisants*. De 67e. graad van het Mitraimietiesch systema.

slawogz. Pr. RIDDERS. (DE ZWARTE) Zie ZWARTE ROEGERS

--- RIDDERSTAND. (AANNEMING IN DEN) De aanneming in den Ridderstand, dien Meestergraad des oorlogs, geschiedde met feestelijke gebruiken. Hoe voornamer de Ridder of Schildknaap was, des te schitterender waren daarbij de feesten. Vorsten, geestelijken, jonkvrouwen, waren bij den Ridderslag tegenwoordig. Priesters vierden eene plegtige mis. De voornaamste Ridder gaf den symbolischen Ridderslag. De jonkvrouwen reikten helm, sporen en zwaard over, en tot de hoofdgelofte des nieuwen Ridders behoorde: weduwen te beschermen, en

RIE. — RIT. 203

- geene beschimping van edele jonkvrouwen en vrouwen te dulden. Een feestmaal en feestelijke spelen besloten de plegtigheid. *(Acht)*
- RIEM, lid van de *Strikte Observantie*, onder den Ordennaam *Alexander*, was een der *Clerici* en onbekende opperhoofden van dat systeem. *riem*
- RIGTEN (Het) is eene bij de Tafel-Loges gebruikelijke nitdrukking, enz. waardoor het plaatsen der kanonnen verstaan wordt. *Wetten;*
- RING. (De AKADEMIE DER MEESTERS VAN DEN LICHTENDEN) *Academie*
Zie AKADEMIE.
- RIO DE JANEIRO, hoofdstad van het Keizerrijk *Brazilië*. Over den staat der V. M. aldaar, zie het Art. BRAZILIË.
- RIT, (Le) of *le Rite*. Zie RITUAAL. *Ritual.*
- RITE RECTIFIÉ. Zie STAD. (RIDDEERS DER HEILIGE) *Rite*
- RITE REFORMÉ. Zie STAD. (RIDDEERS DER HEILIGE)
- RITUAAL DER ORDE VAN HERODOM, of VAN VOLMAKING. *herodom*
Zie HERODOM en KILWINNING. Dit stelsel, als insigne, de Orde van *St. Andreas van den Distel* aangenomen hebbende, bestaat uit drie graden, en wel: 1. de Metzelaar van HERODOM. 2. De Ridder van den Toren, en 5. de Ridder van het Rozenkruis van *Herodom van Kilwinning*. Over dit systeem zie men het werk, getiteld: *La Maçon. Écossaise (Londres 1788, p. 100—111)*, en tot opschrift hebbende: *Le Poignard des Jesuites retrouvé dans les tenebres.* *v. Herodom*
- RITUAAL. (Het HERVORMD of GERECTIFIEERDE) *Le Régime rectifié*. Zie het Art. STAD. (HEILIGE) *Rite*
- RITUAAL DER OBSERVANTIA LATA. Zie LATA en OBSERVANTIA LATA. *Offero lata.*
- RITUAAL DER OBSERVANTIA STRICTA. Zie OBSERVANTIA STRICTA. *Offero. Rite*
- RITUAAL. (HET PRIMITIEVE OF OORSPRONKELIJKE) *Le Rit primitif*, is een systema, in *Frankrijk* bestaande, hetwelk in 1799 in *Narbonne* gesticht werd, en in de Loge *des Philadelphes* zijnen hoofdzetel had. Daar een der eerste van diens hoofdoogmerken, de wetenschappelijke studie der Vrijmetselarij is, zoo zijn de klassen waaruit het bestaat, niet als hoogere graden, maar als wetenschappelijke trappen te beschouwen. Zie PHILADELPHEN. *Rituaal p. 4 d. 252*

Rituaal (lett. 1766)
I. 223.)
RITUAAL, (Het SCHOTSCH WIJSGEERIGE) is een in Frankrijk bekend systema van hermetieschen oorsprong, hetwelk in 1776 zijnen oorsprong nam, door de vestiging eener Moeder-Loge te Parijs, onder den naam van *St. Alexandre d'Écosse et le Contrat Social réunis*. Behalve dat die Loge aanspraak maakt, dat haar systeem afstamt van de Rozenkruizers der 14e. eeuw, een voorwendsel, even onwaarschijnlijk als het bestaan dier Rozenkruizers-zelven, heeft zich die Loge steeds zeer onderscheiden door de goede keuze harer leden. Dit systema bestaat uit de volgende graden: 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Volkomen Meester. 5.) Uitverkoren Ridder. 6.) Groot-Schot. 7.) Zonneridder (*Chevalier du Soleil*). 8. Ridder van den lichtenden Ring (*Chevalier de l'Anneau lumineux*). 9.) Ridder van den witten en zwarten Adelaar. 10.) Groot-Inspekteur-Kommandeur.

Rituaal (lett. 1766)
II. 222.)
RITUAAL (Een V. . M. .) bevat de plegtige gebruiken ter gelegenheid der inwijding in de verschillende graden, of bij andere vergaderingen der Broeders. Onder het woord Rituaal moet dus verstaan worden, het geheel van alle hieroglyfen, symbolen en allegorische formulieren en handelingen, welke eene wederkeerige betrekking hebben, zoowel op zekere geheime kundigheden, als op den persoon-zelven, welke in die geheimnissen in eenigerhande graad wordt ingewijd. Het is noodwendig, dat de Loges, in hare werkzaamheden, zich zoo nabij mogelijk houden aan het oudste der bekende Ritualen, en er vooral niets inbrengen wat voortvloeit uit geheime bedoelingen, om naderhand een of anderen graad, of een of ander stelsel gemakkelijker er op te kunnen enten of aan te schakelen. Aan den anderen kant behoort men uit alle krachten te arbeiden, ten einde den waan (ongelukkig bij vele, hetzij niet genoeg vatbare, hetzij bij niet behoorlijk voorbereide leden der Orde bestaande) tegen te gaan, alsof wezen en doel der V. . M. . in de Ritualen moesten worden gezocht en gevonden, een waan, die oorzaak is, dat de meeste werkplaatsen vele *Logebroeders*, maar bijna geene VV. . MM. . bezitten. Eene hervorming van eenig Rituaal, zal — al ware die door de grootste geniën bewerksteld

ligt — nergens tot groote uitkomsten leiden, wanneer er niet een algemeen grondverdrag wordt tot stand gebracht, waarbij al de onreinheden worden uitgestoten, welke er door stelsel-, heersch- en schitterzucht, of door bedrog en dweeperij zijn ingebracht. Het Rituaal heeft, behalve dat het door oudheid eerwaardig is geworden, ook nog een ander groot gewigt. Het verstand des V. M. moet het innerlijk wezen, de kern der Metselarij trachten te onderzoeken; doch aangezien de V. M. niet slechts verstand, maar ook hart en gevoel heeft, zoo is er ook iets noodig, om datgene, wat het koele verstand heeft leeren inzien aan het gevoel mede te deelen en in het hart te prenten. Het criterium voor alle Maç. Ritualen is dus, dat zij niet het middel zijn, de nieuwsgierigheid der BB. te spannen en te onderhouden, niet plegtige beloften te doen van later mede te deelen, gewigtige gebeurtenissen, maar gepaste plegtigheden en formulieren te bevatten, berekend naar de meer edele gevoelens der menschen, krachtens welke het wezen der V. M., waartoe het verstand is doorgedrongen, ook geprent worde in het gevoelige hart, hetwelk door deze is aangevuurd en ontgloeid. Hieruit ziet men dadelijk welken aard, toon, inhoud, strekking en gehalte een doelmatig Maç. Rituaal moet hebben. Ten aanzien der plegtigheden van het Rituaal, behoort men zich, als boven gezegd, aan het oudste te houden, en de formulieren zoodanig in te rigten, als waren die bestemd voor eene vereeniging van enkel diepdenkende wijsgeeren, die haar met een edel, kinderlijk hart bijwonen. Hier heeft men eenige meerdere speelruimte, en zorg slechts aan te vuren en te ontgloeijen, en al het koele te vermijden. Rituaal en symbolen moet men niet verwisselen. Het eerste is de schikking van zoodanige handelingen, en het voorhouden van zoodanige vormen, door welke een zedelijk persoon zijn doel bij zijne leden poogt te bereiken. Symbolen daarentegen zijn uitwendige vormen, ter opwekking en bevestiging van daarmede verwante denkbeelden, hetzij om de fantasie met het kenvermogen te paren, hetzij om iets aan te duiden, wat door de taal in vele opzigten niet op gelijke wijze kenbaar kan worden gemaakt. De oorsprong van el-

ke taal is symboliesch, zoodra echter bepaalde begrippen met bepaalde woorden, en door deze ook met bepaalde denkbeelden worden verbonden, en deze bepaaldheid nogtans van de subjektiviteit van elk *afzonderlijk* afhankelijk wordt, verliest de taal dit symboliesch karakter ten deele. Dien ten gevolge kan men symboliesch spreken of niet. Het is hetzelfde geval met elk Rituaal, als eene taal door handelingen gesproken. Bedient zich zoodanig Rituaal van deze of gene symbolen, zoo zijn het niet de symbolen zelve, maar de wijze hunner aanwending, hunner voorstelling of onderlinge verbinding, waardoor zij een bestanddeel van het Rituaal worden. Daar buiten, zijn en blijven die symbolen slechts een teeken voor het daardoor aangeduide, en kunnen zij dien ten gevolge, in die hoedanigheid, in alle gevallen gebezigd worden, waarin het geoorloofd is kenbaar te maken, hetgeen daardoor wordt aangeduid.

Rituaal

RITUS. Zie RITUAAL.

Rituaal

skatt. p. 1.

RITUS. (De FILOZOFIESCH PERZIESCHE) Een stelsel, dat men in de eerste twintig jaren dezer eeuw in *Frankrijk* heeft trachten in te voeren, en alzoo de reeds bestaande stelsels te vermeerderen. Het bestond uit zeven graden. De namen der graden zijn:

1. Toehoorend Leerling (*Apprenti écoutant*).
2. Ingewijd Gezel, Schildknaap der Weldadigheid (*Compagnon adepte, Ecuyer de la bienfaisance*).
3. Meester, Ridder van de Zon (*Maitre, Chevalier du Soleil*).
4. Bouwmeester van alle Riten, Ridder van de filozofie des harten (*Architecte omni-rite, Chevalier du Cœur*).
5. Ridder van het Eclecticismus en der Waarheid (*Chevalier de l'Eclectisme et de la Verité*).
6. Meester, goede Herder (*Maitre, bon Pasteur*).
7. Achtbare Opper-Uitverkoren (*Vénérable Grand Élu*).

Deze Ritus had nimmer veel aanhangers, en is thans geheel verlaten.

Rivers

RIVERS, (THOMAS SAVAGE, Graaf van) werd in Junij 1666 Grootmeester der VV.: MM.:, in *Engeland*, en bleef het tot in 1674. Sir c. WREN was zijn gedeputeerde, welke met de GG.: Opz.: WEB en GIBBONS alles verrigtte.

ROB.

207

ROBERT I, Koning van *Schotland*, uit het geslacht van BRUCE, geboren 1273, overleden 9 Julij 1529, beroemd door zijne wijsheid als Koning, en door zijne dapperheid als Veldheer, stichtte de *Andreas-Orde van den Distel*, ten voordeele der Schotsche Ridder van zijne armee, met welke hij, bij den slag van *Banockburne* (25 Junij 1514) 100,000 Engelschen versloeg. Uit deze Distel-Orde zijn vele hooge graden der Vrijmetselarij voortgekomen; in de koninklijke Orde van *Herodom van Kilwinning* is zij nogtans het best bewaard gebleven, welke ook in de lijst van hare Grootmeesters, alleen de Koningen van *Schotland* en *Engeland* als zoodanig opnoemt, te beginnen met Koning ROBERT I, als had deze zich en zijne nakomelingen het Grootmeesterschap voorbehouden. Daar zich in dien slag vele, deels Schotsche, deels van het vaste land gekomene Tempelheeren bevonden, zoo zijn vele Vrijmetselaren, hoewel ten onregte, van gedachten, dat de Distel-Orde, en daarna de Orde van *Herodom*, de eenige echte voortzetting der oude Tempel-Orde zij.

ROBISON, (JOHANNES) Professor der natuurlijke historie, en Sekretaris der koninklijke Akademie van *Edimburg*, schrijver van het werk: *Bewijzen eener zamenzwering tegen de godsdienst en de goevernementen van Europa*, in 1795 in het licht verschenen, en geheel gesteld in den geest der *Memoires* van BARRUEL. Boven de gewone Vrijmetselarij, schrijft ROBISON aan de hoogere graden van allerlei aard, welke men op de drie eersten had geënt, het oogmerk toe, om altaren en troonen omver te werpen. Reeds ten jare 1801, had de Gr. L. der *Nederlanden* eene prijsvraag uitgeschreven, tegen eene belooning eener gouden medaille van 50 dukaten, voor de beste wederlegging van de geschriften van BARRUEL, ROBISON, den ongenoemden schrijver van: *le Tombeau de Jacques Molay*, en meer anderen, welke de VV. MM. hadden beschuldigd de maatschappelijke scheuringen en twisten in *Europa* aan te stoken, op welke de antwoorden voor 1 Mei 1802 moesten ingezonden zijn. Doch vóór de prijsuitschrijving, had de Staatsraad MOUNIER, (in 45jarigen ouderdom overl. te *Parijs* 1805) gedurende zijn verblijf

op het Slot *Belvedere*, bij *Weimar*, een werk geschreven, getiteld: *De l'influence attribuée aux Philosophes, aux Francs Maçons et aux Illuminés sur la révolution de France*, *Tubingen* 1801, 8vo. Van dit werk verscheen tevens aldaar een Hoogd. vertaling met bijvoegsels, kort daarop kwam er ook eene Engelsche vertaling in het licht en later eene Nederd. (*Francker*, bij *VERWEY*, 8vo.), onder den titel van: J. J. MOUNIER, *over den invloed op de Fransche Omwenteling, welke men toegeschreven heeft aan de Filozofen, aan de Vrijmetselaren en aan de Illuminaten.*

(Rechtspraak. Bayen)
(v. rapport.)

Na the Baron

ROEDE (De AARONS-) is in de klerikale Riddergraden het teeken van het Opperpriesterschap.

roëttiers

ROETTIERS DE MONTALEAU, (ALEXANDER LODEWIJK) overleden 50 Januarij 1807, was in 1787 *President de la Chambre des Provinces*, en in 1795 van de *Chambre d'Administration* van het Gr. O. Hij werd in 1795 tot Gr. M. der Fransche Loges benoemd, maar vergenoegde zich met den titel van *Grand-Vénérable* (Groot-Achtbare). De V. M. in *Frankrijk*, door de revolutie schier vernietigd, heeft in dat rijk veel, ja, bijna alles aan hem te danken; hij bragt eene vereeniging der Grooten Loge van *Frankrijk* met het evenzeer toen daar bestaande G. O. tot stand, knoopte de briefwisseling weder aan met de Loges, bragt de twistende verschillende systemen tot een vergelijk, en verschafte dusdoende nieuwe zelfstandigheid aan de V. M. in *Frankrijk*. Braaf, edel, ijverig, bescheiden, is zijn naam bij alle B. in *Frankrijk* in gunstig aandenken.

roëttiers

ROETTIERS DE MONTALEAU, (De Ridder HENDRIK NIKOLAAS) de zoon van den vorigen, volgde, op den 12den Februarij 1807, zijnen vader in zijne Maç. funktiën op, onder den titel van: *Représentant particulier du Gr. M. de l'Ordre en France* (bijzondere Repräsentant van den Gr. M. der Orde in *Frankrijk*). Na 1814, toen alles van naam veranderde, en de toenmalige Gr. M. van zijn ambt vervallen werd verklaard, kreeg hij den titel van *Représentant des trois Grands-Conservateurs de l'Ordre*.

Na the Baron. Baron's Noed

VOGIER VAN MONTGOMERY. Zie GUNDULF. *Gundulph*

ROME. In 1742 bestonden te Rome verscheidene Loges van Vrijmetselaars. Dit blijkt uit een gedenkpenning, dien zij den Broeder MARTIN FOLKES, Voorzitter der koninklijke Societeit van Londen, opdroegen. De Metselarij bleef te Rome, in het geheim, tot in 1788 bestaan. Eene Loge, de opregte Vrienden, was er toen in bloei, en had reeds meer dan 20 jaren gearbeid. Zij bestond in de laatste tijden hoofdzakelijk uit Franschen en Duitschers, en had tot achtbaren Meester zekeren Broeder, BELLE genaamd. Op een diploma, door deze Loge uitgereikt, ziet men een uit de hand geteekend bloemwerk, dat in eenen driehoek, door eenen cirkel omgeven, eene wolvin vertoont, die twee kinderen zoogt. Zie verder ITALIË en FOLKES. *Handwritten notes: 'Haber' and 'fellow' in red ink.*

ROOD. Is de kleur welke in de Schotsche hoogere graden is aangenomen, en welke die der famielje STUART was. De kleur van de Schotsche Vrijmetselarij is in sommige systema's bloedrood, in andere weder karmozijn; van daar heeft zij ook den naam van de Roode Vrijmetselarij bekomen. De daarbij behoorende kleur is geel, om den kommer aan te duiden welke JAKOBUS II na zijne vlugt bijbleef. In de wapenkunde beteekent de roode kleur dapperheid, koenheid, liefde, wraak, bescherming der onderdrukten, en dit alles wilden zonder twijfel de aanhangers van JAKOBUS II daarmede te kennen geven. In het Fransche systema moet de roode kleur het bloed van JESUS beteekenen. *Handwritten note: 'Katt' in red ink.*

ROODE VRIJMETSELARIJ. Aldus wordt het geheel der later zamengestelde en op de V. M. geente Schotsche graden genoemd. Sedert dien tijd heet de eigenlijke V. M. de blaauwe V. M. *Handwritten notes: 'Vrijmetselarij' and '1. 331' in red ink.*

ROOS (De) was volgens de Heidensche godenleer aan de godin VENUS gewijd, dewijl deze bloem geverwd werd met het bloed van ADONIS, die zich aan eenen doorn van haren struik gestoken had, waardoor haar vorige witte kleur in eene roode veranderde. Volgens OVIDIUS heeft VENUS-zelve de huid aan eenen doorn opgescheurd, en daardoor de eerst witte roos met haar eigen bloed geverwd. De oudste dichters namen daarom ter schildering van het beeld der schoonheid de roos tot zinnebeeld, en zelfs de *Handwritten note: 'Roos' in red ink.*

opgaande zon, het prachtigste schouwspel der natuur, vergeleken zij met de roos. Even zoo begrijpt men onder de roos, den hoogsten graad van aardsche schoonheid en volkomenheid. Het ideaal der vreugde bekranst de schilder met jonge rozen. Bloeijen gelijk eene roos, wil zeggen: eene volkomene gezondheid genieten; en zelfs het gezegde der oude volken: *rosas loqui* waardoor zij het mededeelen van verheugende berigten te kennen gaven, stamt er van af. Weiden onder de rozen, gouden rozen, lieflijk als een roos, bergen van rozen, zijn de gewone beelden der II. schrijvers, om de volkomenste schoonheid en gelukzaligheid voor te stellen (*Hoogl.* II: 4, 2 en 16, en VII: 2. Ja zelfs vindt men dit beeld ook in uitgestreken zin gebezigd, in *Micha* IV: 8, en *Hos.* XIV: 6). De roos is, wegens haar spoedig afvallen en verdorren, het zinnebeeld der vergankelijkheid aller dingen, en ook het sprekendste beeld van ons leven. Haar knop maakt onze hoop levendig, haar bloei en aangename geur vermaakt en is ons nuttig; hare doornen wonden den onvoorzigtige, en naauwelijks heeft zij hare volkomenheid bereikt, naauwelijks staat zij in vollen glans, of al hare pracht gaat verloren. Een storm steekt op en zij wordt ontbladerd. een worm sluipe in haar kelk en zij verwelkt, gelijk ons leven kwijnt door rampspoed en smart. Wij hopen gestadig, maar vaak wordt die hoop reeds in de eerste kiem verstikt. Zelden komen de vruchten tot rijpheid. Niet half worden onze verwachtingen bekroond, wij klagen over de doornen, die ons op onze loopbaan verwonden, en wij willen de rozen niet plukken, die op onzen weg bloeijen. Voor den Vrijmetselaar moet de roos dan wel merkwaardig zijn. Onder haren naam werden, bij de ouden, de inwijdingen tot de geheimen zelve verstaan. Hiervan geeft *Horatius* ons veelvuldige bewijzen. Wanneer hij de voorregten bezingt welke de ingewijden boven de oningewijden bezitten, als hij van het genoeg hunner bijeenkomsten spreekt, dan gebruikt hij het beeld der roos. De tafel en legersteden der ouden waren met rozen bestrooid, boven hunne tafels hingen rozenkranzen, en hiermede waren ook de hoofden en bekers der ingewijden versierd. Evenzeer als zij hiermede matigheid,

ROS.

gepaard met welvoegelijkheid en vreugde bedoelden, beteekende de roos stilzwijgendheid, en van daar is nog het spreekwoord afkomstig: *onder de roos* (sub rosa) *te spreken*, voor iets mededeelen onder het zegel van geheimhouding. Dit leidden zij af van de fabelleer, volgens welke KURDO, den god der stilzwijgendheid, HAPOKRATES, eens eene roos als het zinnebeeld der stilzwijgendheid zou hebben geschonken. Bij de gastmalen der ouden Germanen, hing aan de zoldering des vertreks een krans in welks midden zich eene roos bevond, ter herinnering dat al het daar gesprokene geheim moest worden gehouden. Te voren droegen de Vrijmetselaren; op hunne schootsvellen, rozen van blaauwe zijde.

ROSA, (FILIP SAMUEL) vroeger Evangeliesch-Luthersch Super-Intendent, doch later, uithoofde van wangedrag, afgezet, was een sterk aanhanger der mystiek. De Gr.: Loge *zu den drei Weltkugeln* zond hem, in 1738, in *Duitschland* rond, om te trachten, de afzonderlijk bestaande Loges zich aan haar te doen onderwerpen, en vooral, om Kapittels van het Clermontsche systeem op te rigten. Die hooge graden wist hij, tot in 1761, met tamelijk goed gevolg smakelijk te maken en ingang te doen vinden; en vermeerderde deze, uit eigene beweging, met onderscheidene nieuwe Alchemistische en mystieke bijvoegsels. Vervolgens ging hij naar *Jena*, waar zich eenige lieden bevonden, die hoopten wonderen te zullen ontdekken in de geheime wetenschappen, welke in *Duitschland* in zekere kringen opzien baarden. Van deze kreeg hij adressen naar *Weenen*, waar hij later voorgaf, geheime kundigheden te hebben opgedaan, welke hij in het vervolg verspreidde, en daardoor eene omwenteling in die geheime kringen veroorzaakte. Van *Weenen* vertrok hij naar *Halle*, waar hij eene onwettige Loge stichtte, en van studenten geld nam voor inwijdingen, welke onbruikbaar voor hen waren. Omstreeks 1734 beproefde hij zijn geluk te *Potsdam*, en wist zich toegang te verschaffen bij den Kamerheer FREDERSDORF (zie FREDERIK II), aan wien hij zich te kennen gaf als een V.: M.:, wien de allerverborgenste geheimen bekend waren, en die hem op den juisten weg wilde

Rosa.

brengeu, doch verzweg nog het stelsel, waardoor hij later zoo zeer berucht is geworden. Onder die geheimenissen van ROSA was het maken van goud een der geringste. Hij verzekerde, dat hij tot de verandering der metalen geen vuur of kolen bezigde, maar dat de *prima materia* van het goud, in de zonestofjes te zoeken was, en dat de kunst, om deze op de juiste wijze te vangen en te verzamelen, door hem in den grond werd verstaan. FREDERSDORF beet toe, en verstrekte hem geld; maar toen FREDERSDORF geen goud zag komen, en ROSA geen meer geld wilde geven, verliet deze om schulden *Potsdam*.

Nadat het Clermontsche Hoofd-Kapittel bij de Gr. L. *zu den drei Weltkugeln* (19 Julij 1760) gevestigd, en de Baron VAN PRINZEN als Opperhoofd daarvan was benoemd, werd ROSA door dezen benoemd tot vast gedep. Gr. M. Generaal der Loge, en verkreeg hij van hem magtiging, Loges en Dochter-Kapittels op te rigten. Met dat oogmerk bezocht hij onderscheiden plaatsen met goed gevolg; in *Stockholm* echter werd hij afgewezen. Hij nam er zich een goed leven af, en maakte deze *zijne broodwinning*, gelijk hij ze in een brief noemde, zoo winstgevend voor zich, als mogelijk was. Naarmate de Loges en Kapittels zijne genegenheid wisten te winnen, schonk hij ze theologiesche, mystiesche, filozofiesche, astronomiesche, astralogiesche, chronologiesche, politieke, zedekundige, kosmologiesche, kosmofiesche, kosmometriesche, fyzionomiesche, chiromantiesche, sympathetiesche, antipathetiesche, geozofiesche, alchemistiesche, kabbalistiesche, theozofiesche en magiesche kundigheden, en beloofde ook daarbij, dat de H. CHRISTOFFEL den BB. niet minder dan 199000 dukaten in goede gangbare munt zou brengen, en niet weder ontnemen. *Halle* bleef zijne woonplaats, en bestuurde hij daar zijn Kapittel *Salem*. Te oordeelen naar brieven en redevoeringen, van hem overgebleven, moet hij een weinig beschaafd mensch, met een zwak, verward hoofd, zijn geweest; want hij miste zamenhang en bepaalde denkbeelden. Over het bestuur der Orde zeide hij het volgende:

Het eigenlijke Hoofd-Kapittel te *Jeruzalem* heeft de wereld in zekere distrikten verdeeld, en een *Opper-Legaat-Geheer* aan het

hoofd van elk geplaatst, die met de Generale Legaten hun bloei bevorderden. Na HIRAMS dood was deze soort verdwenen, en de Generale Legaten-alleen overgebleven, van welke men er voor Europa, Azië en Afrika had. De Europesche waren, die voor Engeland, Schotland en Ierland zekere Graaf te Londen; die voor Frankrijk de Hertog van Clermont, en die voor Duitschland en het noorden was hij-zelf.

In hetgeen hij zeide en schreef, heerschte — welligt opzettelijk — eene verwarring, in welke niemand den draad kon vinden, en waardoor den beruchten JOHNSON (zie dat Art.) den weg werd gebaad. In Mei 1765 voegde de G. L. L. zu den drei Weltkugeln hem den Br. SCHUBART (zie dat Art.) toe. Naauwelijks was dezen de zending opgedragen, of de geweldige tooneelen in Jena (1765), en de gevolgen, daaruit voortgevloeid, maakten er een einde aan. JOHNSON, namelijk, had Br. ROSA door Dr. TEICHMEYER naar Jena doen indagen, en hier bekende deze, naar luid van het protokol van den 7den October, dat hij-zelf reeds lang had vermeend, dat de handelingen te Berlijn niet berustten op iets, wat wezenlijk waarde had, en dat hij daarom van zins was, zijn ambt als Legatus Generalis neder te leggen, waarop hij, na dat JOHNSON hem had toegevoegd, dat hij een mensch was, welken de kunde ontbrak tot het uitleggen van een leerlingstableau, kon vertrekken. Naar Halle teruggekeerd, rigtte hij (15 Oct.) vruchteloos een protest aan al de Kapittels, onder het Berlijnsche staande, over de voorvallen te Jena. Na dien tijd weet men weinig of niets van hem. Na ROSA's vertrek van Jena, deed JOHNSON (een bedrieger als ROSA, maar driester en slimmer) alle geschriften, betreffende het systeem van ROSA, of van het Berlijnsche Hoofd-Kapittel, onder — het zijn de woorden van het protokol — het schetteren van de Ridderlijke veldmuziek der trompetten verbranden, en gaf (25 Dec.) hiervan berigt aan alle Kapittels, welke met hem in briefwisseling waren getreden, waarbij hij ze de oude Konstitutiën verscheurd terugzond.

ROSLIN, (WILLEM SINCLAIR, Baron [Laird] VAN) Graaf van Orkney en Caithness, was, ten gevolge der keuze van het gild, sedert 1450 Grootmeester der Schotsche Metselaars, en

Rosa² = Rosenkruz¹ 213

Rosa² = Rozenkruis²¹³!

werd door JAKOB II, Koning van *Schotland*, benoemd tot *erfelijk* Patroon, Grootmeester en Regter der Metselaars-korporatiën zijns rijks. Deze betrekking bleef in zijn geslacht erfelijk, tot een zijner afstammelingen, welke kinderloos was, en vreesde, dat zijn dood de post onvervuld zou laten, daarvan afstand deed. Daaruit vloede de vestiging voort eener Gr. □ van *Schotland*, die den laatstgenoemden WILLEM SINCLAR VAN ROSLIN, *Esq.*, uithoofde van den adel en onderdom zijn geslachts, zijn ijver voor de Orde en de naauwe betrekking zijner voorvaderen tot de Mac. geschiedenis van *Schotland*, tot eersten Gr. M. benoemde. Het volgende jaar werd hij echter niet herkozen. Hij overleed op den 24sten Januarij 1778, in achtenzeventigjarigen ouderdom.

trouwage
leuch
in 1777

ROUWFEEST. Zie TREURFEEST. *Bejegening, Lage Rouw.*

ROYAL ARCH. Zie ARCH. Deze graad is eigenlijk ook een vrucht van de pogingen tot het bijvoegen van nieuwe graden. Die graad dagteekent van 1777, en bevat eene vrij duistere allegorie, betrekkelijk een sluitsteen van eenen hoog van SALOMO's tempel. Het stelsel vestigde zich ook in *Amerika*; het allereerst in *Piladelfia*. Het is in *Engeland* de 4e. en laatste graad.

proefstuk
rozenkruis

ROYALE YORK. Zie PRUISSEN.

ROZENKREUZ, (CHRISTIAAN) is naar de meening van verschillende scherpzinnige letterkundigen, een naam, verduicht door JOHANNES VALENTINUS ANDREÄ. Zie ook het volgende Art.

rozenkruis

ROZENKRUIS (Het GEZELSCHAP VAN HET) is eene vereeniging, welke is uitgedacht door zekeren JOHANNES VALENTYN ANDREÄ, welke in zijne geschriften van eene zoodanige vereeniging repte. Die werken van ANDREÄ (geboren 1586 en overleden 1654, in het *Wurtembergische*) waren: *Reformation der ganzen Welt* en *Fama fraternitatis*, gedrukt 1614. In deze werken maakte hij van zoodanige vereeniging melding, met het opzettelijk doel, om onder dit uithangbord zijne zedelijke en politieke zienswijze te kunnen verkondigen, als kwamen die niet van hem zelve af. Zijn verduichtsel werd door velen, die hem niet begrepen, als waarheid aangenomen, en nademaal zij deze Rozenkruisers te vergeefs zochten en niet

vonden, stichtten zij-zelfen zulk eene vereeniging, welke zich met Theozofie, Alchemie en dergelijke onderwerpen bezig hield. In het midden der achttiende eeuw namen zij den naam aan van *Goud- en Rozenkruisers*, naar het gouden kruis, met eene daaraan hangende roos, door hen gedragen wordende, en sloten zich toen bij de VV. MM. aan. Zij bezigden de toen alleen bestaande drie graden (later blaauwe Metselarij genoemd), als hunne proef- en inleidingsgraden, en wierpen zich, op grond hunner kennis der hermetische kunst, tot opperhoofden op der VV. MM., stelden eene geschiedenis van het ontstaan en den voortgang der Orde zamen, welke met hun doel strookte, en vormden nieuwe hooge graden, in welke zij hunne geheime wetenschappen mededeelden, namelijk:

1.) *Junior*. 2.) *Theoreticus*. 3.) *Practicus*. 4.) *Philosophus*. 5.) *Minor*. 6.) *Major*. 7.) *Adeptus exentus*. 8.) *Magister*, en 9.) *Magus*. Zij speelden hunne listige rol tot omtrent 1780 of 1790. Toen echter werden zij door de algemeene verlichting ten gronde gerigt, zoodat zij thans geheel verdwenen zijn, of schijnen te zijn. Sedert 1614—1785 telt men bijna 250 geschriften, welke door of over de Goud- en Rozenkruisers en hunne leerstellingen zijn uitgegeven; de meesten van welke opgegeven zijn in het werk, getiteld: *Missiv an die Hoherleucht. Brüderschaft des Ordens des Goldenen und Rozenkreutzes* (Leipz. 1785. 8vo.). Zij hielden zich verborgen, en gaven voor, dat zij zeer diep waren ingedrongen in de geheimste schuilhoeken der natuur. Hunne naam moest heilige verzwegenheid aanduiden, met toespeling op de beide zinnebeelden. Deze echte Goud- en Rozenkruisers — want er hadden zich ook onechte opgedaan — worden verdeeld in die van het *oude*, *middelbare* en *nieuwe* stelsel. De oude, waarvan men nooit heeft kunnen opsporen, wanneer zij eene vereeniging hebben gevormd, waren aanhangers van PARACELSUS, die de stelling leerde, dat men de ware filosofie en artzenijkunst niet kan verkrijgen van menschen, maar dat men ze uitsluitend van en door God, krachtens bijzondere genade en verlichting kon leeren.

III. 188

Zij bouwden (zegt Prof. KURT SPRENGEL, in zijn *Versuch einer Pragmat. Gesch. der Arzneik.* D. III. Halle 1794, gr. 8vo.) op het stelsel der filozofie verder voort, en breidden het zoodanig uit, en pasten het derwijze toe op alle takken van het bijgeloof, dat de barbaarschheid weder had moeten terugkeeren, ingeval de denkbeelden dezer wilde dweepers ten uitvoer waren gebragt geworden. Deze Orde heeft nogtans blijkbaar, en dat wel nadeelig ingevloed op de wetenschappen, en voornamelijk op de artsenskunde; want hare leden zijn de vinnigste verachters der geleerdheid en van alle kennis, door vlijt en nadenken verworven, en houden al het aanleeren en onderwijs voor overvloedig, nademaal zij voorwenden, dat men alle wijsheid en kennis van zelf verkrijgt, krachtens het mystieke kruis, door het rozenverwig bloed van *causrus* besprenkeld. Voor het uiterlijke, leiden zij alle kundigheden uit den Bijbel af, om het verwijt te ontgaan, dat zij de kerkelijke godgeleerdheid verachtten. In den grond achten zij zich echter boven alle openbaring verheven, en zoeken alles af te leiden uit het licht der natuur, of uit den invloed der Godheid op de menschelijke ziel. Hierin, als ook in andere opzigten, zijn zij aan te zien als de navolgers van PARACELsus, dien zij als een gezant Gods beschouwen. De ziekten genazen zij als PARACELsus, door geloof en verbeeldingskracht; ook stelden zij, dat zij nooit ziek konden worden. De universeele artseny is evenzeer het hoofdgeheim der Orde, welks ontdekking aan de medeleden werd beloofd. Volgens dienzelfden geleerde (in het aangehaalde werk, D. III. bl. 428—450) blijkt uit de autobiografie van ANDREÄ, op de *Wolfenbuttelische* bibliotheek bewaard, zeer duidelijk, dat hij de *Chymische Hochzeit Christians Rozenkruuz* reeds in 1605 tot zijne uitspanning had zamengesteld, om den draak te steken met de toen zoo veelvuldig bestaande Alchemisten en Theozofen, en dat hij-zelf er mede spot, dat de onnoozele dweepers dit *ludibrium juvenis ingenii* (jeugdige spotgedicht) in allen ernst als eene ware geschiedenis konden aanzien, daar hij het toch alleen als satire had geschreven. Dat hij de *Fama fraternitatis* als eene proeve beschouwd had, waardoor hij de alchemisten en dweepers wilde verbeteren, en dat hij zich daar *Ridder van het Rozenkruis* had genoemd, dewijl hij een kruis en vier rozen in zijn famieljezegel voerde. Ook HERDER laat zich in dienzelfden geest, doch veel scherper, over die vereeniging uit. De maatschappij der Rozenkruisers van het middelbaar systeem ontstond, gelijk NICOLAI, in zijn *Versuch über den Tempelherren-Orden (Berlijn en Stettin 1782, 2 deelen 8vo.)* D. I. bl. 179 volg., zegt, omstreeks het jaar 1622, in 's Gravenhage, en had, volgens haar voorgaven, vertakkingen in *Amsterdam, Neurenburg, Hamburg, Dantzig, Mantua, Venetië* en *Erfurt*. De leden noemden zich *ware Rozenkruisers*, en hunnen stichter CHRISTIAAN ROSE; zij droegen openlijk een zwart zijden snoer, dat zij kregen, nadat zij eenige *extases* (verrukkingen) hadden gehad; in hunne vereenigingen nogtans, droegen zij een blaauwen band, aan welken een gouden kruis met eene roos hing. De *nieuwe* of *Duitsche* Gouden Rozenkruisers werden, volgens opgave in het aanhangsel van het *Altenburgsche Konstitutieboek*, voor het eerst in 1772 door SCHRÖPFER (zie dat Art.) bekend. Deze SCHRÖPFER wilde namelijk, op last van de onbekende Opperhoofden der *Goud-* en

Rozenkruisers, het systeem der *Strikte Observantie* door geestverschijningen, enz. hetzij geheel vernietigen, of met het hunne verbinden. Met de *oude* en *middelbare* Rozenkruisers hebben zij slechts datgene gemeen, wat zij theozofiesch, magiesch en alchemistisch omsluit; hun eigenlijk doel was echter, indifferentismus in de godsdienst te verspreiden, ten einde daardoor het Katholicisme te kunnen bevorderen. Zij vestigden zich, in 1756—1768, in *Zuid-Duitschland* geheel. In tegenstelling met hen worden de middelbare Rozenkruisers gewoonlijk die van het oude systeem genoemd. De Opperhoofden, aan welke blinde gehoorzaamheid moest worden betoond, werden aan de medeleden slechts bij hunne Ordenamen bekend gemaakt. In de voorrede tot *der Compass der Weisen* (Berl. 1782) wordt de door hen verdicte geschiedenis der V. M. verhaald. In 1775 was die Orde reeds in *Silezië* ingevoerd. Eindelijk wortelde zij ook in *Neder-Duitschland*, vooral te *Leipzig*, en kreeg in de eerste stad soc (ou rose), en in de andere opvros (wöllner) tot Opperhoofd. Waarschijnlijk is die Orde der Rozenkruisers (volgens den geleerden Bisschop *Münter*) voor het eerst te *Weenen* op de V. M. geent, en verwisselde men haar aldra met een ander op de V. M. geent systeem, namelijk, dat van *Chevalier Rosecroix*. Van hun Opperhoofd zeiden zij aan hunne Kandidaten, dat *zelfs geesten sidderden voor zijnen Moker*, en dat hij eenzaam leefde en ver van het gewoel der wereld, dat hij kende, en, zich-zelf genoeg, verachtte.

ROZENKRUIS, (De RIDDER, ook PRINS van het) *le Souverain Prince Rosecroix*, en de Ridder van den Adelaar en den Pelikaan, moeten niet verward worden met de Goud- en Rozenkruisers, welke Mystieken en Alchemisten waren. De aanhangers van het hier genoemd stelsel willen alleen het Ridderwezen nabootsen, of de herinnering aan den dood en de opstanding van JESUS op eene Katholiek-godsdienstige wijze vieren. Geen van alle hogere graden is zoo algemeen verbreid als deze. Hij is de 7e. of de laatste graad, van het Fransche of nieuwe systema; de 18e. van het dusgenaamde oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerd; de derde en laatste in de Orde van *Herodom van Kilwinning*; de 18e. van den Raad van Keizers van het Oosten en Westen; de 64e. van het Mitzraïmiëtiesch systema; de 7e. der Philaleten, en de 12e. van de Uitverkorenen der Waarheid.

ROZENKRUISER. (De ECHTE) Zie het Art. PRIESTER. (KONINKL.)
ROZEN-ORDE, (De) *l'Ordre des Chevaliers et Nymphes de la Rose*, werd door den Hertog van *Chartres* (later Hertog van *Orleans*) in 1780 te *Parijs* gesticht. Zijn Sekretaris

DE CHAUMONT bedacht de gebruiken dezer Mannen- en Vrouwen-Orde, welke doel alles behalve zedelijk was, en die slechts korten tijd bestond. Zekere bedrieger FRANS MATTHEUS GROSSINGER (zie dat Art.), stichtte, onder den valschen naam van FRANS RUDOLF VON GROSSING, onder bijna denzelfden naam eene gelijke Orde, welke evenzeer slechts kort bestond.

RUIKER BLOEMEN. (Een) Een zinnebeeld van vreugde en opregtheid. Bij Ordefesten ontvangt elk Broeder, in de Fransche graden, waar dit alleen in gebruik is, een ruiker bloemen, om daarmede zijne plaats te versieren, zoodra hij aan tafel gezeten is.

RUPIBUS, (PETRUS DE) Bisschop van *Winchester*, was Gr.: M.: der Bouwlieden in *Engeland*, van 1216—1254. Onder hem was GODFRIED FITZ PETER Opper-Toezigter, of gedep.: Gr.: M.: In 1216 werd hij voogd van den negenjarigen Koning HENDRIK III, en legde in 1220 den grondsteen tot de *Westminster-Abdij*, in het zoogenaamde voorhof (*porch*) van SALOMO.

RUSLAND. Ofschoon men weet, dat reeds in het jaar 1751, onder de regering van Keizerin ANNA, door de Grootte Loge te *Londen*, eene Loge in *Moskou* was opgericht, en Kapitein JOH. PHILIPS als Provinciaal Grootmeester benoemd was geworden, zoo schijnen toch de Vrijmetselaars vereenigingen in dezen tijd zoo geheim te zijn gehouden, dat tot in het jaar der ontrooning van Keizer PETER III (1762), niets van eene Loge in dat rijk bekend is geworden. Eerst onder de regering der Keizerin KATHARINA II vond er de Vrijmetselarij ingang, en nadat de Keizerin zich een uitvoerig berigt had laten geven, verklaarde zij zich als beschermster der Broederschap, en schonk de Loge *Clio* te *Moskou*, hare bijzondere protektie. In 1772 werd JOHANNES YELAGUINE, door de Eng. Gr. □ tot Prov. Gr.: M.: voor *Rusland* benoemd. Van dezen tijd af bloeide het verbond in het gansche Russiesche rijk (in den jare 1786 waren er reeds 15 Russiesche Loges bekend), en ook zelfs nog, toen de Keizerin KATHARINA, in het jaar 1792 het berigt ontvangen hebbede, dat vele Loges in staatkundige vereenigingen waren veranderd,

zich gedrongen gevoelde der Vrijmetselarij hare bescherming te onttrekken, werd er evenwel in de Loges voortgewerkt, en alle Russische edelen behoorden tot het verbond, zoodat de Keizerin, op de Loge-dagen, niet zelden bijna van al hare hofbeambten verlaten was.

Bij het aanvaarden der regering door Keizer PAUL, wiens betrekking tot de Vrijmetselarij bekend was, hoopten de Vrijmetselaren, welke hem omringden, op nieuwen bloei, en bekwamen ook protektie van hem, ten einde hun verbond op eenen hoogen trap van glans te verheffen. Toen nogtans de Malthezer Ridder, Graaf LITTA, in *Petersburg* aangekomen, uit afgunst op de V. M., den Keizer bewogen had, zich tot Grootmeester der Malthezer Ridders te verklaren, hetgeen den 16den December 1798 geschiedde, doodde hij hierdoor in dien tijd de Vrijmetselarij. De Keizer verbood de zamenkomsten van alle geheime gezelschappen, welke ook, zonder de Vrijmetselarij uit te zonderen of te vermelden, liet zich, door de hem bekende Russische hoofden der Loges, bij handslag beloven, dat zij zonder zijne toestemming geene Loges weder zouden openen, en maakte hen daarvoor Malthezer Ridders. Van nu af sluimerde de Vrijmetselarij en werd slechts in stilte voortgezet. In den jare 1801 hesteege ALEXANDER den Russischen troon, en hield aanvankelijk PAULS verbod tegen de geheime gezelschappen in stand; doch in 1805 liet hij zich door den Staatsraad-Direkteur van het kadettenkorps in *Petersburg*, BÖNER, een naauwkeurig berigt omtrent de Orde geven, waardoor hij zich niet alleen gedrongen achtte het verbod van PAUL in te trekken, maar ook zijne bescherming aan het verbond te verzekeren, en zich daarin te doen aannemen. In den jare 1811 traden eenige Loges bijeen, ter vorming van een gemeenschappelijk Direktorium, onder den titel van: Grootte Direktoriale Loge *Wladimir zur Ordnung*, in welke Br. BÖNER, gedurende de drie eerste jaren, Grootmeester was. Al de werkplaatsen, onder de Direktoriale Loge staande, arbeidden naar het Zweedsch systema, en toen men de nietigheid daarvan erkend had, en op verdraagzaamheid jegens alle overige systema's aanhield, waren de Broeders der hoogere graden van eene andere

meening; men kon geene vereeniging tot stand brengen, en kwam eindelijk overeen, de Direktoriale Loge op te heffen, en twee onafhankelijke, in regten gelijke, Grootte Loges te konstitueeren. Eene dezer trad op den 50sten Augustus 1813 werkelijk in het leven, onder den naam van *Astrea*, en hare Konstitutie, welke uit vier hoofdgrondstellingen bestond (1e. Verdraagzaamheid jegens alle andere Maç. systema's. 2e. Volkomene gelijkheid der representatie van elke Loge in de Grootte Loge. 3e. Jaarlijksche vrije keuze der Officieren, en 4e. Geene bemoeijng der Grootte Loge in de aangelegenheden der bestaande hooge graden), verkreeg de goedkeuring van 's lands bestuur. Zoo werd dan het uitwendige van het verbond, in het begin der negentiende eeuw, in *Rusland* zeer gunstig, toen op eens en onverwachts de Vrijmetselarij, door een bevel van Keizer ALEXANDER aan den Minister van Binnenlandsche zaken, Graaf KOTSCHOUBEY, van den 12den Augustus 1822, in het geheele Russiesche rijk verboden werd. Men heeft zich verdiept in het onderzoek, aangaande dit verbod, maar de ware reden niet gevonden; waarschijnlijk moet zij in de bemoeijngingen der Jezuiten, of in politieke onrust gezocht worden; want Keizer ALEXANDER was zelf V. M., en heeft nog zijn schoonvader, den Koning van *Pruissen*, in de Orde ingewijd (zie het Art. ALEXANDER I).

Over het geheel schijnt het, dat de verlichting in *Rusland*, in het algemeen nog niet zoo ver gevorderd is, dat men de onderdanen rijp kan beschouwen voor het Vrijmetselaarsverbond. De Loges werden meer een vermaak, en de Vrijmetselarij was een kostbare uitspanning, waarmede men ten minste de tijd doodde, en de pracht en weelde der hoogere graden najoeg. Men nam Kandidaten zonder onderscheid aan, en beschouwde de receptie als eene finantiële spekulatie.

Bedford RUSSEL; (FRANS) Graaf van *Bedford*, benevens THOMAS GRESHAM, Grootmeesters der Bouwlieden in *Engeland*, van 1567—1578. De Broederschap nam onder het bestuur dezer beide hoofden zeer toe in aantal en vastheid. Een zijner nakomelingen was onder KAREL I, in 1653, evenzeer Gr. M. der Engelsche Bouwlieden.

S.

SAB. 221

(Graaf VAN) was een natuur-*ritowsky*
vorst van *Saksen* en Koning van
S op den 1sten Mei 1702, en
1764. Vroeger Brigadier (Op-
laande met den rang van Gene-
trad hij in 1751 als Generaal-

Majoor in dienst van den Keurvorst van *Saksen*, werd in
1756 Luitenant-Generaal, in 1759 Generaal, en in 1741
Generaal Veldmaarschalk en Goeverneur van *Dresden*. Hij was
in 1758 te *Warschau* ingewijd, en behoorde tot de *Strik-
te Observantie*, waar hij den Ordennaam voerde van *Cheva-
lier de l'Aigle*. Zie verder het Art. SAKSEN.

RUWE STEEN. Zie STEEN.

Hier

S.

SABASIESCHE FEESTEN. Deze mysteriën hadden den naam
ontleend van het woord *Sabasius*, een bijnaam van BACCHUS,
afkomstig van eene stad in *Phrygië*, waar zijne eërdienst was
gevestigd. Ook van de Sabasiesche feesten was BACCHUS de
hoofdpersoon. De Priesters of beambten dier mysteriën heet-
ten *besten*; zij verzinlikten in die mysteriën, welke des nachts
werden gevierd, een tooneel uit het leven van een der goden,
en deed men daarbij eene gouden slang glijden in den boezem
van den Kandidaat. Die mysteriën bleven bestaan tot in den
laatsten tijd van het Heidendom, maar waren toen zeer ver-
basterd, en van zoodanigen aard geworden, dat ze uit *Rome*
werden geweerd, gelijk ze ook in *Griekenland* werden ver-
boden. Desniettemin kwamen ze onder DOMITIAAN, hoewel
voor korten tijd, in *Rome* weder ten voorschijn; de kreten
waren dezelfde, als in de Orphiesche feesten. Zie dat Art.

De feesten

RUTOFSKY (FREDERIK AUGUST Graaf VAN) was een natuur-^{rutowsky}lijke zoon van AUGUSTUS, Keurvorst van *Saksen* en Koning van *Polen*. Hij kwam ter wereld op den 1sten Mei 1702, en overleed op den 16den Maart 1764. Vroeger Brigadier (Op- per-Officier, omtrent gelijk staande met den rang van Gene- raal-Majoor) in Fransche dienst, trad hij in 1751 als Generaal- Majoor in dienst van den Keurvorst van *Saksen*, werd in 1756 Luitenant-Generaal, in 1759 Generaal, en in 1741 Generaal Veldmaarschalk en Goeverneur van *Dresden*. Hij was in 1755 te *Warschau* ingewijd, en behoorde tot de *Strik- te Observantie*, waar hij den Ordennaam voerde van *Cheva- lier de l'Aigle*. Zie verder het Art. SAKSEN.

RUWE STEEN. Zie STEEN. ^{Hein}

S.

SABASIESCHE FEESTEN. Deze mysteriën hadden den naam ^{De naam is} ontleend van het woord *Sabasius*, een bijnaam van BACCHUS, afkomstig van eene stad in *Phrygië*, waar zijne eërdienst was gevestigd. Ook van de Sabasiesche feesten was BACCHUS de hoofdpersoon. De Priesters of beambten dier mysteriën heet- ten *besten*; zij verzinlijkten in die mysteriën, welke des nachts werden gevierd, een tooneel uit het leven van een der goden, en deed men daarbij eene gouden slang glijden in den boezem van den Kandidaat. Die mysteriën bleven bestaan tot in den laatsten tijd van het Heidendom, maar waren toen zeer ver- basterd, en van zoodanigen aard geworden, dat ze uit *Rome* werden geweerd, gelijk ze ook in *Griekenland* werden ver- boden. Desniettemin kwamen ze onder DOMITIAAN, hoewel voor korten tijd, in *Rome* weder ten voorschijn; de kreten waren dezelfde, als in de Orphiesche feesten. Zie dat Art.

Middlesex
Sackville
SACKVILLE, (KAREL, Lord) Hertog van *Middlesex*. Zie MIDDLESEX.
SACKVILLE (Sir THOMAS) was Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland*, onder Koningin ELIZABETH (zie dat Art.), van 1564—1567. Sedert den dood van EDUARD VI (1553), tot de benoeming van SACKVILLE, had de Broederschap geen eigenlijken Patroon of beschermier gehad, waarvan vermoedelijk de oorzaak moet worden gezocht, in het overwigt van het katholicisme in *Engeland*, na den dood diens vorsten.

Recueil
Sachsen
SAINT-VICTOR. (GUILLEMAIN DE) Zie RECUEIL, enz.

SAKSEN. (Het KONINGRIJK) Ofschoon *Saksen* in het midden van *Duitschland* gelegen, ook het middelpunt van een groot gedeelte van den Europeeschen handel is, en zich ten gevolge daarvan, ook meer dan eenige andere Duitsehe Staat steeds veelal aan het hoofd heeft geplaatst van elken zedelijken vooruitgang, heeft de V. M. zich in dat land nooit mogen verheugen, in de uitdrukkelijke en openbare bescherming van de zijde der regering. Desniettemin is zij, daar te lande, sedert hare invoering stilzwijgend geduld, en is er nimmer verboden geweest. De Loges in *Dresden* en *Leipzig* (zie die Art.), behooren tot de oudste in *Duitschland*, ook op andere plaatsen, in het voormalige Keurvorstendom *Saksen*, ontstonden verschillende Loges, die onafhankelijk van elkander waren, en zelfs als Moeder-Loges nog andere, even zeer zelfstandige Loges oprichtten. Nogtans werden ook eenige door uitheemsche Loges, vooral uit *Berlijn*, gekonstitueerd en aan deze onderworpen. Eerst in 1812 heeft zich de Grootte Lands-Loge van *Saksen* gevormd. Omtrent de vroegste geschiedenis der Saksiesche Loges, welke, om haren invloed op vele Loges in *Duitschland*, zeer gewichtig is, zijn de berigten gebrekkig en niet wel te vertrouwen. Voornamelijk is dit toe te schrijven aan de omstandigheid, dat, toen de Prins XAVERIUS, na den dood van den Keurvorst FREDERIK CHRISTIAAN (1763), de regering aanvaardde, de meeste schrifturen der Loges, uit vrees voor eene mogelijke vervolging van de zijde der regering, verbrand, of door enkele Broeders op plaatsen werden verborgen, van waar zij niet weder ten voorschijn kwamen. In het archief der L.

SAK.

223

zu den drei Schwerdtern, te Dresden, worden, wel is waar, de oudste Notulenboeken van 1741 en volg. bewaard, maar deze verbreiden weinig licht over de geschiedenis der Loges te Dresden, en kunnen alleen dan dienen, als men de enkele opgaven met de schriftelijke berigten in de jaarboeken van andere Loges kritisch vergelijkt. Volgens het zeggen van sommigen, zouden reeds in 1756 sporen worden gevonden van het bestaan der Orde in Saksen. Althans was in 1757 door Lord DARNLEY, Gr. M. van Engeland, een patent afgegeven aan HENDRIK WILLEM VAN MARSCHALL, als prov. Gr. M. voor Opper-Saksen (zie het berigt van Br. ZACHARIAS, in die eerste Säcularfeier der ger. und volk. St. Joh. Loge zu den drei Schwerdtern, im Or. Dresden, am 6 Januar 1840; Dresden 1840, 8vo. bl. 29), en was er in 1758, bij BREITKOPF, een weekblad verschenen, onder den titel van: *Der Freymaurer*. In 1758, zou naar men wil, Graaf RUTOWSKY (zie dat Art.), te Dresden, den eersten grond hebben gelegd tot verbreiding der K. Kunst, door het stichten der Loge *aux trois Aigles blancs*, te zamen met de BB. D'ALBEDYLL (later reg. M.), D'ARNETT, DE SUMM en D'ÉCOMBES, Sekretaris der Fransche ambassade. In die Loge werden de inwijdingen begonnen met de Graaven VAN BEICHLINGEN en VAN BELLEGARDE, Baron VAN TANNER en de Heeren D'ELBÉE en DE BELLEVILLE: weldra meldden er zich zoo vele personen aan, dat er eene nieuwe Loge werd gevormd, onder den naam van: *les trois Glaives dor*, in welke men in 1741 omtrent vijftig leden telde. In 1741 (13 Feb.), werd de Loge *aux trois Cygnes* gesticht, maar vereenigde zich die weldra met de Loge *zu den drei goldenen Schwerdtern* tot eene Grootte Loge, welke den Graaf RUTOWSKY, tot Gr. M. van Saksen verkoor. Tot ged. Gr. M. werd eerst de B. D'ELBÉE, en later de ijverige Br. VON VIETH benoemd. Door dien Gr. M. werden vervolgens een viertal Loges gekonstitueerd, waaronder de bekende Loge *zu den drei Reissbrettern*, te Altenburg. Of hij echter ook eene toen bestaande Loge te Wittenberg hebbe gekonstitueerd, is evenmin zeker bekend als haar

naam, duur en den naam harer leden. In het jaar 1746, moeten er onder de BB. twisten hebben plaats gehad, althans het Notulenboek van de Loge berigt: dat Graaf ROTOWSKY, aan de \square *zu den drei Schwerdtern*, op nieuws zijne bescherming beloofde, ten einde de oneenigheid der Leipziger \square \square uit den weg te ruimen. Niet onwaarschijnlijk liepen de twisten over het bearbeiden der toen nog nieuwe Schotsche graden, welker invoering, in alle landen, het sein tot hevige twisten is geweest. Immers in denzelfden tijd, vinden wij in echte bescheiden vermeld, dat de \square *Minerva*, te *Leipzig*, tot hertoe slechts de drie graden bearbeid hebbende, op het denkbeeld kwam, in haren schoot eene Schotsche Loge op te rigten, welke 20 November 1747 haar eerste bijeenkomst hield. Van dat oogenblik bestaat er eene volstrekte gaping in de bescheiden, tot in 1739. Intusschen had men echter van de zijde der aanhangers en voorstanders der dusgenaamde Riddergraden niet stil gezeten, maar was door den beruchten Br. VON HUND, op den 5den September 1733, eene Loge der *Strikte Observantie*, te *Leipzig* gekonstitueerd, onder den naam: *zu den drei Palmen*, welke meest uit militairen bestaande, bij het uitbreken van den zevenjarigen oorlog (1756) weder te niet ging. Later nam de Loge *Minerva* (tot hertoe *zum Zirkel*), den bijgevoegden naam aan *zu den drei Palmen*, bij gelegenheid dat zij zich vereenigde met de Loge *zu den drei Palmen*. De twisten duurden echter tot in 1772, toen de \square *Minerva zum Zirkel* uiteen ging, en alle gereedschappen afstond aan de \square *Minerva zu den drei Palmen*. Deze laatste nam nu de *Strikte Observantie* aan, en voegde bij de eigenlijke V. M. nog den Schotschen graad, het Noviciaat en den Riddergraad, welke de drie eerste graden volstrekt beheerschten. Het eerste Kapittel werd in 1767 (16 Maart) gehouden, waarbij de BB. hunne ridderlijke bijnamen ontvingen. Zoo lang nogtans de Tempelgraden en het graden-systeem daar heerschte, bestond er ook geen duurzame vrede, waarvan men menigvuldige bewijzen vindt, in het werkje, getiteld: *Geschichte der Loge Minerva zu den drei*

Palmen, im Orient Leipzig, und Beschreibung ihrer Säcularfeier, am 20 März 1841, Leipz. 8vo. 89 seiten.

In 1762, nam ook de Loge *zu den drei Schwerdtern*, te *Dresden*, welke tot hertoe geene Konstitutie had bezeten, het systeem der *Strikte Observantie* aan, en kreeg toen eene Konstitutie, gedagteekend 28 Augustus 1749, naar Tempeliers rekening (gelijk staande met 3 September 1762), welke Konstitutie, in het cijferschrift der Tempeliersgraden geschreven, nog aanwezig is. Deze Konstitutie scheen der nogtans niet krachtig genoeg; want men vindt vermeld, dat de reg. M., de Graaf VAN BRÜHL, op den 26sten October 1765, inlichtingen gevraagd hebbende, omtrent hare stichting en oude Konstitutie, de Br. VAN VIETH geantwoord had, dat de , ofschoon lang bestaan hebbende, nooit in het bezit eener Konstitutie was geweest; waarop er besloten werd, aan den H. E. Heer *Ridder van de gouden Zon* (KAREL EDUARD STUART), te bidden om het toestaan eener Konstitutie, met ancienniteit van 1758. In 1772 vereenigde die zich met de *zu den wahren Freunden*, welke hare Konstitutie van *Weenen* had ontvangen. Geene der Saksiesche , had zich door de toen elkander opvolgende onzinnige voorspiegelingen van hoogst gewigtige, te ontdekken geheime kundigheden meer laten slingeren, dan de Leipziger *Minerva*, die achtervolgens de *Strikte Observantie*, het klerikaal systeem en het Zweedsche stelsel aankleefde en verliet; doch hield zij zich vrij van de hooge graden, gedurende den zevenjarigen oorlog in *Berlijn* ingevoerd. Ook de Loge *Balduin*, te *Leipzig*, nam eene Konstitutie van ZINNENDORFS systeem (of van de *Grosse Landes-Loge*), gelijk ook de later met die Loge vereenigde werkplaats *zur Linde*. De Loge *Apollo*, te *Leipzig*, werd (1801) door de Loge te *Regensburg* gekonstitueerd. Deze begaf zich, gelijk ook de *Balduin*, later onder de Grooté te *Hamburg* en nam eene Konstitutie van deze. Op de verschillende Duitsehe Konventen, verschenen ook de Loges van *Leipzig*. De Loges te *Dresden* waren van die afdelingen meer vrij.

gebleven, en droegen zelfs bij tot ontmaskering van JOHNSON en SCHREPPER. De kosten van het weeshuis, door de *die drei Schwerdtern*, te *Dresden*, en *Minerva*, te *Leipzig* (zie dat Art.), in 1772—1774 in eerstgenoemde stad gesticht, bedroeg 6692 Thaler (*f* 12,000). De Loge *die drei Schwerdtern* werd ook tot vermeerderde weldadigheid in staat gesteld, door de erfmaking van Br. VAN LEIPZIGER, die haar zijn half vermogen naliet. De schorsing van de werkzaamheden der Loge te *Dresden*, in 1782, door het omwerpen van de *Strikte Observantie* veroorzaakt, was reeds in 1785 geëindigd. In het jaar 1805 hadden zich de Saksiesche Loges onafhankelijk verklaard van elk Schotsch Direktorium. Zij schaften de hooge graden, nog bij haar in gebruik, af. Alleen de Loge *Minerva* behield haar Schotschen graad, niet, gelijk zij zich uitdrukt, dewijl zij eenige waarde aan dien graad hechtte, maar omdat de medeleden daarvan het bestuur der Loge vormen. Sedert 1829 is het zoodanig ingerigt, dat, zoodra de Loge iemand tot lid van dat bestuur verkiest, hij, zonder eigenlijke inwijding de mededeeling van dien graad ontvangt, als historieseche toelichting, en dus louter formulier. Het Saksiesche Gr. O., te *Dresden* in 1812 gevormd, en waartoe de overige Loges in 1813 toetraden, heeft twaalf onder zijn gebied.

Saksen
IV. 486

SAKSEN. (De HERTOGDOMMEN) Daar te lande bloeit de V. M. voortdurend, en is er beschermd door de verschillende Vorsten, welke meestal zelve tot de Orde behooren, en daardoor niet slechts bijdroegen, maar aldaar een bijzonder aanzien te verschaffen, maar ook de Loges er toe bragten, voorzigtig te zijn in de keuze harer leden.

Behalve in het gebied van *Saksen-Coburg*, waar nooit eene Loge heeft bestaan, telt men er:

1 In het Groot-Hertogdom *Weimar*, 1 te *Weimar*, 1 te *Eisenach* en 1 te *Jena*.

In het Hertogdom *Saksen-Gotha Altenburg*, 1 te *Gotha* en 1 te *Altenburg*.

In het Hertogdom *Saksen-Meiningen*, 1 te *Meiningen*.

In het Hertogdom *Saksen-Hildburghausen*, 1 te *Hildburghausen*.

SALLE DES PAS PERDUS. Zie VOORZAAL.

SALOMO (Hebr. *Schelomoh*, dat is vredelievend, שלמה; bij de Franken, Perzen en Arabieren *Solyman*), zoon van den Koning DAVID en BATHSEBA, geboren omtrent 1037 jaar voor CHRISTUS geboorte, besteeg den troon in 1017, en stierf 975 jaar voor CHRISTUS. Wijs en regtvaardig als regter, scherpzinnig als Koning, en in den hoogsten graad een be-minnaar van pracht zijnde, werd hij zoowel door zijn volk, als door al zijne tijdgenooten, bemind, vereerd en bewonderd. In de geschiedkundige overleveringen der Vrijmetsclarij is SALOMO, als de bouwheer van den grooten en schoonen Tempel te *Jeruzalem*, een belangrijk persoon. In vele hoogere graden wordt zijn naam aan den R. M. gegeven.

Verkef

Salomo.

SALOMO'S TEMPEL. Is een hoofdvoorwerp in de nieuwere Maçonnieke Ritualen, weshalve ieder Vrijmetselaar diens ontstaan, wijze van bouwen, bestemming, enz. behoort te kennen, om de beteekenis van de zinnebeelden, met dezen in betrekking staande, ligter te begrijpen. Geschiedkundige ophelderingen en eene uitvoerige beschrijving vindt men 1 *Kon: V—VIII* en 2 *Kron: II—VII*. In JOSEPHI, *Antiqq. iud. et de bello iud.* LUNDIUS, *Joodsche Heiligdommen*, en vooral Rabbi JAC. JEHUDA LEONIS, *de templo hierosol. ex ebraeo latine; rec a JOH. SAUBERTO, Helmaest, 1663, 4to.*

Salomo's heil?

Salomo's Tempel

Zie hier in het kort de geschiedenis volgens NOORTHOEGK:

DAVID, Koning van *Israël*, had, gedurende zijne oorlogen met de Kanaäniten, geenen tijd, met zijne gildeggenooten, of diegenen, welke hem zijn standvastige vriend en bondgenoot, Koning HIRAM van *Tyrus*, had toegezonden, handen aan het werk te slaan; want bijna zijne geheele regering was eene onafgebrokene reeks van oorlogen, moeilijkheden en ongelukken. Doch toen hij ten laatste (in 1042 voor CHRISTUS), de stad *Jebus* en de vesting *Sion* aan zijne vijanden ontnomen had, stelde hij gildelieden aan, om de wallen en openbare gebouwen, voornamelijk in *Sion*, waar hij zijn zetel vestigde, te verbeteren en te verfraaijen. Daarom werd *Sion*, naar hem, DAVIDS stad genoemd. Ook bekwam toenmaals het oude *Jebus* den naam *Jeruzalem*. Daar hem intussebet de eer ontzegd was geworden, den bedoelden Tempel te bouwen,

dewijl hij een bloedmensch was (*man of blood*, d. i. dat hij zijne handen te veel met bloed bezoedeld had door zijne oorlogen), zoo verzamelde hij, door jaren en zwakheid des ouderdoms ter neder gedrukt, en met een voorgevoel van zijn naderend einde (in 4015 voor christus geboorte), de hoofden zijns volks, en maakte hun zijne bedoelingen bekend, tot het stichten van een prachtig gebouw, ter bewaring van de Arke Gods, waartoe hij groote voorbereidselen gemaakt, en eenen onmetelijken voorraad van rijke stoffen had bijeengebragt, zoowel als plannen en menigvuldige bepalingen omtrent de inrigting er van. Daar hij zich intuschen had onderworpen aan den Goddelijken wil, dat dit groote werk door zijnen zoon SALOMO volvoerd zou worden, zoo vorderde hij van hen, SALOMO in een zoo loffelijk plan te ondersteunen. Kort daarop stierf DAVID, in het zeventigste jaar zijns ouderdoms, hebbende zeven jaren te *Hebron* over het huis van *Juda*, en drie en dertig jaren over al de stammen geregeerd.

Toen DAVID gestorven was en SALOMO den troon had bestegen, wilde Koning HIRAM van *Tyrus*, die altijd met DAVID in vrede en vriendschap geleefd had, ook dit verbond met diens zoon houden, en zond SALOMO een gezantschap, om hem met de troonsbeklimming geluk te wenschen. Toen de gezanten terugkeerden, maakte SALOMO zich deze gelegenheid ten nutte, eenen brief te zenden aan Koning HIRAM, van den volgenden inhoud (te vinden in JOSEPHI, *Antiq. Jud. L. VIII. c. 2 en 5*):

Koning SALOMO zendt Koning HIRAM zijnen groet.

Hiermede worde het u kond gedaan, dat mijn vader sedert langen tijd willens was, den Heer een Tempel te bouwen. Dewijl hij echter aanhoudend in oorlogen was gewikkeld, en zich genoodzaakt zag, zijne vijanden af te slaan en ze cynsbaar te maken, alvorens hij aan dat groote en heilige werk kon denken, zoo heeft hij het voor mij overgelaten, het in vreedstijd zoowel te beginnen, als te eindigen, naar het voorschrift en de voorzegging van den almachtigen God. Gezegend zij zijn groote naam voor de tegenwoordige rust in mijne Staten! Met zijn genadigen bijstand zal ik nu alle middelen, welke mij de mij gegunde vrijheid en ruimte van tijd ter bevordering daarvan gunnen, aan Zijne eer en aanbidding wijden. Dierhalve rigt ik mijn verzoek tot u, dat gij eenige van uwe onderdanen zendt, om eenige mijner dienaren te verzellen naar den berg *Libanon*, opdat zij dezen bijstaan in het vellen der boomstammen voor dat gebouw; want de Sidoniërs verstaan dat beter dan wij. Daarvoor zal hun alle arbeidsloon, door u gepast geoordeeld, worden uitbetaald.

HIRAM was hierover zeer tevreden, en zond aan SALOMO het volgende antwoord:

Koning HIRAM aan Koning SALOMO.

Niets kan mij meer welkom zijn, dan te vernemen, dat de regering van uwen gezegenden vader, door Gods voorzienigheid, in de handen van een zoo voortreffelijken, wijzen en deugdzaam opvolger is gekomen. Zijn heilige naam zij daarvoor geprezen! Datgene, waarover gij schrijft, zal met de grootste zorgvuldigheid en geneigdheid geschieden, daar ik bevel wil geven, dat er zoo vele der schoonste ceder- en cypressenstammen geveld en uitge-

voerd worden, als gij noodig zult hebben. Mijne lieden zullen ze aan uwe zeekust brengen, en ze daar overschepen naar de haven, door u aan te wijzen, waar zij kunnen worden afge- laden, om dan door uwe eigene lieden naar *Jeruzalem* te worden vervoerd. Dien ten gevolge zullen wij ons zeer door u verplicht achten, indien gij ons in ruiling zoodanige lading graan wildet toestaan, als u behagelijk ware; want aan deze waar hebben wij eilanders het meeste gebrek.

Om nu zijne tevredenheid over dit antwoord aan den dag te leggen, en de grootmoedige aanbiedingen te vergelden, gaf SALOMO bevel, hem jaarlijks 20,000 maten tarwe en 20,000 maten van de fijnste olie te vereeren, en verbond hij zich, HIRAMS metse- laars, aan den tempelbouw gebezigd, hetzelfde bedrag aan gerst, tarwe, wijn en olie uit te reiken.

Om dit bewonderenswaarde werk nu zoo veel te gemakkelijker en schielijker te doen voortgaan, liet SALOMO al zijne giddelieden, zoowel in- als buitenlandsche, tellen, en bevond een getal van 115,000 te hebben, behalve de lastdragers, die een getal van 70,000 man uitmaakten. SALOMO verdeelde, naar luid der mon- delinge overlevering, de Medgezellen in bijzondere Loges, elk eenen Meester en Opziener toevoegende, door welke zij de beve- len op eene regelmatige wijze konden ontvangen, die voor hunne werktuigen en kleinoodiën moesten zorgen, en hun elke week het behoorlijke loon, voedsel en kleeding zouden uitdeelen, ter- wijl zij zorgen moesten voor de leerlingen.

Op zulk eene wijze werd eenen vasten grond gelegd tot vol- komene overeenstemming in de Broederschap. De Loge was sterk vereenigd door liefde en eendragt; elken Broeder werd de be- hoorlijke aanwijzing gegeven tot geheimhouding en vroomheid, tot een goed zedelijk gedrag en eensgezindheid. Ieder wist, wat hij te verrigten had, en die groote onderneming werd met verbazende kosten ijverig voortgezet. In het vierde jaar zijner regering, het derde van DAVIDS doods en het 480ste, nadat de Israëlieten de *Rode Zee* waren doorgetrokken, werd de eerste steen tot het reusachtige gebouw gelegd. Op een Maandag, den tweeden dag der maand *Zif*, overeenkomende met den 21sten April van het jaar der wereld 2992, 1556 na den zondvloed, of 1012 voor CHRISTUS, werd het werk op den berg *Moria* aangevangen, en met zulk eene vaardigheid voortgezet, dat het, na ruim zeven jaren, den 8sten dag der maand *Bul*, overeenkomende met den 25sten October, voltooid, dat is te zeggen, dat alles gereed was, om naar *Jeruzalem* vervoerd, en in elkander gezet te kunnen wor- den, zoodat men in den Tempel geene andere werktuigen hoorde, dan die volstrekt noodig waren tot het verbinden der verschil- lende deelen, maar geene bijlen en zagen. De lengte des Tempels van den eenen muur tot den anderen bedroeg 60 ellen heilige maat, de breedte 20 el of $\frac{1}{3}$ der lengte en de hoogte 50 ellen, zoodat zij driemaal zoo lang als breed was. Deze even- redigheid der drie afdeelingen is opmerkenswaardig, en de juist- heid der verhoudingen was even weldadig voor het oog, als de harmonie voor het oor. Het Heilige der Heiligen, de eigenlijke woonplaats van Jehova, en het middelpunt der wereld voorstel- lende, was een volkomen kubiek van 20 ellen, waardoor het

volmaakte der zaligheid zinnebeeldig wordt voorgesteld. Gelijk buitendien de gedaante van eenen vierhoek bij het bouwen de meest vaste is, zoo moet deze vorm des heiligdoms, de bestendigheid, den duur en het eindeloze des hemels beteekenen. De muur om den voorhof, of dien der Heidenen, was 7700 voet in den omtrek, en de gezamenlijke hoven en vertrekken konden 300,000 menschen bevatten. Het geheel was versierd met 1453 kolommen van Parisch marmer, welke of gesneden, of slakvormig uitgehold waren, benevens met 2906 pilaren, met prachtige kapiteelen versierd, en ongeveer het dubbel aantal vensters. Het Heiligdom was met massief goud overtrokken, met beeldhouwwerk versierd, en met diamanten en kostbare edelgesteenten bezet. Geen bouwwerk konde in vergelijking met dezen Tempel komen, zoowel ten opzichte van zijne juiste evenredigheden, rijkdom, als sierlijke bouworde, bestaande hij, behalve uit den eigenlijken Tempel, uit talloze vertrekken voor Koningen en Vorsten, voor het *Sanhedrin*, voor de Priesters en Levieten enz.; hebbende insgelijks een voorhof voor de Heidenen, dewijl de Tempel een bedehuis was voor alle volken. Het gezicht des Tempels overtrof in eenen hoogen graad alles, waarvan men zich eenigzins een denkbeeld kan vormen, gelijk men dien Tempel altijd voor het sierlijkste stuk der bouwkunde ter wereld, zoowel van vroegere als van latere tijden, gehouden heeft.

NEBUKADNEZAR verwoeste den Tempel na de inneming van *Jeruzalem*. Sommigen houden het er voor, dat de Vrijmetselarij van dat tijdperk af haar aanzijn heeft bekomen. De allegorie van SALOMO'S Tempel zou, naar het zeggen der Tempeliers (zie het Art. PAYENS), zijn ontstaan uit de nabijheid hunner woning bij het Tempelgebouw. Het is overigens bekend dat de Gnostieken (zie het Art. GNOISIS), en over het algemeen de Mystieken den Tempel van SALOMO in allegorische toepassing aanwendden, terwijl zij daarbij geheel afweken van den letterlijken zin des Bijbels.

Salomo's Zegelring
SALOMO'S ZEGELRING. Zie de Art. ESSEËRS en PENTALPHA. Aan dezen waren volgens de mystieken alle geesten der hoofdstoffen onderdanig. Hij is door de Alchomisten en de Rozenkruis-Orde niet ongebruikt gebleven.

Thoux
SALVERTE. Zie THOUX.

SAMOTRACIË (De MYSTERIËN VAN) waren, even als die der Dactylen, uit *Fenicië* (zie dat Art.) afkomstig en aan ADONIS gewijd. Volgens deze mysteriën was een der vier Kabiriesche goden *Axieros*, *Axiokersos*, *Axiokersa* en *Kadmitus*, en wel de laatste, omgebracht door zijne Broeders, welke op de vlugt waren gegaan, en zijne schaamdeelen in een korfje of *cistus* hadden medegenomen. Die mysteriën verzinnelijkten den allegorischen moord van KADMILUS. De Kandidaat, welke een slijkkrans droeg, stelde KADMILUS voor. Deze mysteriën waren

nog in het achttiende jaar der tegenwoordige tijdrekening zeer vermaard, en zelfs GERMANIUS wilde er zich doen inwijden.

SANHEDRIN. Zie SYNEDRUM.

SARDINIË. Zie PIEMONT. Even als in andere Italiaansche landen verbood men, ook hier, naar aanleiding der Pauselijke Bullen, de vergaderingen der VV. MM. In 1759 had de G. L. van Engeland (van de *Modern Masons*) eene G. Provinciale L. voor de Sardiniësche Staten gekonstitueerd, welke later als zelfstandige G. L. den titel aannam van *Direktorium der V. M. in Lombardije*, en in 1788, na een nieuw en scherper verbod der V. M., al hare magt en regten aan de Schotsche L. *de la Sincerité*, in *Chamberg* afstond. De Koningen VICTOR AMADEUS III en VICTOR EMANUEL herbicuwden het verbod der V. M., door de Edikten van 20 Mei 1794 en 20 Mei 1814. Het laatste vindt men in het Italiaansch en Fransch bij *TEORY, Acta Latomorum, T. H. p. 255—258.*

SARUM, (RICHARD DE BEAUCHAMP, Bisschop van) Gr. M. der Bouwlieden in Engeland, in 1471, onder Koning EDUARD IV, welke hem tot Kanselier der Orde van den kousenband benoemde, ter belooning van het herstel van het slot en de kapel van *Windsor*.

SAVAGE. (THOMAS) Zie RIVERS.

SVALETTE DE LANGES. Zie LANGES.

SAVOYE. Zie PIEMONT en SARDINIË.

SAYER (ANTON) was de eerste Gr. M. der Gr. van Engeland van de *Modern Masons*, van 24 Junij 1717—1718. Volgens de Engelsche opgaven kwam Koning GEORGE I op den 20sten September 1714 te *Londen* aan. Op dat oogenblik miste de Broederschap een patroon, daar *Sir CHRISTOFFEL WREN* oud en zwak was, en de nieuwe Koning niet tot de Orde behoorde en de landtaal niet verstond. Men achtte het daarom noodzakelijk, een nieuwen Gr. M. als middelpunt der vereeniging te benoemen. Dien ten gevolge werd er (Februarij 1717) eene bijeenkomst gehouden door de Loges *the Goose and Gridiron, the Crown, the Apple-tree, the Rummer and Grape* en eenige oude BB., in de herberg *de Appelboom*, in

welke men eene Grootte Loge daarstelde, met besluit, alle drie maanden eene vergadering van Officieren te doen plaats hebben, en op de jaarlijksche vergadering het Ordefeest te vieren en een Gr. M. uit hun midden te kiezen. Inderdaad werd ook op den 24sten Junij 1717 eene zoodanige vergadering in de herberg *de Gans en de Rooster* (*St. Pauls Churchyard*) gehouden, waarbij het feest der vrije en aangenomen (*free and accepted*) Metselaren werd gevierd. Vóór het banket stelde de Voorzitter den BB. eene lijst van Kandidaten voor, waaruit de BB. ANTON SAYER tot Gr. M. verkozen, wien de vergaderde BB. hulde bewezen en trouw beloofden. Zijne Groot-Opzieners waren JAKOB LAMBALL, timmerman, en JOZEF ELLIOT, Kapitein. De Gr. M. SAYER beval den Meesters en Opzieners der verschillende Loges, alle drie maanden met de Groot-Officieren bijeen te komen, ter plaatse, waar hij hen zoude ontbieden. Op het Ordefeest van 1718 nam Br. SAYER de stemmen op, en riep toen den Br. GEORGE PAYNE (zie dat Art.), tot Gr. M. uit. In 1719 was SAYER eerste Gr. Opz. onder den Gr. M. DESAGULIERS.

SCANDINAVIË, voorheen de naam van *Zweden*. Zie het volgende Artikel.

SCANDINAVIËRS. De Kimbren, die zich 600 jaar voor CHRISTUS in *Scandinavië* vestigden, bragten er de mysteriën der Druiden over. Om tot die mysteriën te worden ingewijd, was er bij de Kandidaten een leertijd van wel twintig jaren gevorderd. Hunne mysteriën waren eene in allegoriën gehulde voorstelling der natuur, en ook in die mysteriën vindt men een edel wezen dat zich opoffert, of omgebracht wordt door het booze beginsel of een boozen geest. Dit omgebrachte wezen heet er *BALDER*.

Schröder SCARABEO. (EUSTACHIUS A) Zie *SCHRÖDER*. (Baron van)

Schatgruiffen SCHATBEWAARDER, of SCHATMEESTER, (De) is een der Officieren eener Loge, wiens pligt het is, over de ontvangst en uitgaven der Loge-gelden naauwkeurig rekening te houden. Zijn zinnebeeld is een sleutel.

(Schauspeler) SCHEBAT. De naam der elfde maand van den Israëlitischen almanak. Zie *ALMANAK*, D. I. bl. 12.

SCH.

255

SCHECHINAH (שכינה). Een Hebr. woord in de hooge graden *Schechinah* voorkomende. Dit woord is vooral in het systema van MELESINO gebruikelijk, en beteekent daar de schatten Gods. De eigenlijke beteekenis is *Gods heilige tegenwoordigheid*.

SCHEMHAMPHORAS (שם-המפורש). Eene Hebr. uitdrukking *Schemhamphoras* in de hoogere graden voorkomende (Ned. en Fr. R. 3e. gr. HW.), en beteekent: de uitgedrukte naam; eene zinswending in het Hebr. gebruikelijk als eerbiedsvorm, om het noemen van Gods naam te vermijden.

SCHEURING. Eene scheuring in de Loges ontstaat, door datgene, wat het bestaan der Maçonnieke Orde en werkzaamheid vervalscht, als wanneer het de plicht van alle goede Vrijmetselaren is, dat alles uit den weg te ruimen.

SCHIBBOLETH (שבולת, korenaar) komt in de V. M. voor *Schibboleth* en ook in sommige hooge graden (Sch. R. 14e. gr. 1e. PW.). Het beteekent *overvloed en vrede*, of eene *korenaar* en een *waterval*. De slag werd in een korenveld geleverd. Dit woord diende tot ontdekking der vijanden, door de verscheidenheid in de uitspraak. Het was het wachtwoord van JEPHTA, Regter der Israëlieten. Toen de stam van EPHRAÏM oproerig was, maakte JEPHTA zich meester van de oevers der *Jordaan*, over welke de Ephaimieten moesten terugkeeren, en al degenen, die zich aan deze plaats vertoonden, en dit woord niet naar behooren konden uitspreken, werden als strijders van den vijand herkend, gedood en door de golven weggevoerd (*Regt. XII: 6*).

SCHIETLOOD. Zie PASLOOD.

SCHLICHT, (KAREL FREDERIK LODEWIJK) Stads-Sekretaris te *Berlijn*, geboren 20 Julij 1749, overleden 18 October 1799, was reg. M. der Gr. *Royale York*, van 1793 tot aan zijnen dood. Hij is schrijver van de geschiedenis dier Loge, te vinden in het werk: *die gute Sache der Frei-Maurerei in ihrer Würde dargestellt* (Züllichau 1798. 8vo.).

SCHNEIDER, (JOHANNES AUGUSTUS) Hertogelijk Saksiesch Raadsheer, geboren 22 Mei 1733, overleden 15 Augustus 1816, was een zeer regtschapen, geleerd mensch en een van ijver gloeiend V. M. Hij wendde zijn historisches kennis en

filozofischen geest herhaaldelijk ter dienst der Orde aan. In 1788 tot V. M. aangenomen, in de Loge *Archimedes zu den drei Reissbrettern*, te *Altenburg*, werd hij in 1801 gedep. M. en in 1806 reg. M. In een tijd, waarop de V. M. in *Duitschland* grootendeels in verstandelijke boeijen lag, haar opgedrongen door allerlei dweepers en door misleiding, was hij regt ijverig werkzaam, zijne Loge daarvan vrij te houden, en hield zich daarbij overtuigd, dat men door eene kritische beoefening der V. M. tegen dwaalwegen kan worden bewaard. Hij werd belast met het schikken en uitgeven van het zeer gunstig bekende Konstitutieboek dier Loge, en voegde er een uiterst leersaam aanhangsel bij, dat voor het grootste gedeelte zijn eigen werk was, en waarin hij over de vooral toenmaals sterke afdoelingen sprak met eene heiderheid en vrijmoedigheid, welke, bovenal in dien tijd, velen vreemd voorkwam. Verder schreef hij vele gewigtige bijdragen in het *Journal für Frei-Maurerei (Altenburg)*. Hij was het, welke het eerst in *Duitschland* het gewigt der Yorksche Konstitutie betoogde, en er eene geauthentizeerde Latijnsche vertaling van aangeschaft hebbende, dit hoogst gewigtige stuk ook in het Duitsch vertolkte. Hij was het ook, die veel bewijzen bijeenbragt voor den Zusammenhang der V. M., met de Bouwkorporatiën der Romeinen en der Britten, onder de Romeinsche heerschappij, terwijl hij den bekenden schrijver Br. KRAUSE aantoonde, hoeveel Zusammenhang er was in de stellingen der schriften van VITRUVIUS, met de kunstleer en de oudste inwijdingsgebruiken der middeleeuwsche Metselaars.

W. van der Meulen Door Br. MEISNER, reg. M. der \square *zu den drei Bergen*, te *Freiberg*, gevraagd zijnde, of hij in de Schotsche graden ingewijd was, en wat hij er over dacht, antwoordde hij:

Ik ben in al de hooge graden van zeker systeem voorlang ingewijd, en al de hooge graden van een ander systeem, gelijk ook de inwijdingen en de wetenschappelijke erkenningsgraden der Gr. Loge *Royale York*, ken ik door vertrouwde BB. even goed, alsof ik er ingewijd ware. Op deze wetenschappelijke graden, welke wij welhaast schriftelijk zullen ontvangen, verheug ik mij, ofschoon ik moet erkennen dat ze, gelijk ik die ken, van Schotsche Metselarij niet geheel gereinigd zijn. Over mijne overige

hooge graden schaam ik mij. Daarom weet, behalve een enkel vertrouwd Br., hier ook niemand dat ik hooge graden heb. Ik deel het u mede, om u te overtuigen, dat ik de Schotsche Metselarij en het daaruit ontstane onheil des te meer tot op den grond heb doorzien, dewijl mij de gelegenheid niet heeft ontbroken tot opmerken en het maken van treurige overwegingen.

SCHOEN. (De) De Kandidaat moet het hielleder van den linkerschoen neder slaan, als eene zinnebeeldige toespeling op het oude en nog in het oosten bestaande gebruik, heilige plaatsen ongeschoeid te betreden. *v. Ongeschoeid.* Schuuts

SCHOONHEID. Is de benaming van den derden grondpilaar van eene Loge. In de Orde van HERODOM van *Kilwinning* heet de tweede Opziener *beauté* (schoonheid). Schonheit!

SCHOOTSVEL. (Het) In het Eng. *the apron made of white skin*, was oorspronkelijk zeer eenvoudig. Men zag het in de later ingevoerde hooge graden een groote rol spelen, en werd het daarin van allerhande kostbare stoffe vervaardigd en met goud en zilver geborduurd, ten einde een hoogen dunk te geven van den Maç. rang van hem welke er mede was bekleed. Van daar sloeg die zucht ook over naar de eigenlijke V. M., en wordt, in navolging van *Frankrijk*, thans ook in *Nederland* er meer werk gemaakt, om op deze Tabliers allerlei Maç. zinnebeelden in verschillende kleuren te stikken, of te borduren, hetzij in zijde; in taf, of in andere stoffen. Het is het hoofddeel der Maçonnieke kleeding, zonder welke geen Vrijmetselaar in de Loge mag verschijnen, en het zinnebeeld van werkzaamheid, ofschoon sommigen het als het beeld van betamelijke schaamte voorstellen. Ook de nieuw aangenomen Esseër kreeg een schootsvel (*περίζωμιον*). Volgens de bepalingen van de Eng. Gr. L. behoort het Leerlings schootsvel te zijn van wit, glad lamsvel, 14—16 (Eng.) duim breed en 12—14 duim lang, aan de onderzijde vierkant en zonder versiersels. Dat van den Gezel is voorzien van twee hemelsblauwe rozetten, met linten van gelijke kleur. Dat van den M. met hemelsblauwe voering en een boordsel van gelijke kleur, $1\frac{1}{2}$ duim breed en op de klep met eene derde hemelsblauwe roos. Geen andere kleur of versiersel wordt toegelaten, met

uitzondering der Logeambtenaren, welke in het midden de zinnebeelden van hun ambt in zilver of in het wit geborduurd mogen hebben. Voor de reg. MM. en Gr. Off., zijn andere versiersels bepaald. Hier te lande is de kleur van het boordsel gelijk aan die der L., welke het uitreikt. Te wenschen ware het, dat de reg. MM. hier te lande waakten tegen de overtredingen der wet — te vaak geschonden — welke verbiedt met eenig kenteeken der hooge graden in de LL. der blaauwe of eigenlijke V. M. te verschijnen.

*Schot
III. 327-332*

SCHOT. (De) In bijna alle Maçonnieke systema's vindt men in de opeenvolging der ingevoerde graden, met menigvuldige veranderingen in de gebruiken, éenen, die dezen naam voert. De hiervolgende artikels leveren daarvan een duidelijk bewijs op.

In het Tableau van de Schotsche graden komen de volgende zinnebeelden voor, als: de *Leeuw*, het beeld der onverschrokkenheid, grootmoedigheid en standvastigheid. De *Vos*, het zinnebeeld van het verstand. De *Aap* bevalt door zijne hem eigene kunst van nabootsen. De *Sperwer* beteekent, door zijne snelle vlugt, de laatste eigenschappen van eenen Schot.

III. 334.

Vragen voor den Schotschen Meester (volgens het systema van HUND).

Fr. Zijt gij een Schotsche Meester?

Antw. Ja, zonder tegenspraak.

Fr. Waar zijt gij aangenomen geworden?

Antw. Op de Schotsche eilanden.

Fr. Op welke plaats?

Antw. Op eene plaats, welke voor de vierschaar werd toebereid.

Fr. Voor wien verscheent gij?

Antw. Voor eenen Meester en zijnen regterstoel.

Fr. Heeft men u onderzocht?

Antw. Ja! mijn gedrag.

Fr. Hoe heeft men u bevonden?

Antw. Men heeft mij schuldig bevonden en veroordeeld, evenwel, uit aanmerking mijner wetenschap, genade verleend.

Fr. Waaruit bestaat eene Schotsche Loge?

Antw. Uit een' Meester en drie Schotsche Broeders.

Fr. Welke is het getal der Schotten?

Antw. Vier.

Fr. Welke kleur behoort aan den Schotschen Meester?

Antw. De vuurkleur.

Fr. Welke kleur heeft de Schotsche Loge?

Antw. De kleur der hoop.

Fr. Waarom draagt uw Meester eenen driehoek op de borst?

Antw. Omdat deze het zinnebeeld der eenigheid is.

Fr. Hoe veel zinnebeelden legt men eenen Schotschen Meester voor?

Antw. Vier: een leeuw, een vos, een aap en een sperwer.

Fr. Verklaar mij dit?

Antw. Een Schot moet bij de eigenschappen van eenen goeden Meester nog voegen: het hart van eenen leeuw, de loosheid van eenen vos, het vernuft van eenen aap en de vlugheid van eenen sperwer.

Fr. Hoe is uw naam?

Antw. Notuma (letterverzetting van Aumont).

Fr. Van waar komt gij?

Antw. Van het Noorden.

Fr. Waar gaat gij heen?

Antw. Naar alle deelen der wereld, om de verstrooide bouwstoffen weder zamen te zoeken.

Fr. Hebt gij ergens gearbeid?

Antw. Ja, aan de herbouwing van SALOMO's Tempel, onder EZRA.

Fr. Is ook deze niet verwoest geworden?

Antw. Ja, maar de grond is gebleven.

Fr. Welk is het zinnebeeld der Schotten?

Antw. Een leeuw onder eene rots rustende, die bij stormweder met allerlei mathematische werktuigen speelt, en het omschrift heeft: *Ik verwacht beter weder!* (*Meliora praesumo*) dat is: *betere tijden*. De 5e. graad van het Ned. en Fr. stelsel wijkt hier van af.

SCHOT, (De GROOT-) of GROOT-UITVERKORENE, VOLKOMENE OUD-MEESTER EN VERHEVEN VRIJMETSELAAR (*Grand-Élu ancien, Maître parfait et sublime Maçon*) of de GROOTE SCHOT VAN HET HEILIGE GRAF VAN JAKOBUS VI, of de GROOT-SCHOT VAN DE VOLKOMENHEID, is de 14e. graad van het oud-Engelsche systema, uit Amerika naar Frankrijk overgevoerd, en de 20e. graad van het Mitzaïmietiesch systema te Parijs. Hij ontstond in 1747 en werd door den Pretendent uitgedeeld. *Fr. Schotter*

SCHOT (De GROOT-) VAN DEN HEILIGEN ANDREAS van SCHOTLAND (*Grand-Écossais de St. André d'Écosse, ou Patriarche des Croisades, Chevalier du Soleil, Grand-Maitre de la Lumière*), is de 29e. graad van het oud-Engelsch systema, uit Amerika naar Frankrijk overgevoerd, de 21e. van het Mitzaïmietiesche, de 6e. van het Schotsch-Filozofiesche te Parijs, de 10e. van de Uitverkorenen der Waarheid en de 5e. der Philaleten. *Antw. Schotter*

SCHOT (De) VAN HERODOM is de 50e. graad van het systema van MITZRAÏM. *Schotter*

- Schotte* SCHOT (De JONGE of KLEINE) is de 4e. graad van het klerikaal systema, en de 8e. der Uitverkorenen der Waarheid.
- Schotte* SCHOT (De ONBEKENDE) DER DRIE JJJ is de 19e. graad van het Mitzraïmiesch systema, de aanvangletters der woorden *Jordaan*, *Jehovah* en *Jachin*, hebben aan dezen graad die benaming verleend.
- Altmassier* SCHOT, (De OUD-) of Schotsche Oud-Meester, ook *St. Andreas*-Ridder genaamd, is de vijfde graad van het klerikaal stelsel en de vierde der Martinisten. *of Oudmassier*
- Schotte* SCHOT (De) VAN PARIJS is de 17e. graad van het Mitzraïmiesch systema van *Parijs*.
- Schotland* SCHOTLAND. In dit deel van *Groot-Brittanje* geniet de Broederschap nog meer achting, dan in *Engeland*, welke in vele gelegenheden blijkt; en er wordt thans nog geen openbaar, eenigzins belangrijk bouwwerk aangevangen, waar de Groot L. door de bestuursmagten niet wordt uitgenoodigd tegenwoordig te zijn bij het leggen van den eersten steen. Zie verder *KILWINNING*, *MARIA'S KAPEL*, *PROCESSIE*, *ROSLIN*. De Groot Loge van *Schotland*, welke zich in 1756 vormde, toen *WILLEM SINCLAIR VAN ROSLIN* 52 Loges bijeenriep, bij gelegenheid dat hij afstand deed van de erfelijke Grootmeesterswaardigheid, houdt zich uitsluitend bezig met het bestuur der Loges van de *St. Jans*-graden. Zie verder het *Art. SCHOTSCH VRIJMETSELARIJ*, bl. 245. De spanning, die vroeger tusschen de Engelsche en Schotsche Broederen heerschte, is gelukkiglijk opgeheven geworden.
- Rituaal* SCHOTSCH FILOZOFIESCH RITUAAL. Zie RITUAAL. (HET SCHOTSCH WYSGEERIG)
- Meester* SCHOTSCH GEDEPUTEERD MEESTER. Zie MEESTER. (DE SCHOTSCH GEDEPUTEERDE)
- Schotsche Meester* SCHOTSCH MEESTER. Zie MEESTER. (SCHOTSCH)
- Schotsche Dames* SCHOTSCHES DAMES VAN HET HOSPITAAL VAN DEN BERG THABOR. Zie DAMES (DE SCHOTSCHES) EN MAÇONNERIE D'ADoption.
- Schotsche Loges* SCHOTSCHES LOGES zijn dezulke, welke in graden arbeiden, die, of als de eersten der hoogere graden beschouwd worden, of tusschen de *Johannes*- en de *Kapittel*-graden staan. Vooral in *Duitschland* zijn zij van de blaauwe □ □ zeer afgeschei-

den, matigen zich veel aan en zijn de voorhoven van het klerikaal systema, en der echte Vrijmetselarij zoo vreemd, als alle andere hoogere graden. Dubbel schadelijk zijn zij echter in die der Duitse systema's, waarin haar het opzigt over de *Johannes-Loges* zoowel, als over de kassen en de algemeene administratie, wordt toegestaan.

SCHOTSCH NIEUWELING (*Novice*) was in het Illuminaten-systema de 1e. graad, en de 2de graad der Orde van de *Strikte Observantie*. Zie ook het Art. SYSTEMA. (KERKELIJK) D. II. bl. 159. *Uitgegeven 11.*

SCHOTSCH RIDDER, (De) of Schotsch Meester is de 3e. graad van het Fransche en het Nederlandsche systema, de 3e. der Illuminaten en de 3e. der Philaleten. *Schotsche Ridder 11.*

SCHOTSCH VRIJMETSELARIJ (De) is de naam, welke men aan de hoogere graden geeft, en van welke voorheen de Groot-Schot de hoogste was. Een van de eerste aanleidingen, om zoogenaamde hooge graden op de V. V. M. V. te enten, was de hoop van de aanhangers van den uit *Brittanje* verdreven Pretendent KAREL EDUARD STUART, om ze tot een middel te gebruiken, ter bereiking hunner politieke bedoelingen en het herstel van den Pretendent. Later hebben ook mystieken, alchemisten, enz. die graden gebezigd, om, door ze bij en tusschen de bestaande Schotsche graden te voegen, hunne leerstellingen te verbreiden en ingang te doen vinden. De schitterende insigniën en titels, aan de leden daarvan uitgedeeld, droegen veel bij tot de verspreiding. Toen men had gezien, dat die graden ingang hadden gevonden, ging men in *Duitschland* op denzelfden voet voort, en maakten er geestdrijvers en heerschzuchtigen van den naam dier graden gebruik, om hunne stelsels, met het Schotsche vermengd, ingang te doen vinden. Zie de Art. CLERMONT, GRAAD, HERODOM VAN KILWINNING, HOOGHE GRADEN, JAKOB II en JAKOB III (Koningen van *Groot-Brittanje*), JOHNSON, OBSERVANTIA STRICTA EN LATA, ROSA, SCHOT, (GETROUWE) STARCK en ZINNENDORF. Het beroemde Altenburgsche Konstitutieboek zegt er (Afd. I, Hoofdstuk 2) het volgende van:

De echte *St. Jans* V. V. M. V. kent slechts drie graden, en vol-eindt de V. V. M. V. door het mededeelen van den Meesterrang.

De vierde graad, door eenigen daaronder geteld — en die heete nu *volkomen of uitverkoren Meester*, enz. of zij ook een voorgewende Riddergraad — is een onechte graad, door de Schotsche V. M., aan de *St. Jans V. M.* opgedrongen.

In sommige stelsels voegde men den vierden graad bij de drie *St. Jans*-graden om de onervarenen te belemen, dat deze eerste Schotsche graad het begin van de voortzetting dier drie graden was. Eigenlijk geschiedde het daar nogtans, om de vier Orden der *clericorum minorum ordinum* van de Katholieke Kerk na te bootsen, welke *Acoluthi, Exorcistae, Lectores en Ostiarii* heeten. De drie Ordes der *clericorum majorum ordinum* zijn het *onder-diakonaat*, het *diakonaat* en de *Priesterwijding*. Wie in deze wilde treden, moet vooraf de vier lagere geregeld zijn doorgegaan, en daarop berust de stelling van het Schotsche systeem, dat de hoogere graden in de lagere verborgen liggen, en geen een vervolg van de laatstgenoemde zijn. De V. M., in welke de naam van Orde tot 1725 in *Engeland* niet bekend was, nam dien naam eerst toen aan, ten gevolge van het uitdenken der Schotsche V. M., welke echter reeds van de tijden van *JAKOB II* zou dagteekenen, en, na vergeten te zijn geweest, door den lateren *Prezident STUART*, vermeerderd en gewijzigd, weer ingevoerd zou zijn. Zoo had dan ook *RAPIN DE THOIRAS*, in een werkje, getiteld: *over de aankomst en de uitbreiding van eene sekte te Parijs, welke thans zoo veel opzien heeft gebaard* medegedeeld, dat eenige voornamen geestelijken er deel aan hadden genomen, het roomschkerkelijk recht er op hadden aangewend, en haar tot eene geestelijke Orde hadden verklaard; dat men haar dienstbaar had gemaakt aan de wederverheffing van *JAKOB II*, met welk doel in dienzelfden tijd in *Schotland* eene andere Orde zou zijn gesticht, onder den naam van *St. Andreas*. Men had die Orde uitgebreid, en voornamelijk *Ridders* en geestelijken aangenomen, en de *JAKOB*-ladder tot zinnebeeld genomen. De graad, welke dat zinnebeeld had, werd werkelijk de vierde, en vormde toen, met nog drie andere, het zevental, gelijk staande met de bovenvermelde twee geestelijke afdeelingen der *Clericorum minorum en majorum ordinum*. In een geschrift, getiteld: *Wer ist unter der Parabel: die Familie der Amicitier eigentlich zu verstehen? unpartheiisch beantwortet vom Br. AMICUS VERITATIS (Berlijn 1802, 48 bl. kl. 8vo.)* vindt men veel merkwaardigs aangevoerd. — Tot aan den dood van *KAREL I* had er slechts eene V. M. bestaan, en deze was in stilte en zonder prachtvertoon ten beste des mensheids steeds voortgeplant geworden. Na den dood van *KAREL I* vlocht men er politieke doeleinden in, en zij verloor in de Loges, welke de nieuwigheden aannamen, hare aloude gedaante. Toen nu *Prins WILLEM III* in *Engeland* landde, en *JAKOB II*, op den 20sten December 1688, *Londen* moest verlaten, kort daarna bij *Windsor* gevangen werd genomen, doch in Januarij 1689 ontsnapte, en bij *Ambleuse*, in *Frankrijk*, landde, onderging ook de oude eerwaardige vorm der V. M. eene, bijna algeheele verandering. De Hertog van *Berwick*, de natuurlijke zoon van *JAKOB II*, en reg. M. eener Schotsche Loge, verbond zich met de *Jezuiten*, en uit den leeuw van den stam *JUDA* — een zinnebeeld uit het Oude Testament (*Gen. XLIX: 9*) —

werd een Schotsche leeuw gevormd — BERWICK stond nu ook in geheime verstandhouding met Lord BERKELEY, in Engeland. De oude Hieroglyfen werden veranderd en nieuwe ceremoniën uitgedacht, en men arbeidde voort, met het doel, JAKOB II in Engeland te herstellen, en er de Protestantsche godsdienst te onderdrukken. De Hoofd-Loge bevond zich in een gewelf, onder het profes-huis der Jezuïten, te Parijs. JAKOB II werd in die Loge ingeleid, en Pater LACHAISE (biechtvader van LODEWIJK XIV, en dezelfde naar wien het beroemde kerkhof te Parijs is genoemd) sprak hem daarbij met eenige in dat werk aangehaalde orakelachtige woorden aan. In deze Orde, door de Jezuïten uitgevonden, was de dolk het symbool van den hoogsten graad. De Ridder van den Dolk heette: *Chevalier Kadosch*. De volgende graad had tot Orde-tee-ken een Moeder-Godsbeeld met het Christuskind, en het omschrift: *J. H. S.* In een' anderen, en wel klerikalen graad, ziet men een monnik afgebeeld, die in de eene hand den *giskelk*, en in de andere een *dolk* houdt, met het onderschrift: *Je dois tout à ma religion*, en aldus: "Ik moet voor mijne godsdienst niet slechts alles *lijden*, zelfs elken dood;" maar ook: "ik moet voor haar alles *onderstaan*, zelfs elke misdaad." Het geheele geheim dezer Orde bestond in niets anders, dan in het vermoorden van WILLEM III. De *Chevalier Kadosch* ontving een dolk en zwoer, als hij daartoe werd opgeroepen, te velde te trekken, en zich elk middel te veroorloven tot het bedwingen van de vijanden der Orde. Hij ontving de verzekering, dat, bezigde hij den dolk, JAKOB II hem koninklijk beloonen en boven al het volk zou verheffen. In het opgenoemde werkje worden daaromtrent de volgende echte stukken medegedeeld:

Wij ondergeteekenden JAKOB FRANS, Hertog van Berwick, Ridder der Orde van JAKOB II, Koning van Groot-Brittanje, ROBERT CHARNOCK, Pater, JOHANNES FRIEND, ROBERT KING en ANTOON KEYS. Wij, hier eerbiedig en vol aandacht verzameld voor het aangezicht der heilige Zaligen en van den grooten Bouwmeester, vooral echter onder de reine en helderziende oogen van IGNATIUS, die de onschuld hoedt van hen, welke moed en kracht hebben, onderdrukte Staten te verdedigen, wij bekennen en beloven, ons woord tot aan den laatsten oogenblik onzes levens te houden, terwijl wij zelfs onder de grootste folteringen, welke men ons zou kunnen doen lijden, nooit willen bekennen, dat de allerchristelijkste Koning, de eerwaarde vaders Jezuïten, onze broeders, en JAKOB II, ons het eerste denkbeeld hebben gegeven tot den sluipmoord van WILLEM, Prins van Oranje, op straf van ceuwig in het vagevuur te blijven, en de smarten der hel en van het hevigste helsche vuur te lijden, en voor immer beroofd te worden van alle rust, allen vrede en alle leniging, al ware die ook nog zoo gering. Dit beloven wij onzen Meesters en Opperhoofden, den Pater LACHAISE en den Aartsbisschop van Parijs.

Gedaan op den 10den Januarij 1696, in de duistere kamer,
De Hertog VAN BERWICK, CHARNOCK,
FRIEND, KING, KEYS.

Ik JAKOB II, Koning van Groot-Brittanje, beken oprégt, dat ik heb toegegeven aan de vrome bedoeling van mijn' natuurlijken zoon JAKOB FRANS, Hertog van Berwick, zich mijner zaak aan te trekken en mijn ongeluk met mij te deelen, terwijl hij zich op mijne vijanden wreekt, en mijnen schoonzoon in zijn winterverblijf aanvalt, dit moge dan nu ook geschieden, op welke wijze het wille; daar hij van de eerwaardige vaders Jezuïten en LODEWIJK den Grooten, mijn broeder en hondgenoot, die zoolwel met de Jezuïten tot ééne Orde behoort als ik-zelf, vernomen heeft,

dat het geene misdad zij, zelfs niet eens eene zonde voor welke geboet dient te worden, het onregvaardige bloed te vergieten van een kettersch vorst of van eene kettersche vorstin, die de Staten in verwarring brengen. Dien ten gevolge draag ik hem de last op, alle personen in *Engeland* en elders, welke zich tegen zijn doel verzetten, te verbranden of om te brengen.

St. Germain en Lays,
den 30sten Januarij 1696.

JAKOB II.

Toen alles ontdekt was en men het geheele komplot der sluipmoordenaars in *Engeland* had gevangen (eenigen waren naar het vasteland gevlugt, terwijl volgens *KIMBER'S History of England*, Lond. 1753, gr. 8vo. p. 394, van de opgemelde zamengezworenen, CHARNOCK, KING en KEY op den 18den Maart en *Sir JOHN FRIEND* op den 5den April 1696 werden ter dood gebragt), schreef JAKOB II op den 20sten Maart 1696 uit *Boulonje* aan *LODEWIK XIV*: »Heil en genade wacht hen. Heilige *IGNATIUS* bid voor hen en heb medelijden met hunne zielen. Geef niet toe dat zij enige smart in het vagevuur lijden; want zij hebben niet bekend, dat ik en mijne broeders, uwe volgelingen, hen hebben aangezet." In de duistere kamer onder de Jezuïtenkerk te *Parijs*, bevond zich op een berg — de berg van *St. IGNATIUS* genaamd — een oude draak, welke ten aanzien van *Frankrijks* lot voorspelde: »Puinhoopen, bloedige veldslagen, moorden, kerkers, doodstraffen zullen uwe werken zijn en uwe zinnen streelen." Dit orakel pasten de Jezuïten, naar de stelling van *Pater LACHAISE*, op de Hugenooten toe, welke *LODEWIK XIV* moest vervolgen. De door een pijl gewonde leeuw, welke vastgebonden was geweest, doch zich had losgescheurd en het afgescheurde touw nog aan den hals droeg, aan den ingang van een hol lag en met mathematische werktuigen speelde (zie het Art. *schot*, bl. 257), was dus geen edel zinnebeeld, evenmin was dit de dolk in den hoogsten graad. Niet min afschuwelijk waren de dolk en giffbeker in de handen van de beeldtenis des geestelijken in het klerikaat, door de Jezuïten bedacht, en door *CECILLE*, *BIESTER* en *NICOLAI* zoo gelukkig bestreden.

Velen zien *Schotland* aan als de broeikas van al de stelsels en geïsoleerde graden, welke den naam van Schotsche voeren, gelijk dit, naar die *Bl.* gelooven, zou blijken uit oorkonden in behoorlijken vorm. Ware dit echter aldus, dan zouden de *VV.* *MM.* aldaar het vruchtbaarst zijn in mystagogische uitvindingen. Zij hebben nogtans niets uitgevonden, zelfs niet de drie graden welke zij beoefenen, en die alleen bij uitsluiting van alle hooge graden, door de *Gr.* *L.* van *Schotland* worden erkend. Al die oorkonden, al die diploma's, al die reglementen, gedagteekend van *Edinburg*, van *Kilwinning*, van den denkbeeldigen *Berg van Herodotus*, zijn niets anders dan uitgedacht, voor zoo ver zij het vermogen schenken de hooge graden te beoefenen. Dit blijkt ten duidelijkste uit het volgende hoogst belangrijke stuk, waarvan het origineel, eigenhandig in het geheel geschreven en geteekend door *Br.* *LAWRIE*, *Gr.* *Sekretaris* der *Gr.* *L.* van *Schotland*, en voorzien van alle bewijzen van authenticiteit, in 1852 in handen was van de redaktie der *Revue historique, scientifique et morale de la Franc-Maçonnerie*, welke zich bereid had verklaard het te toonen aan elken *Br.* die het mogt willen zien. De woorden in *eursyf* gedrukt, zijn onderstreept in het oorspronkelijke, dat hier volgt, tot zelfs met eenige onnaauwkeurigheden van interpunctie, enz.

Frans/Maçonnerie

Edinburgh, 7 July 1821.

Edinburg, 7 Julij 1821.

Sir and brother,

Heer en Broeder,

Your letter of the 1st May addressed to Willm Inglis Esqr. our substitute grand master, respecting the erection of a new lodge, at Lausanne, in Switzerland, under the jurisdiction of the Grand Lodge of Scotland, was transmitted me officially, as secretary, to be submitted at their first meeting; and it affords me, much pleasure to inform you, that at their last quarterly communication, it was unanimously agreed to, that, upon a petition being forwarded to me, bearing the signatures of a many brethren as could be obtained, a charter would be immediately granted. You will also have the goodness to point out such of the brethren as you intend to fill the different offices, in the first instance, of the lodge.

Uw brief van den 1sten Mei, gericht aan Willm Inglis Esqr., onze gesubstitueerde grootmeester, betrekkelijk het oprigten eener nieuwe lodge, te Lausanne, in Zwitserland, onder het rechtsgebied der Grooten Loge van Schotland, werd mij, als sekretaris, officieel ter hand gesteld, om in hare eerste bjeenkost ingediend te worden; en het verstrekt mij tot veel genoegen u te berigten, dat, in hare laatste kwartaal-zamenkomst, eenstemmig is goedgekeurd, dat, op een aan mij te zenden verzoekschrift, voorzien van de handteekeningen van zoo veel broeders als men zou kunnen verkrijgen, dadelijk eene konstitutie zou worden uitgereikt. Gij zult ook de goedheid willen hebben, die broeders aan te duiden, welke gij de verschillende posten der loge aanvankelijk wilt doen vervullen.

We have no printed instructions, it being against the regulations of scottish masonry to have any thing in the shape of a catechisme.

Wij hebben geene gedrukte instructiën, als strijdende het met de reglementen der schotsche maçonnerie, iets te hebben in den vorm van een katechismus.

The Grand Lodge has never thought it quite consistent, to cherish much correspondence with the continental lodges, from the circumstance, that she only acknowledges the original degrees, of apprentice, fellow craft and master mason being the ancient order of St. John's masonry. — While the lodges abroad, generally practise and admit, other orders within their bosom, which the Grand Lodge of Scotland consider as innovations, upon the original institutions of masonry, as recognized by our Grand Lodge in this country.

De Grooten Loge heeft het nooit voegzaam geacht, sterk briefwisseling te onderhouden met de vastelands lodges, nithoofde zij alleen de oorspronkelijke graden erkent van leerling, medgezel en meester metselaar, zijnde de oude orde der St. Jansmetselarij. — Terwijl de lodges in den vreemde, algemeen andere orden in haren boezem hoefenen en toelaten, welke de Grooten Loge van Schotland als nieuwigheden beschouwt in de oorspronkelijke instellingen der metselarij, zoo als zij erkend is door onze Grooten Loge in dit land.

It is proper that I should mention, that the dues of a charter is L. 21 sterg., and that we have a standing regulation, that no charter is granted till this sum is remitted.

Het is gepast dat ik u berigt, dat het verschuldigde voor eene konstitutie is L. 21 sterg., en dat wij een vast reglement hebben, dat geene konstitutie wordt toegestaan alvorens die som geremitteerd is.

I have the honor to be, sir and brother your most obedient humble servant and brother

Ik heb de eer te zijn, heer en broeder, uw meest gehoorzame, nederige dienaar en broeder

ALEX. LAWRIE secretary, Grand Lodge of Scotland.

ALEX. LAWRIE sekretaris, Grooten Loge van Schotland.

To C. Morison, Esqr. M. D. physician to the british forces and to household of H. R. H. the duke of Sussex, Lausanne, Switzerland.

Aan C. Morison Esqr. M. D. arts des britschen legers en der hofhouding van Z. K. H. den Hertog van Sussex, Lausanne, Zwitserland.

Zie verder de Art. FRANKRIJK, waar men op bl. 242 de opgave der graden vindt, HERODOM, HOOGHE GRADEN EN OPPERGRADEN, als ook STELSEL.

Bruc SCHOTTEN. (De GETROUWE) *Les Écossais fidèles*, of *la Rite de la vieille Bru*, is een stelsel, dat slechts in het zuidelijk Frankrijk was verbreid, en welks aanhangers voorgeven dat het in 1747, door den Pretendent (KAREL EDUARD STUART) is gesticht, gedurende zijn verblijf te *Toulouse*, uit erkentelijkheid voor het goed onthaal, van de VV. . MM. . dier streken ondervonden. Het bestond uit negen graden, van welke de vier eerste, zijnde de eigenlijke of symbolieke V. . M. ., benevens een toegevoegde graad, het eerste, de vier volgende graden, de V. . M. . der kruistogten, het tweede en de laatste graad, of zoogenaamde wetenschappelijke V. . M. . het derde kapittel vormen. Zie daarover meer bij THORY, *Acta Latomorum*, T. I. p. 506.

SCHOUTEN, (J.) gedeputeerd Grootmeester Nationaal voor de symbolieke graden en reg. . M. . der Loge *la Flamboyante*, te *Dordrecht*. Deze Br. ., nog levend en ten nutte der Broederschap werkzaam zijnde, zullen wij slechts zoo veel zeggen, als volstrekt onmisbaar is tot aanvulling van eenige andere artikelen van ons werk. Als schrijver heeft hij zich allergunstigst doen kennen, door zijne Mac. . geschriften, b. v. de Lierzang, getiteld: *de eer der Vrijmetselarij gehandhaafd* (1824), zijne *Ode op het huwelijk van den H. . E. . Gr. . M. . Nat. . Prins FREDERIK der Nederlanden* (1825), enz. maar vooral door zijn werk: *de Vrijmetselarij*, een gedicht in drie zangen, waarvan de eerste druk in korten tijd uitverkocht was, waardoor een tweede uitgave werd gevorderd, welke ook in 1819 (*Rotterdam* IMMERZEEL, VI en 150 bl. gr. 8vo.) verscheen. In den derden zang drukt hij zijne Mac. . belijdenis aldus uit:

*k Ben Metslaar, en dank God dat ik het ben geworden.
 *k Was vlijtig: *k heb gewerkt, en ken de Metselorden;
 *k Heb haar geheimen en haar regels nagespoord,
 En iedere vordering dreef mij begeerig voort;
 *k Drong door tot in het hart van haar verborgenheden;
 Ik zag de hrouwel daar van deugd en reine zeden;

En in haar tempelruim vond ik op iedren stap
 Een oefenplaats van Kunst, een school van Welenschap,
 Toen heb ik, 't geen ik naauw dorst hopen, onderyonden,
 En 'k hield met hart en ziel mij sinds aan haar verbonden;
 Ja, als de ontrouwe tijd mijn brekend oog ontrent,
 Dank ik den Hemel nog, dat ik haar heb gekend.

Om dien Br.: een bewijs van achting en Br.: verknocht-
 heid te geven, kwamen eenige BB.: op het denkbeeld, door
 hem, als scheeps-bouwmeester, een schip te doen bouwen,
 aan hetwelk den naam werd gegeven van *de Broedertrouw*,
 en dat van stapel liep op den 21sten November 1856, zijnde
 de 25e. verjaring zijner inwijding. Dit te water laten van
 het schip werd met plegtigheid gevierd. Br.: SCHOOTEN deed
 van zijne zijde toen een penning slaan (vermeld in het Art. LEG-
 PENNING, N°. 6), welke hij de BB.: ontwerpers van het plan en
 eigenaren van het schip, als bewijs van dankbaarheid aanbod;
 de medaille is gegraveerd door Br.: SCHOUBERG, en verbeeldt
 op de voorzijde een roer, als zinnebeeld van het schip, met
 den naam *Broedertrouw*, en het anker der hoop, omgeven
 door twee allegorische lakken. Op de keerzijde staat in een
 lauwerkrans: *Erkenntnis voor Broedertrouw*, XXI No-
 vember MDCCCXXXVI. *(Schröder'sche)*

SCHREDEN. Zoodra de eerste Opziener den leerlingspas aan den
 aspirant geleerd heeft, wordt hij door den Ceremoniemeester
 naar het oosten geleid.

SCHREDEN. (De GEHELMZINNIGE) Elke graad heeft haar eigen *Schritte*
 aantal, die ook op de haar eigene wijze gemaakt worden en
 eene allegorische beteekenis hebben.

SCHREDEN. (De ZAAL DER VERLOREN) Zaal, waarin zich *Voorhof*
 de viziteuren, en in het algemeen al de Broeders bevinden;
 zij is voor den voorhof. *Voorhof*

SCHREPFER, (JOHANNES GEORGE) of, gelijk hij zich meestal *Schröder*
 teekende, SCHÖPFER, geboren te *Neurenburg*, vooreen Pruis-
 siesch huzaar en vervolgens koffijhuishouder te *Leipzig*, was
 een der onbeschaamdste bedriegers van al degenet, die de V.:
 M.: tot middel hunner bedoelingen hebben gemaakt. Na het
 openen van zijn koffijhuis in 1768, rigtte hij er eene zooge-

naamde Schotsche Loge op, onder voorwendsel, van het echte opperhoofd der VV. MM. in last te hebben, het stelsel der *Strikte Observantie*, als loutere verbeelding, te vernietigen. Hij beschimpte de aanhangers daarvan, door op straat geworpen briefjes, en bedroog eene menigte menschen door zijne geestverschijningen en goochelarijen. Lang kon hij het echter niet volhouden: door geldelijke verlegenheid en uit vrees voor straf, doorschoot hij zich op den 8sten October 1774, te *Rosenthal*, bij *Leipzig*, in den ouderdom van 53 jaren. In den laatsten tijd zijns levens had hij den naam aangenomen van *Baron van Steinbach*, en zich uitgegeven voor een' natuurlijken zoon van een' Franschen Prins en Kolonel in Fransche dienst, waaraan echter een einde kwam, door den Franschen Resident *Marbois*.

Gondulph SCHREWSBURY. (Graaf VAN) Zie GUNDULPH.

Schrijftuizen SCHRIFT-METSELAARS zijn die handwerksgezellen, welke in het bezit zijn van schriftelijke bewijzen. Zie het Art. METSELAARSGROET.

Vanbeurteelen SCHRIKKELIJKE BROEDER. Zie VOORBEREIDER.

Schreetsen SCHRIKTEEKEN, is een teeken, dat wel te onderscheiden is van het hulpteeken.

Schröder SCHRÖDER, (FREDERIK JOZEF WILLEM) Doctor en Professor der geneskunde te *Marburg*, geboren 19 Maart 1775, te *Bilfeld*, in het Graafschap *Ravensberg*, overleden 27 October 1778, had door chemischen en alchemistischen arbeid zijne gezondheid reeds vroeg geschokt en zijne verbeelding overprikkeld. Hij was een van die geleerden, welken de alchemie de heitsens heeft verschroeid, en de paradoxen-zucht het hoofd op hol heeft gebragt.

Langen tijd had hij reeds met menschen van gelijken aanleg in briefwisseling gestaan, toen de sluwe Jezuïten, met zijn karakter en neiging bekend geworden, op het denkbeeld kwamen, schoneer tot hun werktuig te maken. Eerst ontving hij geheimzinnige brieven van onbekende personen, waardoor zijne verbeelding werd aangevuurd. Later bezocht hem een onbekende, die zich, tot zijne vreugde, bij hem als adept bekend maakte, en hem mededeelde, dat er onbekende in God levende vaders waren, welke een oog hielden op het groote werk, en zijne aanhangers en dezen

gelukkig wilden maken. Dat zij hem hadden gadeslagen, en welgevallen gevonden in hem en zijne nasporingen, om tot de geheimen der natuur door te dringen, en daar zij wisten, dat hij niet zeer van geluksgoederen was voorzien, zoo hadden zij hem voorshands vijftig dukaten gezonden, welke hij hem ter hand stelde. Daarmede moest hij in de eerste onkosten voorzien; later zou hij meer ontvangen. Dit laatste gedeelte der belofte werd echter nooit vervuld. De arme eerlijke bedrogen man was opgetogen en liep in den strik. Men maakte hem nu bekend met het bestaan van de Orde der Rozenkruisers. Hij moest die verbreiden, kreeg later herhaaldelijk opdragen, door een van onbekende personen, zoo het heette, de onbekende opperhoofden der Orde. Dit alles bragt hij, onder den hem opgegeven Alchemistische naam scawäzer, eerlijk en ijverig ten uitvoer, en baarde veel opziens. Bij zijne veelvuldige reizen waren de 50 dukaten spoedig verteerd, en had hij geen ander voordeel er van, dan de drie eerste der negen Rozenkruis-graden te bezitten. De receptiegelden, voor elken graad het drievoudige van den vorigen bedragende, moest hij langs een opgegeven adres aan de onbekende opperhoofden zenden. Men had hem veel beloften gedaan, maar deze gingen op eens te niet. Toen de onbekenden door hem hadden verkregen, wat zij wilden, vestiging der graden, en zij hem verder niet noodig hadden, of niet konden of wilden gebruiken, *verloor hij*, naar de kunsttaal der Rozenkruisers, op eens zijn *Meester*, dat is, op zijne brieven aan het opgegeven adres kwam geen antwoord. Dit nam hij zich zoo zeer ter harte, dat hij er bijna krankzinnig van werd, dewijl hij zich verbeeldde, dit door zijne zonden verdiend te hebben; die smart droeg dan ook veel bij tot zijn vroegtijdigen dood.

SCHRÖDER (FREDERIK LEOPOLD, Baron VAN) Pruisssisch Ritmeester, was lid der *Strikte Observantie*, onder den naam van *Eustachius a Scarabeo*, en een der *clerici*, of onbekende opperhoofden des stelsels, waar hij *Dominicus* heette. De Minister VAN WÖLLNER zond hem, die daarom al zijne bezittingen in *Meecklenburg* verkocht, naar *Rusland*, omdat men zeide, dat het oud-Grieksche Kerk-Rituaal sterk overeenkwam met de V. M., en dat men het echte geheim bij de Grieken kon ontdekken. Zie verder het Art. WÖLLNER. *(Schroder)*

SCHUBART, (JOH. CHRISTIAAN) Edelheer von dem KLEEFELDE, *Kleefelde* Geheimraad van den Hertog van *Coburg-Saalfeld*, geboren 24 Februarij 1754, overleden 26 April 1787, heeft zich in de Orde een naam gemaakt, door hetgeen hij, vereenigd met den Baron VAN MUND, deed, tot grondvesting van het systeem der *Strikte Observantie*, waar hij den naam droeg van *Eques a Struthione* (Ridder van den Struisvogel).

Schmidin² = Schulze 247

II. 17^b.

Hij was er *Sub-Prior*, en reisde *Duitschland* rond, om er het stelsel uit te breiden. Hij beproefde in *Mentz*, de Domheeren in die Orde op te nemen, en hen er toe te brengen, dat zij zich zouden verbinden, geen ander tot Keurvorst te kiezen, dan die Ridder der *Strikte Observantie* was. De Keurvorst kwam er achter en verijdelde zijn plan. Hij en die hem hadden gezonden, beproefden onophoudelijk, voornamelijk personen tot de vereeniging over te halen, en schonken hun eertitels, prefekturen, mantels, prelaten hoeden, papieren stormhoeden en, naar gelang, ook pensioenen. Op den anderen kant plunderde men lichtgeloovigen uit. SCHUBART speelde toen aan het hof te *Anspach* eene ellendige rol, welke veel gerucht maakte. Eens daagde hij Prof. woog, te *Leipzig*, voor zich, en uithoofde deze, op last van den Baron VAN HUND, te *Leipzig* eene Loge had opgericht, veroordeelde hij als *sub-Prior* (de niet meer regtschapen JOHNSON — zie dat Art. — was *Groot Prior*) Prof. woog tot dadelijke betaling van 250 thaler (f 450), als hij verder Ridder wilde blijven; en toen woog verklaarde, dit niet te kunnen doen, werd hij dadelijk vervallen verklaard van den Riddergraad en tot *Socius* gedegradeerd. Toen woog den naam noemde van den Engelschen Gr.: M., zeide SCHUBART: »Wat Gr.: M., wij hebben er geen noodig, de Engelschen kunnen naar den duivel loopen.» Zoo als dan daar ook alles gerectificeerd en op nieuws gewettigd moest worden, wat van de Eng.: Gr.: L. afkomstig was, terwijl SCHUBART en zijne medestanders dit voor valsch verklaarden. De ellendigste personen werden aangenomen, als zij maar geld konden aanbrengegen, dat met de receptiegelden enz., zoo het heette, moest dienen tot het vormen van een lijfrenten- of tontineplan, waaruit de Ridders de gelden hunner prefekturen, kommanderijen en prebenden zouden trekken, doch waarvan de hoofden zich groote traktementen toe-eigenden. Om geld te slaan, bedacht men nog andere hooge graden in het klerikaal systeem. Doch die traktementen werden hun op het konvent te *Kohlo*, waar SCHUBART niet dorst verschijnen, grootendeels afgenomen. SCHUBART met kundigheden begaafd, en zich goed kunnende voordoen, lokte velen, onder belofte, hen tot de echte bron der V.: M. te zullen voeren. Dorst naar geld en eer, kortom, alle hartstogten der lichtgeloovigen werd gestreeld, en als hefboom gebruikt, om hen te winnen, en bij de hun toegestane eer en voordeelen de eigen beurs te spekken. Men kwam er eindelijk achter, dat het onbekende opperhoofd, voor wien groote sommen in rekening waren gebragt, niet bestond. Ook andere streken en listen werden ontdekt, zoodat de *Strikte Observantie* in hare naaktheid werd ten toon gesteld (de Pruisssische *Londes-Loge* te *Berlijn* beoefent dien regel zoo vol onverdraagzaamheid nog) en zeer daalde. SCHUBARTS lijk werd begraven in zijne statiekleederen, te weten: een wit kleed met een rood kruis, een rooden hoed met pluimen, den degen aangegespt, en laarzen met sporen aan de voeten.

Aken SCHUFT. Zie AKEN.

Schulze SCHULZE (.....) was een der onbekende opperhoofden van het klerikaal systeem, onder den Orde-naam *Sergius a Luna*.

Schwartz
(Schwarz = zwart)

SCO. SEK.

249

SCOTT, (FRANS) Graaf van *Dalkieth*, later Hertog van *Buc-^{Buckclough}cleugh*, Gr.: M.: der Gr.: L.: van *Engeland* (*Modern Masons*), in het jaar 1725. De Br.: DESAGULIERS was zijn gedeputeerde.

SECKENDORF, (ALBERT Baron van) Kamer-Prezident te *Bay-^{Seckendorf}reuth*, was lid der hooge graden van de *Strikte Observantie*, onder den ordenaam van *Eques a Capricorno* (Ridder ^(Seck) van den steenbok).

SEKRETARIS (De) eener Loge moet de Protokollen van de Lo-^{Secretaris}geveeren en de briefwisseling houden, certifikaten en andere akten afgeven, enz. Hij is meestal tegelijk zegelbewaarder. In eenige hooge graden wordt de Sekretaris Kanselier genoemd. In de Fransch-Schotsche hooge graden wordt hij *Secrétaire du Saint-Empire* geheeten. Het kleinood van den Sekretaris is twee, kruislings over elkander liggende pennen in zilver, voor den Groot-Sekretaris zijn deze in het goud.

Volgens NOORTHOUCK was Br.: WILLEM COWPER de eerste Gr.: Sekretaris van de Eng.: Gr.: L.: (*mod. Masons*), welke de leden (24 Junij 1723) tot de vergadering beschreef. Vroeger was dit door den Gr.: Opz.: ANDERSON geschied. Bij de Engelsche Gr.: L.: volgt de Gr.: Sekretaris in rang op de GG.: Opz.:; in de Gr.: L.: van *Nederland* gaat de Gr.: Redenaar hem vooraf. In de Ned. en Eng. GG.: LL.: staat de benoeming aan den Gr.: M.: Nat.:; in de Eng. Gr.: L.: heeft men een gesalarieerd Adj.: Gr.: Sekretaris, welke nogtans geen stem heeft; ook in de Nederl.: Gr.: L.: is kortelings een zoodanige benoemd. Die post veroorzaakt meer moeite, en geeft meer bezigheden, dan al de andere posten, en vordert ook meer ijver en aanhoudenden arbeid. Met scherpzinnigheid, met strenge, onwrikbare regtvaardigheid behoort hij het verhandelde in zijne verslagen op te nemen, welke in later tijd de oorkonden zijner L.: moeten uitmaken. Hierin mag hem niets afhouden, noch zucht tot gemak, noch de vrees van iets van zijn genoegen te verliezen, noch de begeerte van de hoogst geplaatste Officieren te believen, door eene ooregmatige daad, uit mogelijke eer- of heerschzucht voortgesproten, of geen verkeerd advies, door anderen ontzenuwd, met verzachtende be-woordingen te vergoelijken; hij is de man der wet en der regtvaardigheid; hij is, meer dan eenig ander Officier, de vraagbaak, en de spil waarop veel draait. Ten einde niets achterwege te laten, zorge hij, onmiddellijk na de vergadering, voor eene getrouwe redaktie der Notulen. En zijn lof ten deze is, dat er zoo weinig gegronde aanmerkingen mogelijk op kunnen vallen. Vaak in de noodzakelijkheid, stukken te stellen en uit te vaardigen, omtrent zaken, welke hij bestreden, en daarbij eene mee-

ning gehad heeft, strijdig met het gevoelen der meerderheid, zoze hij, dat het gestelde of uitgevaardigde stuk de meening der L., niet de zijne, uitdrukke. Hij verzoete het niet, omdat het gerigt is aan een' door hem boven velen beminden Br., en make het niet scherper, omdat het gerigt is aan iemand, wien hij geene bijzondere genegenheid toedraagt. Hij zij de man der wet, koel, regtvaardig en onpartijdig als deze; hij vergete persoonlijke gevoelens, en spreke als orgaan der vergadering. Elke afwijking van dien middelweg is een zedelijke ontrouw.

Gehidruken.
J. geheim (conting)
(Weskap.)
(Wellentim)
(Dernstige woord)
SEKRETARIS, (GEHEIM-) *Secrétaire intime*, of *Maitre par curiosité*, is de 6e. graad van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen, van het zoogenaamd oud-Engelsche en ook van het Mitraimietiesch stelsel. Een der beide voorzittende BB. heet SALOMO, de andere HIRAM; er is een Kapitein en een Luitenant der gardes onder de Officieren; de BB. stellen SALOMO's lijfwacht voor.

Seth
SETH, ADAM's derde zoon, heeft tot velerlei verhalen aanleiding gegeven, dienende als legende in de hooge graden.

Napels
SICILIË. ZIE NAPELS.

Sic transit gloria mundi
SIG TRANSIT GLORIA MUNDI (zoo vergaat de heerlijkheid der wereld). Deze uitroep wordt in vele systemas, bij de aanne- ming van eenen Leerling, als ook in de Rouw-Loges, gebe- zigd, als eene aanwijzing der nietigheid van ons aardsehe bestaan. In het eerste geval worden deze woorden uitgespro- ken, wanneer men den Kandidaat, tusschen de beide Opzie- ners staande, op het bevel des achtbaren Meesters, vergunt, met zijne blikken door te dringen tot hetgeen hem vroeger verbor- gen was, en in het laatste geval, bij de herdenking aan het overlijden eens Broeders, als wanneer alles, zoo door de inrig- ting der Loge zelve, als door de houding der Broeders, en de behandeling der stof, welke de Redenaar zich ten onderwerp gekozen heeft, de nietigheid en vergankelijkheid van ons aanzijn aanduidt. Bij de begraving van eenen Engelschen Ridder van de kousenbands-Orde bedient zich de Wapendrager, op het oogeblik, dat het wapen met het lijk in het graf zinkt, ge- woonlijk van deze woorden. Ook bij de krooning van een' Paus steekt de *Clerico di Capella* knielend eenig werk (vlas) aan, terwijl de Ceremoniemeester de woorden zingt: *Sancte pater! sic transit gloria mundi.*

SIERADEN EENER LOGE. Hierdoor verstaat men de juweelen, *Sieraden*
tabliers en kordons van eenen graad.

De achtbare Meester draagt aan eenen band het liniaal, de
passer en den winkelhaak. De eerste Opziener het waterpas,
de tweede Opziener het schietlood. De Sekretaris draagt twee
kruiswijze pennen. De Schatmeester den sleutel. De siera-
den eener Loge zelve zijn: de Mozaïke vloer, de vlamme-
ster en het geslingerd koord; en verder: de Bijbel, de passer
en de winkelhaak.

SINAI. Deze berg beteekent in de Schotsche graden den zetel *Sinaï;*
der waarheid.

SINCLAIR. Zie ROSLIN. *Roslin*

SINT. Al de namen met dit woord aanvangende moeten onder
de daartoe behoorende woorden gezocht worden, als: *Sint*
ALBANUS OP ALBANUS EDZ. *Sancet*

SIVAN, de naam der 5e. maand van den Israël. almanak. Zie
het Art. ALMANAK, D. I. bl. 12.

SLAGEN. (De STERKE) Het openen der Loge-poort met deze, *Schlage;*
wordt toegepast op de woorden: *Bidt en u zal gegeven*
worden, klopt en u zal open gedaan worden, zoekt en
gij zult vinden.

SLANG. (De) Is het zinnebeeld van verstand; wanneer zij de *Schlang;*
staart in den bek heeft, is zij het zinnebeeld van de eeuwigheid.

SLANG. (De RIDDER VAN DEN KOPEREN) *Chevalier du*
Serpent d'airain, is de 25e. graad van het zoogenaamd oud-
Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerd. *Schlaage*

SLEUTEL. (De) In vele Duitsche Loges maakt een ivoren sleutel *Schloffel;*
een deel der Maçonnieke kleeding uit, en dient als het zinne-
beeld der stilzwijgendheid, waarmede ieder Broeder de geheimen
der Vrijmetselarij in zijn hart moet sluiten.

SLEUTEL (De RIDDER VAN DEN GOUDEN) is de 5e. graad *Schloffel 11*
van de 2e. klasse in het Rituaal der Akademie van de ware
Vrijmetselaren te *Montpellier*.

SLEUTEL DER V. M. (De GROOTMEESTER VAN DEN) *Schloffel 99*
Grand-Maitre de la Clef de la Maçonnerie, is de 21ste
graad van den Raad der Keizers van het Oosten en Westen te *Parijs*.

- Schluss* **SLUITING VAN DEN LOGE-ARBEID.** Is het berigt, van den achtbaren Meester uitgaande, en door de beide Opzieners herhaald, dat er geene Maçonnicke arbeid meer volbragt zal worden; het wordt zinnebeeldig na middernacht gegeven.
- 13ten*
Schmelz **SNAAR. (RITUAAL DER OUDE)** Zie SCHOTTEN. (GETROUWE)
- Schnur*
J. g. Jagers have **SNEEUWEN.** De uitdrukking: *het sneeuwt*, beteekent bij sommigen, dat er zich in een gezelschap van Vrijmetselaren een of meer vrouwen bevinden.
- Loocus*
Loocus **SNOER VAN STERKE DRADEN,** (Het) hetwelk het Leerlings-tableau omgeeft, wordt gewoonlijk in zoogenaamde vriendschapsknoopen gestrengeld, met twee kwasten aan de beide zijden. Het moet den band verbeelden, die alle Broederen vereenigt.
- Loocus*
Loocus **SOCIUS** is de 6e. graad van de Orde der *Strikte Observanz.*
- Loocus*
Loocus **SOEURS** (De LOGE DES NEUF) te *Parijs*, was eene der beroemdste Loges in *Frankrijk*, van 1770—1785, zoowel uit hoofde harer uitstekende leden als om hare weldadigheid en schitterende feesten. HELVETIUS, LALANDE, VOLTAIRE, CHAMFORT, MERCIER, VERNET en andere beroemde geleerden en kunstenaars zijn door haar ingewijd. Desniettemin deed het Gr. O. van *Frankrijk* haar (19 Jan. 1779) in den ban, dat nogtans geene nadeelige gevolgen voor haar had. Zie het Art. *PARIS*, bl. 150. Berigten over deze Loge vindt men in THORY, *Hist. du Gr. O. de France*, p. 569—575.
- Soeverain* **SOEVEREIN.** Is het bijvoegsel tot de benamingen van een groot gedeelte der laatste of hoogste graden van Franschen oorsprong.
- Soeverain* **SOEVEREIN DER SOEVEREINEN** (De) is de 60e. graad van het Mitraïmietisch systema.
- Stuart* **SOLE AUREO. (EQUES A)** Zie STUART.
- Karel XIII*
Somerset **SOLE VIVIFIANTE. (EQUES A)** Zie KAREL XIII.
- Somerset* **SOMERSET** (EDUARD SEYMOUR, Hertog van) voogd van den minderjarigen Koning EDUARD VI, en van 1547 aanvankelijk mederegent, en later Protektor van *Engeland*, was van 1549 Gr. M. der Bouwlieden, tot hij (22 Jan. 1552) onthoofd werd. Hij voerde de Protestantsche godsdienst in, en deed het paleis te *Londen* bouwen, dat thans nog *Somerset-house* wordt genoemd.

SOM. SPA.

255

SOMERSET, Hertog van *Beaufort*, (HENRY) Gr.: M.: der *Beaufort*
Gr.: L.: van *Engeland* (*Modern Masons*) van 1767—1771. (*Warbonne*)

SPANJE. In geen land ter wereld, hebben de VV.: MM.: *Spanje*
zulke vreeselijke vervolgingen te lijden gehad als daar. Vroe- (*Spanje*)

ger, dan naar *Portugal*, was de Vrijmetselarij hier gekomen; want reeds in den jare 1727 en 1728, gaf de toenmalige Engelsche Grootmeester Graaf van INCHQUIN en Lord COLERAINE toestemming tot het oprigten van Loges in *Gibraltar* en *Madrid*, en in den jare 1729, werd door Lord LOWELL, de Kapitein JAKOB CUMMERFORD tot Provinciaal Grootmeester van *Andalusië* benoemd. In het vervolg (1738), werd door Paus CLEMENS XII eene Bul (zie het Art. BUL) tegen de Vrijmetselarij gegeven, die in het volgende jaar nog met verbeurdverklaring der goederen en de doodstraf versterkt werd door den Kardinaal FIRRAO. In het jaar 1740 gaf Koning PHILIPS V een scherp edikt tegen de Vrijmetselaren, waarvan een niet gering getal, in de gevangenis der Inquisitie geworpen, tot galei- en andere straffen veroordeeld werd.

Daarom werd de Vrijmetselarij in *Spanje* echter niet geheel opgeheven, maar had zich, in het geheim, buitengewoon ver en tamelijk algemeen verbreid, toen zich eene giftige slang in het verbond indrong en duizenden ongelukkig maakte.

Een zekere Pater TORRUBIA, Inquisiteur van *Spanje*, liet zich in het jaar 1731, onder het opgeven van een valschen naam en beroep tot Vrijmetselaar aannemen, en na zich vooraf van den Pauselijken Groot-Penitentiar te hebben aangeschaft eene dispensatie en kwijtschelding van het houden van den af te leggen eed van geheimhouding. Nadat hij zich in de Orde de kennis verworven had, welke hij meende, hem dienstig te zijn, stelde hij eene aanklagt tegen de afschuwelijke instelling der Vrijmetselaren, welke hij, met eene uitvoerige lijst van de 97 in het Spaansche gebied bestaande Loges en hare Broederen, aan de Inquisitie overleverde, terwijl hij eindelijk een werk schreef, onder den titel van: *Schildwacht ter bescherming tegen de V.: M.:* In 1731 werd de Bul door CLEMENS XII uitgevaardigd, vernieuwd door Paus BENEDICTUS XIV (van wien men zegt, dat

hij zich ook in het Vrijmetselaarsverbond had doen aannemen), zonder de Broederschap echter te vervolgen. Koning FERDINAND VI was deels door deze nieuwe Bul, deels door de aanklagt van den Inquisiteur TORRUBIA, genoodzaakt, de Vrijmetselarij, den 2den Julij 1734, op doodstraf te verbieden. Een voorbeeld van de wreede behandeling der overtreders van dit dekreet, vindt men in het vierde deel van LORENTE, *Hist. crit. de l'Inquisition d'Espagne, Paris 1818*, waar het verslag wordt medege-deeld van het proces van Br. TOURNON, in 1737.

Na zoo vele grawelen en zoo vele vervolgingen van de Inqui-zitie konden de Vrijmetselaren zich niet meer veilig achten, en ofschoon men zich sterk op de bevordering van licht en ken-nis toelagde, durfde men niet openlijk arbeiden, totdat *Frankrijks* troepen, op NAPOLEONS bevel, in den jare 1807, *Spanje* binnen rukten, en het land in bezit namen. Van dien tijd af begon de Vrijmetselarij in *Spanje* weder vor-deringen te maken, en voornamelijk na de troonsbeklim-ming van JOZEF NAPOLEON, die Grootmeester van het Groot-Oosten van *Frankrijk* was geweest, vermeerderde het getal der Spaansche Loges buitengewoon. In het jaar 1809 werd in *Madrid* eene groote Nationale Loge opgericht, welke hare zittingen hield in het voormalige paleis der Inquizitie. Buiten-dien rigtte JOZEF nog in 1814, in zijne betrekking als Soeverein Groot-Kommandeur-Generaal, een Groot Kapittel der hoogere graden op. Sedert bloeide de Vrijmetselarij vele jaren onge-stoord in *Spanje* voort. Nadat echter, met den val van Kei-zer NAPOLEON, ook JOZEF NAPOLEON van den Spaanschen troon verjaagd was, en FERDINAND VII dezen weder beklommen had, herstelde hij de Inquizitie in hare regten, verbood bij besluit van 24 Mei 1814 de V. M., en beval alle Loges te slui-ten, terwijl de overtreders werden bedreigd met de straffen op het hoogste staatsverraad gesteld. Paus PIUS VII herstelde, den 7den Augustus 1814, de Jezuïten-Orde, en de ver-banning der Vrijmetselarij, en de oude vervolgingen hadden weder plaats. Dadelijk na dit bevel werden in *Madrid* 25 personen, die men verdacht hield van Vrijmetselaren te zijn,

gevangen genomen en in ketenen geklonken; maar het getal dergenen, die later hun lot deelden, was buitengewoon groot. De geschiedenis hiervan vindt men in de *Mémoires Histor. sur Ferdinand VII, etc. par MICHAEL Y QUIN* (Paris 1824, VIII en 372 p. in 8vo). In het jaar 1818 (den 50sten Maart), vaardigde Koning FERDINAND een nieuw edikt uit, waarin de hardste straffen, deportatie naar de *Indiën*, verbeurdverklaring van goederen, enz. voor de overtreders werd ingesteld. Doch reeds in de maand Maart 1820 werden, onder de heerschappij der Cortes, alle gevangene Vrijmetselaren, volgens het bevel der provizioenele regering, door den Generaal BALLESTEROS, in vrijheid gesteld, en niet alleen de geslotene Loges weder geopend, maar ook nieuwe opgericht. Ook de sekte der *Carbonari* en andere geheime vereenigingen, als b. v. de *Comuneros* verhieven toen het hoofd.

De geschiedenis der Vrijmetselarij in *Spanje* heeft tot dezen tijd het bewijs geleverd, dat de verdraagzaamheid in *Spanje* nooit van langen duur is geweest. Op den 1sten Augustus 1824 gaf Koning FERDINAND VII een verbod tegen de Vrijmetselaren, volgens welke zich alle leden des verbonds, binnen den tijd van eene maand, moesten aanmelden en al hunne Ordepapieren afgeven, bij gebreke waarvan allen, bij ontdekking, als schuldig aan hoog verraad gekerkerd, en zonder vorm van proces binnen 24 uren opgehangen moesten worden. Nadat deze tijd voorbij was, verklaarde de toenmalige Minister van Oorlog AYMERICH, in eene cirkulaire van den 16den October, alle Vrijmetselaren des koninkrijks vogelvrij, en dat dit geene bloote bedreigingen waren, bewijst het lot der grondleggers van eene Loge in *Granada*, van welke in het jaar 1827, zeven ter dood veroordeeld werden; ja zelfs werden eenige personen die op straat wandelden, door het graauw opgeknoopt, omdat . . . zij er uitzagen als Vrijmetselaars.

Na FERDINANDS dood, welke den 29sten September 1855 voorviel, brak de burgeroorlog uit, waarin de hierarchiesche partij onderlag, en van dezen tijd af hebben de vervolgingen opgehouden, en is de Vrijmetselarij toegelaten, zijnde *Don PEDRO DE LAZARO Y MARTIN* Grootmeester.

Leidhaupt SPARTACUS. Zie WEISHAUPT.

Schalt SPERWER. Zie SCHOT.

Sphären SPIEER. (De) Kunstige hemel- en aardgloben zijn het zinnebeeld van regelmatigheid en wijsheid.

Bij de Orde der Rozenkruisers beteekenen de wereldbol-
len de orde der schepping, of de schepping der natuur, welke
deze Orde voormaals tot een voorwerp hunner studie maakte.

Sphinx SPHINX. (De) Dit bekende monster in de Egyptiesche fabelleer,
wordt door de Vrijmetselaren als het zinnebeeld van geheimen en
onverklaarbare dingen gebruikt. De oude volken hadden, uit
eerbied voor de geheimhouding, eenen God, dien zij HARPOKRATES
noemden. Deze werd voorgesteld, als hield hij de rechterhand op het
hart of voor den mond, terwijl de linker langs de zijde afhing, het
hoofd was van voren met eene kap bedekt, waarin eene menigte
oogen en ooren waren, om aan te duiden, dat men van de vele din-
gen, welke men ziet en hoort, weinig bekend moet maken.

Voor de ingang van de Tempels der Egyptenaren waren sphinxen
geplaatst, die het bovenlijf van een meisje hadden, terwijl het
onderste gedeelte een leeuw verbeeldde. De sphinx in het ge-
heel verbeeldde wijsheid, het beeld van het meisje schoonheid
en dat van den leeuw kracht; en zijn niet wijsheid, schoonheid
en kracht de drie eigenschappen, die den Vrijmetselaar moeten
versieren?

Spoeler
(Sprengstoffen) SPOULEE, (JOHANNES VAN) was Gr. M. der Bouwlieden
in Engeland, van 1550—1575. Zie verder het Art. GIBLIN.

in Staat STAD, (DE WELDADIGE RIDDERS DER HEILIGE) of de RID-
DERS DER WELDADIGHEID, ook HET GERECTIFIEERDE RITUAAL. Op
het konvent te Lyon werd de Tempeliers-Orde der Fransche Lo-
ges, vooral in Lotharingen en den Elzas, die het stelsel
der *Strikte Observantie* hadden aangenomen, in zekeren zin
afgeschaft, omdat zij vreesden, dat het te gevaarlijk ware, de
Orde onder dien naam voort te planten, en noemden de leden
zich toen *Chevaliers de la Cité sainte*. De drijvers hierbij waren
St. MARTIN en VILLERMOZ, en nog een paar anderen. Men
bleef echter met de *Strikte Observantie* in verband, en vormde
eene afzonderlijke provincie. Wat de geheime kundigheden betreft,
hielden zij een geheel afzonderlijken gang, en vervaardigden

nog boven den Riddergraad mystieke graden, welke geest en onderwerp kunnen beoordeeld worden naar de werken der voorstanders, als: De *Archives mytho-hermétiques; des Erreurs et de la Vérité*, enz. Over die Orde vindt men veel in MIRABEAU's werk: *de la Monarchie Prussienne sous FRÉDÉRIC le Grand, Londres 1788, 7 vols, 8vo. Art. Religion*. Het stelsel bestond uit vier graden, zijnde: Leerling, Gezel, Meester en Schotsch, gedeputeerd, gerectificeerd Meester (*Maitre Écossais, député rectifié*), en eindelijk uit een vijfden, die het geheel bekroonde, en den naam had van *Chevalier de la bienfaisance*, of *Chevalier bienfaisant de la Cité sainte*. Elke graad had zijne symbolen; dat van den eersten was een gebroken zuil, met het opschrift: *Adhuc stat* (nog staat zij); dat van den tweeden een kubiek, met het opschrift: *Dirigit obliqua* (hij geeft een regten stand aan het schieve); dat van den derden, een masteloos schip, op kalme zee, met het opschrift: *In silentio et spe fortitudo mea* (zwijgen en hopen is mijne sterkte); dat van den vierden was een leeuw, onder eene stormachtige lucht, rustende bij eene rots en spelende met mathematische werktuigen; onderschrift: *Meliora praesuma* (zie het Art. scor); dat van den vijfden was een graf, op hetwelk de letters *J. M.* stonden, benevens een arend, een pelikaan, en het omschrift: *Ecce quod superest ordini Templariorum*. (Dit is nog overig van de Orde der Tempeliers).

STALEN GEWELF. Zie GEWELF. (HET STALEN)

STANDAARD. Zie BANIER. *Vandiel*

STANDAARDDRAGER (De) is een Officier der Loge, in de Schotsche graden arbeidende. *Vandieldrager*

STANHOPE. Zie DORMER.

STAPLETON, (WALTHER) Bisschop van *Exeter*, was Grootmeester der Engelsche bouwlieden, onder Koning EDUARD II, van 1507—1527.

STARCK, (JOHANNES AUGUSTUS Vrijheer VON) Doktor der Theologie, en eindelijk Gr., Hertogl. Opper-Hofprediker, geboren 29 October 1741, te *Schwerin*, overleden 5 Maart III.

*Gewelf
panier.*

panierdrager

Dormer

Stapleton

Stark

Halen gewelf = J. Aug. Haak! 257

1816, was lid van de hooge graden der *Strikte Observantie*, onder den Ordennaam van *Archimedes ab aquila fulva*, (van den donkerrooden Arend).

Hij bedacht en stichtte het klerikaal systeem, waarvan hij kanselier en een der geheime opperhoofden was, en waarbij hij een trouwe hulp had aan het tweede opperhoofd, Baron VAN RAVEN. STARCK was een vlijtig leerling geweest van SCHROFFER of SCHREFFER, en speelde op het konvent te *Brunswijk* (Mei 1775) eene ellendige rol. Hij was een geestdrijver en niet eerlijk in zijne bedoelingen, maar trachtte aanhang te verkrijgen, door het schermen met den ophef, over zijne kundigheden in geestbezwinging en goudmakerij. Op het konvent verklaarde hij kanselier te zijn van het Groot-Kapittel van oud-Aberdeen, in *Schotland* (zie daaromtrent bl. 242 van dit deel), dat VON HUND niets wist, en JOHNSON een bedrieger was, die zich door misdaad in het bezit had gesteld van papieren, ontroofd aan den zendeling van het Kapittel van *Schotland*, welke verdwenen en waarschijnlijk vermoord was, en dat men zich blindelings aan hem (v. S.) moest onderwerpen. Reeds had VON HUND zich laten belesen, en waren de overigen niet ongeneigd, zich, zonder verdere inlichtingen, inderdaad aan VON STARCK te onderwerpen, toen het der welsprekendheid van SCHUBART gelukte, te bewerken, dat het konvent vorderde, zijne volmagten te vertoonen, alvorens zijne openmagt te huldigen: maar daartoe was VON STARCK niet te bewegen. De aanwezigen, altijd nog niet overtuigd, dat hij hen bedroog, besloten, afgevaardigden te zenden naar *Oud-Aberdeen*, door welk Kapittel hij zeide gemagtigd te zijn, en waar de groote geheimnissen, de verheven leer en de schatten der Tempeliers waren besloten: Dit vond te minder twijfel, dewijl er reeds vele jaren groote sommen waren afgezonden, zoo het heette, naar de onbekende opperhoofden in *Schotland*. Toen die afgevaardigden er aankwamen, vernamen zij, tot hunne verbazing, dat de BB. van *Oud-Aberdeen* niet hadden geweten, dat zij in het bezit waren van zulke geheimen en schatten; dat men er geene andere, dan de drie graden kende, en nooit eenige schatting had ontvangen. Het bericht hiervan onthutste STARCK. Hij herstelde zich nogtans spoedig, en zeide, dat het hem niet bevreemde, aangezien de stukken, die de berichten naar het Kapittel van *Oud-Aberdeen* moesten overbrengen, door JOHNSON gestolen waren. De meesten lieten zich hierdoor niet blinddoeken en doorzagen STARCK: enkelen kleefden hem nog aan. Doch zijne partij smolt sterk, toen ook de afgevaardigden onverrichter zake terug kwamen van *Italië*, waarheen zij waren gegaan, om de geheimen, door STARCK vermeld, op te sporen, welker zetel, gelijk deze zeide, bij den Br. APOSTOL, Sekretaris van den Preudent (KARL EDUARD STUART), was. Geheel ontmaskerd, wist hij geen' beteren raad, dan te schelden op al zijne tegenstanders, en toen hem ook dit niet hielp, zich uit de Orde terug te trekken. Ofschoon hij het later ontkende, zoo staat het nogtans vast, dat hij schrijver is van het werkje: *St. Nicaise, oder eine Sammlung Maurerischen Briefe für Freymaurer und die es nicht sind*, 1785.

Reeds vroeg liep het gerucht, dat hij heimelijk Katholijk was geworden, en ten nutte van den Pausselijken stoel — en ook der

Jezuiten — verlof had gekregen, voor het uiterlijke in de Protestantische kerk te blijven. Dit gerucht vond echter niet algemeen ingang. Later nogtans is die zaak stellig bewezen geworden. Men weet thans, dat hij, te Rome gekomen, bekend werd met den Kardinaal CASTELLI, Prefekt der propaganda, den Markies DE BAUSSET, Fransch Ambassadeur te Petersburg, die hem overhaalde, naar Parijs te gaan, en hem aanbevelingsbrieven gaf aan den heer DE JARENTE, zijn bloedverwant, die het bestuur der pensioenen had, voor den Abt DE BAUSSET, toen Agent der geestelijkheid en later Bisschop van Fréjus, en eindelijk voor den Abt BARTHELEMY. STARCK kwam, in Oktober 1765, te Parijs, en na voorafgaande voorbereiding en genoten onderwijs, zwoer hij in de kerk St. Sulpice, op den 8sten Februarij 1766, het Protestantische geloof af; zijnde deze zaak opgeteekend in een register van geloofsafzweringen, plaats gehad hebbende in de kerk St. Sulpice, van 1666—1791, en dat nog in 1825 aanwezig was. De afzweringsakte voert de onderteekeningen van STARCK en van den Abt JOUBERT van St. Sulpice, van den Abt DE BAUSSET en van den Vikaris, Abt DE CHAZAL DE LA MORANDIE. Kort daarop keerde STARCK naar Duitschland, en bleef in het openbaar Protestant. Zijne geloofsverandering bleef, zoo lang hij leefde, geheim. Hij had zich zoodanig gedrongen in de gunst van den Hertog van Hessen-Darmstadt, toen nog Landgraaf, dat deze hem, in 1807, tot grootkruis der Orde pour le mérite en tot Baron benoemde. Toen hij stierf, gelastte hij, dat men hem zonder plegtigheid zou begraven, op den Heiligen berg, bij Jugenheim, waar vroeger een Katholijk klooster had gestaan. Zie verder over hem Biographie universelle ancienne et moderne, Paris, gr. 8vo. Vol. 43. p. 471—474.

STATIEZWAARD van den Engelschen Gr. M. Zie ZWAARDDRAGER. *Schwarzträger*

STATUTEN DER ORDE en Statuten en Reglementen van het Groot-Oosten. Zie WETTEN. *Gefetze*

STEEN. (De BEHOUWEN) Zie KUBIEKSTEEN EN STEEN (RUWE). *Werkstein*

STEEN. (De RUWE) Is een der onbewegelijke kleinodiën, en wordt op het Tableau der beide eerste St. JANS-graden afgebeeld, nogtans niet in de Loges van het nieuw-Engelsch stelsel. Hij is het zinnebeeld voor de Leerlingen, om zich met allen ijver op de beschaving en verfijning van hun eigen karakter toe te leggen. In de Ritualen (als b. v. van de Gr. Loge de drie Wereldbollen), die op de geschiedenis van de Orde der Tempeliers zinspelen, wordt van drierlei steenen gesproken, namelijk: van eenen ruwen, van eenen behouwen en van eenen verbrijzelden steen.

De ruwe steen stelt de onvolkomenheid aller dingen, en dus ook van onze Orde voor. De gehouwen steen beteekent den gelukkigen toestand onzer Orde, en de verbrijzelde steen heeft betrekking op de onderscheidene veranderingen, welke onze Orde heeft ondergaan. Zie KUBIEKSTEEN.

Stein der W.
STEEN DER WIJZEN. (De) *Lapis philosophorum*. Dezen te vinden was altijd eene hoofdbezigheid der Alchemisten. Zij streefden hoofdzakelijk naar de ontdekking van middelen, tegen alle krankheden der menschen, en om hun leven jeugdiger te maken en te verlengen. De steen der wijzen speelde vooral vroeger eene groote rol in de hermetische V. M. Zie ALCHEMIE, CAGLIOSTRO, HERMES TRISMEGESTUS EN PARACELSUS.

Stein der Luft
Stein der Luft
STEENHOUWERS BRÖEDERSCHAP (De) der middeleeuwen was eene zeer merkwaardige verschijning, die van *KAREL den Grooten* tot *MAXIMILIAAN I* bestaan heeft. In vroegere tijden was de geestelijkheid de kweekster der kunsten en wetenschappen. Op deze wijze werkte zij niet minder op de beschaving van *Duitschland*, zoo als reeds, de akkerbouw, de veeteelt, de wijn- en vruchtbouw door den aankoop van landerijen bevorderd werd. Van *KAREL den Grooten* tot het midden der twaalfde eeuw werden bouw-, schilder- en beeldhouwkunst alleen in de kloosters uitgeoefend, niet alleen in *Duitschland*, maar ook bij de Franken in *Gallië*. De Bisschoppen waren gewoonlijk de leidlieden bij het bouwen van kerken. Voor de omringende wereld was het inwendige der kunst, zoowel als de wijze van uitvoering, een geheim; het was eene schepping, die voor aller oogen daar stond, zonder dat zij de oorzaken daarvan konden nagaan. Vele stichters van geestelijke Orden maakten het den Broederen tot eenen plicht, zich op de beeldende kunsten toe te leggen, voornamelijk de heilige *BENEDIKTUS* en daarna de heilige *BONIFACIUS*. Bij het bouwen van een klooster waren sommigen de ontwerpers van het plan, anderen waren schilders en beeldhouwers, en nog weder anderen hielden zich bezig met het vervaardigen van versierselen. Daar de kloosters somtijds te weinig leden telden, tot het volvoeren van een of ander gewichtig werk, zoo werd ook aan sommige leken onderwijs in de beeldende kunsten me-

degedeeld, en zoo kwamen de kunsten en wetenschappen meer en meer in de buitenwereld, en vereenigden zich tot Broederschappen.

De verbroederings der Bouwmeesters en steenhouwers in de middeleeuwen, zijn niet alleen op zich zelve belangrijk, maar leveren ons ook menige opheldering omtrent het toenmalige bouwwezen en ook vele niet onwigtige bijdragen tot de geschiedenis der zeden van dien tijd. Van tijd tot tijd hadden er in *Duitschland* en *Frankrijk* algemeene en vele verbroederings plaatsen tusschen de werklieden van onderscheidene gilden, en zoo was het ook, dat zich de steenhouwers-Broederschap grondvestte, die in vele gevallen de wetten en verordeningen der Vrijmetselaren aannam.

STEINBACH. (Baron VAN) Zie SCHREPPER.

STEINBACH. (ERWIN VAN) Zie MUNSTER.

STEINBACH. (JAN VAN) Zie MUNSTER.

STELSEL. (ECLECTIESCH) Dit stelsel heeft zijn Hoofdbestuur of Directoriale (Groote) Loge te *Frankforth a. M.* Toen een aantal helderziende en ijverige BB. bemerkten, welke ergernis in de Orde was gebaard door de hooge graden, er binnen gedrongen door de pogingen van goudmakers en geestenbezweerders, kwam men in 1785 op het denkbeeld van het eclectiesch stelsel (het woord stamt af van het Grieksche *eklēgō ik kies uit*, en was gebruikelijk ten opzichte van die wijsgeeren, welke geen bijzonder stelsel aankleefden, maar uit al de bestaande stelsels het beste kozen). Men wilde intriganten en bedriegers beletten, langer eene goudmijn van de V. M. te maken. Bij gelegenheid van het overlijden van den Eng. prov. G. M. voor den *Boven- en Beneden-Rijn*, cogel, had, op den 18 en 21sten Maart 1785, eene vergadering te *Frankforth* plaats van de Prov. Loge *Joseph zum Reichs-Adler*, te *Wetzlar*, en de Prov. Loge van *F. a. M.*, in welke de bekende B. Vrijheer VAN KNIGGE zeer ijverig werkzaam was. In die vergadering werd besloten, de drie *St. JANS*-graden voortaan alleen als V. M. te erkennen en te bearbeiten, deze van allen sektengeest en dweeperij te zui-

Schrepper
Münster
Münster
Systeem
in 1785
Eclectisch
2. 117

Heinbach = ~~eclectisch~~ Stelsel = 261.

veren, en de verschillende hooge graden als uitwassen en parazietplanten in de V. M. te verwerpen. Dewijl men eene algeheele tolerantie wilde aanhangen, ten aanzien van alle andere stelsels en Ritualen, liet men het aan de bijzondere Loges vrij, een willekeurig aantal en stelsel van hooge graden te bearbeiten. Door de laatste instelling hoopte men, dat de Loges niet afgeschrikt zouden worden van de toetreding, en dat het verschil en de menigvuldigheid der graden, het beste middel zou zijn, die te doen vervallen. Ten aanzien van onderscheidene Loges bedroog men zich hierin niet, en ware meer eenheid in de betrekkingen en het bestuur daargesteld geweest, dit stelsel had zich welligt door geheel *Duitschland* verspreid. Men stelde eene cirkulaire in het Fransch, in dien geest, aan alle Loges, waarin onder andere gezegd wordt:

Dat, sedert men de begrippen van vrijheid en gelijkheid in de orde had ondermijnd; sedert sekten, de eendragt in doel en leer vernietigd, en daardoor verbonden harten zoo zeer hadden vancen gescheurd, dat zij elkander haatten, verketterden en vervolgden, en despotisme, trotschheid, eigenbaat, dwceperij, en dorst naar onderscheidingsteekens, het geheele gebouw dreigden te doen instorten, nu zij in het heiligdom waren binnen gedrongen, men het als dure pligt had geacht, het eclectiesch systeem te vormen, de oorspronkelijke, edele eenvoudigheid der Orde te herstellen, en wenschte te doen als de beroemde wijsgeeren der oudheid, bekend onder den naam van *eclectici*, welke zonder een bijzonder leerstelsel aan te kleven, het beste en meest overtuigende uit alle kozen, en onder het belijden eener verstandige onzijdigheid, met vereenigde krachten alles uit den weg ruimden, wat deze wijze bedoeling kon hinderen, enz. In het Duitsch vindt men de cirkulaire in haar geheel, in *Ephemeriden der Frei-Maurerei, Altona 1785*, 8vo. bl. 82-91. en in het *Archiv. für Freimaurer and Rosenkreuzer, Th. II. (Berlin 1785, gr. 8vo.)* bl. 1-11. De Gr. L. van het eclectiesch verbond te *Frankforth*, met 12 Loges onder haar beheer, kiest alle drie jaren haren Gr. M., welke door de Gr. L. van *Engeland* wordt bevestigd. Over het eclectiesch stelsel zie verder *Baron von WEDEKIND, Baustücke, ein Lesebuch für Freimaurer, 2 Th. in 16°. Giessen, 1820 und 1821*, en *Religionssysteme und Freimaurerei, van P. J. CRETSCHMAR, Frankf. a. M. 5838*, in 16°.

*Misprouff-
Engl. Stoffen
1846*

STELSEL (EGYPTIESCH) Zie MITZRAÏMIETIESCH STELSEL.
STELSEL (Het ENGELSCHE) der vrije en aangenomen Vrijmetse-
laars, verdeelde zich sedert 1717 in het oude of *Yorksche*,
en het *nieuw-Engelsche* stelsel. Dat gedeelte der BB., welke

naderhand het laatste aankleefden, waren in 1716 van gevoelen, dat de Mag.: statuten herzien, en onder anderen, alle erfelijke waardigheden afgeschaft moesten worden. Wezenlijk verschil bestond er in de leerstellingen, tusschen de twee systemen, vóór de vereenigingen niet. Na hetgeen wij zeiden in de Art. ANDERSON, ENGELAND, LONDEN, NOORTHOUCK enz., hebben wij nog slechts het volgende te zeggen:

De Eng. V.: M.:, de oudste der tegenwoordige Broederschap en de moeder van alle andere V.: M.: vereenigingen, neemt (ook de vroeger verdeelde, oude en nieuwe stelsels namen het steeds) als grondslag der V.: M.: het Konstitutieboek van ANDERSON aan, en als voornaamste grondwet den eersten der zeven Pligten, luidende:

Een V.: M.: is, door zijne roeping, verplicht, de zedewet te gehoorzamen als een trouwe *Noachiel* (zie het Art. NOACHETISCHE GEBODEN), en als hij de kunst in den grond verstaat, zal hij noch een stompzinnige godloochenaar, noch ongodsdienstige vrijeest zijn. In oude tijden rustte op de Christelijke Metselaars de pligt, zich te rigten naar de Christelijke gebruiken van elk land, waarin zij reisden of arbeidden: doch daar de Metselarij echter onder alle volken, zelfs van verschillende godsdiensten wordt gevonden, zoo rust thans nog slechts de pligt op hen, die godsdienst aan te kleven, waarin alle menschen overeenstemmen (aan elken Broeder zijne eigene, bijzondere meening overlatende); dat is: goede en trouwe mannen te zijn, mannen van eer en regtschapenheid, door welke benaming, godsdienst of overtuiging zij ook onderscheiden mogen zijn: want zij stemmen allen in de drie groote Artikelen van NOACH overeen, dat genoeg is om het cement der Loge te bewaren. Zoo doende is de Metselarij het middelpunt hunner vereeniging, en het gelukkige middel, tot het vereenigen van menschen, welke, zonder dat, aanhoudend van elkander verwijderd hadden moeten blijven (Hiermede vergelijk men de *old Charges*, te vinden in KRAUSE'S *Kunst-Urkunden*, D. III, p. 253, naar PRESTON'S bearbeiding, en de Yorksche Konstitutie in het Art. OORSPONG, bl. 65. Omtrent den oorsprong der tegenwoordige Gr.: L.: van *Engeland*, waarin thans de Yorksche en nieuwe Metselaars vereenigd zijn, zie men het Art. ENGELAND, D. I. bl. 202).

Het Engelsche stelsel bearbeit de drie graden, en ook een vierden, welken men er beschouwt als eene soort van wetenschappelijken graad, genaamd: *Royal Arche*. Daar buiten erkent men geen anderen, en dit gaat zelfs zoo ver, dat de overleden Gr.: M.: Nat.:, de Hertog van *Sussex*, een aangeboden verbond met eene vreemde (Duitsche) Gr.: L.: afsloeg, omdat zij hooge graden bearbeitte. Verder heeft de Gr.:

L.: van Engeland, aan de weinigen die er lust toe gevoelen, zich met linten, dekoratiën en titels op te pronken, dit niet willen beletten, door, zonder ze te erkennen, het oprigten toe te laten van eene soort Riddergraden, welke echter niet tot de V.: M.: behooren. Zie het Art. ENGELAND, D. I. bl. 207.

Handwritten note: Infol. Systeem bl. 11.

STELSEL van FESSLER, is dat van de Grootte Loge *Royale York*, te *Berlijn*, en werd geput uit de Ritualen der oude Rozenkruisers, de *Strikte Observantie*, het Zweedsche Kapittel en dat van *Clermont*, en bestond uit de symbol. gr., benevens:

4e. Het heilige der heiligen; of de Schot (ook volkomen Bouwmeester). 5. De *St. Andreas*-Ridder. 6. De Ridder van het graf. 7. De Ridder van het kruis (beschreven in het werkje: *Die höchsten grade der hochw. Gr.: M.: L.: R. Y. z. Fr. oder das non plus ultra der Freimaurerei, Berlin 1804, 8vo. 204 s.*). Later (zie *Pruissen*, bl. 180) liet zij ze echter weder varen, en bearbeitet thans slechts de drie symb. gr.

Handwritten note: Invol. Systeem p. 119.

STELSEL, (FRANSCH) ook in *Nederland* en *België* beoefend, bestaat uit zeven graden, zijnde, buiten de eigenlijke of symbolieke V.: M.:, 4. Uitverkorene; 5. Schot; 6. Ridder van het Oosten, en 7. Soeverein Prins van het Rozenkruis. Voor 1775 bestond in *Frankrijk* een mengelmoes van allerlei stelsels en graden; na dien tijd begon het Gr.: O.: die te ordenen, rigtte zich, voor de symbol. gr., naar het Engelsche stelsel, en nam, tegen zijn zin (zie *Oppergraden*, bl. 83), ook de hooge graden aan, welker aantal het van 50 op 4 herleidde.

Handwritten note: Begrijpelijk p. 119.

STELSEL. (GERECTIFIEERD) Zie CAGLIOSTRO. n. *Wijzen & platen*

STELSEL van HÄTTY, is cendeels het Engelsche, en anderdeels het gradenrijke stelsel van *Frankrijk*.

STELSEL. (HERMETIESCH) Dezelfde *Dom PERNETTI*, die in 1760 te *Avignon* Ritualen had ingevoerd, welke aan de Swedenborgsche leer waren ontleend, bragt ook het zijne toe, om in 1770, onder den naam van *hermetische Ritus* eene Vrijmetselarij te vestigen, welker bedoeling was, op eene zinnebeeldige wijze onderrigt te geven in de scheikunstige verandering van metalen, en de samenstelling van het algemeen geneesmiddel (*panaceum*) en het levens-elixer. Het administrative middenpunt van dit stelsel droeg den naam van Schot-

Handwritten note: Invol. Systeem v. Schot's p. 181 (Systeem der 3 meesten p. 187)

STE.

263

schen Groote-Loge van het Graafschap *Venaisin*. De Moeder-Loge van dit hermetisch stelsel werd in 1776, in de hoofdstad geïnstalleerd, door de Kommissarissen der Groote-Loge van het Graafschap *Venaisin*. Terwijl de hermetische Vrijmetselarij zich te *Parijs* vestigde, en er den naam van Schotsche Filosofische Ritus aannam, onderging zij in hare instructiegraden wezenlijke veranderingen. De oorspronkelijke graden waren slechts ten getale van zes, zij heetten: *Waar Metselaar, waar Metselaar op den regten weg, Ridder van den gouden sleutel, Ridder van den regenboog, Ridder der Argonauten en Ridder van het gulden vlies.*

STELSEL (HERMETISCH) VAN AVIGNON. Zie PERNETTI.

STELSEL van HERODOM. (Zie HERODOM) Tot in 1783 kende men in *Schotland* slechts drie graden. Toen echter voerden eenigen er een' graad in, bestaande uit drie afdeelingen, en *Rozenkruis van den toren* genoemd, welke men een' ouden oorsprong, en ROBERT BRUCE als grondlegger aandichtte. Hij werd echter niet erkend door de Gr. L. van *Schotland*, welke nog in hare statuten van 1856 heeft verklaard, alléén de eigenlijke V. M., of de drie symbolieke graden te bearbeiten. *The grand Lodge, of Scotland practices no degrees of Masonry but these of apprentice fellow craft and Master Mason, denominated St. John's Masonry*; te vinden in *the laws and constitutions of the Grand-Lodge, of the ancient and honourable fraternity, of free and accepted Masons of Schotland, C. I. Art. 4.* Vergelijk SCHOTSCH VRIJMETSSELARIJ, bl. 245.

In *Frankrijk* wordt op den naam van Rituaal van *Herodom* of van *Volmaking*, een stelsel beoefend van 25 graden, te vinden in het Art. *Frankrijk*, D. I. bl. 241 en 242, en aldaar in 1805, zoo het heette uit *Amerika*, ingevoerd door Br. HACQUET. Sedert 1786 bestond ook aldaar een stelsel van KILWINNING, met een vershot van graden, ingevoerd door den Br. MATHÉUS. Sedert 5 December 1804 hebben zich die stelsels onder het Gr. O. begeven, zoowel als het Schotsche.

STELSEL (MODERN) Zie STELSEL (FRANSCH)

*of rituel
nr. 233*

STELSEL (OORSPRONKELIJK SCHOTSCH) (*Rite Écossais primitif*), bestaat uit 55 graden, als de *Rite Écossais ancien et accepté*, maar met andere namen en volgorde, zijnde:

4. Volmaakt Meester.	19. Achtbare Meester.
5. Iersch Meester.	20. Ridder van het Oosten.
6. Uitverkoren der negen.	21. " " <i>Palatina</i> .
7. " van het onbekende.	22. Soeverein Prins Rozenkruis.
8. " der vijftien.	23. Verheven Schot.
9. Doorluchtig Meester.	24. Ridder van de Zon.
10. Volmaakt Uitverkoren.	25. Groot-Schot van <i>St. Andries</i> .
11. Klein Architect.	26. Metselaar van het Geheim.
12. Groot " "	27. Ridder van den zwarten Adelaar.
13. Verheven " "	28. " <i>Kadosch</i> .
14. Meester in volmaakte Bouwkunst.	29. Groot-Uitverk. v. d. Waarheid.
15. Royal-Arche.	30. Nieuweling van het inwendige.
16. Pruisiesch Ridder.	31. Ridder van het inwendige.
17. Ridder van het Oosten.	32. Prefekt van het inwendige.
18. Prins van <i>Jerusalem</i> .	33. Kommandeur van het inwendige.

Het stelsel wordt voornamelijk in *België* beoefend, en heeft zijn zetel te *Namen*, in de Loge *La bonne Amitié*.

STELSEL. (OUD EN AANGENOMEN SCHOTSCH) Zie SCHOTSCH V. V. M. en *Frankrijk*.

STELSEL. (PRUISIESCH) Zie ZINNENDORF en FESSLER.

*Hadst. bijg.
16/10/1871*

STELSEL VAN HET GEZUIVERD RITUAAL is slechts in enkele streken, b. v. in dat gedeelte van *Zwitserland* in gebruik, hetwelk behoort onder het Direktorium van *Zurich*, en bestaat, behalve uit de symbol. gr., uit: 4. Schotsch Meester; 5. Ridder van de Heilige Stad of van de Weldadigheid. De 5e. graad (een mystieke graad), is verdeeld in drie saktiën, namelijk: a. Nieuweling, b. Profes en c. Ridder, het is het stelsel der *Strikte Observantie*, op het Konvent te *Wilhelmsbad* herzien.

STELSEL. (SCHOTSCH WIJSGEERIG) Zie RITUAAL. (HET SCHOTSCH WIJSGEERIG) Behalve het daar genoemde heeft men er in *Frankrijk* nog een van denzelfden naam, bestaande uit:

1, 2 en 3. Ridder van den zwarten Arend, of Rozenkruis van *Herodotus* van den Toren, in drie afdeelingen; 4. Ridder van den Fenix; 5. Ridder van de Zon; 6. Ridder van den Regenboog; 7. Waar Metselaar; 8. Ridder der Argonauten; 9. Ridder van het Gulden Vlies, 10. Groot-Inspekteur, Volmaakt Ingewijde; 11. Groot-Inspekteur Groot-Schot; 12. Verheven Meester van den lichtenden Ring. De symbol. gr. waarop het volgt, zijn er buiten gelegen, en schakelen het aan de V. V. M. Het is bijna hetzelfde als het hermetisch stelsel van *Montpellier*. Zie *MONTPELLIER*.

STELSEL. (WIJSGEERIG PERZIESCH) Zie RITUS. (FILOZOFIESCH PERZIESCH)

STELSEL VAN ZINNENDORF. Zie ZINNENDORF.

STELSEL VAN ZWEDEN. Zie SWEDENBORG, ZWEDEN en ZINNENDORF. Oorspronkelijk werd de V. M. uit Engeland naar Zweden overgebracht, waar de BB. de hooge graden, later uit Frankrijk — volgens sommigen uit Genève — overgevoerd, met ijver aannamen, zoodat men daar nog vóór de Strikte Observantie een Tempeliers-stelsel had. Daardoor was men er dat stelsel voorgekomen, en wekte den ijverzucht zijner leden op, door het voorwendsel, dat men in Zweden de geheime opperhoofden kende en in het bezit was van gewigtige geheimen, betrekkelijk de Tempeliers-Orde, en ook van gewigtige oorkonden. Daarom reisde ook Hertog FERDINAND van Brunsvijk naar Stockholm, doch keerde onbevredigd terug. Velen achten het Zweedsche stelsel weinig verschillend van dat van Clermont.

*Zinnendoel
Lijst van
Schouwen
p. 155*

Het bestaat uit de volgende graden welke in vier klassen verdeeld zijn :

- A. 1. Leerling, 2 Medgezel, 3 Meester.
- B. 4. Leerling en Medgezel van St. ANDRIES. (Het is de Élu.)
- 5. Meester van St. ANDRIES (het is de gr. Schotsch Élu).
- 6. De Broeders STUART (een graad, gevormd uit den Ridder van het Oosten en den Prins van Jeruzalem).
- C. 7. De Broeder Gunsteling van SALOMO (dit is de Chevalier d'Occident).
- 8. De Broeder Gunsteling van St. JAN, of van den witten Ordeband.
- 9. De Broeder Gunsteling van St. ANDRIES, of van den paarschen Ordeband.
- D. De Broeders van het Roode Kruis in drie afdelingen.
- a. 10. Lid van het Kapittel, geen Dignitaris, of Tempelheer (Magister templi).
- b. 11. Groot-Dignitarissen.
- c. 12. De Gr. M. Nat. wiens titel is: Salomonis sanctificatus, illuminatus, magnus, Jehova (volgens sommigen ook Vicarius Salomonis) en die in het bezit is van den slotsteen der kundigheden.

Over de Orde, later ingesteld onder den naam van KAREL XIII, velt Br. HELDMANN (zie dat Art.) in zijn werk over de V. M., het volgende zeer juiste oordeel:

Deze instelling moge 's Konings bijzondere gunst bewijzen, den geest der Metselarij is zij geheel vreemd, daar zij de Broederschap tot eene Orde stempelt. Terwijl zij hare leden hoogklinkende titels en insigniën uitdeelt, verplaatst zij het geheele gezigtspunt der Broederschap, verkeert al hare louter menselijke, gezellige betrekkingen, en baart nijd, ijdelheid en rangzucht in de Loges, waar alle hartstogten moeten zwijgen, en de Metselaars zich behooren te herinneren, dat zij daar allen, buiten de grenzen van maatschappelijk onderscheid, in oorspronkelijke gelijkheid slechts als menschen, als Broeders naast elkander staan. Juist dit eigendommelijke in de gezellige betrekkingen der V. M. Broederschap, wat, buiten haar, in geene andere maatschappij is te vinden, wordt door de Maç. besturen zóó zelden naar waarde geschat, dat men ze door eene Orde-tucht, welke aan het wezen der Broederschap geheel vreemd is, veeleer daaruit zoekt te verdringen, dan ze tot voornaamsten grondslag der geheele instelling te maken. Met zulke inrigtingen wordt der V. M. waarlijk weinig dienst bewezen; deze zijn niet geschikt de Broederschap zelve verder te brengen.

STELSELS DER HOOGHE GRADEN. Van deze bestaan er ontrent 800, tot verschillende stelsels en klassen behoorende, en zijn achtereenvolgens door mysticken, staatkundige drijvers, alchemisten en dergel. meer, op de V. M. geënt en tusschen de andere geschoven. Eene omstandigheid die voor de algemeenheid, de overal erkende echtheid der eigenlijke Maç. of symbol. graden spreekt, is: 1°. dat deze bijna overal gelijk zijn, dat niet met de gelijkstaande graden in de verschillende stelsels het geval is, en 2°. dat ieder, den M. graad bezittende, in welk stelsel hij dien ontvangen hebbe, toegelaten wordt tot de opname in de hooge graden van een ander stelsel; dat niet zoo is bij de bevordering tot hoogere graden. De zoo gunstig bekende Br. CHEMIN-DUPONTÈS, zelf bezitter der hoogste graden, laat er zich in zijne *Encyclopedie Maçonnique* (Paris 1825) T. III. p. 174 *suiv.*, aldus over hooren:

Wil men in een vruchtbaren grond goed graan voortbrengen, dan moet men beginnen met de stronken en het onkruid uit te roeijen, waardoor het zaad zou verstikt worden. Evenzeer kan men niet hopen, de V. M. zóó nuttig te maken als zij het kon en moest zijn, zoo lang men haar niet zal zuiveren van de overbevruchtingen die haar een schijn van ongerijmdheid geven, en haar met medelijden doen beschouwen door mannen, die zoowel ten aanzien van den vorm als het wezen gestreng zijn. Beoefenden wij de deugden en de Maç. wetenschap, in de toenemende verhouding van het aantal onzer graden, dan zouden wij acht of negen (eigenlijk twintig) malen beter en kundiger VV. MM. zijn dan onze overzeesche BB., maar eene onzalige ondervinding bewijst, dat de Maç. verdienste juist in omgekeerde verhouding staat tot het aantal graden. In de symbolieke Loges-alleen is men eenigermate V. M., hooger op is er niets dan kinderachtigheid, onnoozelheid (*niaiserie*), ijdelheid, tegenstrijdigheid, leenroerigheid, titels en despoticke vormen. Men leert er niets meer aan dan in de symbolieke graden, of geeft er zich slechts over aan praktijken, welke men, als men zeer gematigd is, onbeduidend kan noemen.

Wanneer men dit alles nu voegt, bij hetgeen wij gemeld hebben in de Art. HOOGHE GRADEN, MELESINO, OPPERGRADEN, SCHOTSCH VRIJMETSSELARIJ EN NEDERLAND, dan heeft men reden met een wijsgeer te zeggen, hoe ellendig moet het niet met het deeg staan, waarvan de bakkers-zelven zulk een getuigenis afleggen. Ongetwijfeld toch moet het bijster vreemd schijnen, dat een beproefde Mr. V. M. nog 87malen, of

waar PYTHAGORAS ze ontleend had. Zij is het zinnebeeld van het onschatbaar licht des verstands, dat de Vader des lichts als eene kostelijke vonk in onze ziel, als zijn evenbeeld, ontstoken heeft. Dit goddelijk geschenk leert ons het ware van het valsche, het werkelijke van het schijnbare onderscheiden, en elken graad van het min of meer waarschijnlijke, en van het meer of min schadelijke of nuttige, onderkennen; de letter G, in het midden der ster, moet ons gedurig het juiste gebruik des verstands herinneren, als de aanvangletter van die wetenschap, welke onder al hare zusters de kuischte Priesteres der waarheid is, en ons verstand het zekerst voor struikelen en vallen behoedt.

STERKIN (Wraak) is de naam van eenen der drie Medgezellen, die, volgens de legende der hoogere graden, den Meester MINAM vermoordden. Hij gaf hem aan de zuidelijke deur des Tempels den tweeden slag met eenen winkelhaak. Zie ABIRAM en OTERFUT. *Herkin*

STERKTE of **KRACHT** is de naam der tweede grondzuil eener Loge; zie KOLON en ZUL. In de Orde van Herodom van Kilwinning heet de eerste Opziener Force. *Stärke*

STERREN (De NEGEN), in sommige hooge graden, beteekenen: *Nove*

- 1°. Het volkomen getal van Uitverkoren Meesters.
- 2°. De negen eerste stichters der Tempeliers-Orde.
- 3°. De negen knopen aan het snoer van het Tableau der Medgezellen.
- 4°. De negen deugden der Vrijmetselaren; zijnde:

1e. Het rusteloos zoeken naar *waarheid*; 2e. de *vrijheid* te huldigen, het vrij zijn van elk bijgeloof, van de boeien van dwaze ijdelheid en van de vernielende woede der hartstogten; 3e. hoogere *zedelijkheid* te bevorderen, door verbetering van ons-zelf en kiesche behandeling onzer Broeders; 4e. het echte *geloof* aan de praktische volmaking van het menschelijk geslacht in waarde te houden; 5e. met ware liefde elke verbetering van zienswijze aan te grijpen, al wijkt die ook af van onze vroegere meening; 6e. de *hoop* voort te planten, dat wij tot hoogere bestemming zijn geschapen; 7e. in tijden van gevaar met vertrouwen opwaarts te blikken; 8e. *verdraagzaamheid* te leeren en te oefenen omtrent onze naasten, bij vooroordeelen, wankelmoedigheid en zwakheid, en 9e. het genot van vrijwillige ontberingen niet te versmaden, als onze opofferingen een vriend van den afgrond kunnen redden, of wij daardoor den noodlijdende kunnen bij-springen.

STEWARDS, aldus worden in Engeland hofmeesters, rentmeesters, enz. genoemd. De koninklijke opper-hofmeester heet: *Steward*

Lord Steward, of the house hold, en heeft het opzigt over al de hofbedienden, met uitzondering van die der kapel en der stallen; zijn teeken is een lange, dunne, witte staf. Bij de Loges zijn het Officieren; wier posten overeenkomen met die der hofmeesters. — In de Duitse Loges worden zij *Schaffner* genoemd. — In *Engeland* dragen de Groot-Stewards roode linten en *sautoir* en witte staven; hunne schootsvellen zijn met roode zijde gevoerd en geboord (Art. 9 der statuten), eenige van hen oefenen soms het ambt van *Deacons* (diaken, van het Grieksch *δίακονος*, altaardienaar), soms ook van Ceremoniemeester en Aalmoezenier uit. Zij, die de post van Ceremoniemeester vervullen, hebben aldaar en in *Hamburg* in last, dengene der bezoekers, welke met sterren en linten der hooge graden zijn omhangen, te verzoeken, die af te leggen, of onder het opperkleed te verbergen. Volgens de Engelsche statuten van 1728 was het getal der Groot-Stewards bepaald op 12, in 1725 en 1724 op 6, in 1723—1727 op 4, en bij de statuten van 1813 op 18. Bij de Eng. Gr. L. bestaat er eene afzonderlijke vergadering dezer Officieren, *Stewards-Loge* genaamd. *J. Disher, Hofmeester.*

(Huurants logen)

Stewart

STEWART, (JOHANNES) Lord-Prior van *Edinburg*, was Gr. M. der Gr. L. van *Schotland*, in 1763 en 1766.

Stilzwijgen

STILZWIJGENDEID. (De GOD DER) *Harpokrates* was, volgens *PLUTARCHUS*, de zoon van *Isis* en *Osiris*. Hij werd door de Egyptenaren afgebeeld met den vinger op den mond, om daarmede aan te wijzen, dat men de goden met eerbiedig stilzwijgen moet vereeren.

Stirling

STIRLING, (JAKOB, Baronnet VAN) Lord-Prior van *Edinburg*, was Gr. M. der Gr. L. van *Schotland*, van 30 November 1798 tot 1800.

Stockholm

STOCKHOLM is de zetel van de Groote Loge en het Hoofd-Kapitel van *Zweden* (zie dat Art.).

Stolkin

STOLKIN. Is de naam van eenen der negen Uitverkoren Meesters, welke door *SALOMO* werden uitgezonden, om den verslagen Meester *HIRAM* op te zoeken, en die de eerste was, welke zijn lijk ontdekte.

STONE. (NIKOLAAS) Zie PAYNE. (GEORGE)

STONEHENGE, in de vlakte, waarin de stad *Salisbury* ligt. Al-
daar zijn de merkwaardige ruïnen van den tempel, of der plaats,
waar de Druiden hunne godsdienst-plegtigheden vierden. Zij be-
staan uit groote, vormeloze steenmassas, welke uitvoerig zijn
beschreven in de brieven van E. F. RIVINUS, over het noorde-
lijke *Engeland* (*Leipz. 1824*), bl. 446—455. *payne*
z. 10. 11. 12.

STRAATSBURG. Zie KORPORATIE, MUNSTER EN STEENHOEWERS.

STRAFFEN (De) van schuldige medeleden eener Loge bepalen
zich, daar de Broederschap geene burgerlijke magt heeft, tot
Broederlijke vermaningen en teregtwijzingen; bij grove en her-
haalde misdrijven en overtredingen der verpligtingen, door de alge-
meene en huishoudelijke wetten bepaald, tot uitsluiting en ver-
banning uit de Logevereenigingen. Volgens de statuten der nieuw-
Eng. Gr.: L.: , te vinden in NOORHOECKS uitgave van het
Konstitutieboek (Art. 7 van het hoofdstuk, handelende over
de pligten der leden), moet de overtreder driemaal vermaand,
en geeft hij dan geen gehoor, volgens de huishoudelijke wetten
gestraft worden. *capitulum 4*
straffen

STRATHMORE, (JAKOB LYON, Graaf VAN) was Gr.: M.:
der Gr.: L.: van *Engeland* (der *Modern Masons*), van
1755—1754. *strathmore*

STRATHMORE (THOMAS LYON, Graaf VAN) was Gr.: M.:
der Gr.: L.: van *Schotland* in 1741, en Gr.: M.: der
Gr.: L.: van *Engeland* (van de *Modern Masons*), van
1744—1745. *strathmore*

STREKKING EN DOEL DER V.: M.: Wat het antwoord op
de 8ste vraag, in het bekende V.: M.: verhoor daaromtrent
zegt, vindt men op het Art. HENDRIK VI, D. II. bl. 24.
Wat het Konstitutieboek der Gr.: L.: van *Engeland* (uitgave
van ANDERSON) daarover schrijft, zie men in het Art. STELSEL,
(ENGELSCH) bl. 265. PRICHARD voegt er bij:

Onze hartstogten te overwinnen, niet te doen wat wij willen,
ons dagelijks vorderingen te doen maken in eene loffelijke kunst,
en zedelijkheid, algemeene liefde, gezelligheid, dienstvaardigheid en
menschelijkheid (*good nature, and humanity*) te bevorderen. De
uitgever van een ander geschrift, te vinden bij KRAUSE, *Kunst-Ur-*
III. 18

kunden, D. I, Afd. I, bl. 247, zegt: het hart te louteren (*rectify*), het verstand te vormen, en zooveel mogelijk de zedelijke deugden, menschelijkheid, welvoegelijkheid en goede zeden in de wereld te bevorderen.

*frans 7
Norch*

STRICKLAND. Zie FRANS I.

STRIK. (De) De nieuw aan te nemen Leerling wordt, in de oud-Engelsche Loges, tot een teeken zijner onderwerping, met eenen strik om den hals in de Loge gebragt. Ook in eenige Schotsche graden (b. v. in den *schot*) heeft dit gebruik plaats. Men geeft daar tot uitleg: »Hij dient, om ons te leeren, dat wij de beproevingen, welke men ons doet ondergaan, geduldig moeten dragen. Ook brengt ons de strik te binnen, dat de moordenaars van HIRAM hem, na zijne vermoording, eenen strik om den hals geslagen, en het lijk uit de westelijke deur des Tempels gesleept hebben.»

(stroop)

STRIKTE OBSERVANTIE. Zie OBSERVANTIA STRICTA.

Obferen fra

STRUTHONE. (EQUES A). Zie SCHUBART.

Kleefilde

staart

STUART (De BROEDER) is de 6e. graad van het Zweedsche systema.

staart 1

STUART I was, naar het voorgeven der *Strikte Observantie*, de 4e. Grootmeester der Tempeliers, na hun herstel van 1522 tot 1570, en STUART II de 14e., van 1593—1627.

staart 2

STUART II. Zie het vorig Artikel.

staart 3

STUART, (De Ridder KAREL EDUARD) zoon van JAKOB III (zie dat Art.), den Pretendent der Engelsche kroon. Hij was geboren te *Rome* (31 December 1720), werd opgevoed door Dr. RAMSAY (zie dat Art), een Schot, en bleef de aanspraak zijns vaders op de Britsche kroon voortzetten. Hij waagde zelfs (27 Junij 1745) een inval in *Schotland*. Dewijl echter zijn leger (27 April 1746) bij *Culloden* geslagen werd, was hij, na gedurende vijf maanden rondgedwaald te hebben, genoodzaakt, naar het vaste land terug te keeren, en overleed den 51sten Januarij 1788, te *Rome*. Gedurende zijn verblijf in *Frankrijk*, waar hij in de V. M. werd ingewijd, stichtte hij onderscheidene dusgenaamde *grades du Grand Chapitre de Clermont. THORY* (*Hist. de la fondation du G. O. de France*, p. 184 volg.) deelt de volgende Konstitutie mede,

onder den titel van: *Bulle d'institution du Chapitre primordial de Rosecroix Jacobite d'Arras.*

Wij, KAREL EDUARD STUART, Koning van Engeland, Frankrijk, Schotland en Ierland, en in die hoedanigheid gesubstitueerd G. M. van het Kapittel van Herodom, bekend onder den titel van Ridder van den arend en de pelikaan, en sedert onze rampspoeden onder dien van Rozenkruis, verlangende aan de VV. MM. van Arras te betuigen, hoezeer wij hun dankbaar zijn voor de bewijzen van weldadigheid, met welke zij, even als de Officieren van het garnizoen van Arras, ons hebben overladen, en voor hunne gehechtheid aan onzen persoon, gedurende ons verblijf van zes maanden in die stad — hebben wij, ter hunner gunst, in gezegde stad Arras gevormd en ingesteld, gelijk wij, bij deze tegenwoordige Bul, vormen en instellen, een oorspronkelijk Hoofd-Kapittel (*supreme Chapitre primordial*) van Rozenkruis, onder den distinktieven titel van *d'Ecosse Jacobite*, hetwelk beheerd en bestuurd zal worden door de Ridders LAGNEAU en de NOBESPICARE (Advokaat bij den Hoogen Raad van Artois, en vader van het beruchte hoofd der Fransche republiek), beiden Advokaten, HAZARD en zijne beide zonen, alle drie geneesheeren, J. B. LOCET, onzen behanger, en JEROME CELLIER, onzen horologiemaker, welke wij veroorlooven en magtigen, zoowel door hun zelve, als door hunne opvolgers, niet slechts Ridders van het Rozenkruis te maken, maar zelfs een Kapittel op te rigten in al de steden waar zij dit noodig achten, als dit gevraagd wordt, zonder dat zij of hunne opvolgers nootdus twee Kapitellen kunnen oprigten in dezelfde stad, hoe volkrijk die ook zij.

En opdat men geloof hechte aan deze onze tegenwoordige Bul, hebben wij haar eigenhandig onderteekend, en er het geheim zegel van onze bevelschriften (*de nos commandements*) op gedrukt, en haar doen contrasigneren door den Sekretaris van ons kabinet. Donderdag, den 15den dag der 2de maand van het jaar der menschwording 5747.

KAREL EDUARD STUART,
van wege den Koning, Lord BERKELEY,
Sekretaris.

Onder den naam *Eques a Sole aureo* werd hij, door de aanhangers van het stelsel der *Strikte Observantie*, vermeld, als de 21e. Gr. M. dier Ridderschap, na haar herstel, gekozen in 1745. Zie ook SCHOTTEN. (GETROUWE)

SUBLIEM of *Sublime* wordt dikwijls ten onregte, in de plaats van *Ghiblim*, gebruikt.

SUBSTITUUT. Gesubstitueerd of gedeputeerd, heet in andere landen degene, welke benoemd is ter vervanging van een of ander Officier, bij diens afwezigheid. Hier te lande wordt met dien naam alleen bestempeld de Br., door den reg. M. benoemd, om hem bij afwezigheid te vervangen; de anderen heeten Adjunkten (zie de Art. ADJUNKT en OFFICIER). Zij zijn buiten funktie, als hij, die het ambt bekleedt, aanwezig is.

SUDERMANLAND. (KAREL JAN, Hertog VAN) Zie KAREL XIII.
SUDERMANLAND, (JOHAN FRANS OSKAR, Hertog VAN)
zoon van den vorigen, geboren 4 Julij 1799, en sedert 1844

Sublime
deputat
Substitut
Concl III
in forma

Koning van *Zweden*, onder den naam van OSKAR II; werd in 1818 Gr.: M.: der VV.: MM.: in *Zweden*, welk ambt hij, bij zijne troonsbeklimming, verklaard heeft te zullen blijven bekleeden.

Surrey

SURREY, (THOMAS FITZ-ALLEN, Graaf VAN) werd in 1599 door Koning HENDRIK IV tot Gr.: M.: der Bouwlieden in *Engeland* benoemd.

*Suspenderen
Suffes*

SUSPENDEEREN, of SCHORSEN. Zie ONTZETTEN EN STRAFFEN.

SUSSEX, (AUGUSTUS FREDERIK, Hertog VAN) Prins van *Engeland*; geboren 27 Januarij 1775, overleden 20 April 1845, werd te *Berlijn* ingewijd. Later reg.: M.: der *Lodge of Antiquity* (de oudste Loge van *Londen*), en na den dood van den Baronet PIETER PARKER, op het einde van 1811, Ged.: Gr.: M.: Nat.:. Toen zijn broeder, de Prins VAN WALES, in 1815 Regent van het Britsche rijk was geworden, werd hij Gr.: M.: Nat.: der Gr.: L.: van *Engeland*. Aan zijnen invloed heeft men grootendeels de vereeniging van het oud- en het nieuw-Engelsch steelsel te danken, welke aldaar in datzelfde jaar is tot stand gebracht (zie de Art. CONCORDAAT EN ENGELAND, D. I, bl. 204). Het stuk zelf is te vinden in de *Annales Mayonniques des Pays-Bas* (*Brux.* 5822—5829), T. VI, p. 892—906. Op den 27sten December 1815 werd hij eenstemmig gekozen tot Gr.: M.: der vereenigde Loge.

Hij was Prezident van de *Masonic Institution* (V.: M.: Instituut), een gesticht, waar dertig zonen van overleden, verarmde BB.: verzorgd en onderwezen worden, en van de *Royal Freemason's Charity* (Koninklijke V.: M.: Armenschool), waar zestig meisjes verzorgd en onderwezen worden. Hij was er nochtans geen Prezident in naam, maar arbeidde volijverig mede tot instandhouding en bevordering van den bloei dezer instellingen, en nooit bleef hij afwezig, wanneer het Bestuur dezer instellingen, of de Kommissie van weldadigheid (mede eene Mac.: inrigting), of als de Gr.: L.: vergaderde. Hij was het, die de inrigting voor oude en gebrekkige Vrijmetselaars, thans te *Londen* bestaande, in het leven riep. Even getrouw vervulde hij zijne ambtspligten als Voorzitter in de koninklijke Maatschappij, en in de Maatschappij voor schoone kunsten, in de eerste van welke beide Maatschappijen hij die post acht jaren (1830—1838) bekleedde. Aan de Hoogeschool te *Göttingen* gestudeerd hebbende, verwierf hij er niet slechts met eer den graad van Doktor der regten, maar had er zijn tijd zoozeer ten nutte gemaakt, dat hij zich grondige kennis van het

Latijn, Grieksch en Hebreuwsch had verworven, en ook de meeste Europesche levende talen vlug sprak en goed schreef. Hij, die het negende kind van Koning GEORGE III was, werd van zijne geboorte af door de hoofden van zijn geslacht achteruit gezet. Immers, terwijl de andere Prinsen van den bloede, bij hunne geboorte, den Pairs-titel en een jaarlijksch inkomen ontvingen, kreeg hij die voordeelen eerst op zijn 28ste jaar, en het laatste nog wel maar voor £ 6,000, terwijl dit bij de andere Prinsen meer dan £ 20,000 bedroeg; een onregt eerst door zijn broeder WILLEM IV hersteld. Ofschoon hij de geleerdste, scherpzinnigste, edelste en vrijzinnigste der Engelsche Prinsen was, sloot zijn vader hem van alle ambten uit, en hij besteedde dien tijd aan het beschaven van zijn geest en het vermeerderen zijner kennis. Waar ooit in de pairskamer, in een van de lichamen onder zijn beheer staande, of in zijn geslacht, de beginsels van zedelijkheid en regt werden aangevochten, stond hij aan het hoofd van hen, die streden voor waarheid, licht en regt; en zoo vatte hij ook in 1819 en 1820, met ijver de partij der Koningin KAROLINA, wat hem nooit werd vergeven door GEORGE IV, haren gemaal. Toen men in 1832, in het huis der Lords, het ontleden van lijken wilde verbieden, bestreed hij dien maatregel, en zeide, voornemens te wezen, zijn eigen lijk aan een der hospitaal te vermaken, om daar, ten nutte der wetenschap, ontleed te worden. Al wie door wetenschap, letteren of kunst uitblonk, werd door hem op zijn verblijf Kensington met voorkomendheid ontvangen, zonder dat hier in onderscheid gemaakt werd om afkomst, geloofsbelijdenis of politieke gevoelens. Zijne rijke bibliotheek was voor iederen onderzoeker geopend. Hij, die als voorzitter, door zijn gezag, nimmer een stremmenden invloed uitoefende op de vrijheid der beraadslagingen, was bovendien ook, op elk uur van den dag, toegankelijk voor alle Broederen. Hij ontving hen hartelijk als Br., niet als Prins van den bloede, en hoorde minzaam aan, wat zij hem hadden te zeggen. Om dit alles werd hij door het Engelsche volk uitermate bemind; door de VV. MM. werd hem echter onbeschrijfelijke liefde en achting toegedragen, en trachtten allen, hem, bij elke gelegenheid, daarvan bewijzen te geyen. Zijn geboortefeest werd in de Gr. L. niet als eene koude plegtigheid, maar met vuur, als een feest der liefde en innige verknochtheid, gevierd. Onder anderen werd, op den 15den September 1836, eene spoedig volgeteekende inschrijving geopend, om hem een geschenk aan te bieden, als bewijs van de gevoelens der BB. hemwaarts. Dien tengevolge werd hem een massief zilveren, kunstvollen en prachtigen kandelaar aangeboden van 0,761 Ned. El, breedte bij 1,092 Ned. El hoogte. De afbeelding en beschrijving vindt men in het *Nederlandsche Jaarboekje voor VV. MM.* 5844, bl. 102. Zes dagen voor de inwijding van het gesticht ten behoeve van oude en gebrekkige VV. MM., waarbij hij had gehoopt als Voorzitter te zullen fungeeren, overleed hij in de armen zijner gemalin. Zijn sterven werd door gewijden en ongewijden als een volksramp beschouwd. Alle Logeschorsten vrijwillig haren arbeid, gedurende de dagen, die er ver-

liepen tusschen zijn overlijden en zijne begraafing, en namen, van dien dag, voor een jaar den zwaren rouw aan. In onderscheidene steden hadden er openbare treurplegtigheden plaats. Zoo werden te *Cambridge*, op den dag van het rouwfeest, de klokken geluid en de winkels gesloten, terwijl de lijkdiens in de kerk werd lijkgediend door de BB. in hunne kleeding. Op vele andere plaatsen trokken de BB., met treurmuziek aan hun hoofd, naar de lijkdiens. Volgens zijn laatsten wil zou de Hertog zonder uiterlijke praal ter aarde besteld worden. Niemand was dus uitgenoodigd, en werden zelfs alleen de koetsen van het hof achter het lijk toegelaten. Desniettemin berekent men, dat omstreeks 25,000 VV. MM. het lijk volgden, en elkander op het kerkhof en in den omtrek verdrongen, om met geroerde Br. harten, hem de laatste eer te bewijzen, wiens warme, hartelijke welsprekendheid, telkens ten toon gespreid, als hij het belang van weduwen en weezen en lijdenden bepleitte, hem den schoonen eernaam verwierven van den *beminnelijksten bedelaar van Europa*.

Zie over hem PRESTON'S *Illustrations*, p. 516 en 400, en MOSSDORF'S *Mittheilungen*, s. 210—243, en *Illustrirte Zeitung*, 13 Julij 1845, N°. 5.

Swedenborg

SWEDENBORG, (IMMANUEL) Koninklijk Zweedsch Assessor van het Bergwerk-kollegie, en medelid der Koninklijke Akademie der wetenschappen te *Stockholm*, geboren 29 Januarij 1688, te *Upsala*, waar zijn vader JASPER SWEDENBORG Bisschop was, en overleden te *Londen*, in 1772, was een zeer geacht en geleerd Mineralist.

Ten gevolge van eenen droom, of een gezigt, dat hij zich verbeeldde gehad te hebben, verliet hij, in den jare 1747, de burgerlijke werkzaamheid geheel en al, legde zijn ambt neder (ofschoon hij levenslang zijn traktement behield), en wijdde zich uitsluitend aan de inwendige beschouwing van en het onderzoek naar den waren grond des Bijbels, terwijl hij zich overgaf aan den omgang met hemelsche wezens. De leer, ontwikkeld in zijne theologische geschriften als het nieuwe *Jeruzalem*, of de nieuwe kerk op aarde, verschaft hem vele aanhangers in *Zweden*, *Duitschland*, *Nederland* en *Rusland*. Hij was de insteller van een geheel nieuw systema.

SWEDENBORG verdeelt de geestelijke wereld, of het hemelsch *Jeruzalem*, in drie hemelen; den bovensten of derden hemel, den geestelijken of tweeden hemel, welke het midden beslaat, en den benedensten of eersten hemel, die onze wereld bevat. De

Bewoners van den derden hemel zijn de volmaakste onder de engelen; zij hebben het grootste aandeel in de goddelijke inwerkingen, en ontvangen die onmiddellijk van God, dien zij van aangezicht tot aangezicht aanschouwen. God is de zon der onzichtbare wereld; uit hem vloeijen de waarheid en de liefde, welke licht en warmte slechts zinnebeelden zijn. De engelen van den tweeden hemel ontvangen op eene middellijke wijze, door den bovensten hemel, de goddelijke inwerking; zij zien God duidelijk, maar niet in al zijnen luister; Hij is voor hen een gesternte zonder stralen, gelijk ons de maan voorkomt, die meer licht dan warmte geeft. De bewoners van den benedensten hemel krijgen de goddelijke inwerking op eene middellijke wijze, door de beide andere hemelen. Deze hebben de liefde en de kennis, gene de kracht als kenmerkende eigenschappen. Ieder van deze hemelsche rijken wordt bewoond door talloze maatschappijen. De engelen, waaruit deze bestaan, zijn mannen of vrouwen. Zij sluiten huwelijken, die eeuwig duren, omdat hunne keus door gelijkheid in neigingen en gevoelens wordt bepaald. Elk paar is gehuisvest in een prachtig paleis, omgeven van heerlijke tuinen. Beneden de hemelsche gewesten is het rijk der geesten. Daarheen gaan regtstreeks alle menschen bij hunnen dood. De goddelijke inwerking, welke zij vroeger door hun stoffelijk omkleedsel niet konden gevoelen, openbaart zich trapswijze in hen, en bewerkt hunnen overgang tot den staat der engelen, indien zij daartoe zijn voorbeschikt. De herinnering der wereld, die zij verlaten hebben, verdwijnt allengs uit het geheugen; hunne ingeschapen aandrift ontwikkelt zich onbedwongen, en bereidt hen voor tot den hemel of de hel. Gelijk het verblijf des hemels vol is van luister, liefde en genietingen, zoo is de hel gevuld met duisternis en smarten, wanhoop en haat. De Swedenborgsche Vrijmetselarij bleef niet besloten binnen de Loge van *Avignon*, welke haar het eerst had geberbergd, maar trad ook onder allerlei gedaanten naar buiten. Na SWEDENBORGS dood verbonden zich niet slechts onderscheidene geheime gezelschappen, Rozenkruisers, geëstenzieners en anderen, met diens aanhangers

op naauwere wijze, maar de Swedenborgers sloten zich ook aan de vrienden en verdedigers van het dierlijk magnetisme en het sonnambulisme, in *Duitschland* en *Frankrijk*. In *Zweden* had zich in dien tijd een afzonderlijk gezelschap, onder den naam van *Exegetische en filantropische Maatschappij* opgedaan, welke SWEDENBORGS leer met de voorgewende stellingen der magnetizeurs wilde vereenigen, en daardoor de verschijnsels van het dierlijk magnetisme en sonnambulisme wilde verklaren. Hij heeft onder anderen geschreven 1°. een werk, getiteld: *Het Hemelsch Jeruzalem, of de Geestelijke Wereld*; en 2°. *De Wonderen des Hemels en der Hel en van de planetarische en astrale Landen*, door den Abt PERNETTI uit het Latijn in het Fransch vertaald. Voor de Berlijnsche uitgave van dit werk (1782, gr. 8vo.) staat zijn portret, en daaronder de regels:

Les cieux et les enfers ne sont plus un mystère,

Et Dieu même s'est dévoilé:

Pour vous il m'a tout révélé:

Par son ordre je vous éclairé.

In een' brief van Dr. HARTLEY, geplaatst voor het werk: *de caelo et inferno*, verhaalt hij hoe hij de goddelijke roeping kreeg, op de volgende wijze:

Ik nam mijn middagmaal te *Londen* zeer laat, en at met groot lust, toen zich eene soort van nevel over mijne oogen verspreidde, en zich de grond van mijn vertrek vertoonde, als bedekt met afzigtelijk gedierte, dat weldra verdween; de nevel klaarde op, en ik zag duidelijk, te midden van een schitterend licht, een man, in den hoek der kamer gezeten, die mij met eene schrikbarende stem zeide: »Eet niet zoo veel!» Bij deze woorden werd het mij duister voor het gezicht, dat van lieverlede voorbij ging, waarna ik mij alleen bevond. Den volgenden nacht vertoonde zich dezelfde persoon, van licht schitterend, voor mij, en zeide: »Ik ben God, de Heer, de Schepper en Verlosser; ik heb u verkoren, om den innerlijken en geestelijken zin der geheiligde Schriften aan de menschen uit te leggen; ik zal u voorzeggen, wat gij moet schrijven.» Ik was toen niet geschrikt, en hoe schitterend de verlichting was; maakte zij geen' pijnlijken indruk op mijne oogen. De Heer was in het purper gekleed, en het vizioen duurde een kwartier nars. In denzelfden nacht werden de oogen van mijn' inwendigen mensch geopend en versterkt; waardoor ik in den hemel, in de geestenwereld en de hel konde zien, en ik er onderscheidene personen van mijne kennis vond, waarvan eenigen voor lang, anderen sedert

kort gestorven waren, enz. enz. Sedert dien tijd -- zoo eindigt de brief -- begon ik onderscheidene onbekende Arcana te sloen drukken en verspreiden, welke of door mij-zelfen waren gezien, of mij ontdekt zijn geworden, ten opzigt van den hemel en de hel, den toestand der menschen na den dood, de ware godsvereering, den geestelijken zin der heilige schriften en vele andere gewigtige waarheden, welke betrekking hebben op de zaligheid en de ware wijsheid; en de eenige reden, waarom ik op verschillende tijden mijne woonplaats verliet, en andere landen bezocht, was, opdat de menschen nut uit deze mededeelingen konden trekken.

Dit is genoegzaam, hem als geestdrijver, neen, als bedrieger te kenschetsen, en hij, die in dat opzigt meer van SWEDENBORG wil weten, leze: JEDER, *Geschiedkundige Verscheidenheden* (Haarl. 1826, 310 bl. gr. 8vo.), bl. 247--256.

SWITHIN, (SINT) Opzigter der Engelsche Bouwlieden in 837.

Zie ETHELWULF.

SYMBOLEN. Het woord *symbool* (zinnebeeld) heeft in het algemeen betrekking op iedere aanschouwelijke voorstelling van een ^{andere} d, hetzij dit door woorden, hetzij op eenige a ^{andere} zinnelijke wijze, geschiedt. Aan het gansche menschedom werd, in zijn kindschen staat, alle onderrigt op die wijze door beelden en teekens medegedeeld, en het aloude Priesterdom was gewoon, de gansche meer of min geheimvolle leer der bovenzinnelijke wereld, en de betrekking des menschen tot de Godheid, in teekens en beelden te kleeden. Iedere waarheid werd daardoor nader onder de bevassing der menschen gebragt, dan door de fijnste en schranderste verstandelijke ontwikkeling. Zoo oordeelden er ook vooral de oude Grieken over, die in de mysteriën al hunne geheimvolle leerstukken, als vruchten eener diep indringende natuurwijsheid, in zinnebeelden en zinspreuken hielden; niet slechts om oningewijden den toegang tot die wijsheid af te sluiten, maar ook om haar in de sprekendste beelden aanschouwelijk voor oogen te stellen. Ook het Christendom bezat, van de vroegste tijden af, en heeft thans nog zijne eigendommelijke zinnebeelden. Als zoodanig noemen de Israëlieten de besnijdenis en de Christenen belijders vooral de Sakramenten, als zichtbare teekenen van een onzichtbaar heil, en de goddelijke beloften en genadewerkingen daarin vervat. In dien

Etichwulf
Symbool

Nr. 17
Pièces.

Norton, C.

1883. A Calm; d'après Van Gowen 1 - 2
1884. Le petit pont de pierre; d'après Pillement 1

Nothnagel, J. A. B.

1885. Différentes têtes et figures 11

Novelli, François.

1886. Les dessins de Mantegna. Oeuvre compl. en 45
pièces avant la lettre 45
1887. Différens sujets; d'après Rembrandt et autres maî-
tres 11
1888. St. Paul et St. Antoine 2
1889. Les Hons; d'après Quadal. — La chasse au sanglier;
d'après Snyders. — Sujet; d'après le Guer-
chin 3

Nusbiegel, J.

1890. Oliver Cromwell dissolving the long Parliament, et le
pendant: King Charles II. landing on the Beach
at Dover; d'après West 2

Nutter, William.

1891. La mort du Général Fraser; d'après Graham 1
1892. The Farm-yard; d'après Singleton 1

Nypoort, J. V. D.

1893. Deux paysans et une paysanne dans une cabane rustique 1

Oels, Pierre.

1894. Ostade's Mother, grav. en manière noire; d'après Ostade.
Rare 1

Ogborne, J.

1895. L'Etude; d'après Macklin. — Cecilia's first interview
with Miss Belfield 2
3

Norton, C.

1883. A Calm; d'après Van Gouven 1 - 2
 1884. Le petit pont de pierre; d'après Pillement 1

Nothnagel, J. A. B.

1885. Différentes têtes et figures 11

Novelli, François.

1886. Les dessins de Mantegna. Oeuvre compl. en 45
 pièces avant la lettre 45
 1887. Différens sujets; d'après Rembrandt et autres maî-
 tres 11
 1888. St. Paul et St. Antoine 2
 1889. Les Hons; d'après Quadal. — La chasse au sanglier;
 d'après Snyders. — Sujet; d'après le Guer-
 chin 3

Nusbiegel, J.

1890. Oliver Cromwell dissolving the long Parliament, et le
 pendant: King Charles II. landing on the Beach
 at Dover; d'après West 2

Nutter, William.

1891. La mort du Général Fraser; d'après Graham 1
 1892. The Farm-yard; d'après Singleton 1

Nypoort, J. V. D.

1893. Deux paysans et une paysanne dans une cabane rustique 1

Oels, Pierre.

1894. Ostade's Mother, grav. en manière noire; d'après Ostade.
 Rare 1

Ogborne, J.

1895. L'Etude; d'après Macklin. — Cecilia's first interview
 with Miss Belfield 2

Onofri, Crescent.

1896. Apollon et la Nymphé conduisant un lion. (10.) 1

Orley, R. v.

1897. Puellâ surge et reversus est spiritus etc. 1

Orlowski, A.

1898. Homme à cheval en carrière; grav. à l'eau-forte 1

Ossenbeeck, J. van.

1899. La fontaine du Triton. (26.) Rare. Collée. 1
 1900. Les Israélites cueillant la manne; d'après le Tintoret.
 (pag. 307. Nr. 2.) 1
 1901. Orphée attirant à lui tous les animaux. (pag. 308. Nr. 10.) 1
 1902. Diane se vengeant sur Niobé par sa mort et celle de
 ses enfans. (pag. 308. Nr. 11.) 1

Ostade, Adrien van.

1903. Le fumeur, planche ovale. (5.) Collée 1
 1904. Le fumeur riant. (6.) 1
 1905. Le vieilleur (8.) Collée 1
 1906. L'homme appuyé sur le bas de sa porte. (9.) 1
 1907. Le fumeur à la fenêtre. (10.) 1
 1908. La tendresse champêtre. (11.) Second état. Collée 1
 1909. L'homme et la femme causant ensemble. (12.) Collée. —
 Les fumeurs. (13.) — Deux différentes copies 4
 1910. La mère et les deux enfans. (14.) — La cruche vide.
 (15.) Imprimée en rouge 2
 1911. La cruche vide. (15.) Deux différentes Epreuves 2
 1912. La poupée demandée. (16.) Imprimée en rouge 1
 1913. La poupée demandée. (16.) Collée. — L'école. (17.)
 Collée 2
 1914. Le coup de couteau. (18.) Collée 1
 1915. Les harangueurs. (19.) 1
 1916. La même Estampe. (19.) 1
 1917. Gueux au dos courbé. (20.) Collée. — Gueux debout,

zin worden Doop en Avondmaal, reeds bij de oude volken aanwezig, als de eigenlijke Sakramenten, zinnebeelden genoemd. Zie **HIROGLYFEN** en **RITUAAL**. De V. V. M. V. heeft hare symbolen van de oude mysteriën, de Esseërs en de bouwkorporatiën overgenomen. Deze symbolen zijn van groot nut, daar zij tot allen spreken, en de eigenlijke taal zijn voor het bovenzinnelijke. De symbolen zijn nogtans ook daár, gelijk overal, slechts hulscs van het onuitsprekelijke.

Hoof **SYMBOLIEKE DIEPTE DER LOGE** gaat van de oppervlakte der aarde tot aan haar middelpunt, als makende al de V. V. M. V., op de aarde verspreid, slechts een volk uit, door gelijke wetten bestuurd en aan gelijke gebruiken onderworpen. Zie **GEDAANTE**.

J. Hoogte
Vrijmetselw. **SYNEDRIUM**, of **SANHEDRIN**, (Het) was het hoogste nationale gerechtshof der Israëlieten, en bestond uit den Hoogepriester en 70 leden, welke deels uit de Priesters, deels uit de oudsten der twaalf stammen van *Israël* gekozen werden. Het had zijnen zetel te *Jeruzalem* in een eigen gebouw, dat tot den Tempel behoorde. In vele hoogere graden der Vrijmetselaren worden de vergaderingen aldus genoemd.

Systeem **SYSTEMA** (Een **MAÇONNIEK**) is het leerstelsel der Vrijmetselarij, door de Konstitutie en door het Rituaal vastgesteld.

J. Systeem Niet alleen heeft elke Groote Loge haar bijzonder systema of Rituaal, welke beide woorden dikwijls in gelijke beteekenis voorkomen, maar zelfs enkele Loges vormden zich eigen systemas, waarvan er, voornamelijk in *Frankrijk*, eene ontelbare menigte bestonden en nog bestaan, en welke in de laatste helft der vorige eeuw door onderlinge vijandigheid en vervolging veel ergernis haarden, en buitendien aanleiding gaven tot velerhande dwalingen en misbegrippen in de V. V. M. V. De volgende systema's zijn of waren het meest algemeen bekend en beoefend, als: de Afrikaansche Bouwheeren, de Aziatische Broeders, het systeem den Koninklijken Boog (*Royal Arche*), het Kollegie van *Clermont*, het Eclectiesch stelsel, dat der Koninklijke Orde van *Herodotus van Kilwinning*, het klerikaal systema, de Hermetiesche Vrijmetselarij, het stelsel der drie *Johannes*-graden, of het *Johannes*-systema, dat der Illuminaten, der *Maçonnerie d'Adop-*

tion, de Martinisten, het stelsel van MELESINO, van MIZRAÏM, der *Observantia Stricta*, der Philaleten, van ROZA, van het Rozenkruis, het Schotsche, dat van de weldadige Ridder der Heilige Stad, of het gerectificeerde Rituaal, dat der Tempelheeren-Orde, der Yorksche Konstitutie en dat van ZINNENDORF. Zie verder op de verschillende Art. STELSEL. Het Engelsche systema der vrije en aangenomen Vrijmetselaren, dat zich (1717) in het oud-Engelsche of het Yorksche systema, en in het nieuw-Engelsche verdeelde. Het systema van FESSLER, of dat der Grootte Loge R. Y. te Berlijn. Het Fransche systema, zijnde er de *Johannes-graden*, ten opzichte der hoogere graden, die der blaauwe Vrijmetselarij genoemd, met het Engelsche overeenkomend. Het hermetiesche stelsel van *Avignon*, het gerectificeerde stelsel, het systema der Grootte Nationale Moeder-Loge *zu den drei Weltkugeln* te Berlijn, het oorspronkelijke, het oude en aangenomen, en het Schotsch wijsgeerige stelsel, het systema van *Schröder*, het wijsgeerig Perziesche en het Zweedsche stelsel.

T.

TABERNAKEL (De) of Verbondshut, was de tent, door MOZES tot de godsdienst der Israëlieten, op hunnen togt uit *Egypte*, ingerigt, in welks Heilige der Heiligen de Arke des Verbonds was. ^{Tabernaakel}

TABERNAKEL. (De OPPERPRIESTER VAN DEN) Zie HOOGPRIESTER DES TABERNAKELS. ^{Hoogpriester}

TABERNAKEL (De PRINS VAN DEN) is de 24ste graad van het oud-Engelsche systema te *Parijs*, uit *Amerika* naar *Frankrijk* overgebracht. De Loge heet als in den 25sten graad *Hierarchie*, de Voorzitter de zeer magtige (*très-puissant*), en de beide Opzieners magtigen. ^{Tabernaakel}

Tempel TABLEAU. (Het) Een groot langwerpig vierkant, in het midden der Loge, bevattende de in- en uitwendige deelen des Tempels. Ook is het de naam van de lijst der leden van eene Loge.

Stoel TABLIER. Zie SCHOOTSVEL.

Tafel TAFELLOGE. Tafel \square \square worden altoos in den Leerlingsgraad gehouden.

Baron TAUBENHEIM. (Baron VAN) Zie WURTEMBERG.

Vicomte TAVANNES. (VICOMTE DE) Een der stichters van het stelsel der Philaleten. Zie PHILALETEN.

Teeken TEEKEN. Elke graad heeft zijne eigene erkenningsteekens, welke de Kandidaten bij hunne receptie worden medegedeeld; aan welke teekens de Broeders elkanderen onderkennen, en dadelijk weten tot welken graad zij behooren.

TEEKENPAPIER. Is gewoon wit papier, bestemd voor uitgaande teekenplanken, het schrijven van akten, enz.

TEEKENPEN. (De) Is de pen, waarmede de Sekretaris in de Loge alles opteekent.

Teekenplank TEEKENPLANK. De teekenplank is eene der onbewegelijke kleinnodiën; zij is het eersteeken van den Broeder Redenaar. De teekenplank dient voor de Meesters, om daarop hunne plannen voor de arbeiders te ontwerpen. Aldus heet men ook een brief, welke gezonden wordt aan eene Loge of aan partikuliere personen; ook worden cirkularen en ieder Maçonniek geschrift, van welken aard ook, aldus genoemd.

Teekens TEEKENS (De) zijn middelen, waardoor zich de Vrijmetselaren, naar hunne verschillende graden, van elkander onderscheiden. In het geschrift *The three distinct Knocks*, viadt men het volgende: De reden waarom de toasten door driemaal drie gedronken worden, is, omdat men van oudsher drie woorden, drie teekens en drie handgrepen had. Naderhand heeft men er nog drie bijgevoegd, namelijk het Grootteeken eens Meesters, de pasgreep en het paswoord van eenen Medgezel. Eigenlijk zijn er vier oorspronkelijke teekens, namelijk: het keel-, borst-, hand- en voetteeken.

Tempel TEMPEL. (De) De roem van dit prachtig, en, na de verwoesting,

Deppisch TABLEAU. (Het) Een groot
den der Loge, bevattende
Tempels. Ook is het de n
eene Loge.

Schijns TABLIER. Zie SCHOOTSVEL.

Tafelloge TAFELLOGE. Tafel w
gehouden.

TAUBENHEIM. (Baron VAN) Zie WURTEMBERG.

Cavannes TAVANNES. (VICOMTE DE) Een der stichters van het stelsel
der Philaleten. Zie PHILALETEN.

Teekens TEEKEN. Elke graad heeft zijne eigene erkenningsteekens, wel-
teekeningsteekens ke de Kandidaten bij hunne receptie worden medegedeeld; aan
welke teekens de Broeders elkanderen onderkennen, en dadelijk
weten tot welken graad zij behooren.

--- TEEKENPAPIER. Is gewoon wit papier, bestemd voor uitgaan-
de teekenplanken, het schrijven van akten, enz.

--- TEEKENPEN. (De) Is de pen, waarmede de Sekretaris in de
Loge alles opteekent.

Teekens TEEKENPLANK. De teekenplank is eene der onbewegelijke klei-
teekeningsteekens nodiën; zij is het eerteeken van den Broeder Redenaar. De
teekenplank dient voor de Meesters, om daarop hunne plan-
nen voor de arbeiders te ontwerpen. Aldus heet men ook een
brief, welke gezonden wordt aan eene Loge of aan partikuliere
personen; ook worden cirkulairen en ieder Maçonniek ge-
schrift, van welken aard ook, aldus genoemd.

Teekens TEEKENS (De) zijn middelen, waardoor zich de Vrijmetselaren,
teekeningsteekens naar hunne verschillende graden, van elkander onderscheiden. In
het geschrift *The three distinct Knocks*, vindt men het volgende:

De reden waarom de toosten door driemaal drie gedronken
worden, is, omdat men van oudsher drie woorden, drie tee-
kens en drie handgrepen had. Naderhand heeft men er nog
drie bijgevoegd, namelijk het Grootteeken eens Meesters, de
pasgreep en het paswoord van eenen Medgezel. Eigenlijk zijn
er vier oorspronkelijke teekens, namelijk: het keel-, borst-,
hand- en voetteken.

Tempel TEMPEL. (De) De roem van dit prachtig, en, na de verwoesting,

vgl. ook *Recht*; *Leering* sal ook v. *Tafelloge*

door de Romeinen niet weder opgericht gebouw, zijn godsdienstige beteekenis voor de Joden en de Christenen, als ook de symbolieke beteekenis van zijnen bouw, heeft den Tempel van SALOMO, boven alle andere gebouwen der oudheid, altijd hare merkwaardigheid doen behouden. Voor de Joden is hij de herinnering van vroegere grootheid. Voor de bouwkunstenaars is hij een sleutel tot de geschiedenis der oud-Oostersche bouwkunde, en voor de Vrijmetselaren is hij het hoofdzakelijk voermiddel voor hunne beeldrijke Ritualen. Met betrekking tot dezen Tempel van SALOMO noemt men de Logezalen Tempels, ook wel Werkplaatsen. De Tempel, waaraan de Vrijmetselaren arbeiden, moet niet dan zinnebeeldig begrepen worden, en heeft tot onderwerp de hoogst mogelijke gelukzaligheid des menschen, welke wij zoeken te bevorderen. De drie pilaren, waarop SALOMO's Tempel rustte, en waarop ook onze zedelijke Tempel moet gegrondvest zijn, zijn *wijsheid, kracht en schoonheid.*

Wijsheid is het allereerste dat ons bezielen moet, om de gelukzaligheid van ons zelve en van anderen te bevorderen.

Kracht is de onontbeerlijke eigenschap des mans, die door wijsheid en beschaving geleid, zich boven alle gevaren en onaangenaamheden des levens weet te verheffen.

Schoonheid is hier datgene, wat wij met den naam van beschaving bestempelen, zij is dus de ware grondzuil van het genot des levens.

TEMPEL, (De GROOT-KOMMANDEUR VAN DEN) is de 46e. *Tempel G.C.* graad van het Mittraïmitiesch systema en de 27e. van het oud-Engelsche systema, uit *Amerika* naar *Frankrijk* ingevoerd.

TEMPEL (RIDDER VAN DEN) Zie TEMPELHEER.

TEMPELHEER, (De) ook Ridder van den Tempel, is de 2de en *Tempelherren* 5de graad van het Clermontsche Hoofd-Kapittel, de 6e. van de *Strikte Observantie*, de 8e. der Philaleten te *Parijs*. Verder als *Tempelheer-Profes* de 56e., en als *Ridder van den Tempel* de 44e. graad van het Mittraïmitiesch systema. *Tempelherren O.*

TEMPELHEEREN-ORDE. Volgens sommige aanhangers der nieu- *M. 444-285.* we Tempeliers had deze Orde, die geheel te niet gegaan is, vele geheimen overgenomen van de *Esscërs*, welke geheimen

zich verder onder de Vrijmetselaren hebben verbreid. Het kollegie van *Clermont* en de Koninklijke Orde van *Herodotus van Kilwinning* zijn, zoo als de aanhangers der Riddergraden zeggen, het allernaast bij de gebruiken en geheimen der oude Tempelheeren.

Het tempelier-systema in de V. M., ontstond in *Duitschland*, omtrent het jaar 1765, en duurde tot 1781. In *Engeland* maakt het nog eenen hoogen graad, doch buiten de Vrijmetselarij, uit. Zie AMERIKA en ENGELAND. Dat de Tempelheeren Vrijmetselaren waren, lijdt, volgens diezelfde bronnen, geenen twijfel, hoewel dit geheel onjuist is, en onder de nieuwe Tempelieren, zelfs velen niet tot de Orde behooren. Om de Orde aan de V. M. vast te schakelen, zeggen zij het volgende:

Caledonië, beroemd door de scholen der wijsheid, is langen tijd de zetel der Orde geweest. De leden waren echte wijsgeeren, en hadden zich bekwaam gemaakt om als priesters der natuur te dienen. De wereldgeschiedenis deelt ons mede, dat de koninklijke kunst haren oorsprong heeft genomen van EGYPTUS, een der eerste vorsten van *Egypte*. Mozes leerde deze weder van de Magiërs of Egyptiesche wijsgeeren. Zij kwam zoo doende in SALOMO's handen, en PYTHAGORAS, die ze ook van de Egyptenaren geleerd had, voerde ze naar *Engeland* over, en stichtte scholen der wijsheid onder de Druïden; waardoor de Orde zoowel in alle landen, als in alle tijdperken der verschillende eeuwen is beschermd en ondersteund geworden.

TEMPELHEEREN-ORDE. (De NIEUWE) Is eene der uitvloeisels van de Vrijmetselarij, welke van het Hoofd-Kapittel van *Clermont* afkomt; waarbij de stichters niets anders beoogden, dan den Pretendent weder op den troon te plaatsen, onder welk voorwendsel zij de herstelling der Tempelieren wilden verbergen. In *Frankrijk* heeft men ook nog eene dergelijke Orde, die wel gedeeltelijk op de oude Orde betrekking heeft, doch niet regstreeks met haar overeen komt.

TEMPELIER. Zie TEMPELHEER.

TERCY. De naam van eenen der door SALOMO uitgezondene negen Meesters, om het lijk van HIRAM te zoeken.

*Handb. G.H.O.
p. 510*

*Tempelheeren
Tercy*

TER. THE.

287

TERRIBLE. (FRÈRE) Zie VOORBEREIDER.

(Zinnaffon)
Voorbereider

TETRAGRAMMATON, het woord van vier letters, d. i. het
Hebreeuwsche woord יהוה (Jehova). Zie het Art. VIER.

Tetragrammaton

THABOR. Een berg in Galilea, op welchen JESUS, in tegen-
woordigheid van zijne drie leerlingen PETRUS, JAKOBUS EN JOHANNES
verheerlijkt werd. In eenen der hoogere graden (Sch. R.
11e. gr.), wordt aan een der Uitverkoren Meesters dezen
naam gegeven. Zie SCHOTSCHES DAMES.

Thabor

THAMOEZ. De vierde maand van den Israëlitischen Alma-
nak. Zie het Art. ALMANAK, D. I. bl. 12.

THEBET. De elfde maand van den Israëlitischen Alma-
nak. Zie ALMANAK, D. I. bl. 12.

THEORETICUS. Was de 2de graad der Goud- en Rozenkruisers.

Theoreticus

THEOSOPHIE. Wijsheid Gods, of de wijsheid in Goddelijke din-
gen. Zie PARACELSUS. Die leer bekwam dezen naam daarvan,
dat men alles uit een onmiddelaar innerlijk licht Gods
wilde afleiden.

Theosophie

THERAPEUTEN. (De) Zie het Art. ESSEËRS. De naam dezer
afdeeling der Esseërs, welke den stichters der Christelijke
monniken- en nonnenkloosters tot voorbeeld strekte, wordt
door Dr. BELLERMAN, in zijne *Nachrichten aus dem Alter-
thume über Essäer and Therapeuten* (Berlin 1821, 8vo.),
vertaald door *verplegers*, zoowel van het lichamelijke, als
van het zedelijke; een geneesheer en godsvereerder; vooral hij,
welke zich aan godsdienstige beschouwingen overgeeft en een
vroom leven leidt. Hij voegt er bij, dat de inwijding in die
Orde met plegtige gebruiken in drie graden geschiedde, en wel:

Therapeuten

I. De *verzoekende*, of de *strevende*. Deze moest zich aan proeven
onderwerpen, ontving de voorschriften der Orde, en 1. een
bijl, een werktuig, tot houwen of behouwen geschikt; 2. een
schootsvel, en 3. een *wit kleed*. De bijl zinspelde op den
arbeid, het schootsvel op *kuisheid*, en het witte kleed op
onschuld. Daarna heette hij

II. Een *naderende*. Wanneer zijne trouw beproefd was, kreeg
hij het wijdings- verzoenings- of reinigingswater. In dezen
graad bleef hij twee jaren. Hij was een helper (*Gezél*) ge-
worden, maar werd nog niet toegelaten tot het inwendige der
vereening, of het *Meesterschap*. Had hij hierin bewijzen
van standvastigheid gegeven, dan werd hij

III. *Homilates*, of *vertrouwd Gezel*, die aan het gemeenschappelijk maal aandeel neemt, *symbiotes* (zamenlevende). Dan moest hij plegtig beloven: 1. *Liefde tot God*; 2. *liefdevolle rechtvaardigheid jegens de menschen*, namelijk: niemand te kwetsen, de boozen te vermijden, trouw jegens een ieder, maar vooral aan het Bestuur gehoorzaam te zijn, en 3. *reinheid van het gemoed*, waartoe ootmoed, waarheidsmin en haat van den leugen geacht werd te behooren. Hij moest verder stilzwijgendheid beloven, de geheimen des verbonds niet te verraden, en de leer aan de leden over te leveren, zoo als hij ze had ontvangen, enz.

Thersata **THERSATA**. Het verminakte Hebreuwsche woord *Haterschata*, (חַטְרֵשָׁטָה, mondschenker, *Nehemia X: 1*) is de naam of titel van den Voorzitter in de Koninklijke Orde van *Herodom van Kilwinning*.

Theurgie **THEURGIE**. De wetenschap om den mensch door geheimvolle gebruiken in onmiddellijk verband met de geestenwereld te plaatsen: zij maakt een deel der Magie uit.

Thony **THONY**, (CLAUDIUS ANTON) Maire van *Parijs*, een der geleerdste en werkzaamste Metselaars van *Frankrijk*, maakt door zijne wijze van beschouwing der V. M. een zeldzame uitzondering van de menigte Fransche BB. Met een groot vermogen gezegend, wijdde hij zijnen tijd uitsluitend aan kunsten en wetenschappen. Een bewijs daarvoor vindt men in zijn kruidkundig werk: *Les Roses* (*Paris* 1819, fol), en zijne beide Maç. werken, zijnde het eene getiteld: *Annales originis Magni Galliarum O.*, ou *Histoire de la fondation du Grand Orient de France*, gr. 8vo. *Paris* 1812, fig. een uitmuntend werk over de geschiedenis der V. M. in *Frankrijk*, en het tweede, genaamd: *Acta Latomorum*, ou *Chronologie de l'Histoire de la Franche Maçonnerie Française et Etrangère*, 2 vol. gr. 8vo. *Paris* 1813, fig. zonder twijfel het beste wetenschappelijke werk over de V. M., dat de Fransche literatuur oplevert. Beide laatste werken zijn, vooral uit hoofde der vele ingevoegde oorkonden, voor den onderzoeklievend V. M. van groote waarde. Thony was reg. M. van de Moeder-Loge *du Rite Écossais Philosophique*, te *Parijs*, in 1786, 1805 en 1815, en werd in 1788 benoemd tot Con-

servateur à vie der boeken, handschriften en gedenkstukken van de algemeene archieven van l'Ordre Philosophique. Zie het Art. RITUAAL. (HET SCHOTSCH WIJSGEERIGE) Hij overleed te Parijs, 27 Oktober 1827.

(thot)

THOUX DE SALVERTE, Pruisiisch Overste en lid van de oppergraden der *Strikte Observantie*, onder den naam van *Eques a Carcere*, stichtte (1765) te *Warschau*, onder Maç. v. vormen, eene *Académie des Secrets*, in navolging van die, vermeld in het Art. PORTA.

Thoux

THRACIË. Hier werden de mysteriën van COTYTTO, eenigermate gelijkvormig met die van ATYS en CYBÈLE het eerst gevestigd, en gingen van daar over naar *Chio*, *Korinthe* en *Athene*.

THUMIM. Zie URIM.

Urim

TIEN. Dit getal was, zoowel als het getal vier, bij de Pythagoreërs van veel gewigt. De *Denarius* is de volheid van al het bestaande, het getal van het IIAN (het heelal). Het heeft die beteekenis, dewijl al de dubbele, *ternaire* en *quaternaire* evenredigheden daarin liggen, en het de uitkomst is van 1, 2, 3 en 4 (zie Dr. FLEURER, *Μαγικὴν*, Frankf. en Leipz. 1784, 8vo.).

John;

(de la Liere)

(maur. Zeit)

TIJD. Zie TIJDREKENING. (MAÇONNIEKE)

Getrekken

28. 6. 51 41

TIJDREKENING. (MAÇONNIEKE) Deze verschilt in vele stelsels, namelijk in die welke de hogere graden beoefenen en de nieuwigheden hebben aangenomen, later op de V. M. geënt. Zij begint met den aanvang der wereld, volgens de Hebreuwsche tijdrekening, die de Vrijmetselaren hebben aangenomen, met dit onderscheid, dat de geboorte van CHRISTUS wordt gesteld in het jaar 4000. Het Maçonniek jaar is het burgerlijk jaar der Hebreën. Het begint met de maand *Nissan*, die overeenkomt met de maand Maart der Christelijke jaartelling. De Engelsen, Schotten, Ieren, Nederlanders, Amerikanen, Franschen en Duitschers, hebben in de eigenlijke of symbolieke graden dezelfde jaartelling, zijnde de hier opgegevene: Het stelsel van MITZRAÏM telt vier jaren meer dan de boven opgegevene, naar de Chronologie van den Bisschop ESSERIUS, die de geboorte van CHRISTUS in het jaar der schepping 4004 stelt. Buiten die jaartelling, het jaar des lichts genoemd, heeft het oude en aan-

genomen Schotsche Rituaal nog de jaartelling der restauratie aangenomen, zijnde de Israëlietische, om welke te vinden men 5760 bij de Christelijke telt. Sommige volken beginnen het jaar met 1 Januarij; de meesten met 1 Maart, en worden de maanden niet bij naam maar naar getal-orde genoemd, als: de 1e. maand, enz. Het oude en aangenomen Schotsche Rituaal volgt, als gezegd, der Israëlietischen almanak, en begint met 1 *Nissan* (zijnde vóór 3606 28 Maart 1846). Daar de schrikkelmaand *Adar sheni*, ten onregte een jaar later dan behoort wordt ingevoegd, wijkt de *Suprême Conseil* zoo veel de ware rekening af, dat het soms eene maand kan verschillen. Zie verder het Art. JAAR.

Graffe

TILLY. Zie GRASSE-TILLY.
TISHRI. De zevende maand van den *Israëlietischen Almanak*. Zie ALMANAK, D. I. bl. 12.

Titelaturen

TITELS, vinden onder de Broeders, zoowel in mondeling, als in schriftelijk onderhoud plaats; in de hoogere graden heeft de zucht om iets te gelden, de zoodanige ingevoerd, welke bij den verstandigen Vrijmetselaar te belagchelijker klinken, naarmate deze hoogdravender worden, in vergelijking der nietigheden waarop zij betrekking hebben.

Cooffe
Goedkeuring

TOASTEN. Drinkspreuken, welke men toewijdt aan het vaderland, aan den Koning, de leden der vorstelijke familie, den Grootmeester Nationaal, de Groot-Officieren, den achtbaren Meester, de Opzieneren, de Broederen Officieren, de leden en kinderen eener Loge, de Viziteurs, de nieuw-aangenomen Broeders, en eindelijk aan de geheele Broederschap over de gansche oppervlakte des aardbodems verspreid. Deze worden in gebruikelijken vorm ingesteld aan de Tafel-Loges, welke altijd in den Leerlingsgraad gehouden worden.

Papswant

TOEGANG. Deze wordt aan elk Vrijmetselaar verleend, die in eene wettige Loge is aangenomen, en de tot zijnen graad behoorende bewijzen kan geven. Niet persoonlijk als V. V. M. bekend zijnde, is het onderzoek strenger en naauwkeuriger.

Papswant

TOEJUICING is de bekende bijzondere wijze, waarop de aanwezige BB.: hunne goedkeuring en bijval betuigen.

Papswant

TOESTEMMING. Deze wordt altijd aangeduid, bij het voorstel-

len van eene of andere Maçonnicke aangelegenheid, door de gewone toejuching en het bekende teeken.

TOLERANTIE-LOGE. Onder dezen naam werd te *Berlijn* eene Loge opgerigt door de BB.: VON HIRSCHFELD en CATTER, met het doel, dat Joden en Christenen door de V.: M.: nader tot elkander gebragt zouden worden. Tot deze Loge behoorden de geleerdste en beschaafde Israëlieten, als: De Hoogleeraar NEZ, de Bouwraad RTZIG, de Bankier LEVY. Deze Loge verzocht eene Konstitutie van de Gr.: Landes-Loge te *Berlijn*, maar deze, meer nog dan hare beide zusters, aanhangelinge van het obscurantisme in de V.: M.:, weigerde die met trotschheid. Ofschoon de Loge (die in 1790 te *Berlijn* een stukje van 4 bladen in 8vo. had laten drukken, getiteld: *Bekentnis der Loge zur Toleranz*), in het bezit was van een' koninklijken schutsbrief, ging zij, door het tegenwerken der obscuranten, te niet. Zie verder UITSLUITING.

TOONEELSPELERS. (De) De oude vooroordeelen, tegen dezen stand in de burgerlijke Maatschappij, heerschten vroeger ook onder de VV.: MM.:, en sloot hun van den toegang tot de Loges uit. Merkwaardig is in dit opzigt een besluit van het Gr.: O.: van *Frankrijk*, van 24 Junij 1776, door hetwelk alle personen, bij de openlijke tooneelen geplaatst, formeel worden uitgesloten van den toegang tot de Broederschap, gelijk ook allen, die eene kunst of een handwerk uitoefenen, en geene Meesters daarin zijn. De tijdgeest heeft intusschen ook hierop invloed gehad, zoodat men in lateren tijd in een tooneelspeler of kunstenaar, tot de inwijding voorgesteld, gelijk het behoort, slechts den zedelijken mensch beschouwt.

TOONEELWERKEN, welke Vrijmetselaars tot onderwerp hebben.

1. *Les Fr.-Maçons* Hyperdrame, à *Londres* 1740, IV et 87 pp. et 2 feuilles, gr. 8vo. Een nadruk 1741, IV, 103 pp. et 2 feuilles, in 8vo. Luidens een berigt, tegen het titelblad gedrukt, zou dit stuk in het begin van 1737 te *Parijs* hebben opgevoerd moeten worden, doch is door andere omstandigheden belet. Het stuk is (1741 en 1787) in het Duitsch en (1745) in het Deensch vertaald.

2. *Der Freimaurer im Gefängnisse*, ein original Schauspiel in 3 aufzügen, von H. C. FREIHERR VON ECKER und ECKHOFEN, *Hamb.* 1778 8vo. dit stuk bestaat ook in het Fransch, onder den titel van: *Le Franc-Maçon prisonnier* Drame, par le Baron ECKER DE ECKHOFF. Welk stuk het oorspronkelijke is, blijkt niet.

- 3. *L'Ecole des Francs-Maçons, ou les Francs-Maçons sans le savoir.* Comédie en un acte, par ANDRÉ HONORÉ, Paris 1779, in 8vo.
- 4. *Der Freymaurer.* Ein Lustspiel in einem Aufzuge. *Handeln macht den Mann!* LEISEWITZ — Kaufbeuren 1780. 50 ss. 8vo.
- 5. *Die Freymaurer, oder Ihr Schönen forscht umsonst.* Ein Lustspiel in 3 Aufzügen, Frankf. u. Leipz. 1781 104 ss. in 8vo.
- 6. *Songs Duettos, etc.* with an explanation, of the procession in the *Pantomme of Harlequin Free-Mason*, as performed at the Theatre Royal in Covent Garden. Lond. 1781, 25 pp. gr. 8vo.
- 7. *Die Freymaurer.* Ein Lustspiel in 3 Aufzügen. Aufgeführt auf dem K. K. National Hoftheater. *Wien* 1784; 50 ss. in 8vo. (van Br. LODEWIJK SCHRÖDER.)
- 8. *Handeln macht den Mann oder der Freimaurer.* Ein Schauspiel in 3 Aufzügen van FRIEDRICH HENSLEK, Köln am Rhein 1785, 102 ss. in 8vo.
- 9. *Libri Muratori,* Comedia di FERLING' ISAC CRENS fratello operajo della Loggia di Danzica, in Libertapoli, l'Anno del era volgare 1785, e dele ristaurazione della Loggia 152. 84 pp. in 8vo. met eene titelplaat.
- 10. *Die Verbündeten, oder aus der Heurath wird nichts.* Ein Lustspiel in zween akten. *Königstadt* 1788; 108 ss. in 8vo. (Dit is gerigt tegen den toenmaligen zoogenaamden Jesuitenreuk.)
- 11. *Les deux Francs Maçons, ou le coup du hasard.* Comédie en trois actes, par PELLETIER VOLMERANGES, Paris 1808, 8vo.
- 12. Het blijspel in 5 bedrijven, getiteld: *Der Gross-Cophta*, door GÖRHE, — te vinden in zijne werken (*neue Schriften, Band I. Berlin* 1791, en in het 5e. deel van de uitgave van COTTA, 1808), heeft betrekking op de geschiedenis van het halsieraad, door de Fransche omwenteling berucht geworden.
- 13. *Die Ordens-Brüder oder der Stein der Weisen,* ein Lustspiel in 3 Aufzügen, van K. G. MIERSCH, Berlin 1793, 86 ss. in 8vo.
- 14. *Amalia von Nordfeld, oder die Freymaurer Aufnahme.* Ein Sittengemälde in 4 Aufzügen, van AUFFENBERG, Frankf. u. Leipz. 1794; 160 ss. in 8vo. In het voorb. rigt geeft de schrijver als doel van zijn geschrift op: onervaren jongelingen een juist begrip van ware en valsche V. M. te geven, en ze voor bedriegers te waarschuwen, enz.
- 15. In den 16den jaargang van het werkje, getiteld: *Almanach dramatischer Spiele zur gesell. Unterhaltung*, van AUGUST VON KOTZBUE (*Leipz.* 1818), bevat het blijspel *der Freimaurer*.

(Schauspiel)

TORRUBIA

(JOZEF) Franciskaner Monnik, Censor en Revisor der Inquisitie te *Madrid*, vervolgte de VV. MM. met groote verbittering. Zie FERDINAND VI en SPANJE.

FRANZ I

TOSKANE. (FRANS STEFANUS Groothertog VAN) Zie FRANS I.

TRAPPEN

Zie TROON.

TREURLOGE

Zijn zoodanige vergaderingen, welke worden gehouden ter gedachtenis van afgestorven Broeders. In *Engeland* zijn deze treurfesten soms, ingeval de afgestorvene den Meestergraad bezeten, en het uitdrukkelijk heeft verlangd, met openlijke omgangen of optogten verbonden.

(wie treue)

TRIBUNAL DES HEMELS

Zie VIERSCHAAR.

TROFFEL

(De) Traweel of troffel, dienende om oneffenheden

Handl. Begruwing, Loge Nouw, Lominy j. 1780 en 1784

geijk te maken, is het werktuig der Vrijmetselaren, op het tableau der *St. JANS*-graden. Daarmede bedekt de Vrijmetselaar de fouten en gebreken van zijne naasten.

TROON (De) is de zetel des achtbaren Meesters in het Oosten, waardoor men door 5, 3 en 7 trappen komt. In eenige, vooral Fransche Loges, is dit beeld in verband gebragt met den baldakijn.

TROUW. (ORDE DER) Zie *FIDELITÉ. (ORDRE DE LA)*

TSCHOUDY, (Baron VAN) geboren in de Oostenrijksche Staten, omstreeks 1729, overleed te *Parijs*, 28 Mei 1769. **THORY** zegt van hem, *Acta Latomorum, T. I. p. 94 suiv.*

Hij was in 1766 naar *Frankrijk* gekomen, om, zoo als hij zeide, der *V. M.* een nieuw leven te geven, door er onderscheidene hooge graden in te voegen, welke men zeer goed had kunnen missen, ofschoon er in hunne samenstelling geest, geleerdheid en belangrijke gezigtspunten doorblonken. Hij was een van de Apostels der leer van *RAMSAY*, (zie dat Art.) en is schrijver van het werk: *L'Étoile Flamboyante, ou la société des Francs-Maçons, considérée sous tous les aspects (Francfort et Paris 1766, 2 Tomes, in 12°. VI et 342, VIII et 327 pp.)* Een geschrift, dat opmerking verdient onder de systematische werken. Bij zijn overlijden vermaakte hij onderscheidene manuscripten aan de Archieven van den Raad der Ridder van het Oosten, van welken hij lid was, en onder anderen ook het werk, getiteld: *l'Écossais de Saint André d'Écosse, contenant le développement total de l'Art Royal de la F. M. (Paris in 12°)* op voorwaarde van het niet te doen drukken, waaraan zich de raad nochtans niet stoorde, maar het laatstgenoemde werk uitgaf en verkocht. De schrijver van het opstel, getiteld: *Recherches sur les initiations anciennes et modernes*, te vinden in de *Encyclopédie Mac.* van *CHEMIN DUPONTÈS, T. I*, zegt (p. 100 volg.) van het werk, dat men er een gemakkelijken en aangename stijl, juiste opmerkingen en goede inzichten in vindt, en dat de hervormingen, door hem voorgesteld, door het *Gr. O.* grootendeels zijn bewerkstelligd, zoodat men regt heeft te zeggen, dat dit Fransche Hoofdbestuur hierin sterk heeft geput, ter dienste der (toen) nieuwe Statuten. Daarentegen vindt men van den schrijver der *Encyclopedie* zelven, in *T. I. p. 143-191*, een zeer belangrijk *Examen et analyse de l'Étoile Flamboyante*, waaruit blijkt, dat er niet alles goud is. Die schrijver zegt van *TSCHOUDY*'s stijl: De geestigheid, welke hij bezit, wordt vaak bedorven door die, naar welke hij jaagt. Zijn stijl is ovr het algemeen duister en verward, en schier altijd breedspakig (*affus*). De uitmuntende zaken, waardoor dit werk aanbevelenswaard is, verdrinken in vervelenden klinklank van woorden (*verbiage fastidieux*). Bij het opgeven van de graden, door *TSCHOUDY* vermeld, zeg *Ch. D.* zij zijn een zonderling denkstuk van de zotheden van den menschelijken geest, en het is genoeg, ze op te noemen, en er het belagchelijke van te doen

gevoelen. In dien geest had rscnouby zelf er van gesproken; zoo als deze laatste dan ook die lijst onmiddellijk doet volgen door de woorden: » Vanwaar komt die koopwaar, en door welk eene noodlottigheid komt het, dat een zoo slechte prullenboel (*mauvaise drogue*) een zoo verwonderlijk vertier heeft gevonden. »

Tubal-kain TUBAL-KAIN. De zoon van LAMECH, uitvinder en meester in de kunst van het ijzersmeden, van allerhande koperwerken, en tevens de uitvinder van de muziek. Die naam wordt in den graad van Leerling gebezigd, dewijl men aan dezen man de uitvinding der onontbeerlijkste werktuigen der Vrijmetselarij te danken heeft. TUBAL-KAIN wil zeggen: bezitting der wereld. Hij was de eerste die erts, ijzer en andere metalen bearbeidde en stamde, in het 3de lid, van KAIN af. Van hem wordt *Gen. IV: 22* gezegd: dat hij zich door metaalarbeid beroemd gemaakt heeft. Er bestaat geen twijfel of de Heidenen hebben VULKANUS van hem gemaakt, gelijk ook de naam TUBAL-KAIN wel eenigzins daarnaar zweemt.

Turkij TURKIJE. Ook in Europeisch *Turkije* heeft men beproefd de Vrijmetselarij te verbreiden, zoo als dan ook in 1738 de eerste Loges door de nieuw-Engelsche Gr.: L.: te *Konstantinopelen*, *Smyrna* en *Aleppo*, voornamelijk door DRUMMOND werden gesticht. Zie den *Almanach des Fr.: M.: pour 1768 et pour 1769*, waar Dr. MANASSE als Engelsch Prov.: Gr.: M.: voor *Armenië* en *Azitiesch Turkije* wordt opgegeven. Voornamelijk was het een in *Konstantinopel* wonend Franschman, die, in het huis des Engelschen Ambassadeurs, in 1748, eene Loge oprigtte, in welke ook Turken aangenomen werden. Toen de regering daarvan narigt bekwam, gaf zij eenvoudig bevel, bij de eerstkomende vergadering het huis te omsingelen en in brand te steken of omver te halen, en verkreeg daardoor de zekerste overtuiging, dat geen Muzelman zich in de Orde zou laten inwijden. Buitendien waren de BB.: van dat voornemen onderrigt, en tijdig uiteengegaan. Door tusschenkomst van den Engelschen gezant had de zaak geene gevolgen, maar het Turksche bestuur deed de vreemde gezanten aanzeggen, dat zij niet moesten trachten, eenige nieuwe sekte, en vooral, niet de V.: M.: in de

Ottomannische Staten in te voeren. Over den geest der Vrijmetselarij in *Turkije* is niets stelligs bekend, dan dat eenige afgezanten der Porte (in 1804 en 1808), te *Parijs* en *Londen*, tot het verbond zijn toetreden. Ook is van de verbreiding der Vrijmetselarij onder de Grieken, tot heden niets met zekerheid bekend. Br.: WILLEM BLUMENHAGEN, maakt (*Allgem. Zeit. von 1822*, N°. 196) melding van een Fregat-kapitein uit *Tunis*, die zich in 1789, te *Brunswijk*, *Hannover* en *Minde* ophoudende, gezegd had:

Dat te *Konstantinopol*, waar hij ingewijd was, vele Mahomedaansche Loges bestonden, met een Rituaal bijna gelijk aan dat der Loges van andere volken; dat de Turksche BB.: den eed op het boek der vier profeten aflegden; dat het hoofddoel der vereeniging was, onder de slaven te ontdekken wie VV.: MM.: waren, en deze uit de kas der Loges vrij te koopen. De *Etoile* (een Parijsch dagblad), en daaruit de *Allgem. Zeit.* van 1826, N°. 229, zegt: dat in dat jaar, in Julij, Sultan MAHMOED II een besluit tegen de Derwischen *Bektaschi* had genomen, waarin gezegd wordt: Dat de *Bektaschi* in de oogen der *Sunniten* niet regtgeloovig waren, en dat de hoofden der eersten voorwendden met de VV.: MM.: verbonden te zijn.

TUSSCHENRUIMTE wordt genoemd de tijd, die er verloopt --- tusschen het overgaan van den eenen graad tot den anderen.

TWAALF. Dit getal komt voor in de Fransche hoogere graden, *zwaarf*; en wordt in betrekking gebragt:

- 1°. Met de twaalf Aartsvaders.
- 2°. Met de twaalf edele steenen in den borstlap des Hoogepriesters.
- 3°. Met de twaalf stammen van *Israël*.
- 4°. Met de twaalf koperen ossen, die de koperen zee in *Salomo's* Tempel droegen, en de twaalf maanden des jaars beteekenen, van welke ossen er drie naar het Oosten, drie naar het Westen, drie naar het Zuiden en drie naar het Noorden stonden. Zie 1 *Kon.* VII: 25.
- 5°. Met de twaalf Apostelen, die alle hindernissen poogden te overwinnen, om het geloof in de wereld te verbreiden.
- 6°. In den Schotschen Meestergraad van het systema van *Zinsendorf* beteekenen de twaalf lichten, die op alle zijden van de tafel verspreid staan, de twaalf oudste Architecten, die de bouwkunde in alle deelen der wereld uitbreidden.

U.

(Uden)
(Uffel)ward **UDLEY. (VISCOUNT VAN)** Zie WARD.**UITGESLOTEN VAN DE LOGES.** Zie UITSLUITING, ONTZETTEN, ONWAARDIG EN STRAFFEN.Auszestoffen
Juden

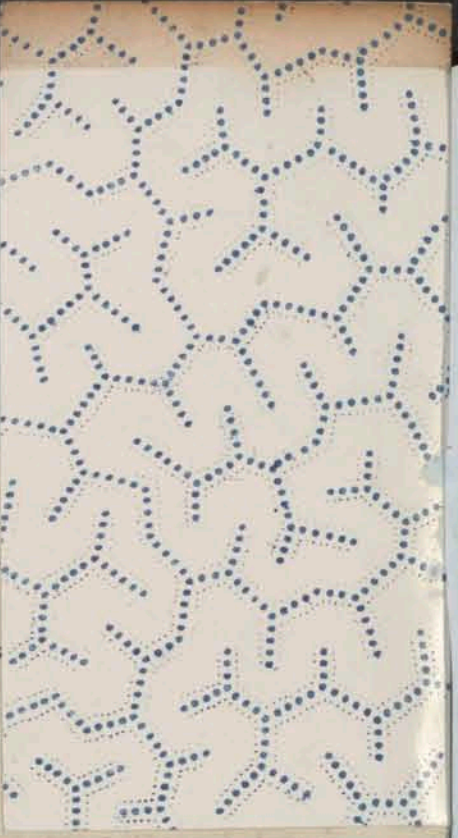
UITSLUITING. De uitsluiting van personen van de inwijding in de Orde, alleen uithoofde hunner belijdenis der Israëlietische godsdienst, en nog meer dan dat, de weigering, zoodanige BB.: bij den Logearbeid toe te laten, omdat zij opgenoemde belijdenis zijn toegedaan, ofschoon door andere wettige en regelmatige werkplaatsen aangenomen en in het bezit der noodige bewijzen, is zeker eene der belangrijkste gebeurtenissen in de jaarboeken der Orde, en met de beslissing van welk punt de algemeenheid en vlekkeloosheid der Ordebeginselen, en dus de Orde zelve moet staan of vallen, en waarom wij dat onderwerp hier breeder zullen behandelen.

De weigering tot aanneming van Israëlieten tot BB.: VV.: MM.: en de toelating der elders aangenomen BB.:, de Mozaische godsdienst belijdende, tot de werkzaamheden der Loges, nog voor weinige jaren in verschillende gedeelten van Duitschland plaats gehad hebbende, bepaalt zich voor het tegenwoordige nog grootendeels bij de werkpl.:, arbeidende onder het regtsgebied der drie GG.: OO.: van Berlijn, te weten:

*Die Grosse Landes-Loge für Deutschland,**Die Nat.: Mutter-Loge zu den drei Weltkugeln, en**Die Grosse Loge Royal York zur Freundschaft.*

En van deze zijn zelfs eenige in strijd met eene achtenswaardige minderheid in haar, die, gelukkig voor de eer der Orde in Pruisen, meer verlichte denkbeelden aanleeft.

Reeds de letter van de statuten (*Grundverträge*) dier Loges, nog geheel een uitvloeisel van, en doorsult met den geest van dweepzieke heerschzucht en eene alles overtreffende onverdraagzaamheid, levert de sterkste bewijzen voor de onzuivere, met de ware V.: M.: geheel strijdige beginsels van hare stichters, of voor den blinden waan, waardoor zij zich vroeger lieten verstrikken door afgerigte bedriegers, fanatieken en heerschzuchtigen. Even levendig straalt die geest door in zoo menig Artikel, in de tijd-

(Uden)
(Uffel)

ward **UDLEY. (VISCOUNT VAN)** Zie **WARD.**

UITGESLOTEN VAN DE LOGES. Zie **UITSLUITING, ONTZETTEN,**
ONWAARDIG EN STRAFFEN.

Ausgesloffen
Juden

UITSLUITING. De uitsluiting van personen van de inwijding in de Orde, alleen uithoofde hunner belijdenis der Israëlitische godsdienst, en nog meer dan dat, de weigering, zoodanige BB. bij den Logearbeid toe te laten, omdat zij opgenoemde belijdenis zijn toegedaan, ofschoon door andere wettige en regelmatige werkplaatsen aangenomen en in het bezit der noodige bewijzen, is zeker eene der belangrijkste gebeurtenissen in de jaarboeken der Orde, en met de beslissing van welk punt de algemeenheid en vlekkeloosheid der Ordebeginselen, en dus de Orde zelve moet staan of vallen, en waarom wij dat onderwerp hier breeder zullen behandelen.

De weigering tot aanneming van Israëlieten tot BB. VV. MM. en de toelating der elders aangenomen BB., de Mozaische godsdienst belijdende, tot de werkzaamheden der Loges, nog voor weinige jaren in verschillende gedeelten van Duitschland plaats gehad hebbende, bepaalt zich voor het tegenwoordige nog grootendeels bij de werkpl., arbeidende onder het regtsgebied der drie GG. OO. van Berlijn, te weten:

- Die Grosse Landes-Loge für Deutschland,*
- Die Nat. Mutter-Loge zu den drei Welthugeln, en*
- Die Grosse Loge Royal York zur Freundschaft.*

En van deze zijn zelfs eenige in strijd met eene achtenswaardige minderheid in haar, die, gelukkig voor de eer der Orde in Pruisson, meer verlichte denkbeelden aanleeft.

Reeds de letter van de statuten (*Grundverträge*) dier Loges, nog geheel een uitvloeisel van, en doorsult met den geest van dweepzicke heerschzucht en eene alles overtreffende onverdraagzaamheid, levert de sterkste bewijzen voor de onzuivere, met de ware V. M. geheel strijdige beginsels van hare stichters, of voor den blinden waan, waardoor zij zich vroeger lieten verstrikken door afgerigte bedriegers, fanaticken en heerschzuchtigen. Even levendig straalt die geest door in zoo menig Artikel, in de tijd-

schriften verschenen, en dat door blinden hartstogt en vooringenomen afhankelijkheid aan on-Maçonnieke beginsels geschreven, door drogredenen en klinkenden onzin ondersteund, eene gedragslijn, een stelsel trachtte te verdedigen, dat door een aantal Broeders onder hunne landgenooten, met evenveel kracht en waarheid als bekwaamheid en op afdoende gronden, is bestreden.

De Pruissische GG. LL., op kleingeestige grondslagen rustende, en te zeer ingenomen met de titels en versiersels, haar aangebragt door de *Strikte Observantie*, het tempel- en klerikaal systeem, en met den mystieken onzin, bij haar binnen gebragt door goudmakers, theozofen en uitzinnigen, hebben zich nimmer kunnen plaatsen op een standpunt, zoo zuiver en vrij, als de ruime beginsels der eigenlijke V. M. dit vorderden. Van hier dan ook, dat deze in *Duitschland*, maar vooral in *Pruissen*, van oudsher het bedroevend schouwspel vertoonde van uiterlijk vertoon, haat, twist, vervolging, verkettering en onderlingen ban. Eerst in later tijd is de Gr. Loge *Royale York*, de eenige, die eene wettige Konstitutie heeft, daarvan teruggekomen, en meer genaderd tot de wezenlijke grondslagen der V. M., terwijl het ook zij is, die de minst bekrompen beginsels huldigt.

Van de beide andere, echter zelve op geen wettigen grondslag gevestigd, miskent de meest fanatieke, de *Grosso Landes-Logo* — welke eene leer belijdt, zoo onverdraagzaam en despotiek, als slechts te verwachten ware in een Profes-huis der Jezuiten, terwijl zij openlijk de leer voorstaat: *geen heil buiten mij* — de beginselen der V. M. geheel en al. Zij hoont en vertrapt en verguist de Gr. L. van *Engeland*, de moeder der nieuwere V. M. door het prediken der leer, dat die Gr. L. eigenlijk geene V. M. beoefent, maar geheel vreemde zaken, in Maç. vormen gehuld, door dat, zegt zij, die Gr. L. niet weet van V. M. is; eene wetenschap alleen in haar bezit. En van daar dan ook, dat zij, als het hoogst bewijs harer verdraagzaamheid, de andere Maç. lichamen duldt, als haar onverschillige lichamen, welke nimmer de eer eener innige betrekking waardig kunnen zijn. Bij het gebrek aan een centraal punt voor de Maç. lichamen der verschillende landen, konden sommigen het als onverschillig aanzien, welke grondbeginselen beleden worden, door het een of ander ligchaam. Zoodra die echter naar buiten werken, en inbreuk maken op de onverjaarbare regten van andere, gelijk staande, ja zelfs oudere lichamen, dan verandert de zaak geheel en al van aard. Dat dit werkelijk het geval is, zal het volgende bewijzen. Reeds in den jare 5799, was er eene aanklagte ingekomen van zekeren Br. ABRAHAM EMDEN, bij de achtb. L. *Concordia vincit Animos*, in het O. van *Amsterdam* gevestigd, en door tusschenkomst van deze ter algemeene vergadering van het Gr. O. van *Holland* gebragt, vermeldende, dat aan evengenoemden Br. toegang tot en bijwoning van de werkzaamheden in den 3en. graad zouden zijn geweigerd, in de *Loge zu den drei Rosen te Hamburg*, *uithoofde hij van geboorte een Jood was*. Hierop werd in de algem. vergadering besloten, dat, namens het Ned. Gr. O., aan de L. *zu den drei Rosen*, te *Hamburg*, zoude worden geschreven, dat deze Gr. Loge hare *verwondering niet kon ontveinzen, wegens het niet admittieren van*

den Br.: A. EMDEN, voorzien van een behoorlijk patent; door eene wettige Loge dezer Republiek verleend, en dat zij van hare billijkheid verwachtte, dat die L.: bij nadere overweging, van hare opvatting, in deze zou terug komen. Hoezeer gekomiteerden van diezelfde achtbare Loge ook ter vergadering melding maakten van eene gelijke weigering aan een harer oud-Off.: met name E. COHEN, door de Loge *Royal York zur Freundschaft*, te *Berlijn*, zoo vinden wij in de resolutiën van die vergadering niet, dat ook deswege bij de Gr.: L.: van *Holland* eenige reklamatien zijn gedaan. Dat er toen, in een opvolgend tijdsbestek van bijna twintig jaren, geene bekende klagten zijn aangebragt, is meer dan waarschijnlijk toe te schrijven aan de staatkundige gebeurtenissen van dien tijd, waarin der Franschen wapenen en vrijzinnige beginselen ook daar hunnen invloed uitgeoefend, en ten minste de aanwending van het uitsluitingsbeginsel in onbruik hebben gebragt. Men vindt daaromtrent meer dan zekerheid, doordien, nog in het jaar 5815, in eene Loge te *Kloef*, welke hare Konstitutie van de *Landes-Loge* had (van haar, die de V.: M.: voor eene Christelijke instelling verklaart en het sterkst tegen het opheffen der uitsluiting ijvert), nog Israëlieten in de Orde opgenomen zijn. De uitsluitingsmaatregelen zijn dus eerst na dien tijd weder met strengheid hernieuwd; want ook in den jare 5819 wendde zich de achtb.: Loge *Willem Frederik*, in het O.: van *Amsterdam*, tot den H.: E.: G.: M.: Nat.: zich beklagende van de weigering, die een harer kinderen, de Br.: PHILIP AMSEL, ja. te *Emrick*, ondervonden had, door, alhoewel voorzien van een behoorlijk diploma, namens dit Gr.: O.: afgegeven, aldaar bij de werkzaamheden der Loge niet te zijn toegelaten, en zulks ten gevolge eener kort te voren van hare Gr.: Loge te *Berlijn* ontvangen teekenpl.:, waarbij aan alle belijders van de Israëlietische godsdienst het bezoeken der werkpl.:, onder het gebied van die Gr.: L.:, ten stelligste werd ontzegd. De achtbare L.: *Willem Frederik* verzocht den H.: E.: G.: M.: N.: zijn invloed bij dat Gr.: O.: van *Berlijn* aan te wenden, ten einde het hiervoren aangehaald besluit, immers, voor zoo ver het betreft de BB.: belijders van de Israëlietische godsdienst, welke onder het Gr.: O.: van *Nederland* opgenomen zijn, te doen intrekken, of anders aan de Loge *Willem Frederik* die voldoening te verschaffen, welke met den hoon, haar aangedaan, is overeenkomende. Belangrijk en des H.: E.: echt vrijzinnig Mac.: gevoelen kenschetsende, is het antwoord, daarop in 5820 door den H.: E.: G.: M.: Nat.: gegeven, waarbij Z.: H.: E.: in substantie verklaarde: *Dat het geheel strijdig met zijn gevoelen was, dat de belijdenis der Joodsche godsdienst, zoude beletten, onze natuurgenooten als VV.: MM.: te erkennen, en Z.: H.: E.: dan ook de reden, waarom de B.: AMSEL in de Loge te Emrick niet was toegelaten, afkeurde, en Z.: H.: E.: daarin een blijf zag, dat de V.: M.: niet overal is, hetgeen zij behoorde te wezen. Z.: H.: E.: verzekerde voorts, zoo veel in hem was, te zullen trachten, der Loge *Willem Frederik* voldoening te verschaffen, hoezeer niet ontveinzende, dat, even gelijk dit Gr.: O.: (het Nederlandsche)*

UIT.

299

onafhankelijk is, ook dat van *Berlijn* zulks zijn moet, waardoor het Z. H. E. onmogelijk was, dat te noodzaken, het besluit in te trekken, waarbij bepaald wordt, dat de Joden niet in de Broederschap aangenomen mogten worden.

Dat de pogingen en bemoeijingen van den H. E. G. M. N. zonder vrucht schijnen gebleven te zijn, blijkt uit eene teekenpl., in den jare 5827 op nieuw aan Z. H. E. toegezonden door een aantal der achtingswaardigste Israëlietische BB. te *Amsterdam*, den Z. V. Br. J. MENDES DE LEON, aan het hoofd hebbende, inhoudende, gelijke klagten en gelijke reklamatien, ondersteund door eenige VV. MM. der Amsterdamsche Loges.

Niet lang daarna, en wel in de vergadering van de Gr. L. van Bestuur, gevestigd te 's *Hage*, gehouden in 5828, werd door den reg. M. der achtb. L. *Union Maçonnique*, in het O. van *Groningen*, den Br. S. J. VAN COEVERDEN, mede een voorstel gedaan, strekkende, dat door tusschenkomst dier Gr. L. van Bestuur, pogingen zouden worden aangewend, ten einde aan de herhaalde klagten en grieven, wegens de wederregtelijke weigering tot toelating van Israëlietische BB. in de Pruisische Loges, herstel en voldoening mogten worden verkregen.

Dit voorstel, in de opgevolgde algemeene vergadering van 5829 behandeld zijnde, luidt als volgt:

Is door den Br. ten Gr. Opziener te kennen gegeven, dat het verlangen van dien Br., om, door tusschenkomst dezer Grootte Loge van Bestuur, herstel der ingebrachte grieven te verkrijgen, niet wel in deliberatie gebragt kon worden, omdat de korrespondentie met vreemde Gr. O. buiten de attributen dezer Gr. Loge was; dat evenwel Gr. Dignitarissen gaarne op zich wilden nemen, om, zoodra het bij de statuten tot die briefwisseling gewettigd ligchaam, de Hooge Raad, zoude zijn gekonstitueerd, het verlangen des voorstellenden Broeders aan dat ligchaam over te brengen, en men inmiddels zich de tegenwoordigheid van den H. E. G. M. te *Berlijn* ten nutte wilde maken, om Z. H. E. te verzoeken, te willen bewerken, dat voorloopig alle certifikaten, door wettig gekonstitueerde Nederlandsche Loges uitgegeven, door de Loges, onder het Gr. O. van *Berlijn* werkende, zouden worden gerespekteerd. De voorstellende Broeder hiermede verklarende genoegen te nemen, is konform het voorstel van den Br. ten Gr. Opziener besloten.

Getrouw aan de strekking van dit Woordenboek, onthouden wij ons van het herhalen en het ontvouwen van de wellicht niet ongepaste aanmerkingen van andere BB., welke op dit besluit der Gr. L. van Bestuur en de konsideratien er van gemaakt zijn, maar achten het altijd betreuenswaardig, dat de vermoedelijk aangewende pogingen, waarvan echter nimmer een officieel rapport is verschenen, wederom vruchteloos zijn gebleven, vermits toch in 5834 andermaal klagten hebben moeten ingebragt worden bij den H. E. G. M. Nat. (nadat in 1833, zoo al niet bij al de drie Gr. LL. van *Berlijn*, in allen gevalle bij eene van deze, de *Royal York zur Freundschaft*, de gelegenheid bestond tot wettige wijziging harer statuten [*Grundvertrag*], ten aanzien dezer wederregtelijke en anti-Maçonnieke uitsluiting. Zie *Grundvertrag der G. F. M. L. R. Y. z. Fr.*, *Berlin* 1800, p. 72), door en van wege de achtb. L. de *Geldersche Broederschap*, in het O. van *Arnhem*, blijkens eene teekenpl. van haren reg. M. den Z. V.

Br. NEDERMEIJER VAN ROSENTHAL. Hiervan werd door den H. E. Gr. M. Nat., aan de Gr. L. van Bestuur van dat jaar, mededeeling gedaan, en zulks naar aanleiding van twee teekenpl., van BB. in het O. van *Arnhem* aangenomen, bezwaren inhoudende over de voortdurende afwijzing, welke zij, hoewel van wettige diploma's voorzien, uithoofde hunner Israëlitische geloofsbelijdenis, bij de Loges in *Pruissen* moesten ondervinden. Die werkplaats verzocht den H. E. Gr. M. Nat., deze bezwaren nader onder de oogen van de verschillende GG. OO. te brengen, en, zoo mogelijk, opheffing dezer, met de beginselen der K. K. strijdende uitsluiting te verkrijgen. De H. E. Gr. M. Nat. verklaarde daarop, aan dit verlangen gehoor te geven, en op zich te nemen, tot het bedoelde einde, het verzoek der beide BB. (de BB. MELON LATZ en ISAAK MEIJER) aan de GG. OO. te *Berlijn* over te brengen en te ondersteunen. Deze mededeeling werd dan ook door de vergadering met dankbaarheid ontvangen (zie *Resolutiën der Gr. L. van Bestuur*, 18den dag, 3de maand 5834). Twee jaren wachtten de reklamanten en de met hen belangstellenden te vergeefs op een bemoedigend antwoord, zoodat in 1836 uit het O. van *Wezel*, door een dertiental Israëlitische BB., meereendeels kinderen van Nederlandsche LL., eene teekenpl. uitging aan al de werkpl., onder het rechtsgebied van de Gr. L. van Bestuur van *'s Hago* arbeidende, alsmede aan hare GG. Dignitarissen. Daarbij vertrouwden deze BB. op eene allezins gepaste en hoogst waardige wijze, hunne belangen en die van de zuivere beginselen der Orde, aan den Maç. ijver en verdedigingsmiddelen der Ned. Broederschap aan, verzoekende hare hulp en medewerking tot het verkrijgen eener opheffing van uitsluitingswetten en maatregelen, welke, reeds op zich zelve onregtvaardig, het gezag van het erkende Nederl. Gr. O. in zijne afgegeven certifikaten miskennen en beleedigen.

Bij deze hoogstbelangrijke teekenpl. (welker uitgebreidheid ons belet die te kunnen mededeelen) waren gevoegd twee kopijen van zoodanige circulaires, gerigt aan de drie GG. OO. van *Berlijn*, en aan al de onder hun rechtsgebied behoorende Loges, waarin niet alleen op de meest bescheidene en welsprekendste wijze de intrekking van de uitsluitingsbepaling werd gevraagd, maar waarbij de wederregtelijkheid en het ongegronde van het beweren der Pruisssische GG. OO. op de outegensprekelijkste en overtuigendste wijze werd bewezen en uiteen gezet.

Op deze rondgaande teekenpl., die voorzeker bij elke Loge in *Nederland* eenen treffenden indruk hebben te weeg gebracht, is door de achtb. L. *Willem Frederik*, in het O. van *Amsterdam*, een besluit genomen, in de konsideratiën waarvan zij verklaarde, dat de vertoogen der klagende BB. waren *billijk en gegrond*, en hunne afwijzing in vreemde LL., *strijdig met den geest der Orde en onbroederlijk*, alsmede, dat het buiten hare kompetentie lag, van de GG. OO. te *Berlijn* en elders, de erkenning en eerbiediging van de door het Gr. O. van *Nederland* uitgereikte certifikaten zonder onderscheid, te vorderen, en zij (de Logo *Willem Frederik*) derhalve aan het Nederlandsche

UIT.

501

Gr. O. zelf de handhaving van zijn gezag en de certificaten door dit ligchaam afgegeven, moest overlaten, terwijl het besluit zelve het navolgende bevatte:

- 1°. Dat zoodanige buitenlandsche LL., in welke kinderen der Loge *Willem Frederik* niet erkend, en de door haar afgegevene certificaten niet geëerbiedigd mogten worden, van wege haar bestuur zal worden aangeschreven en broederlijk terecht gewezen, en geene voldoening verkrijgende, wederkeerige maatregelen zullen noodzakelijk maken.
- 2°. Dat leden en kinderen, aan welke zoodanige afwijzing mogt zijn overgekomen, zullen worden uitgenoodigd, om daarvan aan het bestuur kennis te geven, en eindelijk:
- 3°. Dat die werkpl. ten aanzien van dit punt een onderwerp van overweging bij de aanstaande algemeene vergadering zoude provooceren.

Zoo ook bragt de achtb. Loge *Orde en Vlijt*, in het O. van *Gorinchem*, het navolgende voorstel, in de algemeene vergadering van de Gr. L. van Bestuur te 's Hage van 5837, en ondersteunde het door eene zeer uitgebreide en hoogst belangrijke memorie, waarin het hooge gewigt der zaak klaar en met duidelijkheid was uiteengezet; voorts, onder aantasting en bestrijding van het uitsluitingsbeginsel, in het wel begrepen belang der Orde werd aangewezen, dat de haar daardoor aanklevende smet ten spoedigste moest worden uitgewischt. Het voorstel was van den navolgenden inhoud:

De Gr. L. van Bestuur, enz. gevestigd in 's Gravenhage, gehoord de herhaalde klagten van BBr. Vrijmetselaren, wier certificaten of diploma's, afgegeven in naam en van wege het Gr. O. van *Nederland*, door wettelijk gevestigde Nederlandsche LL., door LL., ressorteerende onder de drie Gr. OO. van *Berlijn*, niet zijn erkend geworden, doordien aan derzelver houders den toegang tot die werkplaatsen is ontzegd, en zulks op grond, dat die houders zijn belijders van de Mozaische godsdienst, — verklaart, dat, ten gevolge der algemeene erkende beginselen der Orde, dusdanige klagten noodwendig aanleiding geven tot gepaste vertoogen, ter verkrijging van herstel dier grieven.

En in aanmerking nemende, dat, hoezeer de Hooge Raad, welke, in gevolge Art. 16 der en gros aangenomene Statuten voor de Vrijmetselaars-Orde in het koninkrijk der *Nederlanden*, belast is met de briefwisseling met vreemde Gr. OO., alsnog niet is in werking gebragt, echter, door het gemis van dien Hoogen Raad, de belangen der Orde in het algemeen, en die van derzelver ingewijden in het bijzonder, niet mogen, of kunnen vernatigd worden.

Magtigt bij deze de BB. Gr. Dignitarissen dezer Gr. L. van Bestuur, omme bij ontstentenis van den Hoogen Raad, en tot zoo lang in deszelfs attributen niet zal zijn voorzien, speciaal, om, namens het Gr. O. van *Nederland*, voorloopig zoodanige vertoogen te doen bij de drie Gr. OO. van *Berlijn*, als welke kunnen strekken tot herstel der aangevoerde grieven en gegronde klagten, met verzoek tevens, om van derzelver bemoeijingen en den uitslag daarvan op de eerstvolgende Pinkster-Vergaderingen van deze Gr. L. van Bestuur rapport te doen, ten einde alsdan, naar omstandigheden, die verdere maatregelen te nemen, welke het belang en gewigt der zaak in het bijzonder, en der Orde in het algemeen vorderen mogten.

Geschiedende deze magtiging en lastgeving onder voorbehoud, dat, zoodra de voornoemde Hooge Raad, of wel, krachtens het in werking brengen van nieuwe wettelijke bepalingen en instellingen, andere administrative magten, onder wier attributen de briefwisseling met vreemde Gr.

OO. zal zijn bepaald, zullen zijn daargesteld, BB. Gr. Dignitarissen, onder dankbetuiging der Broederschap voor derzelver geopende bemoeijingen en onderhandelingen, van deze magtiging en lastgeving zullen zijn ontslagen, en zij aan de nieuw erkende en bevoegde magt de aangevangene onderhandelingen mededeelen, en alle stukken en bescheiden, daartoe betrekkelijk, zullen overgeven; zullende, in dit geval, deze hun opvolgende magt gehouden zijn, de aangeknoopte onderhandelingen en bemoeijingen voort te zetten, en tevens te voldoen aan het verzoek, ten aanzien van het rapport uitbrengen in de eerstvolgende Pinkster-Loge.

Dit voorstel werd in dezelfde vergadering aangenomen, nadat door de afgevaardigden der voorstellende Loge was toegestemd de woorden: *bij de drie GG. OO. van Berlijn* in het voorstel uit te laten, als de te nemen maatregelen der BB. Gr. Dign. te zeer aan handen leggende.

Dit was werkelijk, hetgeen toen besloten is; intusschen luiden de resolutiën der Gr. L. van Bestuur, van den 14den dag, 3de maand 5817, als volgt:

»Waaromtrent is besloten, dat BB. GG. Dign. zullen worden uitgenoodigd, om pogingen in het werk te stellen, ter bereiking van het doel, door de achtb. L. *Ordo en Vlijt* voorgesteld, met nitnoodiging tevens aan alle BB., om ter kennis van Gr. Dign. te brengen alle zoodanige stukken, bescheiden en gebeurtenissen, als tot dat gewichtig onderwerp betrekking hebben.»

Tegen deze redaktie der resolutiën is door de Loge *Ordo en Vlijt* gereklameerd, terwijl door haar een aantal van 17 stukken, als bijlagen en bewijzen aan BB. GG. DD. zijn gezonden. Men zoude dus, om aan de *resolutiën* getrouw te blijven, in stede van het bovenste aangehaalde kunnen zeggen:

»Waaromtrent werd besloten, dat BB. GG. DD., en verder als hier boven.

In de daaropvolgende algem. verg. van het alstoen reeds herstelde GG. OO. van *Nederland*, bragten GG. Off. (vroeger Gr. Dign.), naar aanleiding van het vastgestelde bij het aangenomene voorstel der Loge *Ordo en Vlijt*, het gewenschte rapport uit van derzelver aanvankelijke verrigtingen, waarin, wel is waar, en door de voorstellende Loge, en door de daaraan door de vergadering gegeven bekrachtiging, onder dankzegging genomen werd, doch onder het uitdrukkelijk beding der voorstellende Loge en der daaraan gehechte algemeene goedkeuring van de overige Loges, dat op de daaropvolgende vergadering van 5839, welke ook de uitslag der pogingen van BB. GG. Off. zijn mogt, *een meer uitvoerig en afdoend rapport zoude worden uitgebracht*, ten einde het besluit, door de Gr. L. van Bestuur in 5837 genomen, algeheel en volledig effect verkrijge, *namelijk: dat alsdan door het Gr. O. die verdere middelen zouden worden geprovoceerd, welke het belang der zaak vorderde.*

Van de weinige vordering, welke de pogingen van GG. Off. in het belang der goede zaak hebben gemaakt, getuigt het in 5839 onvermijdelijk geworden rapport, in de algem. vergad. uitgebracht, en luidende als volgt:

BB. Groot-Officieren hebben met aandacht overwogen het punt van beschrijving der achtb. L. *Ordo en Vlijt*, betrekkelijk het niet erkennen van diploma's van Nederlandsche BB., de Mozaïsche godsdienst belijdende,

door eenige LL., ressorteerende onder de drie Gr. OO. van *Berlijn*. Zij hebben zich deze zaak aangetrokken met ernst en volharding, omdat zij, wat het wezen der klacht betreft, geheel het gevoelen der achtb. L. Orde en *Vlitsluiting* zijn toegedaan; zij zullen geene melding maken van hetgeen, zonder tot een' regstreekschen maatregel te besluiten, in het belang van het voorgestelde doel is kunnen worden gedaan. De BB. afgevaardigden zullen bescheidenheid veroorloven, bij hetgeen niet vatbaar is voor openlijke mededeeling, zij zullen tevens, ter juiste beoordeeling van den eigenlijken stand der zaak, niet uit het oog verliezen, dat, wanneer de Nederl. V. M. allezins bevoegd is, om voor eigene regten en voor onafhankelijk bestaan te waken, het echter geenszins kan vrijstaan, om inbreuk te maken, of invloed uit te oefenen op hetgeen tot de onafhankelijkheid in de inwendige huishouding der Broederschap in de andere Gr. OO. behoort. Het eenige punt, dat alzoo ten deze in aanmerking komt, is, niet het gevoelen der LL. in *Pruissen*, omtrent het opveeneigbare van Jodendom en Vrijmetselaarschap; niet het gedrag der LL. in *Pruissen*, bij het opnemen of afwijzen der belijders van deze of gene kerkdienst; maar alleen het niet erkennen van diploma's door Nederlandsche LL., wettiglyk afgegeven, in dien zin, alsof de houders van dergelyk diploma niet bevoegd zijn, om zich alleen krachtens hetzelfde, en ten gevolge van de daardoor bewezen inwijding hier te lande, op al de regten van de Vrijmetselaarschap te beroepen. Groot-Officieren zijn alzoo van meening, dat alhier minder te letten is op de omstandigheid der belijdenis van de Joodsche kerkleer, dan wel in het algemeen op de bewering der LL. in *Pruissen*, dat het aan dezelve zoude vrijstaan, te onderzoeken, of alhier in *Nederland* in de Orde worden opgenomen menschen, om deze of gene omstandigheid, van de Orde moesten wezen uitgesloten. Het geldt een algemeen beginsel, minder eene toevallige en persoonlijke toepassing. Door de wettigheid of onwettigheid der alhier te lande gedane aanneming, aan eenig nader onderzoek te onderwerpen, wordt er inbreuk gemaakt op de regten en op de onafhankelijkheid van dit Gr. O., en in dien zin zullen namens hetzelfde, en door den Gr. M. Nat. en BB. Groot-Officieren, regstreeksche en officiele pogingen worden aangewend, daar, waar zulks zal behooren, ter verkrijging der onbepaalde en onvoorwaardelijke erkenning der diploma's, door Nederlandsche LL. afgegeven, zonder daarbij eenig ander of nader onderzoek te veroorloven, naar hetgeen, om deze of gene reden, tot de geldigheid der aanneming zelve betrekking heeft, als zijnde, bij eene wettige en erkende Loge, deswege alleen aan het Hooger Gezag der Orde verantwoordelijk, de Loge zelve, die de aanneming heeft gedaan, maar nimmer de houder van het diploma, die, krachtens hetzelfde, zijne betrekking tot de algemeene Broederschap in alle oorden der wereld moet kunnen doen gelden. BB. Groot-Officieren brengen wijders ter kennis van het Gr. O., dat bereids officiele pogingen bij het Gr. O. van *Berlijn* worden aangewend, doch dat alsnog geen antwoord is ingekomen.

Hetzij de vroeger laauwe behandeling dezer voor het bestaan en den bloei der Orde zoo hoogst belangrijke kwestie der voorstellen der Loge, reeds vooraf geen gunstig resultaat deed verwachten, hetzij haar, door hare eigene onvermoeide werkzaamheid, dat ongunstig gevolg bij de hardnekkigheid en bekrompen Mac. inzigten der Pruisssische GG. OO. bereids bekend was, nog in dezelfde algem. verg., en na het afhooren van het evenvermeld rapport, maakten GG. OO. een voorstel ter behandeling in eene opvolgende vergadering, die van 5840, aanhangig, hetwelk wij gemeend hebben, hier niet te moeten achterwege laten.

Het Gr. O. van *Nederland* gehoord het rapport van BB. GG. Off., uitgebragt ter dezer vergadering, naar aanleiding van een besluit, genomen door de Gr. L. van Bestuur, in derzelver gewone Pinkster-Vergadering van 5837, op het voorstel der achtbare L. Orde en *Vlitsluiting*, in het O. van *Gorinchem*, welk voorstel en besluit zijn omschreven in de gedrukte Resolutiën van gemelde Gr. L. van B., op bl. 6 en 7, alsmede naar aanleiding der later algemeen goedgekeurde reserve van voornoemde

werkplaats, ter gewone vergadering van dit Gr. O. gehouden, op den roden dag der 4de maand des vorigen jaars, omschreven in derzelver Resolutiën, bl. 5.

Overwegende, dat uit genoemd rapport genoegzaam blijkt, dat de door BB. GG. Off. aangewende pogingen, tot het doen opheffen der besluiten van niettoelating van BB. bezoekers in de werkplaatsen, ressorteerende onder de drie GG. OO. van *Berlijn*, hoezeer voorzien van, namens dat Gr. O., wettiglijk afgegeven diploma's, indien zij in de prof. wereld zijn belijders van de Mozaische godsdienst, tot nog toe vruchteloos zijn gebleven.

Lettede op het verbindende van het bij den aanvang dezes aangehaald besluit, strekkende tot het nemen van die maatregelen, welke het belang en gewigt der zaak in het bijzonder, en die der Orde in het algemeen vorderen mogten.

Overwegende, dat, hoezeer de onafhankelijkheid van ieder Gr. O. geene tegenspraak duldt, en ontwijfelbaar behoort te worden geëerbiedigd, het echter evenmin aan eenig Gr. O. hoegenaamd vrijstaat, om dusdanige voorschriften aan derzelver onderhoorige werkplaatsen te geven, onverschillig, of dezelve bij grondwettige bepalingen, of bestaande Ritualen zijn voorgeschreven, welke niet alleen strijdig zijn met de algemeene beginselen der Orde, maar die, zal de V. M., geen vinding zijn, overal, waar dezelve gehuldigd wordt, één en dezelfde moeten zijn, terwijl integendeel die, van wege de drie GG. OO. van *Berlijn* uitgegane, met den geest der Orde, in derzelver beginselen, zoo strijdige voorschriften (herhaalde malen toepasselijk gemaakt op bezoekende BB., voorzien van, in naam van het Gr. O. van *Nederland*, wettiglijk uitgereikte diplomaten) veelmeer eene aanranding der onafhankelijkheid van andere GG. OO., en dus ook van dit Gr. O. kenmerken; immers, daar zij, door deze handelwijze, zoo kennelijk en onwedersprekend die GG. OO. het regt en de bevoegdheid bestrijden, om duisterlingen, welke in de profane wereld de Mozaische godsdienst belijden, in de Orde op te nemen, als BB. deel in de werkzaamheden te geven, en derzelver regten te verdedigen en te handhaven, daár, waar die aangerand of miskend worden.

Overwegende, dat, hoe laakbaar deze handelingen, hoe bedroevend voor de ware vrienden der Orde deze dwaling, omtrent hare beginselen, bedoeling en strekking, ook zijn moge, hoe billijk en regtvaardig vaak, in ieder ander genootschap of maatschappij, de toepassing eener strikte wedervergelding ook zoude worden beschouwd en aangewend, het Gr. O. van *Nederland* echter nimmer een dusdanig beginsel mag huldigen of aanmoedigen, zal het de Orde niet zelve eene smet aankleven, en aan billijke gisping der buitenwereld prijs geven, en eindelijk zal hetzelfde niet op zijne beurt eene onmiddellijke onregtvaardigheid uitoefenen, ten aanzien van de achtb. Zuster-Logen, onder de Pruisische GG. OO., ressorteerende, welke, blijkens hare Br. en bekende geschriften, eene betere gezindheid koesteren, en, met leedwezen en weérzin genoodzaakt zijn, de van eene hooger instantie uitgaande voorschriften op te volgen, welke ook zij tot nog toe vergeefs hebben gepoogd in onbruik te brengen.

Overwegende derhalve, dat de te nemen maatregelen, bedoeld bij meergenoemd besluit der Gr. L. van Bestuur van Pinkster 5837, voorloopig alleenlijk van eenen negatieven aard kunnen en mogen zijn.

Besluit bij deze:

- 1e. Dat, nadat van dit besluit in deszelfs geheel aan de drie GG. OO. van *Berlijn* zal zijn kennis gegeven, de bepaling, vervat in Art. 47 der algemeene wetten voor de Orde der V. M. in dit koninkrijk, waarbij, onder de attributen van dit G. O., is bepaald de briefwisseling met vreemde GG. OO., immers, zoo lang door de drie GG. OO. van *Berlijn* de voorschriften, besluiten, of grondwettige bepalingen, niet zullen buiten werking gesteld zijn, welke ten gevolge hebben de niet algemeene erkenning en eerbiediging van namens en van wege dit Gr. O. wettiglijk uitgereikte diploma's, onverschillig, welke godsdienstige leer derzelver houders, in de prof. wereld belijden, niet zal mogen worden toegepast op voornoemde drie GG. OO. van *Berlijn*, met name: *die Grosse Landes-Loge, die drei Weltkugeln, en Royal York zur Freundschaft.*

- 2e. Terwijl het aan de Loges, ressorteerende onder het Gr. O. van *Nederland*, insgelijks hangende dien tijd, niet zal vergund zijn, eenige affiliatie aan te nemen, of te provoceren, met een of meerdere werkplaatsen, ressorteerende onder de drie GG. OO. vermeld.
- 3e. Dat bij voorkomende gevallen, wanneer BB. VV. MM., kinderen of leden van Logen, ressorteerende onder de drie GG. OO. van *Berlijn*, zich bij een der Nederlandsche LL. ter affiliatie aansluiten, alvorens tot dezelve te worden toegelaten, de verklaring zullen moeten afleggen, voor zoo ver zij nog aan de bekrompene inzichten der Maçonny en leerwijze, van de drie voorn. GG. OO. uitgaande, gehecht zijn, dat zij dezelve voor de ware, ruimere en meer vrijzinnige denkbeelden, omtrent de geest en strekking der Orde, zoo als die in de Nederl. LL. worden opgevat, beloven in te ruimen.
- 4e. Dat dit besluit ten spoedigste zal worden medegedeeld aan de GG. OO. van *Frankrijk*, *Groot Brittanje* en de ekklesiastische Loges in *Duitschland*, enz. met uitnodiging, om zich, in het belang der Orde en van hare respectieve werkplaatsen, aan de ten deze bepaalde maatregelen aan te sluiten.
- 5e. Eindelijk, dat de voorzittende MM. der respectievelijk onder dit Gr. O. werkzaam zijnde Loges, immers altijd gedurende dien staat van verwijdering met de Pruisische GG. OO., geen duisterling, welken zij vermoeden, of weten, de Mozaïsche godsdienst te belijden, in de Orde zullen mogen inwijden, zonder hem vooraf met den geest en de strekking dezer in *Pruissen* bestaande en met de Orde strijdige uitsluitingen en wetten te hebben bekend gemaakt.

Dit voorstel (waarvan het vijfde lid verwerpelijk is) werd echter, tot veler bevreemding, in de vergadering, waarop het als punt van beschrijving was aangewezen, niet behandeld, maar na in eenige opvolgende jaarlijksche alg. verg. telken male ter behandeling uitgesteld, of aangehouden te zijn, ten laatste door de voorstellende Loge wederom ingetrokken, zonder dat daarvoor officieel tenige andere redenen zijn te kennen gegeven, dan de mondelinge verklaring, dat, ten gevolge van den weinigen indruk, welke de kennis van zoodanig voorstel, bij de drie GG. LL. van *Pruissen* gemaakt had, gepaard aan de vruchteloze bemoeijingen van BB. GG. OB., en van de ingeroepen, doch gewis te vergeefs beproefden invloed en voorspraak van den H. E. G. M. N., Prins *FREDERIK der Nederlanden*, bij zijnen bloedverwant den Prins van *Pruissen*, Protektor der drie GG. LL. van *Pruissen*, de Loge *Orde en Vlijt*, als nu haar voorstel, met de konsideratiën, niet meer doelmatig beschouwde, zich voorbehoudende, zoo noodig, later op dit belangrijk onderwerp terug te komen.

Inmiddels is het jaar 5842 voorbij gegaan, waarop gelegenheid was tot wettige intrekking van het alom gelaakt en allerzijds bestreden anti-Maçonniek beginsel, ten gevolge eener gehoudene vergadering van de vereenigde GG. MM. der GG. LL. in *Pruissen*, om over dit gewichtig onderwerp te beraadslagen, zonder dat bij de drie GG. LL. zich de gunstige teekenen des tijds hebben geopenbaard, of dat de geest van onverdraagzaamheid, die bij haar gelijken tred houdt, met die der Pruisische staatsinstellingen, ten aanzien der belijders van de Mozaïsche godsdienst, eenige verbeterende verandering hebbe ondergaan, en zonder dat het gunstig voorbeeld der Loges van *Hamburg*, *Saksen*, *Hanover* en andere gedeelten van *Duitschland*, de bestrijders van licht, waarheid en regtvaardigheid de oogen heeft kunnen openen.

Ten einde men een behoorlijk overzigt van de zaak hebbe, zullen wij eene korte geschiedenis der questie in *Duitschland* geven, tot aan het tijdpunt waarop zij, laat genoeg, de aandacht van het buitenland heeft opgewekt. Reeds in 1785, heeft de geleerde Br. von KORTUM een werk uitgegeven, bevattende voordragten, gehouden in de Loge *zum Biedermann*, te *Lemberg*, waarin hij het verkeerde der uitsluiting bewees; welke meening, mede op bondige, afdoende wijze, werd bewezen door Br. BOSGAMP, in zijn werkje, getiteld: *Werden und können Israeliten zu Freimaurern aufgenommen werden* (*Hamburg* 1788, 8vo.). In *Duitschland* werkte dit echter niet veel uit. Evenzeer als, ja nog sterker dan in *Frankrijk*, geraakte de V. M. daar op doolwegen. De lange en bedekte pogingen van den Engelschen Pretendent slopen tot daar in. Ook Jezuiten dreeven er hun spel: met het inschuiven van den eenen graad na den anderen, kreeg er de V. M. geheel het aanzien eener Jezuitiesch-politieke vereeniging (NICOLAÏ *über die Tempelherren und Entstehung der F. M. Gesellschaft*, II. p. 200. ff.). Alle pogingen dit tegen te gaan, waren vruchteloos, daar men er de V. M. als een spel voor groote kinderen behandelde, en men wel Engelsche Konstitutiën haalde, maar niet in den geest daarvan arbeidde. De genius der V. M. ontvlood, men voerde den eenen hoogen graad na den anderen in, dreef zijn spel met onzichtbare opperhoofden, en maakte er edellieden en Tempeliers van, hield er zich bezig met alchemistische en theozofische droomerijen, zocht den steen der wijzen, en deed de V. M. strekken tot een middel van misleiding en tot eene goudmijn voor bedriegers, waar SCHUBERT, JOHNSON, ROSA, STARCK, SCHRÖPFER en ZINNEKORF (zie al die Art.) hunne rol speelden, en zoo velen een langen tijd bedrogen. Reeds in 1790 vinden wij eenige pogingen ten goede, door de toenmalige Tolerantie-Loge (zie dat Art.) te *Berlijn*, welke echter te niet ging, door tegenwerking der *Gr. Landes-Loge*, die hoofdkampioen van het obscurantisme, de onverdraagzaamheid en allerhande fanaticke droomerijen. Te vergeefs deed de *Gr. L. Royal York* te *Berlijn*, meer arbeidende in den oorspronkelijken geest en minder aangedaan door de Anti-Maçonieke smetstof, die de andere *Berlijnsche GG. LL.* aankleefde, bij monde van Br. FESSLER, van hare gevoelens dienaangaande blijken (*die gute Sache der F. M. in ihrer Würde dargestellt*, p. 29); het hielp niet, en de zaak bleef in denzelfden toestand tot *Duitschland* door de Franschen werd overwonnen, en het niet waagde tegen de binnengedrongen, meer onbekrompen zienswijze op te komen. Toen liet men niet slechts de Israëlietische BB. als bezoekers toe, maar nam ze ook vaak (zelfs nog in 1815 in de Loge te *Kleef*, behoorende tot de *Gr. Landes-Loge*) in het verbond op. Nadat de Franschen echter *Duitschland* hadden verlaten, en men er weder grootendeels terugkeerde tot de meest bekrompen zienswijze, kwam ook, ten gevolge van een eigendunkelijk besluit, die aangelegenheid weder in denzelfden toestand. Men ontzag zich zelfs niet den Br. MEDEER, die in de Loge te *Kleef* was aangenomen, en zich te *Berlijn*, bij eene der Loges, als bezoeker aangemeld en zijn diploma had inge-

UIT.

507

leverd, niet slechts den toegang te weigeren, maar ook bovendien het betoonde vertrouwen te misbruiken, en hem zijn wettig en met zijn geld betaald eigendom wederregtelijk te onthouden, dat hij ook nooit heeft terug gekregen. Wij willen het voorbeeld niet aanhalen van een Israëliet, die te *Petersburg*, in de daar bestaande Loge *Astrea* is aangenomen geworden, maar voeren aan, dat zelfs in *Duitschland* het stelsel van uitsluiting niet algemeen werd aangekleefd. Zoo heeft de Gr. L. te *Hamburg* altijd het tegenoverstaande gevoelen voorgestaan, zoodat zelfs eene der Pruisische Gr. L. (dezelfde welke de bakermat der V. M. in *Zweden* zoekt, en leert, dat buiten haar geene V. M. bestaat; dat al de andere Grooten Loges en tot deze behoorende werkplaatsen, dwaalbegrippen leeren) deze in den ban heeft willen doen, omdat zij een Israëliet had geaffilieerd. Door de vastberaden houding der Hamb. Gr. L. bleef dit echter achterwege. *Hamburg* en de werkpl. dier Gr. L. zijn dan ook voortgegaan met het toelaten, affiliceren en aannemen van Israëlieten. Een der BB. door de Gr. L. van het eklektisch verbond te *Frankfort. a. M.*, belast met het opmaken van een rapport in die zaak, had verklaard, dat de Bul *In Eminentia*, van CLEMENS XII (zie het Art. BUL, D. I. bl. 65), zich juist grondde op de omstandigheid, dat de V. M. menschen van alle godsdiensten en sekten aannam (*cujuscunqve religionis et sectae homines*), en dat een verbond, hetwelk het geheele menschdom tot voorwerp zijner werkzaamheid heeft, onmogelijk eene uitsluitende strekking kon aannemen, zonder de grondslagen om te werpen. Hierna nam die Gr. L. een besluit, waarin zij te kennen gaf, het als dringende pligt aan te zien, de te lang bestaan hebbende uitsluiting op te heffen, welk besluit eenstemmig werd genomen. De Gr. L. *Royal York* gaf te kennen, wat haar betrof besloten te hebben, terug te komen van eene handelwijze, die zoo zeer in strijd was met den geest der Orde. Reeds vroeger was dit stelsel voorgestaan en beoefend door de Loges *Apollo*, te *Leipzig*, de te *Nienburg*, *Stuttgard* enz. Later heeft de Gr. L. van *Saksen* een besluit in denzelfden geest genomen, gelijk de *Agrippina* te *Keulen*, behoorende tot de Gr. L. *Royal York*, zich reeds op zeer krachtige wijze ter gunste der opheffing had doen hooren, in hare cirkulaire van 24 Junij 5838, een stuk, dat hoogst belangrijk en uiterst lezenswaardig is. In *Engeland* is dat gevoelen ten opzichte van de algemeenheid der Orde, steeds aangekleefd, ja zelfs vond men er voor lang reeds GG. Off. dier gezindte. *Noord-Amerika* is van hetzelfde gevoelen, en heeft de Gr. L. van *New-York* die aangelegenheid aan de GG. LL. van *Hamburg* en de *Nederl.* bij herhaling op het hart gedrukt, onder verklaring, dat zij *represailles* zou moeten nemen tegen de leden der Loges die het grondbegrip der algemeenheid verkrachtten. Het Gr. O. van *Frankrijk* belijdt dezelfde leer, en zeide reeds in zijne cirkulaire van den 28sten dag, 4de maand 5799, *le principe inné de la Maç. est celui, que tout Maç., est Maç. partout.* Van hetzelfde gevoelen is de *Suprême Conseil* (zie *Ann. Maç.*, T. VI, p. 268 en 269, *Bruz.* 5829). Ook *België* (zie *Ann. Maç.*, T. III, p. 692, *Bruz.* 5824, en T. VI, p. 918). In *Hannover* zijn op 4

September 5788 en 7 Mei 5795 Turksche BB.: toegelaten in de Loge *zum Schwarzen Bär*. Ook bestonden er toen Loges te *Lissabon*, waarvan Israëlieten leden waren. Verder is het bekend, dat *Tippo Saib*, de Nabob van *Arout*, de oudste zoon van den Nabob van *Carnate*, benevens *OMDAT AL OMBRAH*, in de Orde zijn aangenomen, terwijl in *Frankrijk* (5804) de Turksche Ambassadeur te *Parijs*, en in *London* (24 Nov. 5808) de Perziesche Ambassadeur bij het Engelsche hof in de Orde werden ingewijd. Het Zwitsersche Gr.: O.: heeft zich gehaast zijn gevoelen luide te verkondigen, door ongeveer in een officieel stuk bekend te maken, dat de Loge *la Prudence*, te *Genève*, reeds in 1839, een Israëliet had ingewijd; omtrent de toelating als Bezoekers bestond daar nooit twijfel. Het Groot-Oosten van *Hannover*, heeft in § 279 van hare laatste statuten hetzelfde beginsel gehuldigd. Reeds in 1785, uitte zich de Loge *zum Rautenkranz* in denzelfden algemeenen geest, en scheidde zich daarom af van de onverdraagzame Gr.: Landes-Loge. Van hetzelfde gevoelen is Br.: *DECIUS* (Prof. *REINHOLD*), in zijn werk over de V.: M.: (*Leipz.* 1788, 8vo.). De reg.: M.: der Loge *Ferdinande Karoline*, heeft in 1841 in opene Loge, de tegenstanders gevraagd (later is dit in een officieel stuk herhaald), hoe zij nog langer bij hun stelsel konden blijven volharder, na in die Loge, wetende dat Israëlietische BB.: aanwezig waren, en ook met een zoodanigen, in hun bijzijn geaffilieerd Br.: de Broederketen te hebben gevormd, zoowel vóór als na zijne affiliatie. Verder wordt het beginsel aangekleefd door de Loge *zur freien Einigkeit*, te *Essingen*, *zu den drei Pfeilern*, te *Neurenburg*, de Loge te *Nienburg*, de L.: *Libanon zu den drei Cedern*, te *Erlangen*, en de Loge *Archimedes zu den drei Reissbreitern*, te *Altenburg*, een gevoelen dat zich oplost in de stelling, dat ieder, van welke belijdenis ook, die aan God, zedeleer en onsterfelijkheid gelooft en dit belijdt — Atheïsten, Pantheïsten en Materialisten dienen uitgesloten — V.: M.: kan worden. Buitendien heeft de Grootste Loge van *Hamburg* reeds onderhandelingen te *Berlijn* aangeknoopt, en zal voortgaan al hare krachten in te spannen, ter bereiking van dat doel (cirk. 5842), noemende zij dit eene aangelegenheid, waarbij het menschedom en zijne regten zoo zeer belang heeft. De Loges *Minerva* en *Balduin zur Linde*, die vroeger geene Israëlieten inwijdde, lieten ze als bezoekers toe. Doch beschouwt men de hooge graden, waaromtrent de geleerde Broeder *MENZDOOR* (zie dat Art.) zegt, dat die, benevens hunne uitgedachte geschiedenis, druïschen tegen den waren geest der reine V.: M.:, dan ziet men dat ook deze, schoon blijkbaar met Christelijke elementen doorweven, evenwel in *Frankrijk*, *Amerika*, *Nederland*, *België* en *Brazilië* ook Israëlieten toelaten. De Grootmeester van de Grootste Loge van *Engeland*, verklaarde in een officieel stuk duidelijk: »de V.: M.: moet voor geene beschaafde menschen, welke godsdienst zij dan ook mogen belijden, zoo zij waardig bevonden zijn, hare werkplaatsen sluiten.» De Loge *Apollo* verklaarde in 1839, dat de opheffing der uitsluiting den verblijvendsten invloed heeft uitgeoefend op de werkzaamheden en het gezellig verkeer. Na het opheffen der uitsluiting, bij een-

parig besluit, heeft de Grootte Loge van het Eklektiesch verbond verklaard, het hare te willen doen, om die ook in andere Loges van *Duitschland* te doen ophellen. De Broeder CAETZSCHMAR zegt, in zijn lager te vermelden werkje: De oude grondwet der Vrijmetselarij, maakt de VV.: MM.: ten pligt het aanhangen der godsdienst waarin alle menschen overeenstemmen, dit nu, zegt hij, is de vereering van den eenigen God, die aller menschen Vader is, en die aan al zijne kinderen gelijk regt heeft verleend, zijne dienaars, d. i. werklieden van den grooten bouw op aarde te zijn. Opdat nu allen dat kunnen zijn of worden, zoo mag niemand zich bekommeren om des anderen meening (geloofsbelijdenis en godsdienstig systeem). Men ziet het, dit echt Mag.: beginsel wint in *Duitschland* hoe langer zoo meer veld. Velen komen van hunne bekrompen inzichten meer en meer terug; ja, er zijn sommige streken in *Duitschland* die ons beschamen. Zelfs in *Pruissen* beginnen velen het verkeerde en onverdedigbare van het heerschend stelsel duidelijk in te zien, en wenschen op eene eervolle wijze den geest der Vrijmetselarij te huldigen, gelijk nog kort geleden de vergadering der Grootmeesters te *Berlijn*, aan den Protektor heeft verzocht, officieel over dat onderwerp te schrijven, opdat het op eene wettelijke wijze kan worden beslecht. Van deze aannadering ten goeie, moet worden uitgezonderd de Gr.: *Landes-Loge* (zie de Art. *PRUISSEN*, M. 181, *ZINNENDORF* en boven in dit Art.), die het onverdraagzaam Tempel- en Riddersysteem der *Strikte Observantie* aankleedt, en die eene V.: M.: op hare eigene hand heeft, waar één persoon in het bezit is van den sleutel, of het geheim van haar stelsel. Eene leer, die de noodlottigste vruchten moet dragen, gelijk wij dan ook alreeds in het openbaar (*Evangelische Kirchenzeitung* voor 1843, N°. 8 en 9 100) zien leeren, dat er slechts één ouden, ware V.: M.: bestaat, die over *Zweden* naar *Duitschland* is gekomen, welke, alleen echte V.: M.:, aan de Katholijken, daarin wenshende opgenomen te worden, tot voorwaarde stelt, dat zij voor altijd het papisme vaarwel zeggen. Voorwaar geene bevordering van de algemeenheid der Ordeleer! Wij zullen ons dus slechts bezig houden met de Gr.: L.: *de drie Wereldbollen* en *Royal York*. De eerste dier beide had reeds in 1840 van hare overal doorstralende inconsequentie blijk gegeven, door dat haar Gr.: M.: Br.: o'ETZEL (die persoonlijk het uitsluitingsstelsel sterk afkeurt), bij het sluiten des verdrags tot wederzijdsche affiliatie met de Gr.: L.: te *Hamburg*, heeft verklaard, dat de hooge graden zijner Gr.: L.:, de vier zoogenaamde *groene* graden, slechts moesten beschouwd worden als *Erkenntnisstufen Historischer und Moralischer Tendenz*, geenszins echter als wezenlijke hooge graden, op de wijze van het stelsel der Gr.: *Landes-Loge van Duitschland* en de *Fransche* en *Hollandsche* Loges. Vroeger had zij aan hare Dochter-Loges bevel gegeven, de bezoekers, die de Israëlietische geloofsbelijdenis waren toegedaan, oogluikend toe te laten, maar hunne diploma's niet af te teekenen; zoo als dezelfde Gr.: L.:, met en benevens de Gr.: L.: *Royal York*, in de vergadering der GG.: MM.: in 1841, reeds had gestemd voor de toelating van bezoeker-

kende BB. van de Israëlietische godsdienst, doch daartoe de Gr.: *Landes-Loge* niet had kunnen overhalen. Een van de Dochter-Loges van *R. York (Agrippina te Keulen)*, die reeds vroeger en krachtig voor opname en toelating had gepleit, heeft dit onderwerp, bij een bezoek van den Prins Protektor aldaar, weder op mannelijke wijze behandeld, bij welke gelegenheid door dien Prins is gezegd, dat in deze aangelegenheid op den weg der verbetering zou worden voortgegaan, en zij vroeger of later in den geest der Orde hare bevredigende oplossing moest vinden. De Duitse Loge *zum Pilgrim*, te *Londen*, in het stelsel der *3 Wereldballen* arbeidende, neemt wel geene Israëlieten in de Orde op, maar laat ze als bezoekers toe. In dien geest heeft de Gr.: L.: *zu den drei Welthugeln*, te *Berlijn*, gehandeld, en, zich beklagende, dat zij, als lid van de Gr.: L.: te *Berlijn* (bestaande uit de GG.: MM.: enz. der drie GG.: LL.:), een ontwijkend antwoord heeft moeten geven op de klacht van het Nederlandsche Gr.: O.:, thans, ten bewijze, dat het haar oprecht ernst is, voortaan elk echt V.: M.:, van welke godsdienst ook, den toegang tot haren arbeid toe te staan, aan hare onderhoorigen op nieuw heeft voorgesteld: elken Br.: V.: M.:, die zich behoorlijk legitimeert als lid eener Werkpl.:, door eenige Gr.: L.: als wettig erkend, in hare LL.: toe te laten, binnen de grenzen, waarin het bezoek van BB.: van een ander systeem wordt gedoogd, in den graad, door hem bekleed (de drie graden). Hierop hadden zich, na lange debatten, 16 voor en 11 tegen de toelating verklaard, waardoor de toelating was afgewezen, als wordende $\frac{2}{3}$ der stemmen vereischt, om een voorstel te doen aannemen. De Gr.: L.: *zu den drei Welthugeln*, had te kennen gegeven, dat voorstel in het volgende jaar op nieuw in behandeling te zullen brengen. De Gr.: L.: *Royale York*, zij, die het naast is gebleven bij, of teruggekeerd is tot de ware beginselen der Orde, heeft reeds in 1838, voorloopig, tót de toelating besloten, maar de uitvoering uitgesteld tot in 1845, in welk jaar de herziening harer statuten moest plaats hebben.

Wanneer men, na het beschouwen van dien algemeenen vooruitgang, zelfs in het brandpunt van bekrompen Maç.: inzichten, in *Duitschland*, en meer bijzonder in *Pruissen*, vraagt, wat hier te lande is gedaan, dan zal men moeten komen tot het antwoord, niets, of zoo goed als niets, ten minste van de zijde des Hoofdbestuurs, en dat, wat er nog gedaan is, geheel verkeerd was. Nimmer toch zijn er door het Hoofdbestuur onmiddellijke en positieve stappen gedaan. Wat er verrigt is, werd door enkele Loges gedaan. En met dat al waren antecidenten voor de behartiging van het onkreukbare regt van toelating hier. Toen — vóór 1811 — zekere Loge, hier te lande, nog geene Israëlieten inwijdde, liet zij ze niet slechts als bezoekers toe, maar er bestaan zelfs voorbeelden, dat, op een tijdstip, dat toen eene Zuster-Loge in dezelfde stad, niet arbeidde, zij een Kandidaat van de Israel. geloofsbelijdenis, voor hare laatstgenoemde Zuster, in de Orde inwijdde. Wat nu de weigering van bezoekers buiten 's lands betreft, zoo heeft men het voorbeeld, dat een Israëlietisch Br.:, door de Loge *Concordia*, te *Amsterdam*, aangenomen, in *Berlijn* (1815) als bezoeker gewei-

gerd zijnde, zich daarover wendde aan zijne Moeder-Loge, die na onderzoek en verhoogen, met eenige Amsterdamsche Loges, besloot, in zóoverre het regt van vergelding aan te wenden, dat er van toen af geen Br., in eene Berlijnsche Loge aangenomen, als bezoeker zou worden toegelaten. Dit besluit werd weldra toegepast. Een bezoeker, kind of lid eener Berlijnsche Loge, zich hebbende aangemeld, werd hem de toegang alleen vergund, onder voorwaarde, dat hij beloofde, te *Berlijn* stappen te doen tot het bestrijden van die schending der wederkeerige pligten en regten, wat ook — schoon vruchteloos — door dezen, blijkens overgezonden bewijzen, is geschied. De eerstvolgende stap is gedaan door de Amsterdamsche Loge *la Bien Aimée*, die, na de ingekomen klacht van haar kind, Br. JAKOB MEIJER te *Wesel*, dat hij in zijne woonplaats als bezoeker was geweigerd, de zaak kommissoriaal maakte, en ze stelde in handen der BB. A. ABELVEN, Sekretaris, A. VAN LEE, Adjunkt-Redenaar, en H. R. LINS, Fiskaal, welke commissie eene concept-teekenpl. aan de Loge *het gouden Zwaard*, te *Wesel*, inleverde, die goedgekeurd, en door den reg. M. Br. J. J. VOUTE, s. ez. en A. ABELVEN ondertekend, in 1836 werd afgezonden. Een verdere en krachtiger stap was het besluit der L. *Willem Frederik* (hierboven bl. 300 aangehaald), van den 17den Februarij 1837. Die slaperigheid bij het Hoofdbestuur heeft dan ook niet bijgedragen dat de uitsluitingsbepalingen in *Duitschland* niet voorlang zijn afgeschaff, zoodat de regten zijner kinderen en van dat ligchaam zelve bij voordring worden verkracht en vertreden. Geheel verkeerd is er ook gehandeld, om met een enkel woord te reppen van de geloofsbelijdenis, waartoe de klagers behoorden. Men had eenvoudig moeten klagen over schending van het regt van wederkeerigheid; en ware er dan tot verontschuldiging geantwoord, dat men ze had geweigerd, omdat zij tot de Israëlitische godsdienst behoorden, dan had het wederantwoord moeten zijn: Het Gr. O. weet niet, welke geloofsbelijdenis zijne kinderen in de burgerlijke maatschappij zijn toegedaan (en inderdaad is er menig geval, waarin die onbekend is, zelfs bij de Loge, die de aanneming heeft gedaan). Men heeft mijne certifikaten, en daardoor mijn regten geschonden, en daarvoor eisch ik vergoeding, en voortaan erkenning van al mijne afgegeven bewijzen. Nimmer ook had men van de welwillendheid der H. E. Gr. M. Nat. moeten misbruik maken, door hem de persoonlijke behandeling dier zaak op te dragen; daar zijn maatschappelijk standpunt te hoog was, om die naar eisch te behandelen, en door te zetten bij personen, die in het maatschappelijke zoo veel lager staan. Dit alles is dan ook oorzaak, dat die aangelegenheid in denzelfden staat zal voortsluieren, tot dat een enkel krachtig vertoog, of gepaste maatregel, van de zijde van *Frankrijk*, *Engeland*, of eenige andere Maç. magt, den geheelen stand van zaken zal doen veranderen (men heeft het hierboven gezien, de tijdgeest en de tegenstrijdigheid met zich zelve, hebben het onverdedigbaar stelsel in *Pruissen* in zulken toestand gebragt, dat er nog maar *eene* enkele goede poging wordt vereischt, om het verouderde gebouw van Anti-Maç. onverdraagzaamheid ineen te doen storten), en aan zoodanige magt

eene gemakkelijke zege zal verschaffen. En deze eer had zich *Nederland* nimmer moeten laten ontwringen. Dit toch is het land, waar de eerste stem werd gehoord, die de geschonden regten bepleitte, waar zelfs, ten opzichte der zoogenaamde oppergraden, eene meening werd verkondigd, als wij die lezen in het rapport der commissie voor de oppergraden (zie Deel II, bl. 55—60).

Gaat men de redenen na, welke er worden gegeven, ter vergoelijking dier handelwijze, dan vindt men er twee; en wel 1e. dat men toch niet alle certificaten, maar alleen die weigert, welker houders de Israëlitische godsdienst belijden, en 2e. dat men de Israëlitische BB. den toegang weigert, omdat de V. M. eene christelijke instelling zoude zijn. Telt men de stemmen, dan ziet men weldra die argumenten begraven onder eene vijftigvoudige overmagt; want tegenover *Pruissen* staan dan de *Maç.* Hoofdbesturen van bijna de geheele wereld. Weegt en toetst men de gronden daartegen, dan geeft dit wel meer moeite, maar voert toch tot dezelfde uitkomst. Het weigeren van een enkel certificaat onder 2000, verkort, hoond en verkracht evenzeer de regten van het Bestuur, dat die certificaten heeft afgegeven, alsof dit aan 200 ware geschied; het is slechts de herhaling van hetzelfde misdrijf; en één individu heeft even veel aanspraak op de handhaving van zijn heilig, onschendbaar en onverjaarbaar regt, als zijne 199 overige BB. Eene moeder toch, die zich zoude laten afhouden, van in de bres te springen voor haar kroost, zoo dit mishandeld, gehoond en beroofd werd, door de gedachte, dat het niet aan al hare kinderen, of het meerendeel harer telgen te beurt viel, ware eene gevoellooze, ware eene ontaarde stiefmoeder; de kleinste heeft dezelfde aanspraak op bescherming, als de grootste. Buitendien wordt het heiligste regt geschonden, door eenen enkele te vragen naar zijne geloofsbelijdenis, die soms onbekend is bij haar die dien Br. heeft aangenomen.

Wat het tweede argument betreft, namelijk, dat de V. M. eene Christelijke instelling zoude zijn, vragen wij al dadelijk, bestaat er iets meer Christelijks, dan eene Christen Kerk, en wien is het tot hertoe ingevallen, den Israëliet toegang tot zoodanige gebouwen en het bijwonen der daarin uitgeoefende godsdienstplegtigheden, als het avondmaal, de mis, of de predikatie, enz. te weigeren. Wil men het maatschappelijk leven niet als voorbeeld nemen, wij vragen, of er in de V. M. iets meer Christelijks bestaat, dan de hoogste der zoogenaamde hier beoefende oppergraden, de graad van Soeverein Prins van het Rozenkruis, en hoe men hier te lande over de toelaatbaarheid van Israëlieten tot dien graad denkt, heeft het officieele orgaan des Hoofd-Kapittels beantwoordt, door het bekende rapport van zijne commissie (te vinden D. II, bl. 55—60).

Die tweede reden, welke men kan beschouwen als het hoofdargument van hen die het on-Maçonniek beginsel der uitsluiting van Israëlieten, en als Kandidaten, en als bezoekers toelaten, en bestaande daarin, dat de Orde eene Christelijke instelling zoude zijn, is eene uitdrukking, welke in de onderwerpelyke zaak zoo dikwerf is gebezigd, dat wij haar hier willen ontleden. Zij kan

geene andere beteekenis hebben; dan dat de Orde, hetzij door, hetzij voor Christenen zou zijn daargesteld. Alvorens wij het eerste lid onderzoeken, moeten wij doen opmerken, dat al ware zij door Christenen gesticht, dit haar, alsdan eene instelling van Christenen, maar nog niet tot eene Christelijke instelling zoude maken. Zoo zijn b. v. de prijsinstellingen van *ΜΟΝΑΧΟΝ* geene Christelijke, noch de weldadige stichtingen van *ΜΕΥΣΕ* te *Hamburg*, geene Joodsche instellingen, ofschoon de stichter van de eerste de Christelijke en die der laatste de Joodsche godsdienst beled. Onderzoeken wij thans het eerste, namelijk of de Orde door Christenen is gesticht. Voor hem die niet aan de schil blijft hangen, maar tot de kern doordringt, kan het antwoord niet twijfelachtig zijn. Immers reeds bij de Egyptenaren, de Grieken, de Israëlieten en bij nog oudere volken, vindt men afgesloten, geheime vereenigingen van den aard der Eleusinien, van de Esseesche en Pythagoreesche verbonden, waarin men eerst na het afleggen van proeven werd opgenomen, en die, bij het stichten van onderlinge verknoctheid, ten doel hadden, den mensch wijzer en beter te maken. Zij bestonden dus lang voor het begin der Christelijke tijdrekening. De stelling die de Vrijmetselaars doet afleiden van de Romeinsche bouwkorporatien, werpt deze meening niet omver, omdat ook die inrigtingen niet door Christenen zijn ingesteld en weder van oudere instellingen bij de Grieken zijn nagevolgd. Zoo zijn dan ook de symbolen der eigenlijke of blaauwe Mac.: niet aan de Christelijke godsdienst ontleend, maar wel aan die der Israëlieten, en zouden dus veeleer, gelijk te regt door Prof. *REINHOLD*, in zijn bovenaangehaald werk is aangemerkt, op Israëlitischen oorsprong wijzen. Maar aangenomen dat er eenige overeenkomst te vinden zij tusschen de symbolen der Vrijmetselarij en die der Christelijke godsdienst, welke oudste sekte zoo vele Joodsche gebruiken heeft bewaard, dan bewijst dit niets anders, dan dat de Orde na een eeuwen lang bestaan, in landen, welke inwoners voor het overgroot gedeelte de Christelijke godsdienst belijden, in het uitwendige eenige lokale kleur hebbe aangenomen van de godsdienst der bewoners van de landen waar zij bestond, misschien uit voorzorg van de zijde der leden, om geene ergernis te geven aan dwèepzieke oningewijden. En in dien geest, zegt ook de katechismus op de vraag: waar de Orde haren oorsprong nam? Bij de eerste menschen in het Oosten (zie D. II. bl. 23). Buitendien krijgen wij een duidelijk denkbeeld van zulke wijzigingen, door de later er op geente en tusschengeschoven hoogere graden; de kenmerken dragende van de politicke, Jezuitische, theozofische, alchemistische, of mystieke bedoelingen der stichters. Zij is dus niet door Christenen gesticht. Hiermede zou dan ook vervallen het onderzoek, of zij voor Christenen — d. i. uitsluitend voor dezen — gesticht ware. Doch ook deze vraag willen wij op zich zelve onderzoeken. Een bewijs voor het toestemmend antwoord op deze vraag te zoeken, in de overeenkomst van de leer der Orde met de zedeleer des Christendoms, bewijst te veel en dus niets. Elke godsdienst toch, heeft — wanneer zij de zaden haer spoedige vernietiging niet met zich zal voeren, en wanneer

zij de goddelijkheid van haren oorsprong, waarop alle aanspraak maken, niet dadelijk zal logenstraffen — de zedeleer tot noodwendigen grondslag. Deze nu is één en onveranderlijk, als de waarheid, als de Godheid, waarvan beide afkomen. De zedeleer van alle beschaafde godsdiensten moet dus op hetzelfde zedelijke punt nederkomen. Men neme vier godsdiensten, welke in het uitwendige hemelsbreed van elkander verschillen: Die van ZOROASTER en de Joodsche, de Chineesche en de Christelijke. Vinden wij nu bij de Perzen (*Vespered. Ve. Cardé: Ehorem mezdanm* enz. *vad retofretim*) ik doe *izeschné* (*izeschné*, is een gebed, waarin men de grootheid verheft van dengeen tot wien men zich wendt), aan alle heiligen der wereld, welke zij ook mogen zijn, ik maak hun *naesch* (nederige en onderdanige bede), ik wil hun behagen, ik doe wenschen voor hen. — BAUMAN! waak over hen allen, die regtvaardige en godvruchtige werken doen. — Hij, die op edele wijze het voordeel van anderen bevordert (beoogt), hetzij zoodanig mensch thans leeft, hetzij hij zal bestaan, of hetzij hij geweest is, diens reine ziel zal naar het verblijf der onsterfelijkheid stijgen, zelfs dan, als die man onderdrukt mogt worden. (ANQUETIL DU FERON, *le Zend-Avesta de ZOROASTER, T. I. (a) Paris 1771. 4to. p. 124, 128, 194. Vendidad sade izeschné et vispered. Vespered. Ve. cardé — XIVc. en XLIVc. Ha*); en beval ZOROASTER op onderscheiden plaatsen, zijne volgelingen: bemint, onderwijst, helpt elkander, zoo vinden wij in *Levitikus XIX: 18 en 34*: Gij zult uwen naasten beminnen gelijk u zelven. De vreemdeling, die als vreemdeling bij u verkeert, zal onder u zijn, als een inboorling van ulieden; gij zult hem liefhebben als u zelven. Er wordt geleerd onzen naasten niet te benijden, in *Exod. XX: 14*. Onzen belediger en vijand niet te haten, in *Lev. XIX: 17 en 18*. Den naaste en zelfs den vijand te helpen, wordt voorgeschreven in *Exod. XXIII: 5. Deut. XXII: 1 en 4. Deut. XXIV: 14. Malachi II: 10*, hem niet slecht te behandelen, in *Lev. XIX: 13, 14, 16*. Voorschriften, oneindig versterkt in *ן* en *כ* אָוֹר פֶּרֶק, en het gebedformulier, den Jood voorgeschreven, luidende: » Ik ben bereid, het gebod van de liefde tot den evennaaste volkomen uit te oefenen; ik vergeef allen mijnen vijanden; o God! wil hun ook vergeven.» — Vinden wij bij CONFUCIUS (*Ann. Map. T. VI. p. 6*) den wetgever der Chinezen: bemint uwen naaste, gelijk u zelven; doet anderen niet, wat gij niet wilt, dat u geschiede; schenkt uwen vijand vergiffenis; verzoent u met hem, en roept God ten zijnen voordeele aan. Zoo vinden wij in *MATT. VII: 12*. Alles, wat gij wilt, dat u de menschen doen zullen, doet hun dat ook, en *1 Joh. IV: 7*. Laat ons elkander liefhebben. Maar dit ter zijde latende, en de stelling, dat de Orde eene Christelijke instelling zou zijn, voor een oogenblik gaaf aannemende, dan valt ook het verkeerde er van in het oog, en kan men gerust besluiten, dat zij geene Christelijke instelling in den algemeenen zin is, daar het kerkhoofd van het grootste gedeelte der Christenheid — der Katholicken — en de geestelijkheid, tot den stoel van St. PAVLUS behoorende, de Orde en hare medeleden bij herhaling in den ban hebben ge-

UIT.

515

daan, en het deelnemen er aan hebben verboden, op doodstraf en bij verbeurte der bezittingen (zie de Art. NUL en PAUSELIJKE NUL), gelijk ook de Inquisitie te Rome, in 1739, een Mac. geschrift, getiteld: *Rélation apologétique et Historique de la Société des Fr. Mac.*, door heulshanden heeft doen verbranden. Is de Orde dus eene Christelijke instelling, dan is zij geene algemeen Christelijke, maar uitsluitend eene Protestantsch-Christelijke instelling, en dan mogen de Prussiesche Loges, en wie haar stelsel aankleeft, evenmin Katholicken als Joden, in de Orde opnemen. De Orde wordt dan eene vereeniging eener bijzondere sekte, eene hulpkerk en onverdraagzame Prozelieten-fabriek; dat haar niet hooger plaatst; en behalve, dat hier dan te pas komt, hetgeen wij D. III. p. 61 (reg. 12 v. o. en volg.) hebben medegedeeld, verliest de Orde daardoor veel van hare waarde, die juist daarin is gelegen, dat zij, boven kerkgrenzen verheven, elk lid in zijne bijzondere godsdienstige denkwijze vrij laat.

Ware de Orde eene Christelijke instelling, dan zou dit zeer zeker door de jaartelling moeten worden aangewezen; maar neen, de VV. MM. tellen van de hepping der wereld, d. i. van het oogenblik, waarop de O. v. het H. zeide: er zij licht. Toen bestond noch Christendom, noch geloofspartij. Het eerste menschengeslacht had één geloof: het geloof aan God. Dit gewigtige symbool geeft alzoo te kennen, dat de V. M. voor elk mensch, van welke godsdienst ook, mits geloovende aan het bestaan van God, geschikt is, en deze in de Orde kan worden opgenomen. Gaat men het punt, ten aanzien der nieuwere V. M., in een historisch en krietisch opzigt na, dan zal men geene gegronde aanmerking kunnen maken op de volgende redenering. De nieuwere V. M., of de Orde gelijk zij thans bestaat, is afkomstig uit Engeland, welk land de Orde in alle andere landen (bijna uitsluitend) onmiddellijk ingevoerd, en alzoo het aanzijn heeft gegeven aan de Mac. lichamen hier en elders bestaande. Het is ook dat land, waar de meeste oorspronkelijke overoude Mac. gedenkstukken aanwezig zijn. In de eerste plaats dient men dus na te gaan, wat de denk- en zienswijze, en de geest is, daar te lande heerschende, hierna behoort men inhoud en strekking der aldaar aanwezige gedenkstukken te beschouwen, en die te vergelijken, om daaruit op te maken, of er tusschen deze en de zienswijze der Engelschen ook eenig verschil, eenige tegenstrijdigheid heerscht, met al hetwelk men later de geest der drie Berlijnsche GG. LL. kan vergelijken. De denk- en handelwijze der Eng. Gr. L. en hare onderhoorigen nu, blijkt genoegzaam uit het bovenaangehaalde. Wij hebben ons dus slechts met de oorkonden bezig te houden, zijnde:

1. De Konstitutie van *Fork* van 4926.
2. Het zoogenaamde V. M. verhoor van den tijd, tusschen 4442—4456.
3. De oudste en echte Leerlingskatechismus.

En eindelijk de Konstitutien en pligten, op deze *Old Charges* en *Old Marks* geground, en welke zelfs door hen worden er-

kend, welke het hier bestreden stelsel aankleven. De eerste dan der genoemde oorkonden (te vinden D. II. bl. 136) zegt duidelijk in Art. 1.

De eerste pligt is, dat hij God oprecht vereere, en de wetten der Noachieten (zie deze in het ART. NOACHIEISCHE GEBODEN) opvolge, dewijl het Goddelijke wetten zijn, die de geheele wereld moet nakomen. — En in Art. 3,

Jegens alle menschen zult gij dienstvaardig zijn, en, zoo veel gij kunt, trouwe vriendschap met hen aanknoopen, en er u niet om bekreunen, wanneer zij eene andere godsdienst of meening toegedaan zijn.

Hiermede stemt nu ook geheel overeen de inhoud van den eersten pligt, vermeld in ANDERSON'S *Constitutieboek*, luidende, naar de uitgave van 5723, aldus:

Een V. M. is, door zijne roeping, verplicht, de zedewet te gehoorzamen (in de uitgave van 5738 volgt nu, nog meer overeenkomstig met de Konstitutie van York, en wat ook in de latere uitgaven is bijgehouden: als een trouwe Noachiet), en zoo hij de kunst regt verstaat, zal hij noch een stompzinnige Godloochenaar, noch een ongodsdienstige vrijgeest zijn. Ofschoon dan nu ook de V. M., in oude tijden, in elk land verplicht waren, te behooren tot de godsdienst van dit land, of dat volk — welke het ook mogt zijn — zoo we het echter thans dienstiger geacht, hun alleen die godsdienst tot pligt te maken, waarin alle menschen overeenstemmen; maar hun-zelve hunne bijzondere meeningen te laten; dat is: goede en trouwe mannen te zijn, of mannen van eer en regtschapenheid, door welke benaming of overtuiging zij ook mogelijker wijze onderscheiden mogen zijn. Zoodoende wordt de V. M. het middelpunt ter vereeniging, en het middel, trouwe vriendschap te stichten onder menschen, welke, buiten dat, aanhoudend van elkander verwijderd hadden moeten blijven.

In de uitgave van 5738 wordt ANDERSON iets duidelijker; want in plaats van: *ofschoon dan nu ook*, enz. vervolgt hij aldus:

In oude tijden rustte op de Christelijke V. M. (aldus bestonden er ook niet-Christelijke) de pligt, zich naar de Christelijke gebruiken van elk land te rigten, waarin zij reisden of arbeidden. *Aangezien echter de V. M. onder alle volken, zelfs van verschillende godsdiensten*, wordt gevonden, zoo rust thans nog slechts de pligt op hen, die godsdienst aan te kleven, in welke alle menschen overeenstemmen, — elken Br. zijne eigene bijzondere meeningen overlatende — d. i. goede en trouwe mannen te zijn, mannen van eer en regtschapenheid, door welke mogelijke benamingen, godsdiensten of overtuiging, zij ook mogen onderscheiden zijn; want zij stemmen allen overeen in de drie groote Artikelen van NOACH, dat genoeg is, het cement der Loge te bewaren. Zoo doende is de Metselarij het middelpunt hunner vereeniging, en het gelukkige middel, menschen te vereenigen, welke, buiten dat, aanhoudend van elkander verwijderd hadden moeten blijven.

Deze is de echte tekst, en elke vertaling of aanhaling, welke een anderen zin heeft, moet als vervalscht worden aangezien. (Men vergelijk hiermede de *Old Charges*, bij KRAUSE *Kunst-Urkunden* II. p. 253).

Ook het oude gebed (vermeld bij KRAUSE, t. a. pl. I, bl. 143, volg.) is merkwaardig, en bevat de volgende plaats:

O Heere God! schenk ons, bij ons geloof, deugd; bij de deugd, kennis (erkentenis); bij de kennis, gematigdheid; bij de gematigdheid, verstand; bij het verstand, geduld; bij het geduld, godsvrucht; bij de godsvrucht, Broederlijke; en bij de Broederlijke, algemeene liefde; en geef het o Heer! dat de Metselarij gezegend zij door heel de wereld, en uwe vrede over ons zij, o Heer! en geef dat wij allen mogen vereend zijn als een eenig mensch, enz.

Teregt dan ook zegt CRETSCHMAR, in zijn lager vermeld werkje, bl. 36, 37, 41 en 44.

Het V. M. verbond heeft met de Christelijke religie niets meer te doen, dan met elk ander religieus systeem, dat de vereering van den eenigen God ten doel heeft. Dit verbond heeft, in zijne oude pligten, bij oorkonde bevestigd, dat het een Gods-verbond, maar ook aan het geheele mensdom gewijd is; het heeft in den eersten pligt op voldoende wijze verklaard, dat het met zijne werkdadigheid alle menschen wilde omvatten, zonder te zien naar hunne geloofsbelijdenis, en heeft dus geenszins zich voor eene Christelijke instelling willen uitgeven, noch het Christendom tot zijn onderwerp gemaakt. Uit al die daadranken volgt dus, zonder nog iets anders aan te voeren, dat alle Christelijke voorwaarden (*Bedingungen*), welke sedert in de Metselarij werden ingevoerd, met den eersten pligt in strijd zijn en als vervalschingen van dezen moeten worden beschouwd.

Ware de bedoeling der stichters van de Konstitutie geweest, het Christendom als grondslag der V. M. te kiezen, dan hadden zij eene van de bestaande gezindten tot grondslag moeten kiezen, dan zouden ook al de belijders van andere Christen-geloofstelsels van het verbond uitgesloten hebben moeten worden; want dit had men niet kunnen vermijden ter instandhouding van den grondslag, en dit doel zou onmiddellijk de leer hebben voortgebracht, dat zij, die BB. wilden worden, zonder de gekozen confessie te belijden, niet als BB. zouden mogen erkend worden, dewijl de Christelijke voorwaarde van het verbond, welke het als principe had aangenomen, door de in praktijk gebrachte dogmen (geloofs leerstellingen) zou zijn verheven tot een objectief geworden wet. Hieruit zou verder zijn gevolgd, dat de Fransche VV. MM., grootendeels aanhangers der Katholieke godsdienst, een daarmede overeenkomstige observantie zouden hebben ingevoerd; dat zij hunnerzijds de Protestantische Metselaars zouden hebben geweigerd, als BB. die aan de voorwaarden hunner werkplaatsen niet voldeden. Het is dus bewezen, dat het verbond der VV. MM. geen godsdienststelsel, welk ook, als eigendommelijken grondslag kan aannemen, zonder te moeten vreezen, dat zijn innerlijk wezen verstoord en zijn eigen principe, dat er naar streeft het mensdom in het algemeen gelukkig te maken, ten onder gebracht zou worden.

Ingeval de stichters der oud-Engelsche Konstitutie een Christelijk verbond van de V. M. hadden willen maken, dan hadden zij het eens moeten worden en verklaren, wat zij verstaan en begrepen wilden hebben onder het tot grondslag der Metselarij aangenomen Christendom, en hier doet zich een onafzienbaar veld van ontelbare zwarigheden en struikelblokken op; want dan zouden zij op het gebied der subjektieve godsdienstbegrippen gekomen zijn, welke onder de belijders der Christelijke godsdienst veel talrijker zijn dan onder al de andere eerdiensten die het monotheïsmus luidden — zouden zij elkander echter wel onderling hebben kunnen verstaan, alle subjektieve meeningen te versmelten tot een principe, even geldend voor alle Christelijke deelnemers van het verbond? Dit zal wel niemand toestemmen, die het gewigt der subjektieve godsdienstbegrippen in den mensch heeft leeren achten (*beachten*) en naar waarde schatten (*würdigen*); want deze zijn in den eenling even vast geworteld, als de objectieve godsdienststelsels in eene massa van menschen, en beide ondergaan geene verandering, zonder af te vallen van hetgeen als waar erkend was, buiten hetwelk toch geene overeenstemming tot het vasthouden van een principe mogelijk is. Hoe kan echter het V. M. verbond, dat beoogt *den mensch in al zijne wesenlijke eigenschappen gelukkig te maken*, immer zo zoodanige oogmerken afgeven (*solche Zwecke betreiben*)? Hoe zou het zich durven veroorloven, door zijne instellingen (*verfassung*) aanleiding te geven tot den nadeeligsten toestand, het koele indifferentisme, tot het verlooven van datgene, wat den mensch het hoogste en heiligste moet wezen, of zelfs tot den afval van zijne verkregen betrekking tot God? — Had zich in het verbond een eklektisch Christendom gevormd (*ausgebildet*), of ware dat daardoor zamengesteld, dan zou deze, op zich zelve, nieuwe tak des Christendoms, ook opgekomen zijn als eene leer, verschillende van alle Christelijke geloofssystemen. Wat zou daaruit zijn *gevolgd*? Eene nieuwe Christelijke Kerk, die met alle andere bestaande sekten der Christenwereld openbaar in strijd zou zijn geweest; die als aanmatigend nieuweling, tegenover al de

andere Christelijke instellingen, zich aan algemeenen aanval zou hebben blootgesteld, en zich met de onvermijdelijke beschuldiging zou hebben belast, ongeloof en dwaalleeren te verbreiden, het Christendom te misvormen, en dit, door zijne toepassing op de Metselarij, eene daaraan geheel vreemde instelling, te profaneeren, enz.

Ook de geleerde Br.: MERZDORF zegt in zijn gemeld werkje (bl. 38).

Dit verheven denkbeeld, elken mensch tot een volkomen harmoniesch mensch te vormen, en daardoor geluk, heil en zegen in de geheele wereld voort te brengen, is alle moeite, alle inspanning waard om het te verwezenlijken, opdat het hoogste, het toppunt (*der Sonnengipfel*), het doelwit van ons streven als Metselaars en menschen, worde bereikt. Gevolgelyk mag het verbond, welks bestemming algemeen is, dat wil zeggen, dat het den mensch datgene kan en zal verschaffen, wat Staat en Ierk, wat gezin en vriendschap niet kunnen tot stand brengen, namelijk alzijdige, gelijkvormige volmaking der gheele menschelijke natuur in ongestoorden vrede — dit verbond, zeg ik, mag geene geloofsbelijdenis uitsluiten.

In denzelfden geest, spreekt op krachtige en bondige wijze, de even geleerde en achtingswaardige als ijverige Br.: Baron von WEDEKIND, in zijne *Anmerkungen für nachdenkende Brüder* (Frankf. a. M., 1818).

Gaat men het symbool der Loge na, dan vindt men (zie de Art. GEDAANTE EN LOGE) in den oorspronkelijken Leerlingskatechismus, op de vraag: »welke gedaante de Loge heeft? het antwoord: zij is een langwerpige regthoekige vierhoek. — Hoe lang is zij, Br.:? van het oosten naar het westen. — Hoe breed? Tusschen het Noorden en Zuiden. — Hoe hoog? Van de aarde tot den hemel. — Hoe diep, Br.:? Van de oppervlakte der aarde tot aan het middelpunt. — *Waarom wordt er gezegd, dat uwe Loge van de oppervlakte der aarde tot aan het middelpunt strekt? Daarom, dewijl de Metselarij algemeen is.*» Op dezelfde wijze toont het antwoord, op de vraag: waar de V.: M.: aanving? dat de Orde met het menschelijk geslacht in het algemeen zóó is incengeweven, dat zij te gelijk er mede ontstond en slechts daarmede kan vallen, zijnde zij datgene, wat den mensch met den medemensch in alzijdige aanraking brengt, waarom zij dus met regt van den eersten mensch wordt gedagteekend. De Metselarij is, gelijk KRAUSK zegt, het inwendige en het uiterlijke, het zelfstandige en gezellige leven van alle menschen, waarin ieder een geheele harmoniesche mensch is, en allen vereenigd één menschdom uitmaken. De Metselarij beschouwt dus alle menschen als Broeders, en sluit niemand uit die aan God, zedeleer en onsterfelijheid gelooft. Hieruit volgt dan ook klaar en ontegenzeggelyk:

Dat den Monotheïsten van alle geloofsbelijdenissen, het opnemen en het deelnemen in de V.: M.: niet worden toegestaan, en dat aldus on-Christenen — wanneer zij de zedelijke vereischten bezitten — moeten beschouwd worden als volkomen gerechtigd tot het deelnemen aan het verbond, en dat dus de toegang niet mag worden geweigerd aan Israëlieten en Mahomedanen (СРЕТСНИМА, t. a. pl. bl. 51, volg.).

Wij hebben opzettelyk uitsluitend het gevoelen van Duitsche Broeders opgegeven, omdat ons, Ned. BB.: vroeger, d. i. voor dat een allezins verwerpelyk stuk onze gelofte heeft vervangen, ook door deze geleerd is, wat te denken van eenig te maken verschil, uithoofde van geloofsbelijdenis. Wij toch weten het, en

moeten het ook — althans wat de eigenlijke of blaauwe graden betreft — met hart en ziel belijden, dat de Orde afgescheiden is van alle positieve en dogmatische godsdienst, en met bevreemding vragen wij, of dan ieder zijn bijzonder godsdienststelsel niet als te goed, als te verheven moet houden, dan dat het noodig zou hebben als een bouwvallig huis, door van buiten aangebrachte stutten geschoord te worden, een stand van zaken, die en de godsdienst, en de daartoe gebezigde instelling in gelijke mate onteert. En wat zou er buitendien van eene Orde moeten worden, waarin men zoo velen opneemt, die, volgens het Pruisische systeem, niet tot de Orde mogen toegelaten worden, en waarvan er zelfs (de Perzische Ambassadeur te *Londen*) aangenomen zijn door den Staatsminister PERCEVAL, in tegenwoordigheid van den H. E. Gr. M. Nat., den Hertog van *Sussex*.

Wanneer wij uitgaan van het denkbeeld dat er twee stelsels in de Vrijmetselarij kunnen bestaan, en de Pruisische Grooten Loges het regt en de magt hebben, eenlingen, die het zedelijk waard zijn tot het verbond toegelaten te worden, terug te stooten, alleen om hunne belijdenis van de oudste monotheïstische (éne godheid huldigende) geloofsleer, van waar dan kunnen zij ooit het regt halen, Broeders, in wettige, erkende en geregelde Loges ontvangen, en voorzien van de noodige, door bevoegde besturen afgegeven bewijsstukken, te weigeren; den plicht van onderlinge Broederplicht te schenden, het regt en de magt van erkende oudere Zusterlichamen te verkrachten en met voeten te treden, en den Broeder van zich te schoppen, met het woord van liefde in den mond, voorgevende daartoe gedwongen te worden door eene geloofsleer die algemeene menschenliefde predikt, en met het aangeprezen voorbeeld van den barmhartigen Samaritaan voor zich, maar doof en blind er voor? Van waar halen deze het regt hem, wiens ziel hunkert naar geestelijk voedsel, onbevredigd, hongerig en dorstig uit te werpen, en zij, die priesters zijn van eenen Tempel daar algemeene liefde en veredeling wordt geleerd, den smachtende te verstooten, in den naam van Hem, die volgens de opmerking van den verstokten, ongeloovigen NUSIRVAN, den graanhalm van den Muzelman geen rijker of schraler oogst doet afwerpen, dan dien van Jood of Christen, en de zon voor allen doet schijnen? Het bestaan van twee Mac. stelsels is echter een onzin: er kan slechts een enkel bestaan; middelweg is hier niet; een van beiden moet hier een dwaalspoor betreden. Is dit nu het geval bij al de Mac. lichamen ter wereld, met uitzondering van de drie Berlijnsche Grooten Loges, dan zijn wij, Nederl. VV. MM., onwettige, valsche Broeders, wij zijn dan bastaarden en de Ned. Loges met het Groot-Oosten aan het hoofd, die zooveel onwaardigen ontvangen, verraders jegens de Orde, dan moet niet slechts de Israëlietische Broeder, voorzien van een buitenlandsch certificaat, van zoodanige afdwalende, onwettige en valsche Loge, maar dan moeten alle certifikaten, van zoodanig ligchaam uitgaande, hetzij ze door Christen of Jood worden verstoond, volstrekt afgewezen worden, en het toelaten van één eenig zoodanig Broeder, van zulk een stuk voorzien, is meened en verraad jegens de Orde. Wij

spreken nog niet eens van de vele certifikaten, door Officieren mede ondertekend en afgegeven, welke tot de Israëlietische godsdienstleer behorende, en welke de houders voor en boven alle anderen moesten doen uitsluiten. Maar men ga met de gezonde reden te rade, en vrage, hetzij men aantal of wigtheid der gronden tegen het Pruisische stelsel onderzoekt, wie hier de uitzondering is, wie hier het dwaalspoor betreedt in eene Orde, waarvan LESSING — een schrijver, bij elken denker hoog vereerd, en in de Pruisische Loges vaak behandeld en gelezen — met zoo veel waarheid zegt:

Eene grondwet der V.V. M.M. is:

Elk regschapen mensch, van behoorlijken aanleg, zonder onderscheid van vaderland, zonder onderscheid van geloofsbelijdenis, zonder onderscheid van zijn maatschappelijken stand in de Orde aan te nemen (ERNST en FALCK, LESSING's Werke, 2er band, Berlin 1825, 16mo. bl. 34, vergel. 14-33).

Zijn de drie Berlijnsche GG. LL. nu daarentegen op het dwaalspoor, waarom, vraagt men dan met regt, waarom heeft dan het Ned. Gr. O. nimmer direkte middelen aangewend, om zijne eer, die zijner certifikaten, die zijner kinderen, zoo herhaaldelijk aangeschonnen, verkracht, vertrapt en bezoedeld, te verdedigen en op te houden. Men was dit aan zich-zelfen, en vooral aan zijne kinderen verschuldigd. Met welken verzachten-den naam kan men wel de handelwijze noemen van eene Loge, of een Hoofdbestuur, dat voor gereed en gangbaar geld een bewijsstuk verkoopt, als geldig door de geheele wereld, terwijl de bezitter ziet, dat hij naauwelijks de grenzen heeft overschreden, of het staat een ieder vrij, zijn heiligdom, zijn onkrenkbaar regt, zijn bewijs, voor leugenachtig, voor ongeldig uit te krijten, hem en zijne moeder voor onwaardigen, voor verraders jegens de Orde te verklaren, en beiden ongestraft te beleedigen. Men wete het wel, men is die kinderen bescherming verschuldigd, omdat er, zonder tegenspraak, wederkeerigheid van regten en pligten moet bestaan. Men is hun bescherming verschuldigd, en de geheele Orde heeft er belang bij, daar, zonder dat, de Orde misleiding en bedrog wordt, en men met PASCAL van haar met regt zou kunnen zeggen: *Verité en deça mensonge au delà.*

Maar welk middel, zal men wellicht vragen, is hier aan te wenden, om herstel te verkrijgen? Al vast niet dat, van slechts vertoogen te doen, dat tot niets leidt, en eene stemme is, roepende in de woestijn. Handelen past den man, en de V. M. moet man zijn. Het eenige middel, dat tot herstel kan leiden, is dat, hetwelk zelfs door vele geleerde BB., en daaronder leden van Pruisische Loges is aangeraden, namelijk, *Represailles*. Neen! roept er een, aanstonds door een grooten hoop gevolgd, geene *represailles!* — Waarom niet? — Deze zijn onbroederlijk, onedel, onregt! — Maar wanneer eene bende geestdrijvers u overvalt, u bezittingen onsteelt, waarop gij de heiligste regten hebt, u uitplundert, is het dan onedel, wanneer gij het erfgoed uwer ouders, uw eigendom, de toekomstige bezitting uwer kinderen verdedigt? Is dit onedel, of is het het vervullen van heiligen pligt, jegens zich zelve en de zijnen, of is het niet

noodweer, of ware het edel, regt en billijk, met bedaardheid en over elkander geslagen armen, als een ellendige lafaard, u met de uwen, door het onregt aan den dijk te laten zetten? — Maar zij zijn VV.: MM.:! — Neen, die zijn ze niet! — Maar zij hebben onze WW.:, onze TT.:, onze AA.: — Zijn dan WW.:, TT.: en AA.: de V.: M.:? zoudt gij, b. v. een lid eener Jezuitenvereniging, een Carbonaro, een Élu-Cohen in uwe LL.: toelaten? — Neen! — Waarom niet? — Omdat deze onder een gelijk uiterlijk, een verschillend wezen verbergen — Welnu, het is hier hetzelfde; wij hebben een wereldverbond, dat niets dan liefde ademt; zij een onverdraagzaam kerkverbond; zijn zij ons nu meer gelijk, dan de Carbonaro met zijn politiek, de Élu-Cohen met zijne theozofie, of de Jezuït met zijn religieus-politiek stelsel? — Neen! — Waarom dan geene represailles? Deze hier aan te wenden, is niet alleen geoorloofd, maar het zou pligt, dure, hooge pligt zijn. Een lid van eene der werkpl.:, arbeidende onder de drie Berlijnsche G.: L.:, toe te laten, zoo lang zij hun stelsel aankleven, is meined en verraad jegens de Orde; een spelen met, en vertrappen en schenden van de heiligste verplichtingen, gelijk staande met het invoeren of toelaten van profanen, waarop, niet lang geleden, de infameerende straf door het Nederl. Gr.: O.: is toegepast.

Hopen en wenschen wij, voor de eer en luister der Orde, voor den gewenschten vooruitgang van beschaving en verlichting onder de BB.:, voor de meerdere toenadering tot een meer eenstemmig Loge-systeem in *Duitschland*, en de werkpl.: over den geheelen aardbodem verspreid, voor de erkenning eindelijk van algemeene menschenwaarde, dat het jaar 5845 (waarin de Gr.: L.: *Royal York zur Freundschaft*, te *Berlijn*, bereids naar aanleiding van een in 5838 voorloopig genomen besluit, bij de alsdan plaats hebbende herziening harer wetten, de toelating der Israëlietische BB.: bepaald had), metterdaad een jaar des waren lights zij, opdat die lichtstralen zich verspreiden over de andere GG.: Loges, en vooral over de zuster Gr.: LL.: *zu den drei Welthugeln* en de *Grosse Landes-Loge*, te *Berlijn*, in de beslissing der groote zaak, zoo al niet eenstemmigheid, dan toch ten minste die meerderheid van twee derden aanbrengen zal, welke, volgens de statuten der eerste noodig zijn, om tot de gewenschte toelating te besluiten, en zonder welke bepaalde meerderheid de zaak bereids gunstig zoude zijn beslist geweest.

Hij, die verlangend is, van dit onderwerp meer te weten, kan zijn wensch bevredigd zien in de volgende werken:

Drey Freymaurer Reden, nicht im Freymaurerischen styl gehalten vor dem 12 Dec. 1785, in der Loge zum Biedermann, zu Lemberg, 1785 (de schrijver is Br.: VON KORTUM).
 BOSGAMP, *Werden und können Israeliten zu Freimaurern aufgenommen werden*, u. s. w. Hamb. 1788. 8vo.
Bekennniß der Loge zur Toleranz, Berlin bij UNGER, 1790. 4 bladz. 8vo.
Die gute Sache der Freymaurerer in ihrer Würde dargestellt. Züllichau 1798. 8vo. (zie vooral bl. 29.)
 Br.: RÜHMANN, *Maur.: Archiv*. Band I. 1e. Hälfte. Mannh. 5809. 8vo. waarin bl. 42—44 volg. zeer goede wenken worden gegeven.

Analekten der Loge Amalia, te Weimar, 1810. 8vo. (voornamelijk de voordragt van Br. WIELAND.)
 Br. GERLACH, in het 2e. Deel van *Sarsena* (bl. 207), *Freiberg* 1817.
 Br. L. ALBANUS, *Kurzgefasste Charakteristik der heutigen Israheliten und ihrer würdigung zur Freymaurerey*, Leipzig 1818. 8vo.
 Br. VON WEDEKIND, *Das Johannisfest in der Maurerey*, u. s. w. *Frankf. a. M.* 1818, vooral bl. 21, 82-89, 101, 120, op enkele plaatsen van zijn werk: *Der Pythagoreische Orden*, u. s. w. en van de *Baustücke*, ein *Lesebuch für Frei-Maurer*, Giessen 1820, 11 vol. 16mo.
Altenburger neues Journal, Bd. 1. 1. p. 584.
Zeitschrift für Frei-Maurer, 1824. II. bl. 124 vol. zijnde een opstel van Br. $\omega\lambda$, over het doel der V. M.
 1827 en 1828, bl. 318, in het opstel *Türkische Maurerei*, van Br. BLUMENHAGEN, bl. 403, en in *Können Nichtchristen, besonders Juden, zur Frei-Maurer Bruderschaft zugelassen werden*, van Br. G. SCHNEIDER.
neue Zeitschrift für Frei-Maurer, 1833, 1834, p. 23 volg. in het opstel van Br. RÖTH, over het doel der V. M., naar de *Old Marks*.
 Br. KRAUSE, *die drei ältesten Kunst-Urkunden der Frei-Maurer Bruderschaft*, u. s. w. 2e. Ausgabe, Dresden 1819-21. IV. vol. 8.
Freie Bekenntnisse eines Veteranen der Maurerei, u. s. w. Leipzig 1824, vooral afdeling V en VI (de schrijver is Br. V. SCHÜTZ).
 Br. A. WENDT, *Ueber zweck und Mittel, Gegenwart und Zukunft der Freimaurerei*, Leipzig 1828, voornamelijk bl. 19.
Die Deutsche Litteratur von W. MENZEL, Stuttgart 1828, D. I. bl. 277.
De Circulaire der Loge Balduin zur Linde im Or. Leipzig van 1829, p. 6.
 zum *Frankfurter Adler*, te *Frankf. a. M.* van 17 April 5833 en 29 Julij 5835.
Apollo, te Leipzig, 1835. p. 4.
Hepata oder denkwürdigkeiten und bekenntnisse eines Freimaurers, Leipzig 1836, 8vo. waarin op bl. 3, 84, 167, 261, 272 volg. de zaak, hoezeer oppervlakkig, wordt aangeroerd.
Circulaire der Gr. L. van Hamburg, 24 Junij 1836.
 Br. J. F. L. MERZDORF, JR. *Die Symbole, die Gesetze, die Geschichte, der Zweck der Masonen schliessen keine Religion von derselben aus*. Leipz. 5836. 8vo.
Circulaire der Loge Agrippina, te Keulen, 24 Junij 1838, bl. 2 volg.
 Br. P. J. CRETZSCHMAR, *Religionsysteme und Freimaurerei*, *Frankf. a. M.* 5838. 16mo.
Extrakt uit de buitenl. korrespondentie, ingekomen bij het Gr. O. van Ned. Ie., IIe., IIIe. en IVe. stuk.
Le Globe; archives des initiations aniennes et modernes, 3. vol. Année 1841. 6me. livrais. Juin p. 217 suiv.
Referat des Br. Grossredners (Br. E. ZACHARIAS), in der Gr. Landes-Loge van Sachsen 1841. s. 11, 12, 14, 20.

Uitsluiting

UITSLUITING VAN DE LOGES is de hoogste straf welke eenig lid eener Loge kan treffen, en kan niet opgelegd worden dan na behoorlijk onderzoek, in en door het Gr. O. Zie ONT-ZETTEN, ONWAARDIG EN STRAPPEN.

Uiterkoren Koens

UITVERKOREN KOENS, van het Hebreuwsche woord קוֹהֵן (kohen, priester). Eene mystieke sekte in de Vrijmetselarij, die zich bezig hield met de kabbala, de alchemie en het onderzoek aangaande den val en de wedergeboorte des menschen. Zij bestond uit negen graden, in twee klassen.

A. 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Uiterkoren.

Uitsluiting

Uitverkoren Koens

B. 5.) De Koën-Leerling. 6.) De Koën-Medgezel. 7.) De Meester-Koën. 8.) De Groot-Architekt. 9.) De Groot-Kommandeur. UITVERKOREN MEESTER en OPPER-UITVERKOREN MEESTER zijn de namen der afdeelingen van den Meestergraad, in 3819 door den H. E. Grootmeester Nat. Prins FREDERIK der *Nederlanden* gesticht. Het zijn niet zoo zeer nieuwe graden, als wel eene wijsgeerige ontwikkeling van den Meestergraad, en zijn te beschouwen als de graden, welke in *Duitschland wissenschaftliche Grade* of *Erkenntniss-stufen* worden genoemd. Deze afdeelingen van hoog wijsgeerige aard en strekking zijnde, was het al dadelijk denkbaar, dat zij door het gros der Broederen even weinig verstaan, als met gretigheid aangenomen zouden worden, en dit te meer niet, daar deze afdeelingen het regt niet gaven tot het dragen van regenboogverwige linten en schitterende dekoratiën (de geheele dekoratie bestaat in een kleinen zilveren penning), noch den leden ongerijmde, klinkende titels schonken, gelijk dit in de verschillende oppergraden het geval is. Weinig was het echter bij de instelling te voorzien, dat de voorstanders der hooge graden, op zoo vinnig eene wijze zich daartegen zouden aankanten als men heeft zien gebeuren; eene wijze, die zoo verregaand was, dat men alle Maç. beginsels nit het oog verloor, en zelfs het Charter van *Keulen* bestreed, omdat de mededeeling van het vinden dier oorkonde de vestiging der afdeelingen vooraf ging, zoodat velen het Charter bestreden, alleen omdat zij van meening waren, dat de afdeelingen daarop waren gegrond. Dat men bij de vestiging der afdeelingen beloofde, hun die er in toetraden, de cahiers der hooge graden mede te deelen, was misschien min wenschelijk, maar zulks gebeurt bij alle wetenschappelijke graden (*Erkenntniss-stufen* en *Engbünde*) in *Duitschland*, zonder dat er aanmerking op valt. Er was dus geene voldoende reden voor het vinnige van den langdurigen aanval. Evenmin wenschelijk was het, dat men bij de vestiging der verheven wijsgeerige graden, voor het kleiner aantal geschikt, de deelneming open stelde voor allen die er in toetraden. Later heeft men

*Wijfs en
hooge grade*

echter de mededeeling der cahiers achterwege gelaten, en is thans zeer kiesch ten aanzien van kandidaten. Onbegrijpelijk is het, dat de almanak voor VV.: MM.:, die toch de Kapittels der oppergraden vermeldt, niet ook opgeeft de Loges die in deze afdeelingen arbeiden. Door dit stilzwijgen zou menig een op het denkbeeld kunnen komen, dat er thans niet meer in werd gearbeid. Dit is nogtans volstrekt het geval niet. Er bestaan thans in *Nederland* meer dan een dertigtal zoodanige Loges.

In den laatsten tijd zelfs zijn de werkzaamheden op aanmerkelijke wijze toegenomen; zoo is b. v. de Loge *l'Union Frédéric*, welke afdeelingen door den H.: E.: Gr.: M.: Nat.: worden geprezideerd, weder tot den arbeid teruggekeerd. Ook is 'op den 22sten dag der 11e. maand 1844, het 25jarig bestaan der Afdeelingen te 's *Hage*, onder het Voorzitterschap van Prins *FREDERIK* gevierd, in tegenwoordigheid van 56 afgevaardigden en bezoekers, welke bij die gelegenheid niet slechts feestelijk zijn onthaald, maar ook aan elk aanwezige, door den H.: E.: Gr.: M.: Nat.: een zilveren gedenkpenning is geschonken, vertoonende aan de eene zijde een straalkrans, waarin zich twee stippen vertoonen, omgeven door een eirkel, en aan de keerzijde in een fraai bewerkten Broederband de woorden: *Het vijf en twintig-jarig-bestaan*, gevierd 1844. Bij deze gelegenheid heeft de H.: E.: Gr.: M.: Nat.: ter beschikking der kamer van Administratie gesteld, eene som van vijftien duizend gulden, welke gift, tot weldadige doeleinden bestemd, de hartelijke genegenheid, en de geestdrift der BB.: ten top voerde.

aanvankelijk UITVERKOREN VAN NEGEN (*Élu des Neuf et de Perignan*).

De 9e. graad van het zoogenaamd oud-Engelsch systema, dat in *Frankrijk* uit *Amerika* kwam, insgelijks van den Raad van Keizers van Oosten en Westen, en van het Mitzaïmitiesch systema, en de 5e. graad van de Uitverkorenen der Waarheid.

Zie MEESTER VAN NEGEN. (UITVERKORENE)

aanvankelijk UITVERKOREN VAN HET ONBEKENDE (De) (*Élu de l'Inconnu*).

De 10e. graad van het Mitraïmietisch systema te *Parijs*.

UITVERKOREN EN VERLICHT OPPERHOOFD DER TWAALF STAMMEN. Zie *CHIEF*.

UITVERKOREN. (De SOEVEREIN) De 59e. graad van het Mitraïmietisch systema te *Parijs*.

UITVERKOREN. (De VOLKOMEN) De 12e. graad van het Mitraïmietisch systema te *Parijs*.

UITVERKOREN VAN VIJFTIEN (*Élu des Quinze*). De 10e. graad van het zoogenaamde oud-Engelsche, uit *Amerika* in *Frankrijk* ingevoerde systema, van den Raad van Keizers van Oosten en Westen, alsmede van het Mitraïmietisch systema te *Parijs*; ook de 6e. graad van de Uitverkorenen der Waarheid.

UITVERKOREN DER WAARHEID. Onder dezen naam bestaat in *Frankrijk* een systema, in 1776 te *Rennes* gesticht, dat in twee klassen verdeeld is, en de volgende 12 graden bevat.

A. Klasse der Ridder Adepten. 1.) Leerling. 2.) Medgezel. 3.) Meester. 4.) Volkomen Meester.

B. Klasse van Uitverkorenen der Waarheid. 5.) Uitverkoren van Negen, of Engelsch M.: 6.) Uitverkoren van Vijftien, of Iersch M., of ook Prevôt der VV.: MM.: 7.) Uitverkoren Meester. 8.) De kleine Architect, of de kleine Schot. 9.) De tweede Architect, of de Vertrouwde. 10.) De Groot-Schot, of de Groot-Architekt. 11.) De Ridder van het Oosten, of van den Degen, en 12.) De Prins van het R.: †.

Het hoogste doel was vroeger hermetiesch, later werd het theozofiesch.

UNIONE. (EQUES AB) Naar het voorgeven der Strikte Observantie, voerde de twintigste Grootmeester der Tempeliers, na hunne herstelling, dien Ordennaam; gekozen in 1752, overleed hij in 1745.

URIM EN THUMIM. (De) אורים וטמים, zie *Exod. XXVIII: 4 en 18-20*. Openbaring en waarheid, of licht en regt. Deze geheimvolle voorwerpen bevonden zich in den borstlap der Joodsche Hoogepriesters, en maakten een deel uit van het pleeggewaad des Hoogepriesters. De *Urim* was het middelbaar orakel, door hetwelk *Jehovah* zijnen wil openbaarde, en de *Thumim* was het zinnebeeld der verbinding van het ambt van Opperregter met dat van Opperpriester, of van de vereeniging

Frankrijk élu des Quinze.

(Union des Quinze)

Union

(Urim)

Urim

V.

van de hoogste staatkundige magt, met de hoogste geestelijk waardigheid.

De Aziatische Broeders hadden, in hunnen laatsten hoo graad, gouden kettingen aan den hals, waaraan een *Urim Thumim* hing.

(Urim)

V.

- Paalen* VAANDEL, (Het) of de Banier. Elke Loge heeft haar eigen banier als een oriflamme (zie dat Art.), geborduurd op zijde of fluweel van de kleur der Loge.
- Banierdrager* VAANDELDRAGER. De naam van den Broeder, welke bij de optogten belast is met het dragen van de banier.
- Vincere* VAINCRE OU MOURIR. Zie VINCERE.
- Walois* VALOIS. (LE COLLÈGE DE) Een Kapittel van hooge graden, dat in *Parijs* bestond van 1755—1766, en den naam had aangenomen van zijn Voorzitter. Zie *Histoire, par THORY, p. 16.*
- Winkelloge* VALSCHE LOGE, Fransch *Loge Irrégulière ou Clandestine*, Duitsch *Winkel-Loge*. Zie ONREGELMATIGE LOGES. = *Loge geheim*
- (v. Vespert)* VEADAR, of ADAR SHENI, is de dertiende of schrikkelmaand van den Hebreuwschen Almanak. Zie ALMANAK, D. I. bl. 44.
- Waldlog* VELD-, AMBULANTE-, of MILITAIRE LOGE, is eene zoodanige, welke bij een militair korps is gekonstitueerd, en geen vast Oosten heeft, maar gewoonlijk den staf van het korps volgt, en tegelijk met dezen van zetel verandert. Zij geniet dezelfde regten, als elke andere Loge. De meeste van deze plegen zich in oorlogstijden te vormen, en in vreedstijd weder ontbonden te worden. In *Engeland* en *Frankrijk* bestaan er zoodanige Loges voortdurend bij sommige regementen, welke zelfs vaak den naam daarvan aannemen, als:
Engeland: bij het 1ste regement lijfgardes, 1e. koninkl.

Paalen Paalen Paalen

Paalen Paalen Paalen

Wald Loge ambulante, Loge Militaire

Wald Loge ambulante, Loge Militaire

regt., 1e. Grailleurs-brigade, bij de 5e. 6e. 31e. 52e. 54e. 68e. 85e. en 89e. regimenten en bij de Noord-Yorksche Militie, en in Frankrijk de Loges Mars en Union, bij het 2e. regiment lanciers en Cernus, bij het 10e. regiment ligte infanterie.

VENAISSIN is Avignon, en was vroeger een Graafschap, dat eens door Paus CLEMENT VI van JOHANNA, Koningin van Napels en Grayn van Provence, is gekocht voor 80,000 Florijnen, welke nooit betaald zijn. Van dien tijd af was het eene Pauselijke bezitting tot in 1791, toen het weder met Frankrijk werd vereenigd. Zie verder STELSEL (HERMETIESCH) en PERNETTI. *(Venetij)*

VENSTER. (Het) Eene zinspeling op SALOMO's Tempel, die aan de noordzijde geene vensters had. Het Tabl. van den Leeringsgraad vertoont drie vensters, namelijk: een in het oosten, een in het westen en een in het zuiden. *venster*

VERBANNING. Zie ONTSETTEN, ONWAARDIG, STRAFFEN en UITSLUITING. *Verbanning*

VERBOND. (GRONDSTELLINGEN VAN HET PYTHAGOREESCH) *Verbond pyth*

De grondstellingen van dit merkwaardig verbond, gesticht te Croton, in Groot-Griekenland, ongeveer 600 jaren voor CHRISTUS geboorte, door den wijsgeer PYTHAGORAS, van het eiland Samos, bij zijne terugkomst uit Egypte, waren de navolgende:

Onder belofte van de diepste geheimhouding, en na eenige moeilijke, voorafgegane beproevingen in verscheidene graden, *de ziele* deelde hij in dit verbond zijne kennis in de mathematische wetenschappen, in de wijsbegeerte en de regeerkunde, enz. in symbolen gehuld, aan de ingewijden mede. Bij zijn onderrigt bediende hij zich van eene dubbele leerwijze; van de Exoterische of gemeene, in de openbare voorlezingen voor de toehoorders, die nog niet tot de innerlijke geheimen waren toegelaten, en van de Esoterische of geheime, voor de uitverkoren scholieren, welke werktuigkundigen, staatkundigen en natuurkundigen, eenigen ook wetgevers, genoemd werden, en in een gemeenschappelijk huis eene eenige familie uitmaakten. *pythagoras*

Zoodra iemand zich aanmeldde, om aangenomen te worden, onderzocht PYTHAGORAS, hoe hij met zijne familie en bekenden geleefd had, vervolgens, of hij ontijdig lachte, sprak of zweeg.

Welke neigingen hij had; voornamelijk, of hij onmatig, wellustig, twistziek of eergierig was. Hoe hij zich in de vriendschap, maar vooral in de vijandschap wist te gedragen. Met welke menschen hij het meest verkeerde, en wie hij het meest zocht te vermijden. PYTHAGORAS beschouwde verder zijne lichaamsbewegingen, zijnen gang en bovenal zijn aangezicht, om de leiding en sterkte zijner neigingen te leeren kennen. Daarop kwam de proef der geleerdheid en van het geheugen. Spoedig begrijpen en gemakkelijk bewaren, was hem het teeken van een geest die van driften bevrijd was. Hij die slechts eigenbelang huldigde kon niet aangenomen worden. Ten laatste kwam de beproeving van het zwijgen (*εγχευθιας*): of de aan te nemen persoon het hem toevertrouwde tegen elken aanval en tegen elke, nog zoo sijn uitgedachte navorsching wist te bewaren. Na deze beproevingen kwamen de reinigingen der ziel, waardoor hij te gelijk vrij werd van vooroordeelen, driften en gewoonten, en de hem toevertrouwde leer zuiver konde toepassen. Daartoe behoorde bovenal de onderdrukking der eergierigheid. Drie jaren lang moest de toegelatene eene onvriendelijke behandeling verdragen. Even lang, dikwijls langer, duurde het zwijgen in de vergaderingen. Slechts gevraagd, mogt de aangenomene spreken, dit moest de zelfbeheersching versterken. Hooren, zien en zwijgen was op dezen trap het gebod voor de alleen hoorenden (*akusmatieken*). Later, wanneer zij reeds gevorderd waren in de leer, mogten zij beginnen te vragen en vervolgens ongevraagd te spreken; zij waren mathematici en geleerden geworden; want zij wisten het niet passende te verzwijgen, het passende te zeggen.

Het genot van vleesch en andere spijzen moesten zij zich ontzeggen, om niet het stoffelijke gedeelte de overmagt boven het geestelijke te geven. De overige spijzen en wijn mogten alleen in geringe mate genuttigd worden; ook rijkdom en uiterlijke eer moesten zij zich, binnen zeer enge palen, ten nutte maken. In het verhoed zelve golden zij niets. Dikwijls moesten zij de aangeboden spijzen vrijwillig voor anderen overlaten, zoowel voor oudere als jongere personen. Dit laatste

bewerkte, dat vele rijken hunnen overvloed aan het verbond maakten, waardoor het gezellige zamenzijn menigvuldiger was en langer duurde, om alle ongelijkheid van het maatschappelijk leven daar tegen te gaan.

Gedurende deze driejarige beproevingen vormden de toegelatenen de kring der Exoterischen. Konden zij de hun voorgestelde beproevingen doorstaan, dan werden zij in den kring der Esoterischen opgenomen, en moesten, van nu af, in de algemeene vereenigingen voor het gordijn zitten, hetwelk PYTHAGORAS voor het gezicht der Exoterischen verborg. Ook moesten zij nu trapsgewijze de geheime vereenigingen bijwonen, in welke eene diepere leer medegedeeld, en plannen voor een onmiddellijk werken ontworpen werden.

Dit verbond nu verkreeg den gewigtigsten invloed op de staatsverandering der steden. PYTHAGORAS werd in alle belangrijke aangelegenheden om raad gevraagd, en zijne scholieren waren de aanzienlijkste en uitstekendste burgers.

De gewone overheden bleven, wanneer zij geene Pythagoreeërs waren onveranderd, maar hunnen werkkring en hunne rigting werd hun door het verbond aangewezen.

Zoo was de invloed op de Staten, die in het Pythagoriesch verbond deelden, van de heilzaamste uitwerking; maar de nijd en ijverzucht van den, door geboorte en rijkdom, voornamen Krotoner burger KYLON, welke, wegens zijne ruwe en tirannieke heerschzucht, afgewezen werd, verstoorden het, na een bijna veertigjarig bestaan, nog bij het leven van den reeds tachtigjarige PYTHAGORAS, die kort daarna van droefheid stierf.

VERBOND (WETENSCHAPPELIJK MAÇONNIEK) werd door *Le Koning van Napel*

Doctor FESSLER opgericht, om door vereenigde navorschingen van uitverkoren medeleden der Grootte Broederschap, tot volkomene kennis van de stellige geschiedenis, van den oorsprong en de vorderingen der Broederschap, als ook van haar wezen te komen.

VERBROEDERING. Het hoofdmiddel, waarvan zich de Vrijmetselarij tot haar oogmerk bedient, is de Loge, waar het menschelijk geslacht in zijne volkomenheid, en dus de mensch, vrij van hartstogten, driften, dwaasheden en misdaden, in zuivere,

broederlijke betrekking tot zijnen medemensch en kinderlijke betrekking tot God, den Alvader, staat; waar menschen, in het burgerlijke leven door stand, bezittingen, vaderland, geloofsbelijdenis of staatkundige begrippen van elkander gescheiden, zich gemeenschappelijk vereenigen, om het ideaal van verbroedering aller stervelingen, al is het ook slechts voor eenen tijd, te verwezenlijken; ten einde hun gemoed, door den druk en de verkeerdheden der buitenwereld geprangd en ter neder gebogen, door dit verheven denkbeeld op te beuren, zich in dit grootsche schouwspel te verkwikken, en hun hart voor de hoogere belangen des menschedoms vatbaar te maken. De herinnering aan die oorspronkelijke verbroedering der menschen is, in de burgerlijke maatschappij, door hare godsdienstige en staatkundige splitsing, sedert lang verloren gegaan, doch haar aandenken is in de Loges behouden gebleven. Het uitsterven dier herinnering is eene hoofdoorzaak van vele verkeerdheden, vijandelijkheden en vervolgingen van bijzondere menschen, onder en tegen elkander, gelijk mede onder gansche volken, waarvan de geschiedenis des menschen schier op elke bladzijde vervuld is, en die wij, bijna nog dagelijks, in het burgerlijk leven kunnen waarnemen. Het denkbeeld dier verbroedering sluit geen volk of rang, geen stand of godsdienstige gezindte buiten. Hetgeen door de duizendvoudige betrekkingen des maatschappijleevens gescheiden is, vereenigt zich, en omarmt elkander broederlijk in de Loge. Hier geldt geenerlei onderscheid van persoon of eigendom. De Vrijmetselaar ziet niet den man in purper of lompen aan, maar erkent in ieder van hen zijn Broeder, die met hem gelijke volmaakbaarheid en gelijke roeping tot volmaking ontving. Vreemd aan alle hartstogten en lage driften, opent zich hier aller hart voor het edelste gevoel des menschen.

De treurende onschuld vindt er troost, de verlatene heul en steun, de bedrukte en hulpbehoevende bijstand; menige kommer wordt er gestild; menige traan, die in stilte vlood, in stilte gedroogd. Zoo wordt de Loge de Tempel der menschheid, waar de Broeders worden opgewekt tot hetgeen eeuwig waar,

goed en schoon is, en, in den geest van den grooten Onzigtbare, in stille den zegenrijksten arbeid verrigten.

VEREENIGDE LOGES, aldus noemden zich de Duitsche Loges van de Strikte Observantie.

VERGEESTELIJKING DER MAÇ. ZINNEBEELDEN. (De) wijl wij niet alle Metselaars zijn die in de werkelijke bouwkunde arbeiden, zoo passen wij onze Maçonnicke werktuigen op onzen zedelijken wandel toe, hetwelk wij gewoon zijn vergeestelijking te noemen.

VERHOOR. Zie HENDRIK VI.

VERKORTINGEN (De) worden gebezigd in het Maçonnicke schrift,

- b. v. Z. W. Br. — A. M. — A. □ — G. L.
- G. O. — V. M. — VV. MM. — O. B. v.
- h. H. — W. K. S. — H. Z. V.

VERLOF (BEPAALD) wordt gegeven in minder belangrijke gevallen. Men is in dit geval niet van bijdrage bevrijd.

VERLOF. (ONBEPAALD) Toestemming om zich van zijne Loge te verwijderen, uithoofde van belangrijke aangelegenheden, of van langdurige ziekte. Gedurende deze afwezigheid betaalt men geene bijdrage.

VERMEERDERING VAN INKOMSTEN, VAN GRAAD OF VAN BETALING. Zoo noemt men de bevordering tot hooger grad.

VERTROUWDE BROEDERS DER ST. ANDREAS-LOGE, (De) gewoonlijk de Ridder van den Purperband genoemd, is de 9e. grad van het Zweedsche systema.

VERTROUWDE BROEDERS VAN ST. JOHANNES, (De) ook Ridder van den Witten Band, is de 8e. grad van het Zweedsche en de 6e. van het systema van ZINNENDORF.

VERTROUWDE BROEDERS VAN SALOMO (De) is de 7e. grad van het Zweedsche systema, die met den Ridder van het Westen, van het Kapittel van Clermont, bijna gelijk staat.

VERVOLGINGEN. Van al de landen, waar de V. M. thans bestaat, is er kwalijk een, waar de Orde niet vroeger of later aan vervolgingen was blootgesteld, ja zelfs in Engeland nam eens het Parlement, op aandrijven van een geestelijke (zie het Art. EDUARD III), een besluit tegen de Orde, dat echter nooit is ten uitvoer gelegd.

afgelezen in Art. 2. beeld loon

*Vereenigde
Vereeniging*

Jaarboek VI

— — —

(B. A. G.)

andere loon

Vertraute

Vertraute

Vertraute

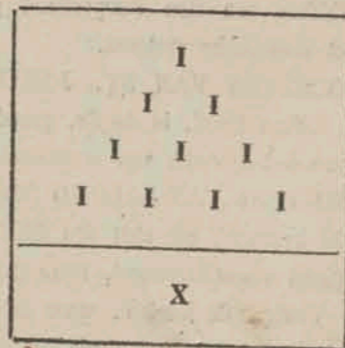
Zie de Art. NEDERLAND, bl. 15—16 en bl. 56, ANTI-MAÇON-
NERIE, BELJEREN, BELGIË, FRANKRIJK, NAPELS, OOSTENRIJK, POLEN,
PORTUGAL, ROME, RUSLAND, SPANJE, enz.

144 VIER. Dit getal vooral was bij PYTHAGORAS heilig. De Pythago-
recërs noemden, gelijk PLUTARCHUS (in *libro de Iside et Osiride*)
zegt, de *Tetractys*, of *het heilige viertal*, hetwelk het getal
zes en dertig is, *de wereld*, dewijl dit zamengesteld is uit
het getal 4 en 4 onevene getallen. 4×9 geven namelijk
het getal 36, evenzeer zoo men de ongelijke getallen 1, 3, 5 en 7
met de gelijke 2, 4, 6 en 8 op de volgende wijze te zamen rekent :

1	2
5	4
5	6
7	8
16	20

56.

Op de muren van het Vatikaan te *Rome*, waar zich de
beroemde schilderij van RAPHAËL bevindt, voorstellende de
Atheensche school, is PYTHAGORAS afgebeeld, hebbende een bord
voor zich, dat door een zijner leerlingen wordt ondersteund,
en waarop met meer andere opmerkelijke karakters, zich ook
de volgende bevinden:

Deze rekening, zegt zeker Br. MILANÈS, die ze mededeelt, is
juist. Zij moet, naar mij dunkt, gewigtige dingen beteekenen,
en behoort te leeren, de geheimenissen der getallen niet zoo zeer
te versmaden.

In het *Gentleman's Magaz.* Vol. XLIV. (1774) p. III, vindt men het volgende; nopens de mystieke beteekenis van het viertal van PYTHAGORAS.

VOOR PYTHAGORAS was het viertal (*quaternion*) de bron der onsterfelijkheid, en werd daarbij de eed gedaan (Ik zweer bij hem, die het heilige viertal, de bron der eeuwige natuur in onze zielen heeft overgeplant). Daar hij nu een der grootste wijsgeeren en geleerden zijns tijds was, zoo kan ik niet gelooven, dat hij bij het getal vier zou hebben gezworen, zonder dat eenige geheime zin daarin verborgen lage. Om de geheimenissen van dat getal te ontdekken, moet men er daarom op letten, dat PYTHAGORAS vele gedeelten der wereld heeft doorreis, om kundigheden op te doen; en men mag veronderstellen, dat hij op elke plaats met de voortreffelijkste geleerden kennis zal hebben gemaakt. Daar nu het gesprek met zulke mannen natuurlijkerwijze op diepzinnige en verheven onderwerpen moest vallen, zoo kan het niet missen, of zij moesten ook over hunne goden spreken, waarbij PYTHAGORAS dan spoedig merkte, dat geen van hen geloofde aan de wezens, welke gewoonlijk voor goden werden gehouden. Allen stemden veel eer overeen in de meening, dat er, hoezeer zij onderscheidene goden hadden, slechts een eenige hoogste god, gewoonlijk *Jupiter* genoemd, moest bestaan, aan wien zij onderscheidene goddelijke eigenschappen toekenden, als: alwetenschap, alomtegenwoordigheid, enz. (*Jupiter est quodcumque videt, quodcumque moveris, enz.*) Dit alles nu paste bij het begrip van een' waren God, dat een man als PYTHAGORAS, zich moest hebben gevormd.

Hoe kwam hij er echter toe, dien God *Tetractys* (het getal vier) te noemen? Het is zeer waarschijnlijk, dat hij op zijne reizen ergens met een' Israëlietisch geleerde in kennis moet zijn gekomen. Daar nu zulke mannen vaak over verhevene en gewigtige onderwerpen zullen hebben gesproken, b. v. over den oorsprong van alle dingen, over de natuur der goden, enz. Zoo vond de Rabbijn daarin aanleiding, hem te zeggen: dat de Israëlieten slechts een eenigen God, den schepper van alle dingen, in den hemel en op de aarde erkenden, en dat Deze den eersten mensch uit een' klomp aarde (*of the dust of the ground*) gevormd, en hem den levensadem had ingeblazen, waardoor hij een levend wezen (*a living soul*), en de oorsprong van het geheele menschengeslacht was geworden. Deze gezegden van den Rabbijn moesten PYTHAGORAS zóó verstandig voorkomen, en zóó wel overeenstemmen met zijne leer van de onsterfelijkheid der ziel, aan den mensch door God geschonken, dat hij zich gedrongen gevoelde, naar den naam van dezen hunnen God te vragen, waarop hem ten antwoord moest worden gegeven, dat de naam van dien eenigen God uit vier letters bestond, en in hunne taal *Jehova* (יהוה) heette. PYTHAGORAS moest zich dien ten gevolge volkomen overtuigen, dat die God der Joden de door allen erkende eenige, hoogste God was, terwijl hij het nogtans gepast kan hebben geacht, van dien nieuwen naam van het Hoogste Wezen, aan alle overige volkeren der aarde onbekend, geen gebruik te maken, waarom hij den naam

Jehovah verborg onder het woord *Tetractys*, de God van vier letters. Daaruit ontstond de meer gewone naam van gelijke beteekenis *Tetragrammaton*, in plaats van *Jehova*.

In *PRICHARD'S Masonry dissected* vindt men de volgende vragen en antwoorden:

72. Hoe vele grondbeginsels (*principles*) bestaan in de V. M.?

Vier.

73. Welke zijn dat?

Punt, lijn, vlak en ligchaam (*solid*).

74. Verklaar ze?

Het punt is het centrum, om hetwelk de Meester rondom niet dwalen kan. De lijn is lengte zonder breedte, het vlak is breedte en lengte, en het ligchaam bevat het geheel.

75. Hoe vele hoofdteekens (*principle-signs*) zijn er?

Vier.

76. Welke zijn dat?

Guttural, Pectoral, Manual en Pedestal.

77. Verklaar die?

Guttural beteekent de keel, *Pectoral* de borst, *Manual* de hand, en *Pedestal* den voet.

In *BROWNE'S Master-key* vindt men voor de drie laatste dingen eene toepassing op de vier hoofddeugden in de godleer (*divinity*), matigheid, geestkracht (*fortitude*), wijsheid en regtvaardigheid. Zie ook *VIERHOEK*.

Wendel

VIERHOEK, (De) of het kwadraat, werd door de Pythagoreeërs gehouden voor een geschikt zinnebeeld der Godheid, of van het Goddelijk Wezen; want — zegt *PROCLUS*, in *Euclidem, Lib. II, def 2 en 54* — de goden, die alle dingen in wijsheid, kracht en schoonheid hebben gegrondvest, worden gevoegelijk door de figuur van een vierhoek voorgesteld. De langwerpige vierhoek, benevens de drie groote en de drie kleine lichten in de Vrijmetselarij, drie groote kolommen, en de bewolkte *Baldakyn*, zijn grondzinnebeelden der V. M.

Conbural

VIERSCHAAR DES HEMELS, was eene geheime vereeniging in *Italië*, van welke men, vooral in 1750 tot 1790, in *Rome, Florence* en *Venetie* sporen vindt. Aan deze vereeniging schreef men ten onregte eene innige betrekking toe, hetzij met de V. M., hetzij met de Orde der *Illuminaten* in *Beijeren*. Zij oefende eene soort van zedelijke en politieke inquisitie uit, en bediende zich daartoe, naar lands gebruik, van dolk en gif, om de schuldigen te straffen (zie *Histoire de l'Assassinat de GUSTAVE III, Roi de Suède, Paris 1797*, in 8vo. p. 128 en 151).

49 3.

VIJ. VOL.

555 (de Vraden)

VIJF. Een der mystieke en heilige getallen in de V. M., vooral in den Gezellengraad. In den oudsten katechismus is het antwoord op de vraag, waarom vijf VV. MM. (de M., de beide Opz. en twee Gezellen) eener Loge vormen? omdat ieder mensch met vijf zinnen is begiftigd. FESSLER zegt hierop nog verder: De BB., tot eene Loge vereenigd, moeten zoo innig verbonden zijn, dat zij als het ware slechts een enkel mensch vormen. De mensch is een volkomen geheel, aan wien de stof tot zijne zedelijke werkingen nochtans aangebragt moet worden door vijf verschillende zinnen. Het nieuw-Engelsch stelsel paste buitendien dit getal op de vijfde der zeven vrije kunsten, de geometrie, en op de vijf voornaamste Kolomordes toe (zie GEOMETRIE, PENTALPHA EN ZULEN). Zie eene verdere ontwikkeling in KRAUSE, *Kunst-Urkunden*, B. I. Abth. 2. s. 269, en PRESTON, *Illustrations*, Ed. 1812. p. 53-80.

leint

(V. K. M. M.)

VINCERE AUT MORI (overwinnen of sterven), is het leuswoord in den graad van Uitverkoren (Élu), die tot de hiërarchie van het systema van Clermont behoort (Fr. en Ned. R. 4e. gr.).

Vincere;

VIVAT is de uitroep, waarvan men zich in de Loges van het Fransche stelsel, na de gewone toejuiching, bedient, in het Nederlandsche en Engelsche is het eigenlijk hoezee!

Vivat

VIZITEUR. Zie BEZOEKENDE BROEDER.

Bezoekende

VLAMMEN. Door de vlammen gaan is, gezuiverd te worden door het vuur. Men vindt dit zoowel als het reinigingswater reeds bij de oude volken en mysteriën. Zie EGYPTE.

vlammen

VLIES (DE RIDDER VAN HET GULDEN) is de 6e. graad der Akademie van de ware Vrijmetselaren te Montpellier.

Vlies

VLOER (DE MOZAIËKE) behoort tot de sieraden eener Loge. Daar de voorhof van SALOMON'S Tempel, met Mozaïek was ingelegd, zoo wordt deze ook in den Leerlings- en den Medgezellengraad voorgesteld. De Mozaïeke arbeid was bij de Egyptenaren bekend en werd door de Hebreërs overgenomen.

vloer

(van Vogel)

VOLHARDING, (ORDE DER) l'Ordre de la Persistance, bestond bijna uitsluitend uit heeren en dames, aan het hof van LODEWYK XV. De Poolse Gravin POTOSKA, de Graaf BROSTOSKY en de Markies DE SEIGNELAY stichtten die te Parijs in 1771.

Behoudelich

en door eene overeenkomst, getroffen tusschen die Gravin en den toenmaligen Koning van *Polen*, haar bloedverwant, was het de stichters van deze Orde gelukt, hare medeleden te doen gelooven, dat zij in *Polen* ontstaan, en van zeer ouden oorsprong was (zie *Hist. de la fond. du Gr. O. de France*, par THORY, p. 585—588).

Veracht VOLKOMEN of VOLMAAKT. De Eng. katechismus bevat daaromtrent :

(Volutie) Fr. Wat maakt eene Loge volkomen (*perfect*)?

Antw. Zeven of meer regelmatig ontvangen personen.

Fr. Onder welke benamingen?

Antw. Een Meester, twee Opziensers, twee Medgezellen, en de overigen kunnen aangenomen Leerlingen zijn.

Dit gevorderde aantal is eene uitbreiding. Volgens het oudste Rituaal was een drietal voldoende. *s. regelmatig en volkomen*

Voorloopt VOORBEREIDENDE BROEDER. (De) Is die Officier der Loge, welke met den Kandidaat de rituaal-proeven neemt, en hem aan de poort des Tempels brengt. Dikwijls wordt hij ook de verschrikkelijke Broeder genoemd. *s. Broeder van de Rituaal*

Voorhof VOORHOF (De) of VOORZAAL, ook de zaal der verloren schreden, is het voorportaal eener Loge, waar zich de Broederen moeten vereenigen. De eerste benaming is eene zinspeling op den Tempel van SALOMO, en de tweede wordt gebruikt, dewijl elke schrede, die voor de intrede in de Broederschap gedaan wordt, of die niet overeenkomt met de voorschriften der Vrijmetselarij, als verloren beschouwd moet worden. *s. Schreden*

Voorstel VOORSTELLEN, tot algemeen welzijn van de geheele Broederschap, of van eene enkele Loge te doen, daartoe heeft ieder Vrijmetselaar het regt, wanneer hij de daarbij de Orde in acht neemt, welke in elke vereeniging is voorgeschreven. Zoo kan b. v. in de meeste werkpl., en te regt, slechts een M. V. M. een Kandidaat voorstellen, enz.

Voorziching VOORZIENIGHEID (Het OOG DER) behoort tot de zinnebeeldige figuren, die in de Vrijmetselarij gebruikelijk zijn.

Op dit oog wijst ons de gelijkzijdige driehoek, welke nog menich als zinnebeeld wordt gebezigd.

Vraden VRADEN was medestichter der Grootte Loge van Engeland van de *Modern Masons*.

VRA. VRE.

557

V^RAGEN. Buiten den gewonen catechismus der verschillende systema's en graden, zijn er nog eenige vragen, die men den Kandidaat bij zijne aanneming, of aan de bezoekende Broeders vóór hunne toelating doet, op welke de antwoorden mede naar de voorgeschrevene wijze gegeven moeten worden.

vragen

VREDEKUS. Zie BROEDERKUS.

Broederkuff

VREEDENDALL, FREDERICKS VREEDENDALL, *Vallée de la Paix de Frédéric*, is de naam eener Loge, welke reeds in 1657 te 's Hage heeft bestaan. De edele Prins FREDERIK HENDRIK was er reg. M. De Loge had blaauw en oranje tot hare kleuren; tot de leden behoorden de BB. J. VAN WASSENAER, LODEWYK VAN NASSAU, heer van *Beverwaerde*, J. VAN NECK, J. BACKER, DIRK DE VLAMING, G. LE SAIGNE, N. VAN DER DUYN, J. VAN DER GOES, J. VAN FOREEST, J. VAN NISPEN, J. BENTINCK, A. VAN WASSENAER, C. SLOET, W. VAN BROEKHUYSEN, CHARLES DE HAUTAIN, VAN HANS VAN RAEDSVELDT, D. VELDHIJSEN, C. VAN DER HAER, J. VAN LYNDEN, CONSTANTYN HUYGENS, O. DE RAFELIS, L. GODIN, A. VAN DER CAPELLEN, S. VAN BYLANDT, R. VAN HEECKEREN, F. DU PATIT, J. VAN DEN KERCKHOVEN, Heer van *Heenvliet*, F. VAN DOHNA, C. DOUGLAS, F. SCHUYLENBURCH.

Deze Loge door den dood van Prins FREDERIK HENDRIK in verval geraakt en uiteen gegaan zijnde, wist men niet waar de stukken waren gebleven; tot iemand van het geslacht WASSENAER die onder familiepapieren vond. Tusschen 1780 en 1790 gaf de Heer WASSENAER VAN OBDAM ze ten geschenke aan den Baron VAN BOETZELAER (toen Gr. M. Nat.), te gelijk met het Charter van *Keulen*. Zie verder dat Art. voor de bijzonderheden, bij de opvolgende overgave, voor de wijze, waarop zij in handen zijn gekomen van den tegenwoordigen Gr. M. Nat., en voor de stukken, welke er van zijn overgebleven. De bronnen, waar men een breeder bericht er over kan vinden, zijn: *Ann. Mag. T. I. p. 553—554, T. III. p. 163—191. Feestviering der Loge la Bien Aimée, ter gedachtenis van het drie honderdjarig Jubilé van het Charter van Keulen, 5853, 8vo. vooral bl. 76, Anteckening III, en Bijlage B, 108—125.*

III.

22

Vrijheid VRIJHEID, GELIJKHEID EN BROEDERSCHAP. Deze woorden, aan welke zoo menigvuldige nadeelge betekenissen gegeven zijn, en die, door BARRUEL en dergelijken, zoo dikwijls als wapenen tegen de Broederschap der Vrijmetselaren gebruikt werden, zijn alleen van toepassing op het innerlijke der Broederschap; want daar-alleen moet zedelijke vrijheid, gelijkheid en broederlijke vereeniging heerschen, buiten deze grenzen hernemen alle burgerlijke betrekkingen hare regten.

Dewijl de *katon*-geest (zegt de Baron von WEDERIND op bl. 114—118 van het 1e. Deel zijner *Baustiche*), de onderlinge toenadering belet van hen, wier geest en hart vermaagschapt is, zoo is een van de hoofdbedoelingen der V. M., het herstellen van de zedelijke en onderlinge aantrekking der vermaagschapt, door het ter zijde schuiven der profane beletselen. Wanneer men al in de prof. kringen alleen stand en geboorte aanspreekt, zoo moet bij ons de mensch slechts tot den mensch spreken.

Freemason
1. 2. 3. 4. 5. 6.
metzelen
de uitgang

VRIJMETSelaar, Eng. *Mason*, *Free-Mason*, Fr. *Maçon*, *Franc-Maçon*. Een in de Vrijmetselarij ingewijd persoon en medelid der Broederschap. Tpen het gild of genootschap der Bouwlieden of Architecten vele vrijheden van de Vorsten bekomen had, nam het bij den naam *Metselaar*, nog het woordje *Vrij* aan. Zoo veel is zeker, dat in *Engeland*, bereids ten tijde van den beroemden Bouwmeester INIGO JONES, personen in de vereenigingen aangenomen werden, die noch praktische Metselaars waren, noch werden, en dat men deze symboliesche Metselaars, *Vrije en aangenomene* Metselaars noemde.

In de drie oudste oorkonden der Vrijmetselarij, komen — en dit strekt ten bewijze van den ouderdom dier stukken — slechts de namen *Mason*, *Masonry*, *Masonry* (Metselaar, Metselarij), maar nooit *Free-Mason*, *Free-Masonry* voor; want aanvankelijk waren er in *Engeland* geene andere *Masons*, dan onze daarna zoogenoemde *Free-Masons* en daglooners. Ook waren deze *Masons* geene Metselaars naar de hedendaagsche beteekenis, maar steenarbeiders, steenhouwers, wier werk edeler en omvattender is, dan dat der Metselaars, en die ook in *Duitschland* nog lang het regt behielden, de sedert zoogenaamde Metselaarsarbeid zelven te maken, zonder zich van het Metselaarsgild te bedienen. Aangezien zich echter van lieverlede

stedelijke gilden vormden, onderscheidten zij zich daarom in stedelijke gilden en oude Metselaren, die zich, krachtens hunne oude voorregten, Vrijmetselaren noemden.

Alles, wat ons van de inrigting der oude Romeinsche gilden, zoowel als van die der Bouw-Loges uit de middeleeuwen over het algemeen, en die der Britsche eilanden in het bijzonder, bekend is, bewijst, dat noch Leerlingen, noch Medgezellen (in den geest der later ontstane stedelijke gilden), Broederleden der Bouw-Loges waren; dat eigenlijk toen nog geene Medgezellen (in de beteekenis der tegenwoordige stedelijke gilden); in tegenstelling der Meesters, bij eene en dezelfde Loge voorhanden waren, maar alleen uitgeleerden als Broeders en *Fellows* (dat is gildegenooten) werden aangenomen.

De Leerling moest vele jaren onderrigt genieten (zie het Art. CONSTITUTIE), en was geen medelid der Loge, waarin alleen meerderjarigen, mannen van eenen goeden naam, menschen, ervaren in de kunst, aangenomen werden, welke eigenlijk *Masons* en niet Meesters heetten, met welken naam men alleen een *Mason* noemde, in zoodat hij een bouwwerk bestuurde. Zij die zelve geene bouwkunstenaars waren en tot het gild behoorden, heetten, *Fratres acceptos, accepted Masons* (aangenomen Metselaars).

Nog is op te merken, dat het woord *Mason* oorspronkelijk niet eens steenhouwer, maar eigenlijk een vindingrijk kunstenaar aanwijst, en zulks volkomen in den zin der eerste oorkonde, het zoogenaamde Vrijmetselaarsverhoor; zoodat dichters, toonkunstenaars, wiskundigen, sterrekundigen, beeldhouwers, schilders, bouwmeesters, gezamenlijk met den naam *Mason* bestempeld werden. Van daar heet ook *Masonry* (welk woord, voor het overige, tot heden nergens van de Vrijmetselarij gebruikt geworden is), of *Masonry*, een gezelschap van kundige menschen. Van daar ook konden de Tempelheeren hunne gezelschappen *Masoneyen* noemen, en de dichters der middeleeuwen van eene hemelsche *Maseney*, dat is, gezelschap der heiligen en zaligen, spreken.

PRESTON berigt in zijn werk, getiteld: *Illustrations* (uitg. 1792, p. 213, of uitg. 1812, p. 183), het volgende:

Eene oude oorkonde der vereeniging beschrijft een wapenschild, hetwelk bijna geheel gelijk is aan dat van het Londensche kameradschap (genootschap) der vrijlieden onder de Metselaars (*company of Freeman Masons*), weshalve men algemeen aanneemt, dat dit kameradschap een tak was van die oude Broederschap; want in vroegere tijden konde, naar het schijnt, niemand als medelid in dit kameradschap worden toegelaten (*was made free of that company*), als hij niet te voren in eenigerhande Loge van vrije en aangenomen Metselaars ingewijd was. In een werk, getiteld: *a new view of London* (Lond. 1708, vol. II. p. 611 a §. 3), vindt men het volgende: »De gildezaal der Metselaars, gelegen in den Metselaars-gang, in de Bazinghall-straat, waar men in de Coleman-straat komt. Dit kameradschap werd omstreeks het jaar 1410 als *Korporatio erkend*, nadat het te voren den naam van Vrijmetselaars had gevoerd; eene Broederschap van groot gewigt, die door verschillende Koningen zeer geëerd werd, en tot welke velen van hoogen adel en uit de voornaamste standen behoorden. Zij wordt door een' Meester, twee Opziers en 25 bijzitters (*Assistants*) bestuurd, enz." Zeer vroeg reeds werden personen, die geene bouwkunstenaars waren, als *patronen* (beschermheeren) in de Broederschap aangenomen (zie de Art. constitutie en patroon), en dit gebruik stamt af van de Romeinsche Bouwcorporatien.

7. 160.

Als Vrijmetselaar moet men vooreerst nadenken over de zedewet; deze als den zekersten wegwijzer op den weg tot waarheid en gerechtigheid beschouwen, en zijne handelingen en leven naar de goddelijke geboden van deze inrigten.

Wij moeten de drie groote plichten der zedeleer jegens God, den naaste en zich zelven, op het strengste naleven. Jegens God, door met eenen heiligen eerbied zijnen naam te vereeren, en op Hem, als het hoogste goed, onze blikken te vestigen, Hem om bijstand aan te roepen bij loffelijke bedoelingen, en zijne bescherming af te smeeken bij weigemeende ondernemingen. Jegens onze naasten, door, volgens den winkelhaak handelende, hen even gerechtigd te achten, om Gods zegeningen deelachtig te worden als wij, hun dezelfde dienstvaardigheid te bewijzen, die wij in een omgekeerd geval ook van hen zouden mogen verwachten, en jegens ons-zelven, door de edele gaven, die de Voorzienigheid ons schonk, niet te misbruiken, of onze geestvermogens door een slecht leven te verzwakken, noch ons beroep of onzen stand door onmatigheid te verwaarloozen.

In den Staat moet de V. M. een rustig en vreedzaam

VRI.

onderdaan, een getrouw burger voor den Vorst, en goed gezind omtrent het vaderland zijn.

Hij behoort zich vooral te oefenen in welwillendheid en algemeene liefde; want deze deugden hebben ten allen tijde en in alle landen de Vrijmetselaren onderscheiden. Het onbeschrijfelijke genot, bij te dragen tot de welvaart onzer natuurgenooten, moet de ware V. M. met ijver najagen. Hij moet achting en eerbied betoonen voor de Orde, die hij is ingetreden, de wetten die in deze gegeven worden, moet hij opvolgen, en ook een behoorlijken eerbied en achting betoonen voor den achtbaren Meester en de Officieren.

De Vrijmetselaar kan overal, door de geheele bekende wereld waar Loges gevestigd zijn, te regt komen, wanneer hij slechts de drie eigenlijke of *St. Jans*-graden van Leerling, Medgezel en Meester bezit, en ofschoon men er in sommige landen eenige kleine wijzigingen in bemerkt, zoo zijn en blijven zij toch in de hoofzaak op den geheelen aardbodem gelijk.

VRIJMETSELAAR-ADEPT. (De ECHTE) De 58e. graad van het Mitramietisch systema te Parijs.

VRIJMETSELAAR DES GEHEIMS. (De) De 7e. graad der Martinisten.

VRIJMETSELAAR VAN HERODOM. (De) De 1e. graad der Orde van Herodom van Kilwinning.

VRIJMETSELAAR. (De WARE) *Le Vrai Maçon*. De 1e. graad der 2e. klasse van de Akademie der ware Vrijmetselaren in Montpellier, en de eenige der hoogere hermetische graden van de Akademie van Avignon.

VRIJMETSELAAR (De WARE) OP DEN REGTEN WEG. *Le Vrai Maçon dans la voie droite*. De 2e. graad van het hermetisch systema in Montpellier.

VRIJMETSELAARSGROET. Volgens het oude gebruik der werkelijke Metselaars, moesten voormaals de Vrijmetselaren, die eene vreemde Loge bezochten, bij het binnentreden, zulk eenen groet brengen van de zeer Achtbare Broeders en deelgenooten van eene zeer achtbare en heilige *St. Jans*-Loge. Sedert de

invoering der certifikaten, is het afvragen van dezen groet aan de bezoekende Broeders buiten gebruik geraakt.

Vrijmetselarij
1796

VRIJMETSELARIJ METSELARIJ, MASONY, MAÇONNERIE, KONINKLIJKE KUNST (vergelijk VRIJMETSELAAR), is, volgens het zoogenaamde Vrijmetselaarsverhoor, de kunst, om, noch uit vrees voor straf, noch uit hoop op belooning, goed te zijn en goed te handelen. Dikwijls, maar ten onregte, heeft men Vrijmetselarij en Vrijmetselaars-Broederschap, als gelijkkluidend beschouwd. De eerste is de geest, de andere het ligchaam.

De verwarring der Vrijmetselarij met de Vrijmetselaars-Broederschap is de bron van alle onheil, onder welke het tegenwoordig Logewezen tot volkomene nietsbeduidendheid neigt. Wie daarom werkzaam en duurzaam helpen wil, moet van het scherp en bepaald afgebakend onderscheid tusschen Vrijmetselarij en Vrijmetselaars-Broederschap uitgaan.

Gene is het doel, deze de vereeniging die naar het gemeenschappelijk oogmerk streeft; de eerste is onveranderlijk, door hare *alomvattende* strekking; in zich zelve volkomen en, door de ontegensprekelijke overlevering, voor eeuwige tijden afgesloten; de laatste is afhankelijk van de wisselvallige voorwaarden van tijd, plaats en personen.

De Vrijmetselarij is de tegenstreefster van willekeurige magt en van onderdrukking, de vijandin van bijgeloof, de bevoorreeaarster van zedelijke beschaving en van goede orde, en de vriendin van echte weldadigheid en ongekunstelde godvruchtigheid. De zorgende moeder der menschen, zonder verschil van vaderland, stand of geloofsbelijdenis.

De Vrijmetselarij (welk woord zelve van de Broederschap symboliesch en hieroglyfiesch gebruikt wordt) is eene kunst, welke niet aan de willekeur der nakomelingschap overgelaten, maar door de verlichte voorvaderen bepaald is.

De Vrijmetselarij is eene vereeniging van menschen van allerlei jaren, standen en volken, die allen beminnaars der deugd zijn, haar aanhoudend najagen, moedig genoeg om haar voor te staan, en gelukkig genoeg om haar standvastig te beoefenen.

Vrijmetselaan³ = Vrijmetselarij¹ 341.

Menschelijkheid, zuivere zedeleer, de onwankelbare geheimhouding en zucht voor wat goed en schoon is, zijn met het geloof aan God en onsterfelijkheid de hoofdvereischten, om als lid van de achtbare Orde der Vrijmetselaren aangenomen te worden.

Het aantal der graden van de eigenlijke V. M., bestaande uit de drie eigenlijke of blaauwe graden, zijn bijna overal gelijk. De later bijgevoegde, zoogenaamde Oppergraden, verschillen naar de onderscheiden stelsels zoowel als zij onderling in aard verschillen.

De V. M. die tot het gemoed van den meest eenvoudigen mensch moet spreken, omvat alle godsdiensten, daar zij het reinste beginsel der zedeleer huldigt. — Zij omvat alle volken in hare algemeen toepasselijke leer, en vormt eene eenige Broedernatie. — Zij omvat alle standen, om den naam van Broeder boven alles te stellen. — Zij omvat alle eeuwen, om in den trapsgewijzen vooruitgang van den tijdgeest weldadig licht te verspreiden. — Zij is eenig en eeuwig, gelijk de eeuwigte waarheid.

De Vrijmetselarij, ook de Koninklijke Kunst genoemd, wordt verdeeld in drie trappen of graden, waarvan die des Leerlings de eerste of minste is.

VRIJMETSSELARIJ. (De EGYPTIESCHE) Eene geheime Orde, door den beruchten Cagliostro in 1782 uitgevonden, in welke ook vrouwen ingewijd werden, en die haren hoofdzetel had te Parijs, Lyon en Straatsburg. Het Mitträumietisch systema in Frankrijk noemt zijn Rituaal ook Egyptiesch. Zie Cagliostro.

VRIJMETSSELARIJ. (De HERMETIESCHE) Zoo noemen de Alchemisten de leer hunner operatiën om den steen der wijzen te zoeken, en om het algemeene geneesmiddel te ontdekken. Zie ALCHEMIE en HERMES TRISMEGISTUS.

VRIJMETSSELARIJ. (De ST. JANS-, SYMBOLIESCHE-, OF BLAAUWE-) Die der drie eerste graden in tegenstelling der Roode of Schotsche Vrijmetselarij. Beide uitdrukkingen vindt men niet eerder, dan na de invoering der hoogere graden, toen men er eene onderscheidende benaming aan wilde geven.

VRIJMETSSELARIJ (De ROODE of HOOGERE) is de naam van de later ingevoerde, zoogenaamde Opper- of hoogere graden, boven den Meestergraad, in tegenstelling van de Blaauwe of St. Jans-Vrijmetselarij. Zij wordt zoo genoemd, omdat de roode kleur

Egyptische
H. 307Freymaurer
H. 307Freymaurer
H. 307Freymaurer
H. 307

H. roode Vogen

W. Z.

Vrijmetselarij = Ward. 343

in de hoogere en bijzonder in de Schotsche graden gebruikt wordt.
VROLIK, (G.) Professor in de geneeskunde te *Amsterdam*. Zie verder INSTITUUT VOOR BLINDEN.

Vrolik
vgl. Macconnet
1830 24

VRUWEN-ORDE is eene vereeniging, hetzij van vrouwen alleen, hetzij van beide kunnen, welke afzonderlijke gebruiken hadden, en waaromtrent men breedere opgaven vindt in de Artikels MAÇONNERIE D'ADOPTION EN MOPSE.

vgl. Ranan

VUUR. Laatste beweging in 'de oefening aan de Tafel-Loge bij de toasten die men drinkt, zij drukt de volkomene gehechtheid uit.

VUURSTEEN (De) is de steen, waaruit men het noodige vuur ter inwijding des Tempels trekt.

W.

Ziegeldecker WACHTHEBBENDE BROEDER, (De) DEKKER, Eng. *Tyler*, Fransch *Tuileur*, Duitsch *Ziegeldecker*: in de Fr. hooge 'gr. wordt hij *Capitaine des Gardes* genoemd. Hij is of een Medebestuurder, of een ander Broeder, lid der Loge, die met uitgetogen staal aan de poort des Tempels staat, en zorg draagt, niemand tot de Loge toe te laten dan die zich op voorgeschreven wijze als Br. kenbaar maakt. *Y. Schiller*

(v. Wächter)
(Wabrigsch)
(Pring v. Wächter)
Ward
(v. Wächter)
(Wachter)

WARD, (JOHN) esq. later *Lord*, Burggraaf DUDLEY AND WARD, Baron van *Birmingham*, was een man, die heeft uitgemunt door Maq. kennis en ijver. Hij was gedep. G. M. der G. L. van *Engeland*, van de *Modern Masons*, onder de GG. MM. Burggraaf WEYMOUTH 1753, Graaf VAN LOUDON 1756, Graaf DARNLEY 1757 en Markies CAERNARVON 1758, en bragt in het laatste jaar, door zijne onderhandelingen met de G. L. van *York*, eene verzoening tusschen beide stelsels tot stand. Op den 27sten April 1742, werd hij tot G. M. van de G. L. der *Modern Masons* gekozen, en bekleedde die post tot in 1744.

Vrolik
vgl. Macconnerie
20 Sept 1770

in de hoogere en bijzonder in
VROLIK, (G.) Professor in de
verder INSTITUUT VOOR BLINDE
VROUWEN-ORDE is eene ver
hetzij van beide kunnen, w
en waaromtrent men bree
MAÇONNERIE D'ADoption en MOPSE.

vgl. Canon

VUUR. Laatste beweging in de oefening aan de Tafel-Loge bij de
toasten die men drinkt, zij drukt de volkomene gehechtheid uit.

VUURSTEEN (De) is de steen, waaruit men het noodige vuur
ter inwijding des Tempels trekt.

W.

Ziegeldecker
(v. Wächter)
(Wachgraben)
(Berg v. Wader)
Ward
(v. Waltersdorf)
(Wannick)

WACHTHEBBENDE BROEDER, (De) DEKKER, Eng. *Tyler*, Fransch
Tuileur, Duitsch *Ziegeldecker*: in de Fr. hooge 'gr. wordt
hij *Capitaine des Gardes* genoemd. Hij is of een Medebestuur-
der, of een ander Broeder, lid der Loge, die met uitge-
togen staal aan de poort des Tempels staat, en zorg draagt,
niemand tot de Loge toe te laten dan die zich op voorgeschre-
ven wijze als Br.: kenbaar maakt. *Y. Lottner*

WARD, (JOHN) esq. later *Lord*, Burggraaf DUDLEY AND WARD,
Baron van *Birmingham*, was een man, die heeft uitge-
munt door Maq.: kennis en ijver. Hij was gedep.: G.: M.:
der G.: L.: van *Engeland*, van de *Modern Masons*, on-
der de GG.: MM.: Burggraaf WEYMOUTH 1755, Graaf VAN
LOUDON 1756, Graaf DARNLEY 1757 en Markies CAERNARVON 1758,
en bragt in het laatste jaar, door zijne onderhandelingen met
de G.: L.: van *York*, eene verzoening tusschen beide stel-
sels tot stand. Op den 27sten April 1742, werd hij tot G.:
M.: van de G.: L.: der *Modern Masons* gekozen, en
bekleedde die post tot in 1744.

WAS. WER. 543

WASKAARSEN in de Loge gebruikt, worden ook wel sterren genoemd. *(v. Wapenen)*

WATERPAS (Zie KLEINOD). Het waterpas geeft te kennen, dat wij allen uit een' stam ontsproten zijn, en eenerlei natuur hebben, eenerlei hoop deelachtig zijn; dat er wel onderscheidingen in de maatschappij noodzakelijk zijn, om de gevorderde ondergeschiktheid te behouden, maar dat deze ons niet moeten doen vergeten dat wij Broeders zijn; dat zelfs hij die op de onderste sport van de maatschappelijke ladder staat, even veel regt heeft op onze achting; nademaal er een tijd zal komen, waarop alle onderscheid van stand eindigt, en de dood het evenwigt der menschelijke grootheid herstellen zal, door ons allen in denzelfden toestand te verplaatsen. *(v. wijsheid) (v. wijsman)*

WEISHAUPT, (ADAM) geboren 6 Februarij 1748, overleden 1811, was sedert 1775 Hoogleraar in het kerkelijk regt aan de Universiteit te *Ingolstadt*. Door de vervolgingen zijner tegenstanders, in 1786, genoodzaakt *Beijeren* te verlaten, verleende hem Hertog ERNST een verblijf in *Gotha*, en gaf hem een pensioen en den titel van Hofraad. Zijn Ordenaam bij de Illuminaten (zie dat Art.) was SPARTACUS. *(v. wijsheid)*

WELDADIGHEID. (De) Eene der hoofddeugden, die men in haren geheelen omvang in de Vrijmetselarij uitoefent. *(v. wijsheid) (v. wijsman)*

WELDADIGHEIDSGESTICHTEN zijn door enkele Vrijmetselaars, of door verschillende Loges, op onderscheidene plaatsen gesticht. Onder de voornaamste Nederlandsche gestichten van weldadigheid, mag men wel voornamelijk het Instituut voor Blinden (zie dat Art.), te *Amsterdam*, rekenen. Hier en daar hebben de Vrijmetselaren ook scholen opgericht, kweekscholen voor schoolonderwijzers, weeshuizen, en nog vele andere nuttige inrigtingen daargesteld. *(v. wijsheid) (v. wijsman)*

WERKZAAMHEDEN (BUITENGEWONE) zijn Rouw-, Gelegenheids-, en andere Feest-Loges. *(v. wijsheid) (v. wijsman)*

WERKZAAMHEDEN (HUISHOUDELIJKE) zijn die, welke de belangen eener bijzondere Loge betreffen. *(v. wijsheid) (v. wijsman)*

WERKZAAMHEDEN (TAFEL-) zijn die, van het banket of de Tafel-Loge. *(v. wijsheid) (v. wijsman)*

Occident WERKZAAMHEDEN VAN VERPLIGTING zijn de vastgestelde dagen, waarop de Loges haren arbeid behooren te verrigten.

Occident WESTEN. (Het) Die hemelstreek in welke de zon dagelijks haren loop eindigt. In eene Loge is zij de zijde tegenover de plaats des achtbaren Meesters; de plaats waar de beide Opzieners gezeten zijn als zij naar het nieuw Engelsch stelsel arbeiden, of waar alleen de eerste zijne plaats heeft, als zij naar het oud-Engelsch stelsel werken.

Occident WESTEN. (RIDDER VAN HET) De 47e. graad van het Mitzraïmitiesch systema, te Parijs. *J. occident habet*

(Westminster College) (Westphalen) WETENSCHAPPELIJKE BIJEENKOMSTEN. Behalve de prijsvragen, opgegeven door Fransche en Belgiesche Loges, welke in het Art. NEDERLAND (hier voren bl. 27 vermeld en in het Art. PRIJSVRAGEN breeder omschreven) heeft men, in sommige Duitsche en Engelsche Loges, er zich niet slechts op toegelegd, Mag. onderwerpen en den katechismus wijsgeurig te behandelen (van dergelijke vereenigingen is melding gemaakt in het Art. ENGELAND, D. I. bl. 206), maar is men zoowel daar als in Frankrijk en België begonnen met onderrigt te geven in verschillende nutte wetenschappen (zie FRANKRIJK, D. I. bl. 244).

En Kansen WETENSCHAPPELIJKE GRADEN, in Duitschland ook Engbund genaamd, zijn zulke vereenigingen als men in het noordelijk Duitschland vindt, en bestaande uit BB. die wetenschappelijk onderzoek beminnen. Deze vereenigingen hebben tot hoofdbeginsel, dat de 5de graad de laatste en hoogste der V. M. is, en alzoo behooren de medeleden allen tot Loges en Loge-systemen, die alleen de eigenlijke of blaauwe V. M. bearbeiten. De BB. MM. VV. MM. kunnen slechts na voorafgaande ballotage lid worden. Elk Engbund heeft archieven en eene bibliotheek. De cahiers der verschillende oppergraden zijn toegankelijk voor al de leden, die zich bezig houden met het beoefenen van onderwerpen, in verband staande met de geschiedkundige en wijsgeerige onderwerpen, betrekkelijk de verschillende vroeger bestaan hebbende en nog bestaande oppergraden. Zij gelijken dus eenigermate naar de Nederlandsche afdelingen van den Meestergraad (zie UITVERKOREN

Zesvings Westel dat eenen uitstellen. Kansen

MEESTERS), en worden ook in *Duitschland*, als afdeelingen van dien graad beschouwd. De even ijverige, als geleerde en beminnelijke Dr. J. F. SIEMERS te *Hamburg*, is Voorzitter van den *Engbund* voor die landstreken. Onder de medeleden werden vele geleerden van een' Europeschen naam gevonden. De stukken, waaronder hoogst gewigtige, worden door middel der steendrukpers geauthographicerd, en worden slechts aan de leden afgegeven. Het denkbeeld van die *Engbünde* is afkomstig van FESSLER, en dagteekent van 1797. Toen was er echter, in de Gr. L. *Royal York*, eene soort van inwijding mede verbonden. — Het ware te wenschen, dat ook in *Nederland*, zich zulke vereenigingen vormden.

WETTEN. KONSTITUTIËN, STATUTEN, PLIGTEN, VERORDENINGEN, REGELEN of VOORSCHRIFTEN der VV. MM. Vastgestelde regelen, waarnaar gehandeld moet worden. Dus zijn Maçonnieke wetten, wetten of grondregels voor Vrijmetselaren. De V. M. bezit niet slechts van oudsher overgeleverde grondwetten (*Old Charges, Obligations Generales*), maar bovendien vormt ook elk Groot-Oosten de zijne, naar de verschillende omstandigheden, waarin het zich bevindt, en regelt zich naar het land waarin het gevestigd is. Deze mogen echter nimmer in strijd zijn met de oude grondwetten. Het oudste wetboek is dat, hetwelk in 1717 door ANDERSON in druk werd gegeven (zie ANDERSON), schoon EDWIN reeds in 926 aan de bouwvereenigingen eenige regelen en pligten voorschreef, waarnaar de Bouwlieden zich te gedragen hadden. De eerste Nederd. uitgave van ANDERSONS Konstitutieboek, is in 4o. (1761. 2 en XCI bl.), de tweede een Amsterdamsche nadruk, in 8vo. de derde is in 8vo. (*s Hage* 1775. III. en 136 bl.), alle met de Fransche vertaling tegenover de Hollandsche. De derde uitgave heeft in de 136 nieuw gepagineerde bl., eene verzameling van stukken, zijnde de statuten van het Fr. Gr. O. en van de Fr. LL., benevens een aantal Fransche en Hollandsche verzen over de V. M. De tekst van die uitgaven is bijna woordelijk dezelfde, en bevat eene onjuiste en verminkte vertaling van ANDERSONS uitgave van 1725. In het jaar 1797 had de herziening der

Nederlandsche Maçonnicke wetten plaats, onder de leiding van den zeer achtbaren Broeder J. A. DE MIST, welke is opgevolgd door andere herzieningen, waarvan in 3838 de laatste plaats had, naar welke ons Nederl. Groot-Oosten nog heden handelt.

Zie ANDERSON, CONSTITUTIE, LANDMARKS EN UITSLUITING (bl. 316).

Wharton
(Witt. 1840)
(Witt. 1840)
(Witt. 1840)
WHARTON, (FILIP WHARTON, Hertog VAN) was Gr. M. der Gr. L. van Engeland (van de *Modern Masons*), van 1792 tot 1795. Dr. DESAGULIERS was zijn gedeputeerde.

WIJSGEERIG PERZIESCHE RITUS. Zie RITUS. (FILOZOFIESCH PERZIESCHE)

WIJSGEERIG SCHOTSCH RITUAAL. Zie RITUAAL. (SCHOTSCH WIJSGEERIG)

WIJSGEERIGE GRADEN. Aldus wordt de tweede klasse der graden in het Mitzaïmietiesch stelsel (van 54 tot en met 66) genoemd. De naamlijst van dezen is te vinden in het Art. MITZAIIMETIESCH STELSEL, D. II. bl. 282. Dezelfde naam van wijsgeerige wordt ook door de verschillende, hermetische, mystieke en andere stelsels aan hunne oppergraden gegeven.

Wijshheit
(Witt. 1840)
(Witt. 1840)
WIJSHEID. De benaming van de eerste pilaar eener Loge. In de Orde van HERODOM heet de achtbare Meester wijsheid.

WILLEM II, Koning der *Nederlanden*, geboren 6 Dec. 1792, werd op den 14den Maart 1817, nog Prins van *Oranje* zijnde, te *Brussel* ingewijd door de Loge *l'Esperance*, onder de leiding van haren reg. M. HONNOREZ, terwijl de overige posten waren bekleed door de BB. BARA, RANWET, DE WARGNY, STERCKX, SIMONS, COUTEAUX en THOMAS, in tegenwoordigheid der BB. Prins FREDERIK der *Nederlanden*, den Hertog van *Ursel*, DEFRENNE, DRAULT, PERDRISSET, STROYEN en DE KEYSEE. Het hoogst belangrijke verslag van deze inwijding, even als die van zijn grooten bloedverwant, FREDERIK II, naar alle vormen gedaan, wordt gevonden in de *Ann. Mag. T. II. Brux. 3825. pag. 255. suiv. pièce N. XX*, even als men er ook de opgave vindt van de bevordering van dien doorluchtigen Br. en den H. E. Br. Prins FREDERIK tot de oppergraden. Eenigen tijd na zijne inwijding benoemd zijnde tot Meester van Eer zijner Moeder-Loge, heeft hij niet slechts

vaak een werkzaam aandeel in den arbeid genomen, maar dien ook bestuurd op eene wijze, die de harten van alle aanwezenden voor hem innam. Dat aan dien doorluchtigen Br. hier te lande het Grootmeesterschap voor de oppergraden is aangeboden, hebben wij reeds vermeld in het Art. HOOG-GRADEN (D. II. bl. 65), evenzeer als het afwijzen daarvan. De geheele briefwisseling daarover vindt men in de *Ann. Mag.* T. V. pag. 543—551.

WILLEM FREDERIK KAREL, Prins der *Nederlanden*, geboren 28 Februarij 1797, is de negende Grootmeester van het Nederlandsch Groot-Oosten. In de maand Junij van het jaar 1816, deed de overleden Koning WILLEM I, den Prins die zich toen te *Berlijn* bevond, door den Nederlandsche Ambassadeur Br. VAN PERPONCHER, ter inwijding voorstellen bij de *Grosse Nationale Mutter-Loge, zu den drei Weltkugeln*. Deze benoemde eene deputatie Loge, in welke de Prins in den eersten, en later ook in de beide andere graden werd ingewijd door den Gr. M. Nat. Br. VON GUIONNEAU. In *Nederland* werd hij spoedig daarna tot de betrekking verkozen van Gr. M. Nat. In het volgende jaar (14 Maart), werd Z. H. E. door het Kapittel der L. *L'Esperance* te *Brussel*, in de hooge gr. ingewijd tot aan S. P. R. † en werd hem het overige der vereischte kennis medegedeeld in eene zitting van vier Amsterdamsche LL., op 28 Maart van hetzelfde jaar, waarna Z. H. E. ook werd benoemd tot Gr. M. Nat. der oppergraden. Later (1819), trok hij zich echter terug van het werkdadig bestuur en het arbeiden in die graden. Hij vierde in 1841 zijn 25jarig Gr. Meesterschap, bij welke gelegenheid zijn Hoog-Eerwaarde eene som van negenduizend gulden schonk, om uit de opkomsten daarvan weldadigheid te oefenen, later opgevolgd door eene gift van vijftien duizend gulden aan de afdelingen van den Meestergraad. (Zie HOOG-GRADEN. D. II, bl. 54, 55, 60—62, NEDERLAND, D. III, bl. 22, 24—26, 27, 29—51 en 40, en UITVERKOREN MEESTER, bl. 524).

WINKELHAAK. (De) Een werktuig in de bouwkunde om rechte hoeken te maken. Hij stelt in de Vrijmetselarij voor, de na-

tuurlijke godsdienst of de zedeleer. Verder, dat wij onze handelingen naar het liniaal en het rigtsnoer (*by rule and line*), regelen, en ons gedrag met de grondstellingen der zedeleer en der deugd in overeenstemming moeten brengen.

(Willems)
(Willems)
(Willems)

WINKLER. (A. G.) Die Br.: in de letterkundige wereld, meer bekend onder den naam van THEODOR HELL, heeft een uitmuntend gedicht in negen zangen uitgegeven (*Leipz. 1823, 8vo. XVI en 110 bl.*), onder den titel van *des Maurers Leben*. Het is opgedragen aan den Br.: BERNHARD van *Saksen-Weimar*, en heeft reeds drie drukken beleefd.

Wit

WIT. De kleur der onschuld, zuiverheid en reinheid, ook de kleur der handschoenen en schootsvellen der Vrijmetselaren.

Wöllner

WÖLLNER, (JOHANNES CHRISTOFFEL VON) geboren 19 Mei 1752, overleden 11 September 1800, voerde in de *Strikte Observantie* den naam van *Eques a Cubo*, en was oud-Schotsch Oppermeester bij de Moeder-Loge *zu den drei Weltkugeln*, te *Berlijn*.

(Wolff)
(Wolff)

Woord

WOORD. (GEHEILIGD) Iedere graad heeft zijn afzonderlijk geheiligd woord.

Wren

WREN, (CHRISTOFFEL) Doktor der regten, Opper-Inspekteur der kon. gebouwen, Ridder en Voorzitter der kon. Maatschappij van wetenschappen te *Londen*. Deze Br.: de bouwmeester der *St. Paulskerk*, geboren 20 Oktober 1652, overleden 23 Februarij 1725, was een van *Engelands* grootste bouwkunstenaars. Hij werd in 1665, door den Gr.: M.: Graaf van *ST. ALBANS*, tot eersten Gr.: Opz.: en door diens opvolgers, Graaf van *RIVERS*, den Hertog van *BUCKINGHAM* en den Graaf van *ARLINGTON*, in 1666, 1674 en 1679 tot ged.: Gr.: M.: benoemd, in 1683 echter zelf tot Gr.: M.: verkozen, waarin de Hertog van *RICHMOND* (zie dat Art.) hem in 1693 opvolgde, en hem tot gedep.: Gr.: M.: benoemde. In het volgende jaar werd hij op-nieuw tot Gr.: M.: verkoren, en bleef het tot aan de oprigting van het nieuw-Engelsch Grootmeesterschap.

(Wolff, Willems)
(Wolff, Willems)
(Wolff, Willems)

Y.

Y. Deze letter had, volgens PYTHAGORAS, betrekking op het menschelijk leven, weshalve zij de Pythagoreesche letter genoemd wordt. *Y*

Even als het oude V. M. verhoor, en de Konstitutie van York ons duidelijk wijzen op PYTHAGORAS, zoo vinden wij ook in het oude Rituaal sporen van de Pythagoreesche leer, b. v. den zoogenaamden *Triangel*, de figuur Y. PYTHAGORAS verbond, naar men wil, met de letter Y de zedekundige beteekenis, dat zij het leven aantoonde van den mensch, die in den beginne, in de onschuldige kindschheid, een regten en effen weg voor zich had; dat hij echter na het bereiken van de jaren des onderscheids den tweesprong van den weg tot deugd of ondeugd voor zich zag, waar hij alle reden heeft te bedenken welken van beide wegen hij wilde inslaan, daar zij tot eene geheel tegenovergestelde uitkomst leiden. En in dien zin is die letter de Pythagoreesche genoemd. Volgens anderen zinspeelt de Y op het drietal (*trias*), dat den Pythagoreeërs heilig was, daar die aanduidt hoe uit één twee voortkomen. PYTHAGORAS schijnt tot grondstelling gehad te hebben, het daarheen te brengen, dat zijne leerlingen bij de dingen die het meest gewoon, meest alledaagsch zijn, zich de meest verheven waarheden, vooral der levenswijsheid, zouden herinneren. Het geheele oud-Engelsche leerstelsel (Rituaal) is naar denzelfden stelregel der levenskunst bedacht en uitgevonden, en dus werkelijk in den geest van PYTHAGORAS. *Yolagun*

YEVELE, (HENDRIK) Grootmeester der Bouwlieden in *Engeland*, van 1578—1599. Hij wordt in oude oorkonden, *the kings Free-Mason* genoemd, uithoofde hij, waarschijnlijk, opzichter der koninklijke gebouwen was. Zie het Art. EDWARD III.

YORK (Latijn *Eboracum*), de hoofdstad van het Graafschap *Yorkshire*, in het noord-oosten van *Engeland*, is de zetel der oudste op statuten gevestigde werkplaatsen en van de latere Gr. L. van geheel *Groot-Brittanje*. *York*

YORKSCHE KONSTITUTIE. Zie CONSTITUTIE.

(Ed. King, King v. York)
(Friedr. King v. York)
(John Henry)
(Carl v. York)

Z.

ZACHARIAS, (ERNST) Sekretaris van het Kon. Saksiesch Hof van Appél, te *Dresden*, geboren aldaar 15 April 1789, werd in October 1811 in de Loge *zum Goldenen Apfel* ingewijd. Later ging hij over bij de Loge *zur grünenden Raute*, waar hij ook, na hare vereeniging met die *zu den drei Schwerdtern*, onderscheiden ambten bekleedde en thans oud-Meester is. Reeds in 1823 tot lid der Saksische Gr. Loge benoemd, werd hem in 1850 de post van Gr. Redenaar opgedragen, welke hij op de meest uitstekende wijze vervuld. In het bezit van uitgebreide, uitstekende kundigheden, ook in alle aangelegenheden met de Maç. kennis in verband, is hij een onvermoeid onderzoeker, en steeds werkzaam, ofschoon zijne eervolle betrekking en eene uitgebreide Maç. en vriendschappelijke briefwisseling met BB. en vrienden in alle deelen van *Europa*, hem het grootste deel van zijn' tijd ontnemen. Zijne kennis, hoedanigheden en beminnelijk karakter zijn dan ook oorzaak, dat hij algemeen hooggeacht is, en hem groote eerbewijzen en belangrijke posten werden opgedragen. Hij is lid van Eer der Groote Loge *zu den drei Weltkugeln*, te *Berlijn*, der Gr. L. van *Zwitserland* en van vele gewone Loges, en sedert 1855 Voorzitter van den *Engbund* te *Dresden*, enz. Toen in 1841 zijn tweede zoon werd ingewijd, droeg men hem de leiding der werkzaamheden op. Hij is schrijver van het keurige werk: *Numotheca Latomorum* (zie het Art. *LESPENNING*, D. II. bl. 170 volg.); dat uit 50 tot 56 afleveringen zal bestaan en niet in den handel is, maar op kosten van den uitgever gedrukt en aan Loges wordt gegeven.

dat ZAND. Eene benaming, bij de Fransche Tafel-Loges in gebruik.
Chreëndige; ZEER EERWAARDIGE. Is de titel van den reg. Meester eener M. Loge; eerwaardige is die der Meesters. *J. Eerwaardig.*

ZEG. ZES.

535

ZEGEL. (Het MAÇONNIEK) Leert den Kandidaat, dat de hoedanigheid van Vrijmetselaar onuitwisschaar is, en dat hij overal, waar hij zich bevindt, die zal zien vereeren.

ZEGELBEWAARDER. (De) In weinige Loges is dit eene bijzondere betrekking, daar gewoonlijk de Sekretaris, of de Archivaris, het zegel der Loge bewaart. *Zegelbewaarder*

ZEGEL VAN SALOMO (Het) wordt in het systema van ZINNENDORF, in den Leerlingsgraad, door middel van den knop van een degen, den Kandidaat op de tong gedrukt. *Zegel Sal.*

ZERBAL. Is de naam van eenen der uitverkoren Meesters, die de moordenaars van HIRAM op de vlugt ontdekten. In eenige hoogere graden (Sch. R. 5e. en 14e. gr.) heeten dus de Officieren; ook dient die naam in andere (Sch. R. 6e. en 10e. gr.) tot herkenningswoord. *Zerkal*

ZERUBABEL of ZORUBABEL (זְרֻבָבֶל), kleinzoon van ZEDEKIA, Koning van Juda, die, benevens zijnen geheelen stam, door Koning NEBUKADNEZAR naar Babel gevoerd was, verkreeg, 71 jaren na dien tijd, van Koning CYRUS verlof, om met zijn volk naar zijn vaderland terug te keeren, en de verwoeste stad en Tempel te herbouwen. In den graad van Ridder van het Oosten of van den Degen, de 6e. graad van het Fransche systema, heet de Kandidaat ZERUBABEL, en de achtbare Meester CYRUS. Het woord komt voor in Sch. R. 5e. gr. P. W. 15e. (Ridder van den Degen) 16e., 20e., 22e. en 52e. gr. *Zerubabel*

ZESHOEK (De) wordt door de figuur *Zeshoek;*

voorgesteld, en verschijnt als het zinnebeeld der wereldscheping. Het verdubbelen en doorkruisen van den gelijkzijdigen driehoek, vormt den zeshoek. Met het middelpunt des cirkels wordt er het getal zeven gevormd. De zijde van een gelijkzijdigen zeshoek in den cirkel beschreven, is gelijk aan den straal of de halve middellijn van dien cirkel.

Lehan ZEVEN. Behoort, even als drie, vijf en negen, tot de heilige en mystieke getallen der Vrijmetselaren. Dit getal werd bij de ouden geacht, dewijl het 5 en 4 bevat. Veelligt hebben ook meetkundige figuren daartoe geleid. De diagonaal van het vierkant is tegelijk diameter van den cirkel, getrokken om het vierkant, en in deze lijn wordt de zeven van gewigt. De wortel des quadrats staat in rede tot de diagonaal als 5—7, daarentegen de diameter des cirkels tot den omtrek als 7—22, of liever bijna deze evenredigheid. Maar ook de verschijnselen in de natuur maakten opmerkzaam op het getal *zeven*, ofschoon de plancten niets hiertoe bijdroegen. De Hindoes en Egyptenaren erkenden zeven hoofdkrachten der natuur, waaruit de wereld is ontstaan, en 7 werd het harmoniesch getal van de harmonie aller wezens. Eene door zeven sterren afgebeelde kroon is het zinnebeeld der onsterfelijkheid. Dit getal 7 heeft, volgens den graad van Ridder van het Oosten en Westen, betrekking op *schoonheid, goddelijkheid, eer, magt, roem, kracht en wijsheid.*

Schoonheid dient, om te verfraaijen; goddelijkheid is het karakter der Vrijmetselarij; eer is de grondslag van den arbeid der Ridders-Metselaars; magt is noodig, om de vijanden der Orde te weerstaan; roem is het erfdeel van den ootmoedigen Vrijmetselaar zoowel als van den grootsten Prins; kracht, ondersteunt, en wijsheid geleidt ons.

De 7 sterren beteekenen de *vreindschap*, die wij verschuldigd zijn aan onze Broeders; de *onderwerping*, die wij verschuldigd zijn aan den achtbaren Meester; de *getrouwheid* in onze betrekkingen; de *voorzigtigheid*, als de geleidster van den Vrijmetselaar, en de *matigheid*, als heilzaam voor ligchaam en geest (hier ontbreken twee sterren). De 7 kandelaars den *haat*, de *tweedragt*, den *hoogmoed*, de *onbedachtzaamheid*, de *ontrouw*, de *onbezonnenheid* en den *achterklap*, welke de Vrijmetselaar moet vermijden. Volgens de Schotsche drieënheden-Ridders: de 7 hemelsche wetenschappen, de 7 sakramenten, de 7 Maçonnieke graden, de 7 dagen der schepping, de 7 jaren, besteed tot het bouwen van den Tempel, de 7

gelukzaligheden, de 7 vrije kunsten. Volgens de Zonne-Ridders: de 7 metalen, de 7 genoegens van het leven, als: de 5 zinnen, benevens de rust en de gezondheid; de 7 hoofd- of oorspronkelijke kleuren, die de regenboog vertoont; 7 driften, nuttig, wanneer men ze matigt; doodelijk, wanneer men zich aan haar overgeeft; de 7 Cherubim *Michaël* (wie is als God), *Gabriël* (man of held Gods), *Uriël* (vuur van God), *Zerachiël* (levende God), *Gamaliël* (wien God vergeldt), *Raphaël* (wien God geneest), *Tsaphiël* (verborgen God). Volgens alle hooge graden de 7 gestalten der maan. De zeven Egyptische Koningen, van welke de laatste, *TYPHON*, ontroond werd. De 7 Chineesche Monarchen, van welke de laatste, *TEBI*, ontroond werd. De 7 Romeinsche Koningen, van welke de laatste, *TARQUINIUS*, ontroond werd. De 7 maal 10 jaren na *JEZUS CHRISTUS*, het tijdstip, waarop *Jeruzalem* verwoest werd. De Babylonische gevangenschap, die 7 maal 10 jaren duurde; de 7 maal 144 jaren, sedert den zondvloed tot *ABRAHAM*, volgens *JOSEPHUS*. Het orakel van *MEMNON*, dat de tegenwoordigheid van God alle 7 jaren verkondigde; de schatting van 7 jongelingen en 7 meisjes, welke *MENES* in *Kreta* vorderde. De 7 stuurlieden van *OSIRIS*. De 7 beschermgeesten, gevolg van *MITHRA*. De 7 Aartsengelen. Volgens den Eng. Medgezellen katechismus beteekent het getal 7, *wijsheid*, *kracht*, *schoonheid*, *zachtmoedigheid*, *broederliefde*, *hulpvaardigheid* en *trouw*. In het Hebreuwsch wordt het getal zeven aangeduid door het woord שבע, dat alleen door verandering van klankteekens het woord שבע (verzadiging) wordt, alsof het zevental toen reeds werd beschouwd als verzadigd of volkomen getal. **BILDERLIJK** zegt:

De aard van dit getal-zelf, wettigt en bevestigt deze benaming. *Volkomen* is, als *ARISTOTELES* zegt, en geheel de Oudheid met hem, hetgeen begin, midden en einde heeft. Deze volkomenheid merken wij op in de drie (zie dat Art. D. I. bl. 164), welke daarom ook mede als beginsel van volkomenheid aan wordt gemerkt. Maar het zevental heeft deze hooger volkomenheid, dat zijn midden ter wederzijde het volkomen drietal overlaat; dat zijn midden het zoodanig verdeelt, dat elk uiterste wederom begin,

middeu en einde heeft, en het is dus de *volkomenheid der volkomenheden*, als men sprak, dat is hooger volkomenheid of volkomenste.

o o o o o o o

Het moge nu hiervan zijn, of uit andere mystiesche gronden, men weet, hoe veel de allerhoogste Oudheid in de heiligheid van dit getal stelde, en hoe het bij Joden en Christenen steeds een voorwerp van diepe overdenking was. Niet vreemd is het derhalve, zoo het, woord in Martini Etymologicon van *σέβω* wordt afgeleid en *εἴρας* door lateren als ware het eigenlijk *σέρας* (*eerbiedwaardig*) beschouwd.

Inbegrijpen ZEVEN-GESTERNTE, (Het) — de *Pleiaden* of *Hyaden* — stelt de hemelsche woningen der zaligen, op welk bezit alle menschen hopen, zinnebeeldig voor.

Symbool ZANNEBEELDEN. — Zie HEROGLYPHEN, SYMBOLEN EN LICHTEN.

Zinnendorf ZINNENDORF (JOHANNES WILLEM VON) Heette eigenlijk ELLENBERGER, en verkreeg den naam van ZINNENDORF, nadat hij tot zoon was aangenomen door den broeder zijner moeder.

Hij was 1e. Generaal, staf-medikus en chef van de Pruisssische Militaire geneeskundige dienst, geboren te *Halle*, 10 Augustus 1731, overleden 6 Junij 1782. Hij was reeds vroeg een ijverig lid van de *Strikte Observantie*, waar hij prior van *Templin* en oud-Schotsch Oppermeester der *Loge zu den drei Weltkugeln* was, en den naam van *Eques a Lapido nigro* voerde. Gegronde verdenking van zijne regtschapenheid deden hem echter daar uitsluiten, hoewel er veel van het door hem ingemengde zuurdeescm achter bleef, en niet te gelijk met hem werd uitgeworpen. Hij had onder anderen, ten einde eene verbindtenis met het Zweedsche Ordes-Kapittel tot stand te brengen, en zich in het bezit van zijne Ritualen te stellen, een zijner vertrouwden en handlangers (HANS KAREL BAUMAN, Kandidaat in de godgeleerdheid en in de *Strikte Observantie*, Orde *Eques a barbore* genaamd), in het midden van het jaar 1765, buiten weten en toestemming zijner mede-Broeders van het Berlijnsche Ordes-Kapittel, naar *Stockholm* afgezonden, en dezen 1100 Thaler (f 1980) medegegeven, welke hij uit de kas der Orde had genomen. Om nog meer andere redenen uitgeworpen zijnde, verkondigde hij luide, dat hij in het bezit was gekomen van verheven klerikale kundigheden, welke hem uit *Zweden* waren medegegeeld. Hij verklaarde tevens, dat de *Strikte Observantie* niets dan bedrog was, verschafte zich aubang, en vertoonde zich als stichter van een nieuw stelsel, dat de ellendigste buichelarij met de grootste onverdraagzaamheid vereenigde. Dit was de kiem en het stelsel der *Grosso Landes-Loge von Deutschland, te Berlijn*. De middelen en kunstenaarrijen, door hem te werk gesteld, zijn van dien aard dat er door BB., die hem door en door kenden, openlijk is verklaard: ZINNENDORF was een snoodaard; men zoude voor hem uitspuwen, indien men

ZON. ZWA. 557

zekere daden van hem vernam (en men kon er mededeelen); want hij bedroog en zocht te bedriegen. *(die Zijkel)*
(Zweden)

ZON (De) is, volgens het oud-Engelsche Rituaal, het eerste der drie kleine, en volgens het nieuw-Engelsche en het Fransche systema het eerste der drie groote lichten. Zie MAAN en OSIRIS. De zon is het zinnebeeld van het onzichtbare, onbegrijpelijke licht, dat alles onderhoudt en koestert. Het vuur is het zinnebeeld der zon en van haar verwarmend licht. *Sonne*

ZONNERIDDER, (De) *Chevalier du Soleil ou Prince adepte* *Sonneneridder* is een der hermetische graden, door PERNETTI (zie dat Art.) uitgedacht. Hij is de 28e. graad van het oud-Engelsche systema, uit Amerika naar Frankrijk overgevoerd; de 7e. van het Schotsch wijsgeerige Rituaal en de 51e. van het Mitziemietiesch systema.

ZOROASTER of ZERDUSHT, ook SENTRUSH of ZERETROSTRO, dat is: goudster, of ster van glans. Hij was de Opperpriester en wetgever der Parzen. Hij is de schrijver van de *Zend-Avesta*, bevattende de Goddelijke wetten, voor de wereld, de natuur en de menschen. Algemeen wordt gesteld, dat hij geleefd hebbe 5482—5518 voor de Christelijke tijdrekening, en daardoor wordt het zedekundige gedeelte van zijn leerstelsel dubbel belangrijk. Over dat stelsel zie ANQUETIL DU PERRON, *le Zend-Avesta, 5 Tomes, in 4o. Paris 1771.* *Zoroaster*

ZUILEN of KOLOMMEN. Deze bestaan uit drie deelen: de basis, de schacht en het kapiteel. Er bestaan vijf soorten van, welke ieder een bijzonder karakter heeft. Die vijf soorten of Orden, gelijk men ze noemt, zijn: De Toskaansche, de Dorische, de Jonische, de Zamengestelde en de Korintische. *Säulen*

ZUIVEREN. Door het water en het vuur gereinigd worden.

ZUSTERS. Worden de vrouwen der Vrijmetselaren genoemd. *Schwesteren*

ZWAARD. Zie DEGEN. *Degen*

ZWAARDDRAGER. (De) Is eene waardigheid, in de Engelsche Grootte Loge gebruikelijk. De hiertoe benoemde persoon draagt, bij feestelijke optogten, het statiezwaard des Grootmeesters, hetwelk hij voor dezen op het altaar moet nederleggen. Het zwaard, vermeld in het Art. NORFOLK, in 1751, kun- *(v. Zweden)*
Schwertträger

stig versierd zijnde door Br. MOODY, werd deze tot eersten Opperzwaarddrager der nieuw Eng. Gr. L. benoemd, welk ambt hij tot 1743 bekleedde. De Opperzwaarddrager volgt er onmiddellijk op den Gr. Sekretaris. Ook in onze is de Broeder zwaarddrager bekend. Hij draagt het in de feest-optogten.

De Legio of Zwaarddrager
Johnsage/Mr ZWARTE BROEDERS, ook de ZWARTE- of HARMONIE-ORDE. Deze was eene Studenten-Orde op de Duitsche Universiteiten, die volkomen georganiseerd, iets edelers beoogde dan vechten en bier drinken; zij zou in 1777 zijn ontstaan, en de Moeder-Loge hebben bestaan in *Erlangen*, met eene Dochter-Loge te *Giessen*. In het werk, getiteld: *der Signatstern* worden de Schotsche Leerl., Medgez. en MM. ook zwarte BB. genoemd.

Schweden ZWEDEN. Reeds in den jare 1756 werd de Vrijmetselarij uit *Engeland* naar *Zweden* gebragt, waar zij zich schielijk onder de hoogere standen verbreidde, streng in de keuze der leden en zeer weldadig was, doch waar, helaas! haar eerste bloei niet kon staande blijven, dewijl reeds in den jare 1758 de toenmalige Koning FREDERIK I, door een Edikt van den 21sten Oktober, de vereenigingen op doodstraf verbood. Zeven jaren later trok evenwel de Koning, waarschijnlijk door het voorbeeld van *Rusland* en *Pruissen* bewogen, het verbod weder in. De Vrijmetselarij vond ten tweedenmale ingang, en nu liet zich de Koning-zelf door de Gedeputeerden der herstelde Loges inwijden. Het vertrouwen des Konings maakten de Zweden zich waardig door eene zorgvuldige keuze hunner leden, en door de stipte opvolging hunner Mag. pligten, alsmede in den jare 1755, door het oprigten van een groot gedenkteeken, bestaande in het bouwen van een weeshuis, te *Stockholm*. De Vrijmetselarij was, bij de tweede invoering in *Zweden*, reeds eenigzins anders geworden, dan zij in den jare 1756 was geweest; want het was niet meer de zuivere Engelsche Vrijmetselarij die men had, maar er was reeds iets van de Tempelheeren en Rozenkruisers bijgevoegd, waardoor de Jezuïten zich tot heeren der Loges gemaakt hadden, om hun doel onder dien

mantel sneller en zekerder te bereiken. Terwijl in *Duitschland* het Ridderdom van het Tempelheeren-systema een levendigen aanhang kreeg, ging men in *Zweden* tot het systema der Rozenkruisers en alchimistische kunstenaars over, dat door de Jezuiten zeer wijs berekend was. Zelfs de oprigting van het weeshuis schijnt hun niet vreemd geweest te zijn, die elke gelegenheid aangrepen, om hunne grondstellingen der jeugd in te drukken. Toevallige oorzaken, gelegen in den regeringsvorm van *Zweden*, gaven echter aan de Vrijmetselarij in dat rijk eene bijzondere rigting, waardoor de latere bloei des verbonds voorbereid werd. Ten gevolge van de handelwijze van KAREL XII, hadden de *Zweden* de koninklijke magt zoodanig beperkt, dat bijna niets meer dan de titel er van overbleef. Vruchteloos werden de Koningin ULRIKA, benevens haar gemaal en mede-Regent FREDERIK (Erfprins van *Hessen-Kassel*), aangespoord, zich te onttrekken aan de voogdijschap der Rijksstenden; tot dat eindelijk GUSTAAF III, die, even als zijn opvolger, zelf V. M. was, het doel bereikte, door dat hij den middelstand tegen den adel opzette, waartoe hem gelegenheid gegeven was door de Vrijmetselaren, toen reeds in het gansche rijk verspreid. Daardoor werden de Jezuitische ontwerpen vernietigd, de alchimistische bedriegerijen grootendeels tegengegaan, en alleen de herstelling bevestigd van het Tempelheeren systema, dat Koning GUSTAAF III, die de Orde steeds zeer beschermde, bij de Vrijmetselaren gevoegd had. Voorloopig benoemde de Koning zijnen broeder, den Hertog van *Sudermannland*, tot Grootmeester der Vrijmetselaren. Reeds dit maakte eenen weldadigen indruk; maar nog meer steeg de Vrijmetselarij in aanzien, toen KAREL XIII in 1811, eene openlijke Ridderorde voor verdienstelijke Vrijmetselaren, oprigtte, die in de plaats van het Tempelheeren-systema kwam, en de Orde van KAREL XIII werd genoemd (zie het Art. KAREL XIII). Die Orde vertoont nu, in het verbond der Zweedsche Vrijmetselaren, den Riddergraad, en telt, buiten de Prinsen van het koninklijke huis, dertig Ridders. Het Ordeteeken bestaat in eene kroon, met een daaraan hangend kruis, en de Ridders dezer Orde worden met de Kommandeurs der overige Zweedsche Orden gelijk gesteld (zie het

Art. STELSEL VAN ZWEDEN). In 1793, had de zucht, zich bij geheime vereenigingen aan te sluiten, in *Zweden* zoo zeer de overhand genomen, dat Koning GUSTAAF IV verplicht was, den 9den Maart 1805 alle geheime vereenigingen, behalve de V. M. te verbieden, welk edikt is te vinden in *Acta Latomorum*, T. II, bl. 89 volg. Ook onder de regering van KAREL JOHAN ging de Vrijmetselarij ongehinderd in haren glans voort, en de tegenwoordige Koning OSKAR is sedert 1818 Grootmeester der Zweedsche Vrijmetselaren.

Sedert de vorige eeuw is het karakter der Zweedsche Vrijmetselarij geheel eigendommelijk geworden, door de bemoeijng van SWEDENBORG, die het denkbeeld van een nieuw *Jeruzalem* bij de Vrijmetselaren zocht levendig te maken. Daardoor ontstond een nieuw Zweedsch systema, dat zich naar *Engeland* verbreidde, en eene Dochter-Loge in *Moskou* vormde, en mede in *Duitschland* niet onbekend bleef, dewijl het door ZINNENDORF, de stichter der Groote Lands-Loge van *Duitschland* en hare 50 Dochter-Loges, verbreid werd. Het stelsel (zie de Art. STELSEL [ZWEEDSCH] en SWEDENBORG), is vermengd met theozofische en mystieke elementen. Eerst in 1754 werd de Groote Loge van *Zweden* ingesteld als provinciale Gr. L., welken titel zij later, bij hare onafhankelijk verklaring, veranderde, in dien van Nationale Gr. L., in welke hoedanigheid zij door alle Maç. Gr. LL. werd erkend. De Zweedsche VV. MM. hebben drie gedenkpenningen doen slaan, als: 1746 en 1755 op de geboorten van GUSTAAF III (zie dat Art.), en zijne zuster SOFIA ALBERTINA, en 1787 op den toenmaligen Gr. M. KAREL XIII. De Zweedsche Gr. L. heeft thans 12 werkpl. onder haar beheer.

Johann

ZWITSERLAND. Daar een deel van dit staatsverbond de Katholieke, en het andere de Protestantsche godsdienst is toegedaan; zoo heerscht in het eerste een vijandelijke geest tegen het Vrijmetselaarsverbond, en heeft men de Orde daar pogen te onderdrukken, door toepassing der Pauselijke Bullen en den invloed der geestelijkheid. In het laatste daarentegen liet men haar ongehinderd bestaan, en zoo zijn de lotgevallen der Vrijmetselaren ook in dit land verschillend geweest. De eerste Loge

werd door den Engelschen Grootmeester Provinciaal *HAMILTON*, in het jaar 1757, te *Genève*, en de tweede, volgens eene Konstitutie van den Engelschen Grootmeester, den Hertog van *Montagu*, van den 2den Februarij 1759, in *Lausanne* opgerigt; in welke laatste plaats tevens eene Maç. oppermagt werd daargesteld, die den naam van Helvetisch Romanisch Direktorium droeg. Wel ontzegde de overheid in *Genève* de toetreding tot de Orde, doch dit verbod werd niet opgevolgd, en indien al de Kantonraad van *Bern* scherpere verordeningen gaf, en de overtreders met ernstige straffen bedreigd werden, zoo bleef toch de straf achter, en de Maç. vereenigingen werden stilzwijgend geduld, ongeacht in 1782 een nieuw verbod verscheen.

In oorspronkelijke zuiverheid bestond de Vrijmetselarij in *Zwitserland* niet lang, want de Loge van *Bazel* (gesticht in 1766), en die van *Zurich* (gesticht in 1772), zoowel als het gemelde Direktorium, huldigden, reeds in de drie *Johannes-graden*, de *Strikte Observantie*, totdat in het jaar 1773 de Duitsche Orde-Overheden in *Bazel* de hoogere graden invoerden, en aan het Kapittel, dat zich in *Bazel* gevormd had, volmagt gaven, om, onafhankelijk van hoogere magten, in geheel *Zwitserland*, onder den titel van *Schotsch Direktorium* van *Zwitserland*, Loges op te rigten en te wettigen. In het Kanton *Neufchatel* werden in *Neuemburg*, in 1780, en later in 1791 twee Loges opgerigt.

In het jaar 1782 geschiedde het, dat het Helvetisch Romanisch Direktorium te *Lausanne*, ingevolge het laatste verbod van den Magistraat van *Bern* tegen de Vrijmetselarij, uiteen ging, nadat het vooraf drie Broederen uit zijn midden had benoemd, en hun volmagt had gegeven, om de toen bestaande betrekkingen buiten het Kanton, voort te zetten. Daarentegen vormde zich in het jaar 1786, uit zeven Loges in *Genève*, de Groot-Loge van *Genève*, die zich tot een onafhankelijk Groot-Oosten verhieft, dat na zeven jaren, door de vereeniging van *Genève* met *Frankrijk*, weder te niet ging, of zich bij het Groot-Oosten van *Frankrijk* aansloot.

Gedurende de stormachtige tijden der Fransche revolutie deelden

de Loges van *Zwitserland* in het lot van *Frankrijk*; zij begonnen te slapen, en bleven eindelijk van 1795—1805 gesloten. Eerst kwam weder te *Bern* eene Loge in werking, die onder den naam van *de Hoop*, op den 14den September 1805, door het Gr. O. van *Frankrijk* gekonstitueerd werd, en het Fransch-Schotsche Rituaal aannam. Deze Loge verkreeg van het Gr. O. van *Parijs* later verlof, om op den 12den Maart 1805 de nieuwe Loge in *Lausanne*, onder den naam van *Amitié et Persévérance*, in te wijden, waarbij haar te gelijk een patent tot een Kapittel voor de hoogere graden overhandigd werd. Hierop volgden nog meerdere Loges in *Bazel*, *Solothurn* en andere steden van *Zwitserland*, die alle door het Gr. O. van *Parijs* gekonstitueerd werden. Eindelijk vormde zich op den 13den Oktober 1810, een hoofdbestuur te *Lausanne*, en vestigde, onder den naam van *Nationaal Helvetisch Romanisch Groot-Oosten* zich eene onafhankelijke vaderlandsche Logevereeniging, welker eerste Grootmeester Br. CLAYRE was; dezelve, die zich, in 1764, aan het hoofd der Broederschap in *Polen* stelde, en als hersteller der Vrijmetselarij in dat rijk te beschouwen is.

In het jaar 1811 trad ook het vroegere, in *Zurich* bestaan hebbende Direktorium, dat, in 1795, met alle Loges tot stilstand gekomen was, in *Bazel* weder te voorschijn, van waar het echter, na den dood van den President Br. BURKHARD, weder naar *Zurich* verlegd werd. In *Bern* werd de Broeder PETER LUDWIG VON TAVEL door den Grootmeester der Vrijmetselaren in *Engeland*, den Hertog van *Sussex*, op den 28sten Julij 1818, tot Provinciaal Grootmeester van het oud-Mag. verbond in *Helvetië* benoemd, en te gelijk de Loge *zur Hoffnung* gemagtigd, zich-zelve onder het oud-Mag. Rituaal te installeren, dat op *St. Jan* des volgenden jaars geschiedde. De cirkulaire bij die gelegenheid uitgegeven, luidt als volgt:

Wij huldigen de pligten der oudste Metselaars-Konstitutiën en erkennen de Metselarij als eene instelling, die alleen aan de hoogere, zuiver menschelijke aangelegenheden is gewijd; die, zonder eenig innemsel van betrekkingen op kerk en staat, niet slechts met geene dezer instellingen in tegenspraak is, maar veelmeer het doel van beide krachtdadig bevordert, door dat zij de veredeling van den eenling en van het menschedom in het algemeen beoogt. De echte Metselaar is ook een edel mensch, een opregt godvereerder en een goed burger. Hiertoë leidt de V. M. hem op; en

vormt hem, daar zij alle dwangmiddelen terzijde laat, van uit het inwendige beginnende, tot datgene, wat hij in al die betrekkingen en in de wereld moet zijn. Noch de uitsluitende eigendom eener bepaalde kerkpartij, noch binnen bepaalde politieke of natuurlijke perken begrensd, is hare speelruimte het heele, zij-zelve een gemeen goed van het geheele mensdom, en de eenmalige voleindiging daarvan, in al zijne verhoudingen, hare hoogste strekking. Elk regtschapen man, die, zich verheffende boven het alledaagsche, zich met ons wil verbinden in ons gemeenschappelijk streven, wordt, zonder stand, vaderland, of geloofsbelijdenis in aanmerking te nemen, in onzen Broederkring opgenomen; voor elk opregt Metselaar, tot welk systeem hij ook behoore, openen zich de poorten des Tempels.

In dat jaar bevonden zich 19 Loges in 9 Kantons. Echter bestonden deze betrekkingen weinige jaren voort; want volgens een verdrag op den 29sten April 1822 gesloten, gingen zoowel het Gr. O. van *Lausanne*, als ook de Engelsche Provinciale Grootte Loge in *Bern* uit een, en konstitueerden gemeenschappelijk de Grootte Lands-Loge van *Zwitserland*, welke op *St. Jans*-dag van 1822 plegtig geproklameerd werd, en sedert dien tijd te *Bern* hare zitting houdt. Tot Grootmeester werd benoemd de Br. v. TAVEL, en acht Loges erkenden hem. Er werd daar naar het oud-Engelsch systeem gearbeid. De Grootte Loge bestaat uit de afgevaardigden der enkele Loges (zoo als bij de Engelsche Grootte Loge) die de besluiten nemen, waarvan den Grootmeester en den Groot-Officieren de uitvoering is opgedragen. In de Protestantische Kantons, is, sedert de laatste 23 jaren, de Vrijmetselarij onaangevochten gebleven, en, met uitzondering van de weinige jaren, waarin de revolutie schadelijk op *Frankrijk* werkte, hebben deze Loges ongehinderd bestaan. In de Katholieke Kantons is, gelijk reeds gezegd, krachtens de Pauselijke bullen, door de geestelijkheid voortdurend op hare onderdrukking gewerkt, en voor het grootste gedeelte heeft men werkelijk dat doel bereikt. Op dit oogenblik heeft de Gr. L. van *Zwitserland* te *Bern*, 12 Loges onder haar beheer, waarvan die te *Bern* voor de opvoeding van arme kinderen zorgt. Buitendien bestaat er een Schotsch Direktorium te *Zurich*, dat misschien weldra — te oordeelen naar de aanvankelijke pogingen — zich zal begeven onder de Gr. L. te *Bern*.

N

- 12 Desgl. auf *Goethe's Todtestag*, von F. König unter der Leitung von Loos.
- 13 *Denkmünze auf das 50jähr. Dienstjubiläum des Staatsminister von Fritsch*, den 30. Oct. 1839, von Ang. Facius.
- 14 *Bildniss-Denkmünze. Friedr. Wilhelm III. König von Preussen*, von H. Gube unter der Leitung von Loos. Neugold.
- 15 Desgl. mit dem Bildniss von *Elisabeth Kronprinzessin von Preussen*, zum 29. Nov. 1823, von C. Voigt.
- 16 *Brandenburg-preussische Geschichte in Denkmünzen:*
- a) *Thassilo, Graf von Zollern*, Stammvater des Brandenburg-preussischen Herrscherhauses, gegen das Jahr 800. Doell f. Loos dir. Bronze.
 - b) *Albrecht I.* mit dem Beinamen der Bär, der Schöne, erster Markgraf von Brandenburg 1144—1170. F. Koenig fec. Loos dir. Bronze.
 - c) *Ludwig der Aeltere, Markgraf von Brandenburg und der Lausitz* 1324—1352. C. Voigt fec. Loos dir. Bronze.
 - d) *Kaiser Karl IV.* als Haupt des Böhmen-Luxemburger Herrscherstammes in der Mark Brandenburg 1373—1378, Gube fec. Loos dir. Bronze.
- 17 *Denkmünze auf die Errichtung von Blüchers Standbilde in Breslau.* C. Gube fec. Loos dir. Bronze.
- 18 Desgl. auf *Fürst Hardenberg*, Av. Brustb. dess. Rev. ein Schiff, 31. Mai 1820. E. Koenig fec. Bronze.
- 19 Desgl. zum 25jähr. Jubil. der Schlacht bei Leipzig. Av. die 3 Bildn. Alexander's, Franz I. und Fr. Wilhelm III. Rev. Hardenbergs Denkmal. Bronze.
- 20 Desgl. auf die *Einführung der Reformation in den Albertinischen Ländern.* Av. Bildn. Heinrich des Frommen, Rev. die Religion unter einem gothischen Bogen. Krüger fec. Bronze.
- 21 *Denkmünze auf die dritte Säcularfeier der Reformation in Leipzig.* Av. Bildn. Heinrich des Frommen. Kehrseite: Luther predigend. Riedel fec. Neugold.
- 22 Desgl. auf die Errichtung des *Gustav Adolph-Denkmal*s bei Lützen. Av. Bildn. Gustav Adolphs. Rev. Abbildung des Denkmals. König fec. Loos dir. Bronze.
- 23 Desgl. auf den Tod *Kaiser Franz I.* Av. das Bildn. desselben. Rev. die drei person. Hauptstaaten: Oestr. Ung. Böhm. König fec. Bronze.

Conf. C. 8 März 1847
 collat 7. 3 April 1847.

№

- 12 Desgl. auf *Goethe's Todtestag*, von F. König unter der Leitung von Loos.
- 13 *Denkmünze auf das 50jähr. Dienstjubiläum des Staatsminister von Fritsch*, den 30. Oct. 1839, von Ang. Facius.
- 14 *Bildniss-Denkmünze. Friedr. Wilhelm III. König von Preussen*, von H. Gube unter der Leitung von Loos. Neugold.
- 15 Desgl. mit dem Bildniss von *Elisabeth Kronprinzessin von Preussen*, zum 29. Nov. 1823, von C. Voigt.
- 16 *Brandenburg-preussische Geschichte in Denkmünzen:*
- Thassilo, Graf von Zollern*, Stammvater des Brandenburg-preussischen Herrscherhauses, gegen das Jahr 800. Doell fec. Loos dir. Bronze.
 - Albrecht I.* mit dem Beinamen der Bär, der Schöne, erster Markgraf von Brandenburg 1144—1170. F. Koenig fec. Loos dir. Bronze.
 - Ludwig der Aeltere, Markgraf von Brandenburg und der Lausitz* 1324—1352. C. Voigt fec. Loos dir. Bronze.
 - Kaiser Karl IV.* als Haupt des Böhmen-Luxemburger Herrscherstammes in der Mark Brandenburg 1373—1378, Gube fec. Loos dir. Bronze.
- 17 *Denkmünze auf die Errichtung von Blüchers Standbilde in Breslau.* C. Gube fec. Loos dir. Bronze.
- 18 Desgl. auf *Fürst Hardenberg*, Av. Brustb. dess. Rev. ein Schiff, 31. Mai 1820. E. Koenig fec. Bronze.
- 19 Desgl. zum 25jähr. *Jubil. der Schlacht bei Leipzig*, Av. die 3 Bildn. Alexander's, Franz I. und Fr. Wilhelm III., Rev. Hardenbergs Denkmal. Bronze.
- 20 Desgl. auf die *Einführung der Reformation in den Albertinischen Ländern.* Av. Bildn. Heinrich des Frommen, Rev. die Religion unter einem gothischen Bogen. Krüger fec. Bronze.
- 21 *Denkmünze auf die dritte Säcularfeier der Reformation in Leipzig.* Av. Bildn. Heinrich des Frommen. Kehrseite: Luther predigend. Riedel fec. Neugold.
- 22 Desgl. auf die Errichtung des *Gustav Adolph-Denkmal*s bei *Lützen.* Av. Bildn. Gustav Adolphs. Rev. Abbildung des Denkmals. König fec. Loos dir. Bronze.
- 23 Desgl. auf den Tod *Kaiser Franz I.* Av. das Bildn. desselben. Rev. die drei person. Hauptstaaten: Oestr. Ung. Böhm. König fec. Bronze.

N^o

- 24 Desgl. auf die *Lombardische Königskrönung* im Sept. 1838. Av. Kaiser Ferdinand I. und dessen Gemahlin, Kehrs. Dom von Mailand. C. Pfeuffer fec. Bronze.
- 25 Desgl. auf *Max Joseph von Baiern und dessen Gemahlin*. Vorderseite die Bildn. derselben, Kehrs. Ehrenpforte. Zur ersehnten Ankunft, 21. Jul. 1824. Bronze.
- 26 *Denkmünze auf Carl Herzog von Mecklenburg Strelitz*. Av. das Bildniss dess. Kehrs. Krone, Schwert und Lorbeerkr. L. Held fec. Loos dir. Neugold.
- 27 Desgl. auf *Friedr. Wilhelm Prinz von Oranien*. Vorders. Bildn. dess. Kehrs. Amsterdam 1813. Steiner f. Composit.
- 28 Desgl. auf die *Einnahme von Adrianopel durch die Russen 1829*. Haupts. Graf Diëbitsch, ganze Figur mit Fahne. Kehrs. Inschr. in einem Lorbeerkr. C. Pfeuffer fec. Bronze.
- 29 Desgl. auf die *Einnahme von Erzerum durch die Russen 1829*. Haupts. Bildn. des Kaiser Nicolaus. Kehrs. Inschr. in Lorbeerkr. G. Loos dir. Bronze.
- 30 Desgl. auf den *Sieg bei Schumla*, 11. Juny 1829. Wie vorige.
- 31 Desgl. auf die *Einnahme von Varna*. Wie vorige.
- 32 Desgl. auf den *Friedensschluss zwischen Russland und der Türkei zu Adrianopel*, 14. Sept. 1829. Haupts. Bildniss des Kaiser Nicolaus. Kehrs. Russland reicht den bittenden Türken den Oelzweig. H. Gube fec. Loos dir. Bronze.
- 33 Desgl. auf das *Lager zu Kalisch* im Sept. 1835. Vorders. die Bildn. Nicolaus I. und Friedr. Wilhelm III. Kehrs. zwei Krieger in altord. und altd. Tracht. G. Loos dir. Bronze.
- 34 Desgl. auf *Friedr. Heur. Jacobi*. Haupts. Bildn. dess. Kehrs. Inschrift. Losch fec. Bronze.
- 35 Desgl. auf die *Versammlung der deutschen Naturforscher und Aerzte in Berlin 1828*. Vorders. Isis und liegende Sphinx. Kehrs. Inschrift. F. König fec. Loos dir.
- 36 Desgl. auf *Alexander v. Humbold*. Haupts. Bildniss dess. Kehrs. Inschrift im Eichenkranze. C. Pfeuffer fec. Loos dir. Bronze.
- 37 Desgl. auf *Dr. Joh. Christ. Reil*. Haupts. Bildn. dess. Kehrs. Inschrift im Eichenkranz. Jachtmann f. Loos dir. Bronze.
- 38 Desgl. auf *Heur. Meyer, Dr. med.* Haupts. dessen Bildniss. Kehrs. Schlange, einen Ring bildend, mit Inschr. Bronze.

ERRATA.

Deel I.

Afgaande op het Bericht van het Jaarboekje voor Vrijmetselaren, voor 5843, bl. 41, hebben wij onder de Gr. M. Nat. der Gr. L. van Engeland, op bl. 337, reg. 12 van Deel I, Prins ALBERT van Saksen-Coburg vermeld als den overleden H. E. W. Br. AUGUST FREDERIK, Hertog VAN SUSSEX hebbende opgevolgd; jongere berichten laten geen twijfel, dat niet de genoemde Prins, maar wel de GRAAF VAN ZETLAND tot het bekleeden van die waardigheid is geroepen.

Deel II.

- Bl. 9, reg. 15, v. o. staat: תכנס, lees: חכם.
- » 11, » 12, » תסיר, lees: חסיד.
- » 36, » 1, » haar alleen, lees: haar-alleen.
- » 61, » 13, v. o. » zijuen, lees: zijnen.
- » 62, » 23, » versehillen, lees: verschillen.
- » 53, » 18, » harer, lees: de.
- » 64, » 13, » bedaarde hartstogtelooze, lees: bedaarde, hartstogtelooze.
- » 79, » 15, » Nederland, lees: Nederland.
- » 107, » 9, v. o. » daardoor, lees: daardoor.
- » 112, » 16, » van, lees: aan.
- » 136, » 6, » vau, lees: van.
- » 175, » 17, v. o. » Logebouw, lees: Logegebouw.
- » 176, » 15, » oefend, lees: geoefend.
- » 210, » 18, » bogonnen, lees: begonnen.
- » 235-239, » 335-339, lees: 235-239.
- » 277, reg. 4, » MITRHA, lees: MITHRA.
- » 285, » 12, v. o. » zie HAMER, lees: zie PUNTHAMER.

Deel III.

- Bl. 24, reg. 7, staat: MITZRAÏMIETISCHE RITUS, lees: MITZRAÏMIETISCH SYSTEMA.
- » 40, » 3, » veste, lees: vestie.
- » 120, » 12, v. o. » Epyptische, lees: Egyptische.
- » 129, » 1, v. o. » onmiddelijke, lees: onmiddellijke.
- » 152, » 17, v. o. » Melselarij, lees: Metselarij.
- » 164, » 15, v. o. » gelukkig, lees: gelukkig.
- » 174, » 17, v. o. » gevleugd, lees: gevleugeld.
- » 216, » 2, v. o. » SCHRÖPFER, lees: SCHREPPER.
- » 227, » 14, v. o. » NOORTHOUCK, lees: NOORTHOUCKE.
- » 239, » 9, v. o. » SYSTEMA, (KERKELIJK) lees: KERKELIJK SYSTEMA.
- » 245, » 5, v. o. » SCHRÖPFER, lees: SCHRÖPPER.
- » 296, » 1, » VISCOMT, lees: VISCOUNT.
- » 312, » 18, » hoond, lees: hoont.

Conf. R. 8 März 1847
 collect 7. 3 April 1847.

